

1 TÜRKİYE HAYALI

TÜRKİYE İÇİN BİR HAYAL,
FİKİR VE ORTAKLIK HARİTASI

DENGE VE DENETLEME AĞI
BİRARADA.ORG

Denge ve Denetleme Ağı (DDA), toplumun çeşitli kesimlerinden ve farklı siyasi görüşlerden ulusal/yerel düzeyde 263¹ sivil toplum rgt ile ortak bir denge denetleme talebini sahiplenen on binlerce destekçinin katılımcı ve çoğulcu demokrasinin güçlenmesi için bir arada mücadele ettiği bir harekettir. 2011 yılında yeni anayasa çalışmaları sırasında bir araya gelen Ağ, Temmuz 2012’den bu yana izleme, politika üretimi, kamuoyu oluşturma ve savunuculuk çalışmaları yaparak, Türkiye’nin demokratikleşmesinde vazgeçilmez olan denge denetleme sisteminin güçlendirilmesine katkı sunmayı hedeflemektedir. DDA, işleyen bir denge denetleme sistemi için reforma ihtiyaç duyulan yedi alanda, “reform grupları” aracılığıyla faaliyet gösterir. Bu yedi reform alanı, anayasa, yasama, yürütme, yargı, medya, yerel yönetimler ve sivil toplum’dur.

① Bu veri, Ocak 2018’e aittir.

1 TÜRKİYE HAYALI

TÜRKİYE İÇİN BİR HAYAL,
FİKİR VE ORTAKLIK HARİTASI

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	4
1 Türkiye Hayali'ni Destekleriyle Gerçekleştirenler	6
Denge Ve Denetleme Ağı'na Üye Sivil Toplum Örgütleri	8
II. 1 TÜRKİYE HAYALİ	14
A. Neden Bir Türkiye Hayali?	17
B. Neden Türkiye'nin/Vatandaşın Hayali?	18
C. Neden Hayaller?	19
III. UYGUN ORTAM UYGUN ARAÇ	22
“Bu ülkenin insanları, elverişli ortamlar sağlanıp uygun araçlar kullanıldığında, kendilerini rahatça ifade edebiliyor.”	
IV. HAYALLERDEN FİKİRLERE	32
“Bu ülkenin insanları, Türkiye'ye ve geleceklerine ilişkin birçok konuda fikir üretebiliyor.”	
V. FİKİRLERDEN ORTAKLIKLARA	48
“Bu ülkenin insanları, Türkiye'ye ve geleceklerine ilişkin birçok konuda ortaklaşabiliyor.”	
VI. BİR ARADA NASIL BAŞARILIR: HAYALLERİN İZİNDE GELECEĞİ KURMAK	56
VII. YÖNTEM VE ARAÇ	60
A. “Hayal Gazetesi” ve “Hayalgücü Buluşması”	62
B. Verilerin Değerlendirilmesi	65
C. Genel İstatistik Bilgiler (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, şehir)	66
VII. VERİ TABLOLARININ ANALİZİ	72
EK1: VERİ TABLOLARI	88
EK2: ÇALIŞMAYA DİPNOT: BİR UZMAN DEĞERLENDİRMESİ	144

I. GİRİŞ

1 TÜRKİYE HAYALİ NASIL GERÇEK OLDU?

Kutuplaşıyoruz, ayrışıyoruz, peki buradan nereye gidiyoruz? Ya ortak dertlerimize, bir arada çözüm üretemeyeceğiz ya da farklı düşünüyor, farklı hayatları yaşıyor olmamıza rağmen, geleceği bir arada inşa edeceğiz. “Denge ve Denetleme Ağı”ndaki farklı kesim, görüş ve yaşam tarzlarını benimseyen sivil toplum örgütleri olarak bizler, düşüncelerin uygun ortamlarda ifade bulması ve dinlenmesiyle uzlaşma sağlanabileceğini, ortak bir zemin ve çözümün üretilebileceğini, yaşanan tüm kutuplaşmaya rağmen kendi içimizde deneyimledik. “Farklı düşünüyoruz, bir arada çözüyoruz” görüşünü kendimize düstur edindik.

1 Türkiye Hayali, kendi deneyimimizden yola çıkarak, Ağa üye örgütlerin kendi üyelerinin ülkenin geleceğine odaklanarak düşüncelerini ifade edebilecekleri bir katılım aracı olarak tasarlandı. 1 Türkiye Hayali'nin temel çalışması olan “Hayalgücü Buluşmaları”na katılanlar, 2030 yılının “Hayal Gazeteleri”ne yazdıkları haberler aracılığıyla ülkelerini gelecekte nerede görmek istediklerini tasvir ettiler. 1 Türkiye Hayali bir katılım aracı olarak, tam da üzerine düşen görevi yerine getirdi;

katılımcılara kendilerini rahatça ifade edebilecekleri ortamları sunarak, bunun yapıcı, çözümü gözeten bir yaklaşımla gerçekleştirilmesini sağladı. Diğer yandan ise kutuplaşmanın arttığı bir ortamda, beklenti ve taleplerdeki ortaklığı görünür kılarak, başka bir siyasi ve sivil kültürün mümkün olduğunu gözler önüne serdi.

1 Türkiye Hayali, sivil alanda çalışan ve sivil toplum örgütlerinin farklı katılım yöntemleri aracılığıyla kendi tabanlarının ihtiyaçlarına kulak kabartması gerektiğini düşünen bizlere şunları öğretti:

- Bu ülkenin insanları, uygun ortamlar olduğunda bir araya gelerek kendilerini ifade ediyor, görüşlerini paylaşıyor, ülkenin geleceğinde söz sahibi olmak istiyorlar.
- Bu ülkenin insanları, başka insanların da değişmesini istediği birçok alanda geleceği şekillendirecek fikirler üretebiliyorlar.
- Bu ülkenin farklı kesimlerinden gelen insanları, hem kendilerinin hem de bu ülkenin geleceğine ilişkin birçok fikirde ortaklaşabiliyorlar.

Bu rapor, 1 Türkiye Hayali kapsamında Hayalgücü Buluşmalarına katılan farklı cinsiyet, yaş grubu, eğitim düzeyi, meslek ve şehirden gelen 515 kişinin hazırladığı Hayal Gazetelerinin hem nicel hem de nitel bir analizini içermektedir.

Denge ve Denetleme Ağı olarak sivil toplum örgütlerinin ana işlevlerinden birinin, kendi tabanlarından başlayarak vatandaşlara öneri ve taleplerini ifade edecekleri ortamın oluşturulması ve bunların karar vericilere iletilmesinde köprü rolü üstlenmek olduğu düşüncesindeyiz. Buradan hareketle, 1 Türkiye Hayali çalışması ile bizler Denge ve Denetleme Ağı ismi altında hareket eden geniş bir sivil toplum kitlesi olarak, öncelikle kendi üyelerimizin tabanlarını dahil edeceğimiz özgün bir katılım süreci planlamak, vatandaşlara demokrasi içinde söz sahibi olabilecekleri alanlar açmak istedik; böylece, görüşlerini aktarmalarında köprü rolü üstlenme işlevimizi yerine getirdik. Bu nedenle, katılımcı profilimizin Türkiye'nin demografik yapısını birebir karşılamadığının farkındayız. Ancak önümüzdeki dönemde birçok Hayalgücü Buluşması yaparak, bu demografik yapının yansıttığı çeşitliliği yakalamak niyetindeyiz. Yanı sıra, bu aracı kullanmak isteyen tüm sivil girişimlerle birlikte çalışarak, daha fazla sayıda insanın "hayal kurmasına", yani hayata katılmasına aracı olmak en büyük umudumuz.

Nihai olarak 1 Türkiye Hayali çalışmasının, Ağ üyelerinin tamamen gönüllü çabaları üzerine inşa edildiğini belirtmek isteriz. Çalışmada aktif görev üstlenen üyeler, evlerini, ofislerini Hayalgücü Buluşmalarına açtılar; insanları bir araya getirerek, ev sahipliği yaptılar. Ve elbette, bu ülkede her ev sahibinin yaptığı gibi, misafirlerini rahat ettirerek, yürek ve zihinlerini açmalarını sağladılar. Onlar olmadan, "1 Türkiye Hayali" gerçek olmazdı. Başta üyelerimiz ve katılımcılar olmak üzere, çalışmada emeği geçen herkese içten teşekkürü borç biliriz.

1 TÜRKİYE HAYALI'Nİ DESTEKLERİYLE GERÇEKLEŞTİRENLER

Adem Çil

Ali Fuat Mengüç

Alperen Aşvelioğlu

Arife Köse

Aslı Eti

Aslı Silahdaroğlu

Bekmen

Aybüke Taşdemir

Ayşe Betül Çelik

Ayşe Birgölge

Ayşe Çamkıran

Ayşe Çavdar

Ayşegül Tığ

Bahadır Demircan

Başak Saral

Bekir Ağırdır

Berin Alaca

Berrin Ünlü

Bican Şahin

Bora Bengisun

Bülent Avcılar

Çağlar Çabuk

Çağlar Karakış

Cem Baran Gök

Cennet Ceylan

Özlalek

Ceren Ünlü

Ceyda Özdemir

Çiğdem Demir

Cumhur Gülpınar

Deniz Özdikmenli

Deniz Yüksel

Devrim Erol

Didem Ayberkin

Dilan Kaya

Dilek Ertükel

Doğan Bermek

Dudu Karaman

Dinç

Dursun Ali Akın

Ebru Ağduk

Ebru Şener

Ela Yemşen

Elif Mertoğlu

Engin Doğan

Erdal Işıkdemir

Erhan Tunalı

Erkan Saka

Esra Aksu

Evren Balta

Fatma Bostan

Ünsal

Fehime Sürüklü

Fuat Keyman

Fulden Ergen

Gamze Pamuk

Gaye Erbatur

Genar Ersoy

Göktuğ Yurt

Gülgün

Yorgancılar

Gülderen Rençber

Erbaş

Gülseren Yoleri

Gürkan Baydar

Gürkan Ertür

Gürkan Kaya

Güzide Çoban

Hasan Özcan

Hasan Seymen

Hayri Bekereci

Hayriye Ataş

Hürdoğan Aydoğdu

İpek Mişcioğlu

İrem Kor

İsrafil Özkan

Kadri İnce

Kemal Gülpınar

Kemal Uysal

Kızbez Aydın

Lezgin Yalçın

Medeni Sungur

Medine Filiz

Pehlivan

Mehmet Kaya

Mehmet Tursun

Merve Nur Atmaca

Merve Tosun

Meryem Salman

Mevlüde Sahillioğlu

Mihriban Yılmaz

Muhammed Ataibiş

Müjgan Suver

Murat Doğu

Murat Köylü

Murat Paker

Mustafa Paçal

Mustafa Sarıyılmaz

N. Barış Okur

Nazmiye Yağız

Neslihan Çeçen

Neslihan Uras

Nesrin Köseler

Nilgün Yılmaz

Nisa Bahçeli

Nuray Karaoğlu

Oğuzhan Üçoluk

Ömer Ceylan

Onur Can Sert

Ramazan Turgut

Rauf Kösemen

Rıdvan Turgut

Sadık Genç

Şahin Tekgündüz

Sait Fehmi Ağduk

Şakir Gürel

Selçuk Delibaş

Sema Kendirci

Sema Turan Yapıcı

Serap Çelik

Serdar Akdeniz

Sevda Alankuş

Sevdanur Poslu

Sevim Çebi

Sevna**Somuncuoğlu**

Şeyda Sever

Sibel Özgümüş

Sima Baktaş

Şimal Baktaş

Şölen Yücel

Sultan Tapdik

Tahir Haytoğlu

Tuba Mücella**Kiper**

Tuba Özgel

Tuğba Kontaş

Tuna Akpınar

Turan**Hançerlioğlu**

Uğur Ateşli

Yağmur Çalışkan

Yasemin Bingöl

Yeşim Belli

Yeşim Müftüler

Yeşim Özgel

Yıldırım Kaya

Yuhanna Aktaş

Zerrin Ateş

Zübeyde Ozanözü

DENGE VE DENETLEME AĞI'NA ÜYE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ

Abhaz Dernekleri

Federasyonu

**Adana Balkan
Türkleri Yardımlaşma
ve Kültür Derneği**

Adana Yeminli
Tercümanlar Derneği

**ADO / Alevi Düşünce
Ocağı Derneği**

AEGEE-Ankara /
Avrupa Öğrencileri
Forumu

**AKDAM / Adana
Kadın Danışma
Merkezi ve**

Sığınmaevi Derneği

AKKAV / Anadolu
Kültür Koruma ve
Araştırma Vakfı

**Alternatif Düşünce
Kuruluşu**

Anadolu Arap Birliği
Hareketi Derneği

**Anadolu Birliği
Derneği**

Anadolu Kadın
Derneği / Anadolu
Kadın Eğitim, Kültür,
Sanat ve Dayanışma
Derneği

**ANGİKAD / Girişimci
İş Kadınları ve
Destekleme Derneği**

Asuri Süryani Derneği

**Atakum İştirme
Engelliler Spor
Kulübü**

AVF / Alevi Vakıfları
Federasyonu

**Avrupa ve Gençlik
Çalışmaları Kulübü**

Baran Tursun
Vakfı / Baran
Tursun Uluslararası
Dünya Ölçeğinde
Silahsızlanma, Yaşam
Hakkı, Özgürlük,
Demokrasi ve
Dayanışma Vakfı

**Barış ve Adalet
İnisiyatifi**

Başak Kültür ve Sanat
Vakfı

**Batman Kişisel
Gelişim Derneği**

Batman Sosyal
Girişimciler Derneği

**Batman Zihinsel
Engellileri Eğitim ve
Koruma Derneği**

Bedensel Özürlüler
Derneği

**Buldan Eğitim ve
Dayanışma Vakfı**

Bursa Felsefe Kulübü

**Bursa Plastik
Sanatlar Derneği**

ÇAÇAv / Çocuk
Alanında Çalışan
Avukatlar Ağı

**Çağdaş İzmir Gençlik
İnisiyatifi Derneği**

ÇASEK / Çanakkale
Sosyo Ekonomik ve
Güçbirliği Derneği

**CEİD / Cinsiyet
Eşitliği İzleme
Derneği**

CEM VAKFI

Cumhuriyetçi Eğitim
ve Kültür Vakfı
Yenibosna Merkez
Şubesi

**ÇEVGÖN /
Diyarbakır Çevre
Gönüllüleri Derneği**

Ceyhan Gazeteciler
Derneği

**ÇİAT / Çocuklar için
Adalet Takipçileri**

Çift Kanatlı Gençlik
Derneği

**CİSST / Ceza İnfaz
Sisteminde Sivil
Toplum Derneği**

Civil Talks / Sivil
Diyalog

**ÇOVAK / Çocukları,
Kadınları ve Aileleri
Koruma Derneği**

ÇÖYDER / Çağdaş
Özürlüler Yaşam
Derneği

**CUKAD / Cumaovası
Kadın Derneği**

ÇYDD / Çağdaş
Yaşamı Destekleme
Derneği

**De-KAGe-Der /
Demokrasi Kadın ve
Gençlik Derneği**

DE-VA / Demokraside
Birlik Vakfı

Demir Leblebi

Demokrasi Katılım
Derneği

**Demokratlar Sosyal
Yardımlaşma ve
Kültür Derneği**

Denizli Koruyucu Aile
Derneği

**Denizli Soroptimist
Kulübü**

DİKAD / Diyarbakır İş
Kadınları Derneği

**DİTAM / Dicle
Toplumsal**

Araştırmalar Merkezi

DİYARBAKIR KAGİK
/ TOBB Kadın

Girişimciler Kurulu
Diyarbakır

Diyarbakır Barosu

Diyarbakır Tabip Odası

**Diyarbakır Ticaret
Odası**

DOD / Denizli Otizm
Derneği

Doğal Yaşam Derneği

Doğu Anadolu
ve Güneydoğu
Anadolu Dernekleri
Fedarasyonu

**DOGÜNKAD / Doğu
ve Güneydoğu İş
Kadınları Derneği**

DOHAYDER /
Doğayı ve Hayvanları
Koruma, Yaşatma ve
Dayanışma Derneği

**Dünya Ehl-i Beyt
Vakfı**

Düşünce Suçuna Karşı
Girişim

E-geçelik Derneği

Edirne Roman Eğitim
Gönüllüleri Derneği

**EDROM / Edirne
Roman Kültürünü**

**Araştırma,
Geliştirme,
Yardımlaşma ve
Dayanışma Derneği**

EKAGEMDER

/ Edirne Kadın
Gelişim Merkezleri
Yardımlaşma ve
Dayanışma Derneği

**EKAMEDER / Edirne
Kadın Danışma
Merkezi Derneği**

Ekolojik Anayasa
Girişimi

**Emek Benim Kadın
Derneği**

ENG-KAD / Engelli
Kadın Derneği

**Engelli İnsan Hakları
Derneği**

ENKADER / Engelli
Kadınlar Derneği

**Erdemli Yurttaş
Hareketi Derneği**

ERG / Eğitim Reformu
Girişimi

**Erzurum Çağlayan
Bilim Kültür ve Sanat
Derneği**

Erzurum Gazeteciler
Cemiyeti

**ESHİD / Eşit Haklar
İçin İzleme Derneği**

ESYD / Engelsiz
Yaşam Derneği

EUROSOLAR

**Türkiye / Avrupa
Yenilenebilir Enerji
Birliği Türkiye
Bölümü**

Ev-Eksenli Çalışan
Kadınlar Çalışma
Grubu

EVKAD / Ev

**Hanımları Dayanışma
ve Kalkındırma
Derneği**

Evrensel İnsan Hak ve
Özgürlük Derneği

**GDE / Genç Düşünce
Enstitüsü**

GEGED / Gençlik ve
Değişim Derneği

**Genç Erzurum Bilgi
Merkezi Derneği**

Genç Girişim ve
Yönetişim Derneği

**Genç Turizmciler
Derneği**

Genç Yaşamın Sesleri
Derneği

**Gençlik Hakları
Derneği**

GEO / Küresel Çevre
Derneği

**GID / Gençlik
İnisiyatif Derneği**

GKD / Günebakan
Kadın Derneği

**Grup Genç
Kahramanlar**

GSM / Gençlik
Servisleri Merkezi

Güç Birliği

Habitat Derneği

**Hak-İş / Türkiye
Hak İşçi Sendikaları
Konfederasyonu**

HAYAD / Hatay
Yardımlaşma Derneği

**Hayat Engelliler Spor
Kulübü Derneği**

Hayvan Hakları ve
Etiği Derneği

**Hayvan Hakları
İzleme**

HDD - STL / Hayata
Destek

**Hebun LGBT Derneği
/ Varoluş (Hebun)
Toplumsal Cinsiyet
Cinsiyet Kimliği
ve Cinsel Yönelim
Çalışmaları Derneği**

Hijyen Konseyi

Hrant Dink Vakfı

Hürriyet, Hukuk,
Hoşgörü (3H)

Hareketi Derneği

ICC / Uluslararası
Çocuk Merkezi
Derneği

**İDD / İnsani Değerler
Derneği**

IDYD / İnsani
Değerleri Yüceltme
Derneği

**İGAD/ İstanbul Genç
Adımlar Derneği**

İHD / İnsan Hakları
Derneği

**İHGĐ / İnsan Hakları
Gündemi Derneği**

İKGV / İnsan
Kaynağını Geliştirme
Vakfı

İletişimciler Derneği

İPM / İstanbul
Politikalar Merkezi

**İRİS Eşitlik Gözlem
Grubu**

Isparta Genç
Yönetişim ve
Kalkınma Derneği

**İstanbul Hepimizin
Girişimi**

İZ-ROM-DER / İzmir
Romanlar Sosyal
Yardımlaşma ve
Dayanışma Derneği

İzlemedeyiz Derneği

İzmir ÇEKEV / İzmir
Çiğli Kadın Emeğini
Değerlendirme
Dayanışma ve Kültür
Evi Derneği

İzmit Yerel

Gündem-21

**Proje Üretim ve
Çevre Geliştirme
Kooperatifi**

K-GEM / Kadın ve
Genç Girişim Merkezi
Derneği

**KA-DER / Kadın
Adayları Destekleme
Derneği**

KAÇOD / Kadın
ve Çocuk Hakları
Derneği

**Kadın Çalışmaları
Derneği**

Kadın Dayanışma
Vakfı

Kadın Partisi Girişimi

KADOS / Kadıköyü
Bilim Kültür ve Sanat
Dostları Derneği

**KAGİDER / Türkiye
Kadın Girişimciler
Derneği**

Kahta Gündem
Gazetesi

**Kahta TOGEMDER
/ Toplumsal Gelişim
Yardımlaşma ve
Dayanışma Derneği**

Kalkınma Akademisi
Derneği

Kanal 2000 TV

Kaos GL / Kaos Gey
Lezbiyen Kültürel
Araştırmalar ve
Dayanışma Derneği

**Karadeniz Yeni
Ufuklar Derneği**

Karaman Yerel Radyo
ve Televizyonlar
İletişim Derneği

KARDOĞA /

**Karadeniz Doğa
Koruma Federasyonu**

KASDER / Türkiye
Kas Hastalıkları
Derneği

**Kastamonu Engelliler
Eğitim Kültür**

Gençlik Derneği

Katılımcı Gençlik
Derneği

**KÇDD / Kayseri
Çevre Dostları
Derneği**

KEDV / Kadın
Emeğini
Değerlendirme Vakfı

Kent Karnesi

KİGDER / Kadın İş
Birliğini Geliştirme
Derneği

**Kırmızı Biber
Derneği**

Kırmızı Şemsiye /
Kırmızı Şemsiye
Cinsel Sağlık ve İnsan
Hakları Derneği

**Kırmızı Çizgim Yok
Girişimciliği**

KOMADER /
Kommagene
Gazeteciler Cemiyeti

**Köpekle Yaşam
Derneği**

Koruyucu Aile Evlat
Edinme Derneği

**Kurtuluş Kiliseleri
Derneği**

KÜYEREL / Küresel
ve Yerel Düşünce
Derneği

LDH / Liberal

**Demokrasi Hareketi
Derneği**

LegosQ

**Liberal Düşünce
Topluluğu**

LİSTAG / LGBTİ
Aileleri İstanbul
Grubu

**MAG Vakfı / Mahalle
Afet Gönüllüleri
Vakfı**

Mardin Süryani Birliği
Derneği

**Marmara Grubu Vakfı
/ Marmara Grubu
Stratejik ve Sosyal
Araştırmalar Vakfı**

Martı Derneği

**MASED / Manisa
Otizm Gençlik ve
Spor Kulübü Derneği**

MDV / Milli Değerler
Vakfı

**Medeniyet ve Şehir
Platformu**

MEDKO / Medya
Konseyi Derneği

**Mezopotamya Barış
Akademisi**

Mihallemi Derneği /
Sami Mihallemi Dinler
Diller ve Medeniyetler
Arası Diyalog Derneği

Mor Salkım Derneği

Niğde Çevre Eğitim ve
Kültür Derneği

Orçev / Ordu Doğal

Çevreyi Koruma
Derneği

**ORKAGÜDER / Ordu
Kadını Güçlendirme
Derneği**

Osmaniyem Radyo
Televizyonu

Oy ve Ötesi

Öz-Ge Der /
Özgürlüğünden
Yoksun Gençlerle
Dayanışma Derneği

**ÖZEV / Türkiye
Özürülüler Eğitim ve
Dayanışma Vakfı**

Özgürlük
Araştırmaları Derneği

Özürülüler Vakfı

P24 - Bağımsız
Gazetecilik Platformu

Patika Derneği

Pembe Hayat /
Pembe Hayat LGBTT

Dayanışma Derneği

**Pir Sultan Abdal
Kültür Derneği**

POLİTUS / Politik ve
Toplumsal Çalışmalar
Derneği

**RADEV / Radyo Evi
Derneği**

S.S. Tomurcuk Eğitim
Kültür Dayanışma ve
İşletme Kooperatifi
Sabaha Gökçen Hava
İzci ve Spor Kulübü
Derneği

Şahkulu Sultan Vakfı

Samsun 19 Mayıs
Gazeteciler Cemiyeti

**Samsun Çerkes
Derneği**

Saray İlçesi Kadın
Çocuk ve Aile
İlişkilerini Geliştirme
Modernleştirme
Koruma ve
Güçlendirme Derneği

**Sarıkaya Gençlik
Derneği**

SDP / Sivil Dayanışma
Platformu

**SDYP / Sivil Düşünce
ve Yönetişim
Platformu**

SE-KAD / Seyhan
Kadın-Çocuk
Dayanışma Eğitim ve
Kültür Derneği

**SED / Samsun Eğitim
Derneği**

ŞEMİKAN / Şemikan
Çalışma ve Dayanışma
Birliği

**SESA / Sosyal,
Ekonomik, Siyasal
Araştırmalar
Enstitüsü**

Şeyh Yunus Emre
Derneği / Yunus Emre
Külliyesi Koruma
Yaşama Eğitim Turizm
Kültür ve Sanat
Derneği

**Şiddetsiz Toplum
Derneği**

SIFIRAY-DER / Sıfır
Ayrımcılık Derneği

**Siirt KGK / Siirt
Kadın Girişimciler
Kurulu**

Şişli İşitme ve
Konuşma Engelliler
Derneği

**Sivil Kalkınma
Derneği**

Sivil Perspektif
Enstitüsü

**Siyasal Perspektif
Enstitüsü**

SODAD / Sosyal
Demokrat Avukatlar
Derneği

**SOFA / Sosyal
Farkındalık Derneği**

Sosyal Bilimler
Araştırma Derneği

**Sosyal Gelişim ve
Değişim Kulübü
Derneği**

Sosyal Hizmet
Uzmanları Derneği

**SOYAD / Sosyal
Yaşama ve Eğitim
Katkı Derneği**

SPK / Sosyal Politika
Kolektifi

**SPoD / Sosyal
Politikalar Cinsiyet
Kimliği ve Cinsel
Yönelim Çalışmaları
Derneği**

SPÜ / Siyah Pembe
Üçgen İzmir Cinsel
Yönelim ve Cinsiyet
Kimliği Araştırmaları
ile Ayrımcılığına Karşı
Dayanışma Derneği

**STGM / Sivil Toplum
Geliştirme Merkezi**

ŞUKAD / Şanlıurfa
Kadınları Kalkındırma
ve Destekleme
Derneği

**SÜREÇ Araştırma
Merkezi**

TBF / Tüketici Birliği
Federasyonu

**TÇYÖV / Türkiye
Çocuklara Yeniden
Özgürlük Vakfı**

TESEV / Türkiye
Ekonomik ve Sosyal
Etüdler Vakfı

**TGF / Türkiye
Gençlik Federasyonu**

TGS / Türkiye
Gazeteciler Sendikası

**TİD / Tokat İletişim
Derneği**

TİDER / Toplumsal
İlerleme Derneği

**TİMEF / Tüm
İletişim ve Medya
Federasyonu**

TKB / Türk Kadınlar
Birliği

**TOBB Kadın
Girişimciler Kurulu
Adıyaman Şubesi**

TOG / Toplum
Gönüllüleri Vakfı

**TOGEN / Toplum
Sağlığı Genombilim
ve Kişiyeye Özel Tıp
Derneği**

TOHAD / Toplumsal
Haklar ve Araştırmalar
Derneği

**Toplumsal Afet
Platformu**

Toplumsal Cinsiyet
Çalışmaları Kolektifi
(GEN-DER)

**TROYDEM / Trakya
Roman ve Engelliler
Dayanışma Derneği**

TSD / Türkiye Sakatlar
Derneği

**TTM / Tarlabası
Toplum Merkezi**

TÜKD / Türk
Üniversiteli Kadınlar
Derneği

**Tüketici Hukuku
Enstitüsü**

TÜRÇEP / Türkiye
Çevre Platformu

**Türk Psikologlar
Derneği**

Türkiye LGBTİ Birliği
/Türkiye Lezbiyen,
Gey, Biseksüel, Trans
ve İnterseks Birliği

**Türkiye Sakatlar
Konfederasyonu**

TÜRKONFED - Türk
Girişim ve İş Dünyası
Konfederasyonu

**TÜSEV / Türkiye
Üçüncü Sektör Vakfı**

TÜSODER / Tüketici
Sorunları Derneği

**Uçan Süpürge Kadın
İletişim ve Araştırma
Derneği**

UGD / Uçarlı Gençlik
Derneği

**Uluslararası Şeffaflık
Derneği**

Uluslararası Anadolu
Kütüphaneciler
Derneği

**Uluslararası Gençlik
ve Değişim Derneği**

Ünye İletişim Derneği

**Ünye'nin Dünkü
Çocukları Derneği**

Uşak Alevi Kültür
Derneği

**Winpeace Türk-
Yunan Kadın Barış
Girişimi**

YAÇED / Yeşil
Adımlar Çevre Eğitim
Derneği

**YADA / Yaşama Dair
Vakfı**

YASA-DEMOS /
Yasama Sürecine
Katılımı Destekleme
ve İktisadi-Sosyal
Çalışmalar Enstitüsü
Derneği

**Yaşam Kadın Merkezi
Derneği**

Yaşlılarla Dayanışma
Derneği

**YBTB / Yerel
ve Bölgesel**

Televizyonlar Birliği

Yeni Ufuklar Derneği
/ Yeni Ufuklar Kültür
ve Sosyal Yardımlaşma
Dayanışma Derneği

**YerKatDer / Yerel
Katılımı Destekleme
Derneği**

Yeryüzü Derneği

**Youth - Agenda /
Gençlik Gündemi
Derneği**

Yüzleşme Atölyesi

**ZOR-DER /Zorunlu
Hizmet Mağduru
Rütbeli Personel ve
Yakınları Derneği**

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

HAYALER GÖRCEK OLSA

Uluslar arası ilişkilerin hızlı bir şekilde düzenlenmesi ülkemizin kendi çıkarları için başka ülkelerin yok olması ve ilişkilerin ortadan kalkması, ülkeler arası anlaşmaların sorunsuz olması

Haber tipi: Türkiye Yerel Felsefi

İzmir'den bir emeklinin mutlu Türkiye hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

İlkemizde herkes okur yazır, olursa günde 100 milyon gazete satılmakta, tiyatro ve sinema salonları köylere kadar ulaşmış ve işinde, özgürlüğü ve SEVGİ dolu bir yaşam içinde yaşıyorlar.

Haber tipi: Türkiye Yerel Felsefi

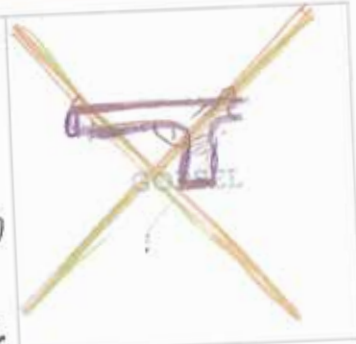
İzmirli bir erkeğin kültür tüketimi hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

POLİSİN SİLAHLARI TOPLANDI

2007 yılından beri polis kursunu sonucu 1000 kişi hayatını kaybetti. PYSK Asayiş konularında silah kullanmayan işbirlikçilere polis yasasına uyarlanacak. Bundan böyle işbirlikçilerde olduğu gibi silah kullanmayacak.

Haber tipi: Türkiye Yerel Felsefi

Diyarbakır doğumlu bir kadının silahsızlanma hayali

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz):

HUZUR

Yaşadığımızda üzülmeden ağlamadan haber almak her zaman barış içinde kavgasız tartışmasız barış dolu korkusuzca HUZUR içinde yaşamak, ve güzel haber almak en büyük hayalim.

Haber tipi: Türkiye Yerel Felsefi

Bir ev kadınının huzur hayali

MANŞET (En önemli haberiniz):

Sağlıkta Son Nokta.

Sağlıkta herkes eşit haklardan faydalanıyor
kimse farksız bir hastalığa uğramıyor
hastanelerde saatlerce sıra beklemiyor.

Lise mezunu bir kadının eşit sağlık hizmeti hayali

BAŞLIK: DÜNYA EKONOMİSİNDE
İLK 5 ARASINDAYIZ

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

2017'de kur sergisinin favorisi
yapmasının janta bir di 27
satılmırlar olarda ekonomide
Türkiye arasında Türkiye
Yeni Avrupa'ya değil de
Asya ve Ortadoğu'ya çevrilerek
yeni bir kante yapmış yekle
13 yıldı ekonomisinde basam
bulamalı arttırmıslar. Son veriler
Dünya Üstünlüğüne Kısa Kıvırlı
lancında yeklel puorlar alan
Türkiye 4 Şubat 2020 yılı
Haberlerle Dünya ekonomisinde
ilk 5'le arasında yer alarak
Halkımızı gururlandırmıştır.

Haber tipi: Türkiye Yerel Uluslararası

Genç bir kadının ekonomi hayali

Birlikte üretip
Birlikte tüketiyoruz.
Yeterince kadar
üretip yeterince
kadar tüketiyoruz
kimse aç değil
kimse pis değil.
Su temiz,
hava temiz.
Güneş ve rüzgar
enerji kaynağımız.

Bir makine mühendisinin gelecekteki yaşam hayali

Uzayda zaman
makinasından
engelsiz ve
gençleşmiş
olarak bikini
lerimle deniz
güneş ve kum
geçtiğinde
kokteyliyi
yudumlamak.

Engelli bir kadının, engelsiz yaşam hayali

TÜRKİYE, Pisa sıralamasında ilk
5 ülke arasına girdi.

TÜRKİYE'de devletin ve hukuk sisteminin yanlış
kararlar dolayısıyla mağdur vatandaş olmadığı bildirildi.

Haber tipi: Türkiye Yerel Uluslararası

44 yaşında bir kadının PISA sıralaması hayali

1 TÜRKİYE HAYALI

II. 1 TÜRKİYE HAYALI

Hayal kurmak, hayata katılmaya karar vermektir!

İnsanlar neden hayal kurar? Bu sorunun birçok yanıtı olabilir. Belki içindekileri bir perdeye yansıtıp ifade etmek; kendine bir de dışarıdan bakmak, anlamaya çalışmak. İhtiyaçlarını ortaya koymak, başkalarına anlatmak. Belki isteklerini gerçekleştirme yolunda bir adım atmak. Belki de diğerleriyle iletişime geçmek için. Denge ve Denetleme Ağı olarak bütün bu aşamalardan geçtik, denge denetleme sisteminin sağlandığı bir ülkenin hayalini kurduk. Herkes hayalini olabildiğince engel koymadan paylaştı, herkes birbirini elinden geldiğince yargılamadan dinledi, belki birbirimizin ihtiyaçlarını ilk kez bu

kadar örtüsüz bir şekilde duyduk, gördük. Sonra bir de baktık ki farklılıklarımızdan çok ortaklıklarımız var.

Deneyimlerimiz bize gösterdi ki insanlar, kendilerini ifade edebilecekleri uygun iletişim ortamı ve araçlarını bulurlarsa, geleceğe yön veren fikirler üretebiliyorlar ve bu fikirlerden de pek çok ortaklık doğuyor.

“1 Türkiye Hayali” çalışması, katılımcılara uygun iletişim ortamı ile araçları sağlamanın; bu araçlar yoluyla çeşitli fikirleri üretmenin ve bu fikirlerin ortaklaşmasının hikayesi.

“1 Türkiye Hayali”, dünyadaki pek çok sivil toplum örgütünün ortak hayali olan “vatandaşların karar verme süreçlerine aktif katılımı” için atılmış 1 adım.

Hayal kurmak, karar verme süreçlerine katılmaktır!

A. NEDEN BİR TÜRKİYE HAYALİ?

Bu ülkede bir arada yaşıyor aynı havayı, toprağı ve suyu paylaşıyoruz. Bugün birimizin karşılaştığı bir sorun, yarın hepimizin derdi olabiliyor. Öyleyse paylaştığımız başka şeyler kadar, sıkıntılarımız da ortak. Bu durum, ortak dertlere ancak bir arada çözüm bulabileceğimiz gerçeğı ile yüzleştiriyor bizi. Buna karşın ne yazık ki, tüm dünyada “bir arada”lıkların sorgulandığı, kutuplaşmanın uzlaşmanın değerini hızla görünmez kıldığı bir çağdan geçiyoruz. Bunun sonucunda insanlar ve ülkeler, gücünden güç kaybediyor; sorunlarına içte ve dışta, orta ve uzun vadeli çözümler bulamaz hale geliyor; yalnızlaşıyorlar.

Bir sorunun en az bir tarafı, her tarafın soruna en az bir yaklaşımı var. Tüm yaklaşımları, farklı görüşleri masaya yatırmaz isek, soruna her açıdan bakamaz, onu tarif ve teşhis edemeyiz. Teşhis edilmemiş bir soruna tedavi bulamayız. Türkiye'nin yedi bölgesinde çalışmalar yürüten Denge ve Denetleme Ağı olarak, “Farklı Düşünüyoruz ve Bir Arada Çözüyoruz.”; çünkü çözüme bizleri ayırıştıran değil, ortaklaştıran konulardan yola çıkarak ulaşacağımıza inanıyoruz. Bizler, tüm çeşitliliğimiz ve farklılıklarımızla altı yıldır deneyimlediğimiz “Bir Arada”lığın, ülkemizde de mevcut olduğuna ve Türkiye'nin ortak hayaller taşıdığına inanıyoruz.

1 Türkiye Hayali çalışması bize, bu ülkenin insanların Türkiye'ye ve geleceklerine ilişkin birçok konuda ortaklaşabildiğini kanıtlıyor.

B. NEDEN TÜRKİYE'NİN / VATANDAŞIN HAYALİ?

İnanıyoruz ki, vatandaşların beklenti ve ihtiyaçlarının neler olduğunu en iyi vatandaşın kendisi bilir. Vatandaşlar, hayalleri aracılığıyla ortaya koydukları ihtiyaç ve önerilerini karar vericilerle paylaşma fırsatı bulduklarında, yani karar verme süreçlerine etkin bir şekilde katıldıklarında, en sağlıklı çözümlere ulaşılabilirler. Vatandaş ve karar vericiler arasındaki iletişim geliştikçe, söz ve karar sahipleri de bu ihtiyaçları karşılayacak politikaları üretebilirler.

DDA olarak, Anayasa süreciyle başlayan ve denge ve denetlemeye ilişkin farklı konularda devam eden tüm çalışmalarda katılımcılığa daima öncelik verdik. İşlettiğimiz görüş alma süreçlerinde, vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin, ülkeye ilişkin fikir üretmek söz konusu olduğunda, ne kadar istekli olduklarını gördük.

1 Türkiye Hayali çalışması bize, bu ülkenin insanların Türkiye'ye ve geleceklerine ilişkin birçok konuda fikir üretebildiğini kanıtıyor.

C. NEDEN HAYALLER?

Bugünü konuşurken, çoğu zaman bugünün sorunlarına saplanıp kalıyoruz. Dünyanın ve günlük hayatın dertleri, adeta bir sis perdesi gibi üzerimize çöküyor. Çözüm önerileri geliştirmek yerine; beklenti ve ihtiyaçlarımızın karşılanmasının önündeki engelleri sıralıyoruz. Peki bu kısır döngüden kurtulmanın yolu nedir?

Hayalgücü Buluşması, gelecekte, bugünün sorunları ve engellerinin içine sızmadığı özel bir koza içinde, ortalama 10 katılımcının bir araya geldiği kapalı bir ortamda gerçekleşiyor. Her bir katılımcı, **Hayal Gazetesi** ismini verdiğimiz, Türkiye'nin en çok güvenilen ve okunan ulusal gazetesinin 2030 yılında yayınlanacağı varsayılan birinci sayfasını, hiçbir sansüre takılmadan ve de en önemlisi hayallerine gem vurmaktan kendi başına, bir editör tavrıyla oluşturuyor. Hayal haberler, mutlaka olumlu ve umut veren bir içeriğe sahip olmak kaydıyla, gazetede belirtilen şu dört farklı kategoriye denk gelecek şekilde giriliyor:

- Türkiye haberleri
- Yerel (il, ilçe, kasaba, köy ya da mahalle) haberler
- Bireysel (katılımcının kendisiyle ilgili) haberler
- Fantastik (katılımcının gerçekleşmesine en az ihtimal verdiği; belki gülünecek, dalga geçilecek diye çekindiği ama paylaşmadan da edemediği) haberler

Katılımcılar, rengarenk kalem ve boyalarla çizip resimleyerek zenginleştirebildikleri gazetelerini genellikle kahkahalar içinde birbiriyle paylaşıyor, akabinde paylaşılan hayallerin ortak noktaları ifade edilip, bir arada konuşuluyor. Hayalgücü Buluşması ve Hayal Gazetesi, katılımcıların Türkiye'ye ilişkin gelecek vizyonunu gün yüzüne çıkarıyor.

Hayaller bu noktada devreye girdi. Hayalgücü bireyin kendisini, ayıplanma endişesi yaşamadan ve beğendirme çabası içine girmeden doğal olarak ifade edebileceği; düşüncelerinin sınırlarını zorlayabileceği, güvenli bir alan sağlıyordu. Burada herkes, gündelik koşuşturmadan çok uzakta, ufukta bir yerde buluşabiliyordu. Düşünceleri düzgün bir dizge halinde paylaşmak ile hayal kurmak bambaşka pratikler olsa da, günün sonunda aynı ihtiyaçları ve böylece de ortaklıkları ortaya

koyma imkanı sağlıyordu. Hayal kuran insan aslında, günlük yaşam içinde unuttuğu arzularını hayaller üzerinden gün yüzüne çıkarırken, ihtiyaçlarına ilişkin fikirlerini de sansürsüzce ifade edebiliyordu.

1 Türkiye Hayali çalışması bize, bu ülkenin insanların, elverişli ortamlar sağlanıp uygun araçlar kullanıldığında, kendilerini rahatça ifade edebildiklerini kanıtıyor.

Haberlere başlık atmayı unutmayın!

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz):

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

GÖRSEL

Hepimizin hayalleri tek tek bir araya geliyor; Türkiye'ye büyük hayal ortaya çıkıyor.

Bugünün tarihini atmayı unutmayın çünkü gazeteniz 2030 yılında tam da bugün yayınlanacak!

HAYAL GAZETESİ

..... / / 2030

Gazetenize dilediğiniz ismi verip onu benzersiz kılın!

Hayallerden Ne Haber?
Hayallerimizin katrını haberlerle soruyoruz. Sloganımızı sevdiğiniz mi?
Gazetesi

1, farklılıklarımızla bir arada oluşumuzdan geliyor.

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

GÖRSEL

Her haber için -yalnız 1- haber tipi seçin!

BAŞLIK
(Üçüncü önemli hayal haberiniz):

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Burayı yalnız bireysel haberlere ayırdık çünkü hepimiz ayrı ayrı değerliyiz, kendimize ilgili hayallerimiz de çok değerli!

BAŞLIK
(Bireysel hayal haberiniz):

Ad-soyad bilgilerimiz saklı kalabilir ama yıldızlı bölümleri doğru ve eksiksiz doldurmalısınız!

Künye

Ad:
Soyad:
E-posta:
*Cinsiyet: Kadın Erkek
*Doğum Yılı:
*Doğum İli:
*Yaşadığı İl:
*Mesleği:
*Eğitim Durumu:
 Diplomasız okur
 İlkokul mezunu
 İlköğretim/Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Üniversite mezunu
 Yüksek lisans/Doktora
*Gazetemizin yayınlanmasını onaylıyorum.
 Evet Hayır
İmza:
*Doldurulması zorunlu alanlar

Gazeteniz sizin elinizden çıkan sanat eseriniz, denize şişe içinde bırakacağınız mesajınız, geleceğe uğurladığınız mirastır. Hem görsel alany hem de gazetenizin etrafını dilediğiniz gibi boyayıp resimlendirin!

Gazetenizin ileride gerçek ve dijital ortamlarda sergilenmesini istiyorsanız "evet" i işaretleyin!

Türkiye
MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **YEREL yönetimler Bayramı**
Senliklerle kutlanıyor.

Yerel Yönetimler, kendi meclislerinde aldıkları kararların, merkezi yönetimin serk ve idaresine olan bağımlılığının kurtulduğu günü, bütün yörelerde bir hafta çeşitli etkinliklerle kutluyor.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Serbest meslek mensubu 56 yaşında bir erkeğin yerel yönetimler hayali

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz):

K.MARAS ARTIK DÜNYA DOLAŞMA PIYASASININ KALBİ

İlimizde üretken derme dendirme artık dünyanın her yanında. Unutlar gibi bambaga, yaşamak kadar ucuz ve tatlı olan dendirme. İlimiz ilkenin dünya piyasasında tek başına tek başına süzülüyor.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Kahramanmaraşlı bir gencin kalkınma hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **YENİ ANAYASA GALIŞMASI**

Yeni anayasa gelişmelerinde temel fark; Türkiye'deki tüm kesimlerin kendi anayasasını yapıp, temel insan haklarının ortak paydasında buluşup aidiyet bainesi güçlendirilmesi. Bu bölgesel diğer gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerin referans alacağı bir model...

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Bir üniversite öğrencisinin yeni anayasa hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **Façler Müşgünü Bastı.**

Belediyenin insan hakları es geçip hayvan haklarını savunmasıyla beraber, halk loğar kapokları ağıp belediye teğbi gösterdi. O esnada loğamlarda çıkan façler işyeri ve bir çok evi bastı...

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Mardinli genç bir erkeğin fantastik hayvan hakları hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

MARS SİLEKLERİ TÜRKİYE PAZARINDA

Mars'ta yetiştirilen silekler Türkiye'de hem
vücutta hem de tatlanma açısından vatanlar hiç
bir fark yok burada yetiştirilen sileklerin bir fark yok
bütün dünya lezzetli dedi. Mars'taki çiftçi kurdumuz
fiyatlar da sığır ediyor. Erzurum'un kuruluğunu oluşturan
den yardım bekliyoruz. dedi. Bunun üzerine
trüm bakanlığı, Mars'taki bakanlık tarafından yapıp
hükümeti. Sıcaklık için Mars'ta bakanlık 2030 milyon TL.

Diyarbakırlı engelli bir kadının tarımsal kalkınma hayali

SÜRMANŞET (ikinci önemli hayal haberiniz):

TÜRKİYE, DÜNYADA KİTAP OKUMA SIRALAMA
NASILDA RİJNCİ SIRADA!

Japonya'da okuma oranı %10'u, Amerika'da %12'si, İngiltere'de
ve Fransa'da %21'i olduğu kitap okuyan, Türkiye; %40'te
oranla Dünya'da kitap okuma sıralamasında ikinci sırada
yer alarak yurtiçi halkını gururlandırarak,
tüm dünyayı şaşkınlıkla...

1993 doğumlu bir kadının okur yazarlık hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

TÜRKİYE DÜNYANIN EN DEMOKRATİK
ÜLKESİ

180 ülkede yapılan ve ülkelerinin sanatsal
yazın ve gazetecilerinin katılımıyla Anadoluda
Dünyanın En demokratik ülkesi hangisidir sorusuna
cevap arandı. 180 ülkenin 175'i Türkiye'nin
bu konuda En iyi ülke olduğunu hem fikir.

Vanlı genç bir erkeğin demokrasi ve barış hayali

UYGUN ORTAM
UYGUN ARAÇ

III. UYGUN ORTAM, UYGUN ARAÇ

“Bu ülkenin insanları, elverişli ortamlar sağlanıp uygun araçlar kullanıldığında, kendilerini rahatça ifade edebiliyor.”

1 Türkiye Hayali, farklı kesimlerden gelen insanların kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir katılım aracı olduğundan, Hayalgücü Buluşmalarını tasarlarken de herhangi bir katılım çalışmasının “olmazsa olmazlarının” süreçte yer almasına azami dikkat ettik. Nihayetinde bir sivil toplum platformu olarak biliyoruz ki, bir katılım süreci ancak bu olmazsa olmazlar yani, ilkelerin yokluğunda anlamlı sonuçlar üretmiyor, bu da katılımcıların bu tür çalışmalara olan güveninin sarsılmasına neden oluyor. 1 Türkiye Hayali bize bu ilkeler gözetilerek bir çalışma yapıldığında, katılımcıların kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini ve de çalışmayı, dolayısıyla sonuçlarını da sahiplendiklerini gösterdi. Kısacası diyebiliriz ki; “Bu ülkenin insanları, elverişli ortamlar sağlanıp uygun araçlar kullanıldığında, kendilerini rahatça ifade edebiliyor.”

KATILIM SÜREÇLERİNİN OLMAZSA OLMAZLARI:

A. Güven Ortamının Sağlanması

İnsanlar herhangi bir suçlama ya da yargıyla karşı karşıya kalmayacaklarını bildiklerinde, kendilerini daha özgürce ifade ediyorlar. Bu nedenle hem çalışmanın yapılacağı ortama hem de süreci yürüten kişilere güven duyması ve sürecin her aşamasında güveni sağlanması önemli.

B. Fikirlerin Çıkmasının Özendirilmesi

İnsanlar kendilerini ifade ettiklerinde, duyulmak, dinlenilmek ve fikirlerinin bir işe yarayacağını hissetmek isterler. Bunu sağlayan katılım çalışmalarında, insanlar kendilerini kısıtlamadan katkı verir ve böylelikle ortaya çıkan fikirler de soruna odaklanmak yerine çözümü gözeten bir kimliğe bürünür.

C. Bireysel Katılım & Bir Arada Paylaşımın Sağlanması

Katılım süreçlerindeki önemli unsurlardan biri, katılımcıların kendilerini tek tek ifade edebilmelerini sağlamaksa, bir diğeri de diğeri katılımcıların fikirlerinin duyulmasını, dinlenilmesini sağlamak olmalı. Bu tür ortamları ancak diyalog teşvik edebilir.

D. Sürecin Kural Ve Sınırlarının Belirlenmesi

Katılımcıların sürecin her aşamasında gerek kendilerinin gerekse herkesin uyacağı kuralları bilmesi, yani katılım sürecinin çerçevesinin belirli olması güven ve rahat ifadenin sağlanması için önem taşır. Ayrıca katılımcıların bu kuralları birlikte oluşturması, çalışmanın meşruiyetini sağlar.

E. Çeşitli Hayat Tarzları & Farklı Siyasi Görüşlerin Temsil Edilmesi

Kapsayıcı bir yaklaşımla inşa edilen süreçler, yani birbirinden farklı kesimlerin görüşlerinin ifade bulabileceği çalışmalar, farklı fikirlerin ortaya konulmasını sağladığından güçlü bir meşruiyet zemini sağlar. Ayrıca, fikirlerde çeşitliliğin sağlanması, daha güçlü çözüm önerilerinin oluşmasına da katkı verir.

F. Geri Bildirimin Verilmesi & Sürecin Bir Sonuç Üretmesi

Geri bildirim, katılım süreçlerinde en çok ihmal edilen, ancak yerine getirilmeden katılımın tam anlamıyla tamamlanmadığı bir aşama. Yani, katılımcılara verdikleri görüşlerin nasıl kullanıldığına dair bir geri bildirimde bulunulması, katılımcıların bir sonraki katılım çalışmasının bir parçası olmalarını teşvik eden bir çabadır. Başka bir deyişle fikirlerin bir sonuca yol açtığını göstermek tüm katılım süreçlerini başarılı kılacaktır.

A. GÜVEN ORTAMININ SAĞLANMASI

Bir kişinin, kalbinde yatan aslanı ortaya çıkarabilmesi; sadece kendisi için değil, ülkesi için de bir tasavvur ortaya koyabilmesi, ne kadar güç ve değerli.

Çalışmamıza, hayal kurmanın elverişli ortam ve araçlarını nasıl sağlayacağımızı sorgulayarak başladık. Orası, kişinin kendisini iyi ve güvende hissettiği samimi bir yer olmalıydı; tedirgin olmasını değil teşvik edilmesini sağlamalıydı.

Denge ve Denetleme Ağı'na üye olan 266 sivil toplum örgütünden birçoğu, 1 Türkiye Hayali çalışmasına farklı şekillerde destek oldu; bunlardan 49'u, Hayalgücü Buluşmalarına ev sahipliği yaparak, hayal kozasının güvenli ortamını bir arada ördü. Bütün buluşmalar katılımcıların yaşadığı şehirlerde (ya da komşu şehirlerde), tanıdıkları ve güvendikleri sivil toplum örgütleri tarafından sağlanan mekanlarda gerçekleşti. Katılımcılara, sadece hayal kuracakları söylenmişti. Yöntemle ilgili hiçbir fikirleri yoktu, "vatandaşlar ile sivil toplum örgütlerinin karar verme süreçlerine katılımına" hizmet edecek bir çalışmaya destek olduklarını bilmiyorlardı. Katılımcılar, bunca belirsizliğe rağmen, güvendikleri bir sivil toplum örgütünden gelen davete içtenlikle karşılık verdiler. Bu arada, güven ortamını sağlamak için mekanın yanı sıra, zaman da çok önemliydi. Hemen hemen herkes, günlük dertleri ile mücadele etmeyi sürdürdüğü bir zaman diliminden kendini soyutlamakta güçlük çekiyordu. Bu da, kozamızın başka bir zaman diliminde var olmasını gerektiriyordu. 2030 yılı, katılımcıların hem bugünden sıyrılacakları kadar uzak hem de hayallerinin gerçekleştiğini görebilecekleri kadar yakın bir zamana denk geldiği için tercih edildi.

"Bugün burada hayal kurmak için bir araya geldiğimizi bilmek beni geleceğe dair umutlandırdı ve cesaretlendirdi."

**KAHRAMANMARAŞ
BULUŞMASINDAN BİR
KATILIMCI**

"İlk defa duygularımı topluluk önünde ifade edebilme şansı yakaladım. Buraya gelmeden önce daha yalnız hissediyordum kendimi. Burada herkesin hayal kurabileceğini görünce umutlandım."

**ERZURUM BULUŞMASINDAN BİR
KATILIMCI**

B. FİKİRLERİN ÇIKMASININ ÖZENDİRİLMESİ

Hayal kurmanın önünde engel teşkil eden bir başka konu da, insanların söylediklerinin bir şey ifade edeceğine, bir değişikliğe vesile olacağına dair duydukları inancın çok zayıf olmasıydı. "Aman sen de, boş laflar bunlar."; "Söyleyeceğim de ne olacak sanki?" ve benzeri sözler, kültürel kodlarımıza işlemiş görünüyordu. İnsanlar değişim istediklerini söylüyor fakat kendilerinin değişimin bir parçası olabileceklerine pek inanmıyorlardı. Aslında hepimizin, söylediklerimizin değerli olduğuna ve dinlenildiğimize inanmamızı sağlayacak bir sihre, yani hayallerin gerçek olduğu bir yer ve zamanın yanında; inanmaya ihtiyacımız vardı. Hayal kurmaya ihtiyacımız vardı.

Hayal gazetecileri, hayal haberlerini oluşturma sürecinde duygusal ve düşünsel bir dönüşüm yaşadılar. Yazdıklarının sadece bir hayal olmadığını, her birinin

içinde önemli fikirler barındırdığının farkına varmaya başlıyorlardı. 2030 yılına odaklanmaları, bir yandan taze bir bakış açısı edinmelerini zorunlu kılarken, diğer yandan da var olan sorunlara değil, değişimi sağlayacak fikirlere odaklanmalarını sağladı.

C. BİREYSEL KATILIM & BİR ARADA PAYLAŞIMIN SAĞLANMASI

Katılımcılar, Hayal Gazetelerini önlerine çekerek ayrı ayrı doldurdular. Çok kişisel ve mahrem olarak yaşanan bu süreç, herkesin gazetelerini duvara asarak tek tek paylaştığı bir başka süreçle devam etti. İstisnasız her katılımcı, kendisini özgürce ifade edebilme fırsatı ve zamanı buldu. Çoğunlukla kahkahalar, zaman zaman hüzün, bazen şaşkınlık içinde birbirlerinin sunumlarını izlediler. Yaratılan diyalog ortamı, kendilerini ve birbirlerini daha yakından tanımalarına, yargılarından bir nebze de olsa arınmalarına katkıda bulundu.

D. SÜRECİN KURAL & SINIRLARININ BELİRLENMESİ

Hayalgücü Buluşmalarında katılımcıları, kendi STK temsilcileri ile; biri kolaylaştırıcı diğeri organizatör görevi üstlenerek toplantıyı başından sonuna kadar yürütme sorumluluğu alan iki DDA temsilcisi, güler yüzle karşıladı. 1 Türkiye Hayali çalışmasında gönüllü olarak görev alan bu kişiler, katılımcıları, kendilerini çok iyi hissedeceklerini garanti ettikleri bir hayal oyununa davet ettiler. Her bir katılımcı, Hayalgücü Buluşmasının yönergeleri sayesinde adım adım, yarım gününü nasıl geçireceğine dair bilgilendirildi, birbiriyle tanıştı, sürece ısındı, diğerleriyle uyum içinde çalışacağına dair kontrat imzaladı ve Hayal Gazetesi'ni uygulamaya hazır hale getirildi. Kontratlar, toplantı boyunca cep telefonlarının kullanılmamasından, herkesin birbirini saygı ile dinlemesine ve bütün görüşlere hoşgörü ile yaklaşılmasına kadar birçok kural katılımcılar tarafından ortaklaşa belirlendi.

“Şu yaşıma kadar hayallerimi ne kadar küçültmüşüm. Hayallerimi kısıtlamışım. Bu buluşmadan sonra hayallerimi daha özgür kuracağım.”

ANKARA BULUŞMASINDAN
BİR KATILIMCI

“Ben bir teknoloji bağımlısıyım. İlk kez böyle bir grupta insanların önünde konuşuyorum ve sanki kalbim yerinden çıkacak. Teknoloji bizi birbirimizden ayırıyor. Hayal bile kurmuyoruz.”

BURSA BULUŞMASINDAN
BİR KATILIMCI

Hayal Gazetesi, A3 boyutunda tasarlanmış; okuma yazma bilen her yaştan bireyin hayal haberlerini paylaşabileceği; göz korkutmayan büyüklükte dört-beş kutudan oluşan; mavi rengiyle gazeteden çok bulmacaya benzeyen; daha çok bir çizim ya da boyama kağıdı. Okul bitmiş, öğretmen yok, hesap vermek yok, not yok, ezber zorunluluğu yok, sınav yok, kafa patlatırcasına düşünmek yok. İstedğin gibi atmak, özgürce hayal kurmak var. Aslında çok eğlenceli bir şey, en az o kadar da zorlayıcı. Çünkü katılımcılar uzun süredir hayal kaslarını çalıştırmamışlar. En büyük zorluk ve en katı kural ise, sadece olumlu hayal kurmak. Ancak sonuçta bu da gerçekleşti ve katılımcılar, Hayal Gazetesi aracı sayesinde eğlendiler, zorlandılar, hayallerini paylaştılar, rahatladılar, ufuklarını genişlettiler ve her şeyden önemlisi, kendilerini açık bir şekilde ifade etme şansı buldular.

“Ben eskiden hayalperest bir insandım. Siz bana bu projeden haber verince kadar bir yıldır hiç haber kurmadığımı hatırladım.”

**İSTANBUL BULUŞMASINDAN
BİR KATILIMCI**

E. ÇEŞİTLİ HAYAT TARZLARI & FARKLI SİYASİ GÖRÜŞLER

Türkiye'nin yedi bölgesi ve 12 ilinde, 49 Hayalgücü Buluşması gerçekleştirildi. Çalışmalara, 29 ilden 515 kişi katıldı. Katılımcılar, Adana, Ankara, Bursa, Denizli, Erzurum, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Mardin ve Ordu'da, birbiriyle yarışan bir misafirperverlik ortamında dört saati, dolu dolu hayal kurarak, sohbet ederek, birbirinden leziz yerel ikramları paylaşarak bir arada geçirdiler. Normal koşullarda yan yana gelmelerine alışık olmadığımız birçok insan, sadece

aynı masada oturmakla kalmadı; hayal kurdu ve hayallerini birbirleriyle paylaştı. Kendilerini ev kadını, girişimci iş kadını, avukat, araba tamircisi, mühendis, mimar, buzdolabı tamircisi, üst düzey yönetici, askerlik izninde olan er, şoför, kuaför, öğrenci, vs... olarak tanımlayan farklı yaş ve cinsiyetten katılımcılar; bırakın en yakınları, uzun süredir belki kendileriyle bile paylaşmadıkları hayallerini açık ettiler. Denge ve Denetleme Ağı'nın, “farklı düşünüyoruz, bir arada çözüyoruz.” sloganının öznesi olan, çok çeşitli hayat tarzları ve siyasi görüşleri

temsil eden herkes, 1 Türkiye Hayali'nde bulundu.

Bu çalışmanın ülkenin tamamını temsil ettiğini iddia etmek elbette mümkün değil; ancak çeşitlilik açısından Türkiye'nin dokusunu fazlasıyla yansıttığını söylemek mümkün.

F. GERİ BİLDİRİM VERİLMESİ & SÜRECİN BİR SONUÇ ÜRETMESİ

Katılımcılar, hayal kurmak ve hayallerini birbirleriyle paylaşmanın yanı sıra, bir çalışma daha yaptılar: Her katılımcı; manşet haberindeki hayalinin hangi temel konulara değindiği, hangi gereksinimlere karşılık geldiği ve hayallerinin gerçek olması için hangi kişi ve kurumların yani aktörlerin harekete geçmesi gerektiğine dair bir zihin egzersizi gerçekleştirdi. Yanıtlar, kolaylaştırıcı ve organizatörlerin yardımıyla ortak bir tabloya geçirildi. Bu sayede, her bir Hayalgücü Buluşmasının konu başlıkları, ihtiyaçları ve aktörleri bazında katılımcıların ortaklaştığı noktaları görünür hale getirdi. Katılımcılar, yarım günlük çalışma bittiğinde, kendi hayalleriyle buluşmanın verdiği şaşkınlık ve sevincin yanı sıra, bu hayallerin başkalarının da hayalleri olabileceği hissini taşıyorlardı. Yani bu haliyle 1 Türkiye Hayali, kutuplaşmış ortamlarda ortaklıklar üzerinden güven inşa edilebileceğine ilişkin bir sonucu da üretmiş oldu.

“Birimizin hayalinin gerçekleşmesi için diğerinin hayalinin de tetiklenmesi gerekiyor, ben bunu gördüm!”

İSTANBUL BULUŞMASINDAN BİR KATILIMCI

Türkiye’de bir sürü çalışma oluyor; geliyor soru soruyorlar, sonra ne oluyor? Bilmiyoruz... Bize kimse geri dönüp de bunlar bunlar oldu, sonuçlar bunlar deme zahmetine katlanmıyor. İnşallah bizim hayaller boşa çıkmaz.

KAYSERİ BULUŞMASINDAN BİR KATILIMCI

İyi bir katılım sürecinin en önemli aşamalarından biri de geri bildirimdir. 515 Hayal Gazetesi ve yukarıda sözünü ettiğimiz ek soruların yanıtları tek tek okundu, gruplandı ve analiz edildi. İçeriğe ilişkin sıfır veri ile başlanan bu çalışmanın sonunda katılımcılar, 35 konu başlığı üzerinde konuşmuş; bu konu başlıkları çerçevesinde de, altı alanda ortaklaşmış görünüyorlardı. Elinizdeki bu rapor, Hayal Gazetecilerinin emeklerinin bir meyvesi olmakla birlikte, aynı zamanda da Denge Denetleme Ağı'nın tüm katılımcılara şükran borcu niteliğindedir.

“Büyülü bir gündü. Ben hala hepimizin hayallerini düşünüyorum. Hepsinin gerçekleşmiş olduğunu hayal ve ümit ediyorum. Çocuklarımız böyle hayal ettiğimiz ülkelerde yaşasınlar.”

**ANKARA
BULUŞMASINDAN BİR
KATILIMCI**

HAYALLERDEN NE HABER

1 TÜRKİYE HAYALİ

Toplumun **çeşitli** kesimleri ve **farklı** siyasi görüşlerden **263 sivil toplum örgütünün 1 arada** oluşturduğu **Denge ve Denetleme Ağı** tarafından tasarlanan bir **katılım** çalışması.

12 il'de gerçekleştirilen

49 Hayalgücü Buluşmasında,

515 hayal gazetecisi;

Türkiye, yerel, bireysel ve fantastik olmak üzere **4 başlık** altında **2000 hayal kurdular.**

HAYALLERDEN **35 KONU BAŞLIĞI** ALTINDA GRUPLANDIRILAN **100'LERCE DEĞERLİ FİKİR** VE **6 ORTAKLIK** DOĞDU.

- Ülkemizin **ekonomisinin** güçlü olmasını; **refah, mutluluk** ve **huzur** içinde yaşamayı istiyoruz. Bu da ancak **fırsat eşitliği** ve **gelir adaleti** ile sağlanabilir.
- Tüm çocukların **potansiyellerini** ortaya çıkarabileceklerini, **bilimsel eğitimin** verildiği bir eğitim sistemi istiyoruz.
- **Bilim ve teknoloji** üretelim, ekonomimiz güçlü olsun ve bu alanda Türkiye tüm dünyada lider olsun.
- Yaşadığımız **kentlerin** kaostan uzak, huzurlu, yüksek binalarla kuşatılmamış, çocuklarımızla birlikte vakit geçirebileceğimiz yeşil alanları içeren bir **yaşam alanı** olmasını istiyoruz.
- Herkesin **kanun önünde eşit** olduğu, korkmadan kendisini **ifade** edebildiği, mutlu ve huzurlu bir **yaşam** sürdüreceğimiz bir Türkiye istiyoruz.
- Bilim ve teknoloji, eğitim **demokrasi, insan haklarında; itibar** sahibi, **lider** bir Türkiye görmek istiyoruz.

BAŞLIK: DÜNYANIN EN BÜYÜK ARABA FABRİKASI AÇILDI

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Dünyanın en büyük araba fabrikası Türkiye'de Anadolu'da kuruldu. Anadoluda birçok sanayicinin bir araya gelerek kurduğu araba fabrikası ilk üretimini dünyaya tanıttı. Dünyanın birçok ülkesine simdiye siparişler aldığını belirten Satış Müdürü hedeflerinin çok daha üzerine kısa zamanda ulaşacaklarını belirtti.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fanzatik

GÖRSEL

Denizlili yetişkin bir mühendisin kalkınma hayali

BAŞLIK: Herkes mutlu çünkü;

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Üniversitelere sansürlü ve objektif mülakat ile girilmenin 10.yılında yapılan ankete göre herkes kendi kapasitesine ve yeteneklerine göre seçtikleri meslekleri icra ettiği için mutlu yaşıyorlar.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fanzatik

GÖRSEL

Genç bir öğretmenin liyakat hayali

BAŞLIK: Denizli'de özel çocuk anneleri Mutlu!

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Denizli'deki mevcut 9000 özel çocuğumuz var. Annelerine yaşadıkları zorlukları ve zaman ile anneler için emeklik sendikamından kurtulup, genç annelere iş yapma olanakları da müzik, sanat vs. kulübeleri ile depresif hallerinden kurtulup yazmaya başlayıp, ebeveynlerine daha mutlu çocuk annelere sahip oldu. Dileğimiziz TBMM değerli annelere...

Haber tipi: Türkiye Yerel Fanzatik

GÖRSEL

1965 doğumlu bir kadının sosyal devlet hayali

BAŞLIK: Acılarla Yeni Dünyayı kurduk

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Biri model alınarak oluşan çalışma hızı ilk Mars'ta kurulan yaşam merkezi dünyaya da örnek olacak. Ülkemiz temiz ve sağlıklı bir hale geldi. Türkiye'nin sosyal kaynaklarının model alınması, yaşam ile ilgili Türk Bilim Akademi ve raporları kurtuldu.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fanzatik

GÖRSEL

Denizli'den bir öğretmenin temiz çevre ve kalkınma hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

= **HAYAL EDEMEYENLERE MÜJDE**
"Bilim insanları için önemli hayal yollarında
dolaylı" hayal etme yetilerini yitiren bireyler
"Hayal KAP" "İntelidüasını" duyurdu.
Pazarlarda büyük hayaller üyorduran haber
sancısında "hayal kap" için "kayıp paraları" yazar
dipi duyurdu.

Haber tipi Türkiye Yerel Felsefi

Üniversite mezunu bir kadının 'hayalgücü' hayali

**TRANS BELEDİYE
BAŞKANINDAN ORDU'
YA TEŞEKKÜR!**

Ordu'da çok büyük
bir oy çoğunluğuyla
başkan seçilen
"GEBEKÜZAEİ UMLT"
terandeki konumunun
da tüm Ordululara
teşekkür etti. Teran
de giymiz olduğu
pulu - palatlı tuvaletiyle
tüm Ordululardan
beğeni toplayan UMLT,
alkışlarla ve çiçeklerle
makamına uygulandı. **ORDU**

Haber tipi Türkiye Yerel Felsefi

Ordulu genç bir kadının trans
belediye başkanı hayali

NİHAİYET

uzun zamandır
saudisi ve çok
aldığı Hafize
ile nihayet barış
ve ileriye doğru
güzel adımlar
atıldı.

1968 doğumlu Karadenizli bir
erkeğin epey 'kişisel' sevdiğine
kavuşma hayali

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz):
- BENLİ BİR DÜZUR EUI-

insanların, yaşlılar yarduna gitmek için zehle
sıra bekledikleri, Onlara ev beslenmesi ortaktır
her kapıda onlara sansuz ilgi gösterip bilmeyen
olmak yaşlıları tenyis yasadığı seaf eşyaları koruy
Ona göre ayarlayış Onlara Savaş dolu, kendilerini
yabancı hissetmişçikleri Ortamlar hazırlanması...

1985 doğumlu bir kadının geriatri
politikası hayali

**HAYALLERDEN
FİKİRLERE**

IV. HAYALLERDEN FİKİRLERE

“Bu ülkenin insanları, Türkiye’ye ve geleceklerine ilişkin fikir üretebiliyor.”

Adı üstünde: Hayal haber. Hayaller, haberler üzerinden açığa çıkıyor, fikirlere dönüşüyor. Katılımcının doğrudan sorulduğunda ifade etmekte zorlandığı beklenti ve ihtiyaçları, hayaller sayesinde ifade buluyor; karar vericilerin oluşturacağı politika, mevzuat ve uygulamalara katkı sağlayacak dile tercüme ediliyor. Böylece vatandaşlar, sivil toplum örgütleri ve karar vericiler arasında bir köprü kurulmuş oluyor.

Hayallerin fikirlere dönüşme sürecinde olmazsa olmaz iki unsuru ele almak gerekli: Olumlu bakış açısı ve açık uçlu sorular. Hayal kurma alışkanlığının köreldiği bir ortamda, hayal kurmanın gerektirdiği umutlu ruh halinden uzaklaşmak çok kolay olabiliyor; ütopya hızla distopyaya dönüşebiliyor. Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya

“Biz bu ülkede hayal kurmayı unutmuştuk. Türkiye’nin gündemi bizi o kadar oyalıyor ve etkiliyor ki bir hayalim olduğunu bile hatırlamıyordum.”

**KAHRAMANMARAŞ
BULUŞMASINDAN BİR
KATILIMCI**

olarak tanımlanan hayalin, eleştiriye dönüşmesi adeta an meselesi. Bu nedenle Hayalgücü Buluşması umudun elden bırakılmadığı bir ortam, Hayal Gazetesi ise, sadece olumlu haberlerin yapılmasına izin veren bir araç.

Sonuç olarak, vatandaşlara hayalleri yerine fikirlerini sormak bizi kalplerinde yatan aslana götürmüyor; hayallerini olumlu bir ortam yaratmadan sormak da işe yaramıyor. Diğer yandan hayalleri sınırlamalarını istemek, amacımıza ulaşmamızı engelliyor; bu nedenle sorularımızı

açık uçlu bırakmak yolunu seçtik, hiçbir hayal alanı belirlemedik. Örneğin, her bir katılımcı Türkiye'ye ya da yaşadığı yere ilişkin hayalini kurarken hiçbir sınırlama ile karşılaşmadı. Engel koyulmadığında katılımcıların ülkeleri ile ilgili geleceğe yön veren birçok fikre sahip olduklarını ve bunu paylaştıklarını gördük.

1 Türkiye Hayali çalışmasına katılan 515 katılımcı, ne yapacakları hakkında hiçbir ipucuna sahip olmadan buluştukları başka katılımcılarla

birlikte, birbirinden bağımsız bir şekilde doldurdıkları Hayal Gazetelerinde, 2000 civarında hayal kurdular. 28 şehirden ve farklı cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi ile meslek grubundan gelen katılımcıların hayalleri, 35 konu başlığı altında gruplandı. Böyle bir kategori yöntemi kullandık çünkü Denge Denetleme Ağı olarak hayalimiz, vatandaşların paylaşacağı hayallerin çeşitliliğini tüm Türkiye çapında resmetmek ve fikirlerdeki ortaklıkları haritalandırmaktı. İşte bizlerle paylaşılan 1500'e² yakın hayalin, yani aslında vatandaşların ülkelerine ve geleceklerine dair ortaya koydukları her biri birbirinden değerli fikrin 35 ayrı başlık çerçevesinde açılımı:

35 BAŞLIKTA 1500'E YAKIN HAYAL, 1500'E YAKIN FİKİR

Bilim ve Teknoloji

Katılımcıların kurduğu hayallerin büyük kısmı, bu başlığa denk düşüyor. Başlığı bu kadar popüler yapan sebeplerden biri, bilim ve teknolojinin ekonomik kalkınmayı sağlayacağına inanılıyor olması. Bunun için de, bu iki alana daha çok yatırım yapılması, böylece Türkiye'nin özellikle bilimde daha çok ilerleyerek tüm dünyada öncü bir pozisyona yükselmesi temenni ediliyor. Bilim ve teknolojinin, eğitim başta olmak üzere, diğer pek çok başlıkla birlikte değerlendirildiğinde, önümüzdeki dönemi şekillendirme gücüne sahip olduğu fikri paylaşılıyor.

“Yozgatlı yapay zeka Mahmut görenleri şaşırtıyor. Yozgatlı bilim insanlarının sanayide yaptığı Mahmut, Yozgat halkıyla ve tüm Türkiye ile bütünleşti. Kahvede okey oynarken röportaj yaptığımız yapay zeka Mahmut, “günlerim güzel geçiyor, kahvede oturmak olsun, tesbih çekmek, evet küfür de öğretiler, Yozgat çok güzel, burası Türkiye'nin kalbi, herkesi bekliyoruz” dedi. Seher (23), Yozgat

② Az da olsa, bazı kişisel bilgilerin paylaşılması ya da gazetelerdeki bazı bölümlerin okunamaması sonucunda; yaş, cinsiyet, eğitim, il ve mesleğe ilişkin tablolarda çalışılan haber sayısı 1443 ila 1401 hayal haberi arasında, çalışılan katılımcı sayısı 515 ila 496 kişi arasında değişkenlik gösteriyor.

Ekonomi-istihdam-işsizlik

Bilim ve teknolojiden sonra ikinci en popüler konu olan ekonomi-istihdam-işsizliğe, kadınların ve yaşça büyük olanların ilgisi daha yoğun. Katılımcılar, her ülkenin insanların isteyeceği gibi, istikrarlı, güçlü bir ekonomi istiyorlar. Bu gerçekleşirse (örneğin gençler kolayca iş bulabilir ve çalışırken de çabalarının karşılığını alabilirlerse), hem hane halkının mutlu olacağına hem de Türkiye'nin uluslararası platformların karar süreçlerinde söz sahibi, itibarlı bir ülkeye dönüşeceğine inanıyorlar. Ekonomideki gelişmişliğin göstergesi olarak genellikle, Birleşmiş Milletler (BM) vb Batı kaynaklı uluslararası örgütlerin veri ve endekslerinin referans alınıyor olması da dikkat çekici.

“Türkiye, ekonomi, kalite, iş ortamı, eğitim, sağlık, güvenlik ve kişisel özgürlükler kriterlerine göre belirlenen refah düzeyi en yüksek ülkeler araştırmasında, birinci sıraya yerleşti.” Selma (22), Edirne

Eğitim

Üçüncü en popüler konu olan eğitim, reform talebinin en açık şekilde dile getirildiği başlık. Bu başlığa denk düşen hayallerin sahipleri, çocukların kendilerini ifade ederek potansiyellerini ortaya çıkarabilecekleri, sadece sınava endeksli

olmayan bir eğitim sistemi istiyorlar. Hayallerdeki eğitim sisteminde, bilim ve teknolojiye ağırlık veriliyor; yüksek öğretim kurumları daha çok yatırım alan, daha özerk yapılar olarak daha nitelikli bilimsel araştırmalar yürütebiliyorlar. Eğitimdeki gelişmişliği ölçmek için genellikle Batı kaynaklı veri ve endeksler referans gösteriliyor. PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) bunlardan biri. Örneğin hayallerde, PISA ölçümlerinde birinci sırada gelen bir Türkiye resmediliyor. Bu da, ülkenin PISA'da güncel olarak geri sıralarda olmasından duyulan hayal kırıklığının bir göstergesi niteliğinde.

“PISA'nın yapmış olduğu matematik ve fen bilimleri alanındaki değerlendirme testinde Türkiye ipi göğüsledi. Eğitim alanında yapılan

yeniliklerin ve ezberci öğrenime karşı alınan tedbirlerin bu başarıdaki payı göz ardı edilemez.” Mehmet Emin (23), Bursa

Uzay araştırmaları

Uzayda yeni bir yaşam kurulması ekseninde paylaşılan hayal haberler azımsanmayacak oranda. Uzayda tarım yapılan, ileri teknolojik araştırmalar sayesinde tüm hastalıklara deva bulunan, ulaşım sorununun uçan arabalarla çözüldüğü bir 2030 resmediliyor. Uzay böylece, dünyadaki kaynakların tükenmesi, savaşlar, siyaset vb. meselelerle yüzleşmeksizin kaçıp sığınılan bir alan olarak tasvir ediliyor. Bu tasvir, dünyadaki kaynakların kullanımıyla ilgili mevcut gidişattan memnun olunmadığının da bir göstergesi.

“10 yıl önce bulunan “Yeni Hayat” gezegenine insanlar yerleşmeye başladı. Dünyada azalmaya başlayan kaynaklar ve artan nüfusa en güzel çözüm, yeni bir hayat kaynağının bulunması idi. Böylece insanlık açlık, sefalet, susuzluk sorunu yaşamadan iki gezegen arasında yolculuklarını yaparak daha müreffeh bir hayata kavuşacaktır.” Zülal (47), Ankara

Barış

Erkeklere oranla, kadınlar arasında daha popüler olan barış konusundaki hayallerin ortak özelliği, savaş ve çatışmadan duyulan korkuyu ortaya koyması ile barış ortamının mutluluğun temellerinden biri olarak görülmesi. Yani insanlar, huzurlu bir ülkede mutlu bir yaşam sürmek istiyorlar. Bunun yanı sıra, katılımcıların büyük çoğunluğu, ülke barışının demokrasiyle mümkün olduğu konusunda hemfikir görünüyor. Bütün ülkelerin silahsızlanmaya gittiği bir dünya ve barışa öncülük eden bir Türkiye tasavvur ediliyor. Öte yandan, toplumsal barışa hizmet edecek bir gelişme olarak, Suriyeli mültecilerin ülkelerine geri döndükleri hayalleri göze çapıyor.

“Ülkelerin dil, din, cinsel ve etnik kimlik ayırmaksızın sadece sevgi temelli yaşam standartlarını ölçen ‘Elele’ endeksinde Türkiye, son beş yılda 72 basamak yükselerek ilk 10 ülke arasına girdi. Haber büyük sevinçle karşılanırken, kutlamalar ‘elele’, Taksim meydanında gerçekleşecek.” Sarp (26), İstanbul

Şehircilik-kentsel tasarım

Kadınlar ve 49 yaş üstü katılımcılar, şehre ilişkin meseleleri hayallerine daha çok taşıyor. Katılımcılar, şehirlerin artık yaşanamayacak kadar kalabalıklaşmış olduğunu düşünüyorlar. Buradan hareketle, kent içinde insanlar için özel olarak yaratılmış alternatif yaşam alanları düşünülüyor. Örneğin trafik sorununun çözülmesi, toplu taşımanın yaygınlaşması, dikey değıl yatay yapılaşmanın artması ve daha çok yeşil alan hayal ediliyor. Hayal gazetecileri, genel olarak kentsel dönüşüme karşı olmasalar da, mevcut kentsel dönüşüm politikalarına eleştiri ile yaklaşıyorlar.

“Kocaeli’nde deniz ve hava kirliliğı azaldı. İnsanlar artık denize girebiliyor ve temiz hava sayesinde şehrin her yerinde vakit geçirebiliyor. Belediye, durduk yere yolları kazmayı bıraktığı için halk sokaklarda yürüyebiliyor.” İsmi ni vermek istemeyen bir katılımcı (23), Kocaeli

Lider Türkiye

Türkiye'nin çeşitli alanlarda, örneğin eğitimde, sağlıkta, ekonomik gelişmede, bilim ve teknolojiye, adalet düzeni ve demokratikleşmede kaydettiği gelişmelerle dünyada liderliği üstlendiği yolundaki arzu, tüm başlıklar altında rahatlıkla ve çoğunlukla karşımıza çıkıyor. Bu başlık altında ise, Türkiye'nin tarihinden de ilham alarak hem bölgesinde hem de dünyada lider ülke pozisyonuna ulaştığı bir tasavvur var. Ancak bu liderlik, askeri başarı ya da ordu gücü gibi verilerle değil, gelişmişlik düzeyi ile ilişkilendiriliyor. Hayallerin 2030'unda Türkiye o kadar gelişmiş bir ülke olacak ki, hem çevresinde hem de dünya çapında güven ve itibar toplaması kaçınılmaz hale gelecek. Türkiye'nin uluslararası saygınlığını konu edinen haberlerin neredeyse tamamında referans alınan değerlerin Batı kaynaklı oluşu da dikkat çekiyor.

“Kanada vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına başvuru süreleri uzatıldı. Ülkemizde kişi başına düşen milli gelirin yüksekliği, sosyal hakların ve sosyal devletin sağlıklı işlediği kurumların varlığı, yüksek eğitim düzeyi, kanunların üstünlüğü dolayısıyla huzurlu ve adil hayat bir yaşama arzusu içinde yanan Kanada vatandaşlarına yetkililerin ne cevap vereceği merak konusu.” **Funda, Adana**

Yerel kalkınma-bölgesel gelişme

Katılımcılara göre ülkede yerel alanlarda değerlendirilmeyen çok fazla atıl kaynak bulunuyor. El sanatları, turizm gibi konuların başını çektiği bu kaynaklar harekete geçirilirse kalkınma sağlanabilir. Yine bu başlık altında, Kürt meselesiyle ilgili bir yaklaşım da göze çarpıyor. Katılımcılar, bölge, Doğu, Güneydoğu gibi kelimeler kullanarak Kürt meselesini yerel bir sorun biçiminde tarif ediyorlar. Dolayısıyla, yerel kalkınma sağlandığında bu sorunun da çözüleceğine dair bir fikirleri var.

“Bölge, tarımda lokomotif haline gelen Diyarbakır 25. Organize Sanayi bölgesine kavuştu. Yetkililerden yapılan açıklamada, açılan tesislerin hem bölge, hem ülke ekonomisine olumlu katkıda bulunacağı belirtti.” **Veli (45), Diyarbakır**

Fantastik ve diğer haberler

Hayal gazetelerinde, katılımcıların kendilerini hiçbir sınır tanımaksızın ifade edebilecekleri bir alan olarak oluşturulan “fantastik haber” bölümü, ne yazık ki geleceğe ilişkin daha karamsar bir tablo yansıtıyor. Genel olarak, dünyanın sonuna doğru yaklaşıldığına dair bir umutsuzluk ve çaresizlik paylaşılıyor. Katılımcıların hayallerinde yer verdikleri buluşlar, -belki de şu an dünyanın içinde bulunduğu kaos ortamı nedeniyle- olumlu bir gelecek düşünüyorsa da, içlerinde bunun tam aksine umutlu bir geleceğe işaret eden örnekler de var.

“Son çocuk doğal beş yıl oldu. Tüm dünyada etkili olan bir virüs Türkiye’yi de etkiliyor. Son yapılan araştırmalarda bilim adamları üremenin artık imkansız olduğunu, nüfusun önümüzdeki yıllarda hızlı yaşlanmayla beraber tehlikeli boyuta ulaştığını belirtiyor.” Sibel (23), Ankara

Kadın hakları

Katılımcılar bu konuyu genellikle, kadın-erkek eşitliği üzerinden ele alıyorlar. Bunun en belirgin ifadesi ise, siyasi temsil, yani kadınların siyasette yer alabilmesi. Ancak kimse bunun gerçekleşebileceğiyle ilgili çok umutlu görünmüyor. Öte yandan, kadına karşı şiddetin, kadın cinayetlerinin nihayete erdiği bir ülke tasavvuru var. Bu konuyla ilgili sorumluluk üstlenmesi gerektiği düşünülen aktörlerin başında, ilginç biçimde, sivil toplum sayılıyor. Bu durum bize, kadın hareketinin Türkiye’de kazandığı başarıların hakkının teslim edildiğini gösteriyor.

“Erkeklerin siyasetten uzaklaşması sonucu, TBMM’nin dörtte üçünü kadınlar oluşturdu. Siyasi partilerden erkek kotasını uygulamaları talebinde bulunan erkek kuruluşları, koalisyon hükümetinin ortaklarından biriyle görüştü.” İstanbul’dan ismini vermek istemeyen bir kadın katılımcı

Çevre

Çevre, özellikle “kaçış”, “uzaklaşma”, “huzur” temalı hayallerde, sığınılacak yer olarak; basit, kentten uzakta, yeşil ve doğal yaşam alanları biçiminde tasvir ediliyor. Katılımcılar, yaşadıkları kentlerin daha iyi bir ekolojik dengeye sahip olması gerektiğini ve aslında bunun gerçekleşmemesinden dolayı rahatsızlık duyduklarını ifade ediyorlar. Bu yüzden çevre dendiği zaman en çok akıllarına gelenler, yeşil alanlar. Hayallerin bir bölümünde ise, teknolojinin çevrenin hizmetine sunulduğu örneklere rastlanıyor. Bu da, çevreci teknoloji kavramının yerleşik hale gelmeye başladığının bir göstergesi. Kadınların erkeklere, gençlerin ise daha ileri yaşta kilere oranla yaşadıkları çevreyle ilgili daha duyarlı oldukları anlaşılıyor.

“Tüm Türkiye’de tamamlanan bisiklet yolları ile birlikte daha çevreci bir yaşam bizi bekliyor! Bir aileye birden fazla araç almama yasası ile birlikte, bisikletliler günden güne artıyor. Böylece hem trafik çilesi hem de çevre kirliliğine çözüm bulunması bekleniyor.” Ayşe (25), Konya

Mutluluk-özgürlük-huzur:

Bu kavramlar öncelikle ekonomik kalkınmayla ilişkilendiriliyor. Gelir adaleti ve fırsat eşitliği varsa, hem hane halkının mutlu olacağına hem de toplumsal huzurun sağlanacağına inanılıyor. Öte yandan terör ve savaşın mutluluk, özgürlük ve huzurun gerçekleşmesinin önünde bir engel olarak algılandığı anlaşılıyor. Terörün, silahlı mücadeleyle değil, barışın sağlanmasıyla mümkün olacağı ifade ediliyor. Toplumda suçun azaldığı ve cezaevlerinin kapatıldığı, Türkiye'nin mutluluk endekslerinde en üst sıraya

tırmandığı bir 2030 tasvir ediliyor. İnsanların, genel olarak endişe ve karmaşadan yoruldukları ve en basit tanımıyla mutlu olmak istedikleri anlaşılıyor.

“Yıllardır terörle mücadele eden ülkemizde artık huzur hakim. Türkiye en güvenli ülkeler arasında 2. sırada. Verilen kayıpların ardından ülkede kalkınma son hızla sürüyor. Terörün verdiği zarar ve insanlarda açtığı yaralar kapandı.” Ülkü (35), Ankara

Demokrasi, insan hakları

Demokrasi ve insan hakları hayal haberlerde, mevcut durumda mahrum olunan ancak reformlarla yeniden kazanılacak bir erdem olarak tarif ediliyor. Bu çerçevede, bazı Batı ölçütleri referans verilerek Türkiye'nin gelişip yükseldiği bir tablo hayal ediliyor. (Örneğin, Türkiye'nin ABD merkezli düşünce kuruluşu Freedom House'un düşünce özgürlüğü endeksinde birinci sıraya yükselmesi gibi.) Demokrasi ve insan hakları alanında bir takım reformların yapılması gerektiğine dair bir kanı var. Anayasanın, vatandaşları bir araya getirerek, ülkeleriyle ilgili aidiyetlerini güçlendirecek bir metin biçiminde kurgulanması talebi paylaşılıyor.

“180 ülkede yapılan ve ülkelerin sanatçı, yazar ve gazetecilerinin katıldığı araştırmada, dünyanın en demokratik ülkesi hangisidir sorusuna cevap arandı. 180 ülkenin 175'i, Türkiye'nin bu konuda en iyi ülke olduğuna hem fikir.” Numan (23), Diyarbakır

Sağlık

Popüler haber konularından olan sağlık, genellikle gençlerin ve kadınların hayal kurduğu bir alan olarak karşımıza çıkıyor. Sağlık haklarına erişimden çok, sağlığı tehdit eden çalışma ve yaşam koşullarına dikkat çekiliyor. Ölümcül hastalıklarla, özellikle de kanserle ilgili duyulan korku sık sık telaffuz edilirken, tıbbın bu hastalıklara çare bulduğu bir Türkiye'nin dünyada üstleneceği liderlik de hayallere konu ediliyor. Sağlık sektörünün Türkiye'nin ekonomik kalkınmasında rol oynayabileceği düşüncesi de yaygın.

“Kanseri iyileştiren Hadius Garius bitkisi sayesinde, yerli ve yabancı hastalar Denizli’nin Buldan ilçesine akın etti. Sağlık Bakanlığı, bitkinin üretimi ve dağıtım konusunda çalışmalar başlatıyor.” Meral (38), Denizli

Çocuk ve gençler

Hayal gazetesi yazarları haberlerinde, ancak çocuklarını mutlu edebilen bir ülkenin saygın bir ülke olarak anılacağını ortaya koyuyor, çocukların mutlu olduğu bir Türkiye düşünüyorlar. Toplumda çocuklar yoksulsa suça daha fazla itildikleri belirtiliyor, devletin bu konuda önlemler alması gerektiğinin altı çiziliyor. Çocukların istismarı konusunda sadece ebeveynlerin değil, tüm toplumun sorumlu olduğu kanaati yaygın olarak paylaşılıyor. Eğitim sorunları, genç işsizliği ve kültür-sanat faaliyetlerine erişim de, odaklanılan diğer konular arasında.

“Aç olduğu için simit çalan çocuğun ıslah evine gönderilmediği bir dünya istiyorum. Çocuğun psikolojik desteği de dahil bütün ihtiyaçlarının karşılandığı ona üretim şansı veren bir adalet sistemi diliyorum.” Huriye (23), Kahramanmaraş

Engelliler

Hayal gazetelerinde engelli bireylerle ilgili genellikle, onların şehir hayatına ve ekonomiye katılımlarını sağlayacak; yakın çevrelerine olan bağımlılıklarını azaltabilecek bir tasavvur ortaya konuluyor. Fakat bu hayalin gerçekleşeceğine dair güçlü bir inanç olduğu söylenemez. Bu yüzden, hiç değilse kendilerine ayrılmış alanlarda (okul vb.) korunaklı olarak hayatlarını sürdürmeleri yolunda önermeler bulunuyor. Hayallerde, yalnız bırakıldıkları düşünülen engelli bireylerin ailelerine destek verilmesi gereğine de dikkat çekiliyor.

“Sanat resim, dans, müzik, sporu otizmlilerle buluşturan Mavi Köy’de, proje başarıya ulaştı. Otizmlilerle yönettiği köyde hiçbir tartışmanın yaşanmadığı, insanların daha mutlu ve üretken olduğu görüldü.” Sumru (37), Denizli

Ulaşım-trafik

Hayal haberlerine ulaşım ve trafiği konu edenlerin üçte ikisini erkekler oluşturuyor. Bu alan, kentlerin yaşanmaz hale gelmesinin en önemli nedenlerinden biri olarak tarif ediliyor. Ulaşım ve trafik sorununun teknoloji, yeni tasarımlar ve yeni ulaşım seçenekleriyle çözülebileceği düşünülüyor. Öte yandan, yerel yönetimlerin bu sorunu çözebilecekleriyle ilgili inançsızlık ve yerelde alınan hizmetlerle ilgili memnuniyetsizlik göze çarpıyor.

“İnsanlar tarafından alınan ortak kararlar, dünya genelinde otomobillerin kaldırılması ve ulaşımın kısa mesafelerde bisikletle, uzak mesafelerde (ülkeler arası, şehirler arası gibi) trenlerle sağlanması karara bağlandı. Ayrıca ülkeler arasındaki yolculuklarda pasaport, vize gibi evraklara da gerek kalmadı.” İsmi vermek istemeyen bir katılımcı

Bir arada yaşamak

Bir arada yaşam konusunun en çok ilişkilendirildiği kavram, özgürlük. Gençlerin ve kadınların daha çok ilgi duyduğu bir alan olan bu kategoriye denk düşen hayaller, insanlar gerçekten özgürse, bir arada yaşama zemininin de sağlanmış olacağını ortaya koyuyor. Bu özgürlükleri garanti altına alacak bir yasal çerçeve ve demokratik düzenin gerekliliği vurgulanıyor. Katılımcılar, din, dil, etnik kimlik gibi unsurlar üzerinden geliştirilen siyasi söylemlerin bir arada yaşamı fazlasıyla zedeleyen, zorlaştıran etkileri olduğunu düşünüyor.

“Ne parti kaldı ne siyaset. Artık sadece halk var.” Can (22), Bursa

Enerji ve sürdürülebilir enerji

Katılımcılar arasında sürdürülebilir enerjiye dair bir farkındalık olduğu görülüyor. Türkiye'nin özellikle de güneş, rüzgar gibi yenilenebilir kaynaklarını kullanarak kendi kendine yetmesinin yanı sıra, enerji üretebilecek teknolojiye sahip olması isteniyor. Böyle bir noktaya gelindiğinde ekonomik kalkınmanın büyük oranda gerçekleşeceğine inanılıyor.

“Son yıllarda güneş ve rüzgar enerjisine yönelik yapılan çalışmalar sonucu kapasite kullanımımızın yüzde 42 oranında olduğu belirtildi. 2040 yılı için hedef ise yüzde 75.” Kemal (29), Kırıkkale

Siyaset

Siyasetin dilinin ve üslubunun keskinleşmesiyle, toplumda gerginlik ve huzursuzluk yaratıldığı ifade ediliyor. Nezaketten ödün verilmeyen, daha özgürlükçü, daha çoğulcu bir siyasi atmosfere özlem duyulduğu anlaşılıyor. Bu başlığa denk gelen hayallerde ismi en çok zikredilen siyasi lider, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan. Erdoğan, ya çok sevilip sahipleniliyor ya da yekten karşısında duruluyor. Hayallerde, idari yolsuzluktan da bahis açılıyor. Bunun

ortadan kalkmasının, siyasetin şeffaflaşması ve denetlenmesiyle aşılabileceği görüşü paylaşılıyor.

“Milletvekili adayları belirlenirken ön seçim yapılması zorunlu hale getirildi. Bu sayede partilerde liderlerin nihai söz sahibi oldukları durum sona erdi.” Necati (26), Ankara

Turizm

Türkiye'nin özellikle doğal ve tarihi zenginlikleriyle bu konuda büyük bir potansiyel taşıdığı ifade ediliyor. Özellikle yerelde desteklenen turizmin, hem ekonomiye fayda

sağlayacağı hem de Türkiye'nin dünyadaki itibarını artıracığı kanaati yaygın.

“Erzurum dünyada olimpiyat kenti oldu. Yaz kış sporları yapılıyor. Erzurum dünyanın en zengin şehri oldu. Turizm açısından çok gelişti. Dünya’da en çok yabancı turist alan kent oldu. Ekonomik yönden dünyanın en kalkınmış kenti seçildi.” **Sevinç (62), Erzurum**

Siyasi gelişmeler

Siyasette yaşanan günlük gelişmelerin toplumun beklentilerini karşılamaktan uzağa düştüğü ifade ediliyor. Siyasi partilerle yerel yönetimlerin vatandaşların ihtiyaç ve taleplerini karşılayacak hizmetleri üretmediği görüşü paylaşılıyor. Başta anayasa olmak üzere, kanunların daha demokratik hale getirilmesi, hakların garanti altına alınması ve beklentileri karşılayan politikaların üretilmesiyle birlikte ortaya çıkan daha demokratik bir ülke tasavvur ediliyor.

“Siyasi partiler kalktı. Halk milletvekillerini partisiz olarak kendi seçiyor. İsteyen herkes aday olabilir. En çok oy alan seçilecek.” **İsmi vermek istemeyen bir kadın katılımcı**

Tarım ve hayvancılık

Bu alanla ilgili en çok hayal kuranlar, kadınlar ve 49 yaş üstü katılımcılar. Tarıma daha ziyade teknik bir alan gözüyle bakıldığı anlaşılıyor. Katılımcılar bu konuyu daha çok yaşadıkları çevre ile ilişkilendiriyorlar. Örneğin temiz tarımın iyi olduğundan, organik gıda tüketimine duydukları özlemden bahsediyorlar. Yanı sıra, tarımda organik bir kalkınma yaşanmasının, Türkiye'nin dünyadaki öncü rolüne katkı sağlayacağı düşünülüyor.

“Azalan temiz su ve tarım alanlarına ilişkin başlatılan proje ile, Ankara’da temiz su ve tarımdan alınan ürün yüzde 70 arttı.” **İsmi vermek istemeyen bir kadın katılımcı (58), Ankara**

Eşitlik

Katılımcılar eşitliği özellikle fırsat eşitliği üzerinden ele alıyorlar. Fırsat eşitliğinin hayata geçmediği bir toplumda, bundan yaralananın yalnızca mağduriyet yaşayanlar değil; toplumun tamamı olacağı vurgusu yapılıyor. Fırsat eşitsizliğinin iki önemli sebebi olarak, eğitim ve -kaynakları dağıtan aktör olması itibarıyla-devletin kendisi telaffuz ediliyor. Fırsat eşitliği hayata geçerse, refahın da sağlanacağı fikri paylaşılıyor. Cinsiyet eşitliği ve sınırların olmadığı bir dünyayı tasvir eden küresel eşitlik konuları da öne çıkıyor.

“Dünyadaki açlık ve eşitsizlik problemini çözmek için kurulan ‘Refah Fonu’ meyvelerini verdi. Dünya ülkelerinin gelirleri oranında katkıda bulunduğu bu fonun hayata geçirilmesi sayesinde, yalnızca beş yıl içinde, temiz su ve gıdaya ulaşamayan insan sayısı 280 milyondan 4 milyona geriledi.” Serhat (30), İstanbul

Spor

Katılımcılar hayallerinde somut olarak bu alana ilişkin bir öneri ortaya koymuyor. Sporla ilgili hayal haberlerin çoğunluğu, 18-32 yaş aralığındaki erkek katılımcılara ait ve futbola sıkıştırılmış durumda. Buradan hareketle, spor politikalarının oluşturulması ve spora erişimin sağlanması için adımların atılması gerektiği sonucunu paylaşabiliriz.

“Osmanlı spor ve Milli takımın hocası Rıdvan Taşpınar, dünyanın en iyi teknik direktörü seçildi. Milli takımla dünya birincisi olan Taşpınar, bu sene Osmanlı Sporla şampiyonlar liginde kazandı ve dünyanın en iyi teknik direktörü seçildi.”

Rıdvan Taşpınar (26), Kütahya

Hak-hukuk-adalet

Eğitimden enerjiye, ekonomiden, eşitliğe kadar her başlıkta, geniş anlamda bir hukuk ihtiyacından zaten söz ediliyor. Bu başlık altındaki haberlerde ise, somut biçimde hukukun işleyişine ilişkin umutlar, umutsuzluklar ve çözüm önerileri yer alıyor. Katılımcılar, kanunların önünde herkesin eşit olmadığını düşünüyor, yani hukukun herkese eşit biçimde uygulanmadığı yönünde görüş paylaşıyorlar. Eğer gerçek anlamda toplumda ayrıcalıklı bir yere sahip değillerse haklarını alamayacakları ve adaletin gerçek anlamda tecelli edemeyeceğine inanıyorlar. Bu da, yargının bağımsız olmadığı fikrinin yaygın olduğunu gösteriyor. Haklar

arasında hayallere en çok konu olanı, ifade özgürlüğü.

“Yargı alanında, kişiye özel yapılan yargılamalar; kanun hiçe sayılarak keyfi yapılan uygulamalar, bilirkişilerin belirli ücretler karşılığında dava sonuçlarına olumsuz etki etmeleri engellendi. Bundan sonra, Türkiye’nin her il ve ilçesinde yer alan mahkemeler, bünyelerindeki tüm davaları rapor halinde hazırlayarak durumu ve sonucu hakkında diğer mahkemeleri bilgilendirecek; farklılık olması halinde soruşturmaya kalacaklardır.”

Meryem (28), Ankara

LGBTİ+ hakları

Bu kategoride topladığımız haberler genellikle, LGBTİ+ bireylerin ayrımcılığa uğramadığı bir toplumsal yaşam kurguluyor. Yerleşik kadın erkek kategorilerinin ortadan kalkmasıyla birlikte, aslında LGBTİ+ tanımlamasına ihtiyaç duyulmayan bir gelecek düşünülüyor. LGBTİ+'lerin siyasette yer alabilmesi de, hayallerde yer verilen konular arasında.

"Yıllardır müzakere edilen LGBTİ bireylerin evlenme hakları yüzde 95 oy çokluğuyla meclisten geçti." **Yeliz (27), İstanbul**

Sanat-kültür

Sanat gündelik hayatın bir parçası olarak talep ediliyor; daha çok sanat etkinliğine ihtiyaç duyulduğu anlaşılıyor. Öbür yandan sanat, özellikle el sanatları ve turizmle birlikte, ekonomik kalkınma için bir kaynak olarak görülüyor. Bu başlık altında topladığımız hayal haberler sayıca yeterli değilmiş görünse de, eğitim, engelliler, sağlık, bir arada yaşam başlıkları altında, sanat-kültür'e yapılan atıflar, konunun sanıldan daha popüler olduğunu gösteriyor.

"Artık üniversite tercihlerinde tiyatro, müzik, sahne sanatları, heykel ve resim bölümlerini seçen öğrencilere devlet burs verecek. Ayrıca uluslararası alanda temsil edilmesi halinde öğrencilerin bursu, temsiliyet devam ettikçe mezuniyet sonrası dahi devam edecek." **Meltem (25), Ankara**

Kürt meselesi

Kürt meselesi daha çok tanınma ile ilişkilendirilerek ele alınıyor. Katılımcılar, bu konuyu kimi zaman etnik kimlik, kimi zaman siyasi özne kavramları üzerinden tartışıyor; kimi zaman ise çeşitli ekonomik ve sosyal talepleri dile getiriyorlar. Bu başlık altında topladığımız hayal haberlerin büyük kısmı, Diyarbakır ve Mardinli katılımcılara ait ancak Ankara ve İstanbul'da da bu konunun hayallere yoğun biçimde konu edildiğini görüyoruz. Özellikle bölgede kaleme alınan gazetelerde bir Kürdistan tanımlaması mevcut ancak bu tanımlama, Türkiye'den tamamen ayrılmamış bir özne olarak, bir şekilde Türkiye ile ilişkili biçimde yapılıyor.

Hakların iadesinden önce, çatışmanın sonlanması ve barışın hakim olması yönünde paylaşılan hayaller dikkat çekiyor.

“Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde bir barış anlaşması yapıldı. Anlaşma, Mecliste bir kararla sonuca bağlandı ve Kürtçe eğitim için Van, Diyarbakır ve Urfa pilot iller olarak belirlendi.” İsmi vermek istemeyen bir katılımcı, (22), Ankara

Gazetecilik, tarafsız basın

Gazeteciliğin sahipliğinden icrasına kadar, var olan koşullardaki gidişattan memnun olunmadığı ortaya konuyor ve bu alanda ciddi bir dönüşüm yaşanması gereği vurgulanıyor. Bu dönüşümün hem gazeteciliği dışarıdan belirleyen unsurlar hem de gazetecilerin işlerini yapış biçimlerini doğrudan değiştirmesi bekleniyor. Medyanın, genel olarak özgürleşerek halkı doğru ve tarafsız şekilde bilgilendirmek olan kamusal işlevini yerine tam manasıyla etirdiği bir gelecek düşünülüyor.

“Türkiye genelinde olduğu gibi Zonguldak ‘da da gazetelerde tetikçilik, şantaj yapılmıyor. Gazetecilik tarafsız ve objektif ölçülerde yapılırken reklam, abone desteği olan medya çalışanlarına hak ettiği ücret veriliyor.” Onur (44), Zonguldak

Hayvan hakları

Azınlıkta olsalar da, hayvan hakları savunucuları radikal öneriler getiriyor ve hayvan haklarına saygılı bir toplumda herkesin mutlu yaşayacağını ifade ediyorlar. Sorumlu tutulan aktörler, yasalar, insanlar ve hayvanlar olarak sıralanıyor. Hayvanlara yapılan eziyetlerin son bulması yönünde genel bir ortaklık var.

“Türkiye’nin beş yıl önce yürürlüğe soktuğu ‘hayvanlara zulme sıfır tolerans’ yasası sayesinde, beş yıl içinde hayvanlara karşı işlenen suç oranı yüzde sıfıra indi. Tüm dünyaya örnek olan Türkiye’ye AB tarafından, ‘hayvanlara en dost ülke’ ödülü verildi.” Hale (23), Bursa

Yaşlılar

Tıpkı engelli bireyler için olduğu gibi, yaşlı insanlar için de, toplumsal hayata katılımı sağlayacak kolaylıklar hayallere konu oluyor. Yanı sıra, yaşlıların tecrübe ve bilgilerinden yararlanılması ve konforlu ortamlarda rahat ettirilmeleri şeklinde özetlenebilecek iki eğilim göze çarpıyor. Katılımcıların, gelecekte yaşlandıklarında kendileri için değil, çevrelerindeki insanlar için talepkâr olmayı tercih ettikleri gözlemleniyor. Bu da, yaşlılara dair politikalar üretilmesinin gerekliliğini ortaya koyuyor.

“Nusaybin’de bulunan yaşlı bir dedemiz, 2029’da yapmaya başladığı kokmayan ayakkabıyı 2030’da bitirip ünlü ayakkabı modacılarına götürerek satışa sundu.” Üstün (18), Mardin

Ana dilde eğitim

Bu konu Kürt meselesi başlığı altında ele alınması gerekirken ayrı bir kategori olarak düzenlendi. Bunun sebebi ise, ana dilde eğitimin ilgili tüm haberlerde, hukuk, demokrasi, kültür gibi alanlarda hayal edilen gelişmelerin hayata geçtiğine dair bir gösterge, bir işaret olarak yer bulmuş olması. Katılımcıların, ana dilini öğrenebilme hakkının, aslında ülkedeki barışa nasıl bir katkı sağlayacağını vurguladıkları göze çarpıyor. Aynı zamanda barışın, bir arada yaşama ve farklılıklara saygı gibi konularda değişim yaratabileceğine dair bir inanç paylaşıyor.

“Ülkenin her karış toprağında barış hüküm sürüyor. Okullarda bilimsel eğitim ana dilde veriliyor. Tüm halklar eşit haklara sahip. İşçilerin emekleri sömürülüyor. Herkes çok mutlu ve birbirine her alanda çok saygılı.” Berfin (19), İstanbul

Tarihi bulgular-miras

En az hayal kurulan ikinci alan olan tarihi mirasın, Türkiye’de çok zengin olduğu fakat değerlendirilmeden atıl bırakıldığı; harekete geçirilirse, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunacak bir kaynak olabileceği zikrediliyor. Var olan değerlerin muhafaza edilip korunmasına ilişkin bir yönelim var.

“Yapılan kazılar sonucunda Roma dönemine ait yeraltı şehri yeryüzüne çıkarılarak turizme açıldı.” Hasan (54), Hatay

Vizesiz, serbest dolaşım

Bu kategori, tüm haberler içinde en gerçekçi hayallerin kurulduğu başlık olarak nitelendirilebilir. Sınırların ve bürokrasinin kaktığı, insanların başka ülkelere saha sık seyahat edebildiği, başka kültürlerle daha çok kaynaşabildiği bir gelecek tasvir ediliyor. Konu, büyük bir özlem olarak dile getirilse de, gerçekleşmesinin küresel barışa bağlı olduğu görüşü yaygın. Dünya vatandaşlığı kavramının çok sık biçimde tekrar ediliyor oluşu da bunu kanıtıyor.

“Dünya genelinde başlatılan “Biz İnsanız” akımı sonucu Hollanda, Amerika, Çin ve diğer 26 ülkeden sonra Türkiye de ülke sınırlarını ve her türlü milliyet sıfatını reddederek, 30. dünya ülkesi olarak İnsanlar Birliği’ne katıldı.” Esen (22), Ankara

1986 doğumlu, okuryazar bir kadının okuma aşkı hayali

BAŞLIK: Hep birlikte Okuyoruz...
Halkımızın okuma Aşkı bitmek
Takenmiyor.

BAŞLIK: Ankara Otonom "Dok" oldu.

Lütfen yazdığımız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Ankara'da yıllardır süregelen
kayıp ve plasez yapılarına
belki de, belki de halkın
denenler arasında sadece
belki de bir plan ve program
başlatılırsa birde aynı şekilde
her detay yapılmazsa sadece
genişleyecek ve halkın
kalkınmasını sağlayacak
bir "Sivilizasyon" olarak
bu kente bir adım daha
ilki bir adım daha

1991 doğumlu bir Ankaralı'nın
kent hayali

1950 doğumlu emekli bir kadının tarım politikaları hayali

BAŞLIK: HAYALİ BİTTİ mi?
Yerli tohumlarımızı yeniden keşfet-
tik. Artık Gedolu ürünlerden kur-
tulduk.
Kendi ürünümüzü kendimiz yetiştirip
dışa bağımlı olmayacağız!!

Haber tipi: Türkiye Yerel Fanzatik

BAŞLIK: İstanbul En Yaşanılabilir Şehirler Listesinde

Lütfen yazdığımız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

2017 yılında başlatılan "2030 İstanbul: Bir Dünya Şehri"
inisiyatifi kapsamında büyük bir dönüşüm geçiren İstanbul,
Dünyanın "en yaşanılabilir" 5. kenti oldu.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fanzatik

Yüksek lisans mezunu bir İstanbullunun kentleşme hayali

BAŞLIK: Türkiye, İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde 10.

Lütfen yazdığımız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

BM Kalkınma Fonu tarafından her yıl düzenlenen
İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde Türkiye 10. sıraya yükseldi.
Son 10 yılda gelişmesi zamanlar tarafından takdir
toplayan Türkiye, 2017 yılında 72. olan sırasını
2030 yılında 62 basamak yükselterek ilk 10 ülke arasına girdi.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fanzatik

HDI

Genç bir erkeğin kalkınma hayali

**BAŞLIK: GEZEGENLER ARASI KAINAT ANLAŞMASINDA
SON GELİŞME. ÖZEL BELGE YOK!!!**

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Yeni yapılan **kainat anlaşmasına** göre gezegenler arası seyahatler için özel belgeler gerekecek. Uzmanlar konusunda sağlanan alanlardan sonra isteyen istediği gezelerde yaşama hakkına sahip olacak. Haberin devamını s. sayfa da...

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Bir öğrencinin fantastik diploması hayali

İzmir'den bir emeklinin mülkiyet Türkiye hayali

MANŞET (En önemli haberiniz):

Eğitim

Gençlerin iyi eğitilmesi için gereken tüm imkânların sağlanması

Lise mezunu bir kadının eğitim hayali

BAŞLIK: Dünyayı dolaşmak için pasaportta ihtiyacımız olan yol

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Dünyanın bugün geldiği noktada artık yerinize pasaport olmadan tüm dünyayı dolaşabiliyoruz. Günün her ülkesel sınır diye bir şey ve sınır kapısı yok. Üretken refah ve doğal kaynaklar tüm insanlar tarafından adil bir şekilde paylaşılıyor. Falsifik toplum diye bir kavram yok.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Yetişkin bir hukukçunun serbest dolaşım hayali

BAŞLIK: Dünyanın Eğitim Merkezi Türkiye

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Türk üniversiteleri ürettiği bilim, sunduğu bütüncül ortam ve fırsat eşitliği ile tüm dünyadan bilim insanları ve öğrencilerin toplandığı bir merkez haline geldi. Eğitim sektörü ulusal gelir içinde en büyük paya sahip.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Ankaralı doktora sahibi bir kadının eğitim hayali

**FİKİRLERDEN
ORTAKLIKLARA**

V. FİKİRLERDEN ORTAKLIKLARA

“Bu ülkenin insanları, Türkiye’ye ve geleceklerine ilişkin birçok konuda ortaklaşabiliyor.”

“1 Türkiye Hayali’nde, yazıyla değil rakamla yazmışsınız biri, dikkatimi çekti. Ben de aynı bunu hayal ediyorum, 1 Türkiye.”

KAYSERİ BULUŞMASINDAN BİR KATILIMCI

Bir ülke, ortak idealler üzerine inşa edilir. Birbirinden farklı yaşayan, düşünen, farklı inançları olan insanların bir arada uyum içinde yaşayabilmesi için bu ortaklıkların ülkede yaşayanlarca sahiplenilmesi, bunun için de onlar tarafından dillendirilmesi gerekir. Hayal gazetecilerinin dillendirme aracı olan Hayal Gazeteleri, birbirinden farklı alanlarda çok sayıda hayali ya da geleceğe ilişkin tasavvuru barındırmakla kalmayıp, varsayılanın aksine bu ülke insanların geleceğe dönük beklenti ve ihtiyaçlarındaki ortaklaşmayı da ortaya çıkardı.

1 Türkiye Hayali yola koyulduğunda, ülkenin birçok büyük kentinde sivil can kayıpları olmuş, bir darbe girişimi atlatılmış, olağanüstü hal koşulları ile birlikte gitgide daha kesif bir hal alan siyasi ve sosyal bir ayrışma ortamı büyümeye başlamıştı. Bu ülkeyi bir arada tutan ortaklıkların haritasını oluşturmayı hedefleyen 1 Türkiye Hayali’nin, böyle bir ortamda ortaklıkları hangi ölçüde ve nasıl görünür kılacağı belli değildi. Ancak yolumuzda ilerledikçe, hayalgücü buluşmalarının iki noktayı belirgin hale getirdiğini gördük: Bunlardan ilki, adına ister kutuplaşma ister ayrışma deyin, bölünme, siyasette daha belirgin ve farklı kesimlerden gelen insanlar, gündelik hayatlarını şekillendiren ihtiyaçlarında bir şekilde ortaklaşmayı başarıyorlar. İkincisi ise; ortaklaşılan alanlar, -eğitim, ekonomi, adalet, eşitlik gibi- çok beklenen başlıklar altında kümelense bile, bu başlıkları besleyen ifadeler, kendi içlerinde yaşadığımız çağın gereklerini yansıtıyor. Yani artık eğitim derken okullaşmadan, okuma yazma oranından değil; çocukların potansiyelini ortaya çıkartacak yenilikçi bir eğitim sisteminden bahsediliyor. Ya da, Türkiye’nin enerjisini termik santrallerle değil; güneş enerjisi, rüzgar tribünleri gibi yenilenebilir enerji kaynakları ile karşılamak tartışılıyor. Kısacası bu ülkenin insanları olarak, farklılıklarımıza rağmen çevresinde bulduğumuz ortak dertlerimiz, tasavvurlarımız var ve bunların gerçekleşmesi ile bir aradığımızın sağlam olacağına inanıyoruz.

Ortaklıklar, her insanın özlemini duyduğu bir yaşamı tarif ediyor: Hayal gazetecilerimiz sabah gözlerini daha huzurlu bir ülkeye, mutlu olarak açmak istiyorlar. Geleceklerini güvence altına alan ve hak ettikleri kazancı sağlayacakları bir işleri olsun, bunu sağlayan istikrarlı bir ekonomik ortam, işe alımlarda fırsat eşitliği ve kalkınmışlık tanımıyorlar. Çocuklarını okula yolcu ettiklerinde girecekleri sınav sisteminin karmaşasından endişelenmemek, tam tersine çocuklarının potansiyellerini ortaya çıkaran ve bilim eğitimi veren okulların hayalini kuruyorlar. Belli ki kentlerdeki kaostan, mahallelerini sur gibi kuşatan yüksek binalardan bunalmışlar; yaşadıkları çevrede ayaklarını toprağa basmak, torunlarını yürüyerek parka götürmek istiyorlar.

Kanunlar herkese aynı uygulansın; yani zengini fakiri, okumuşu okumamışını kanun önünde eşit olsun, kendi görüşlerini ifade ettikleri için cezalandırılmasın, ülkede adalet ve demokrasi olsun, diyorlar. Devran değişti, dünyanın büyük ülkeleri teknoloji üreterek kalkınıyor, biz de bilim ve teknoloji üretelim, çağın gerisine düşmeyelim düşüncesindedeler. Her şeyden önemlisi, ülkeleri ile gurur duymak istiyorlar; Türkiye tüm bu alanlarda öncü olsun; dünyada barış inşa etsin ve örnek bir rol oynasın gibi bir tasavvurları var. Bu kısacık “hayal özeti” hayal gazetecilerinin en sık tekrarladıkları, üzerinde en çok ortaklaştıkları ve özlemini en çok duydukları alanlar.

Tüm bunlar, son dönemde yaşanan ayrışmalara rağmen, aynı ortamda bir araya gelen birbirinden çok farklı insanın, kendileri ve aynı ülkeyi paylaştıkları diğer insanlar için dillendirdiği ortak özlem ve hayaller. Tam da bu yüzden, ortak geleceğimize dair bir fırsat sunuyor, umutlu bir başlangıç noktası oluşturuyorlar.

HAYAL GAZETELERİNDEN ÇIKAN ORTAK KONU BAŞLIKLARININ DEĞERLENDİRMESİ

Raporun bundan sonraki bölümünde hayalgücü buluşmalarında en çok ortaklaşılan altı konu başlığına dair dile getirilenlerin genel bir değerlendirmesi yer alıyor. Analiz, bu konuların dile getirildiği tüm hayal gazeteleri ve gazetelerdeki diğer haber başlıkları ile bütünlük içerisinde ele alınarak yapıldı.

Ülkemizin ekonomisinin güçlü olmasını; refah, mutluluk ve huzur içinde yaşamayı istiyoruz. Bu da ancak fırsat eşitliği ve gelir adaleti ile sağlanabilir.

- Gelir adaleti ve fırsat eşitliği müreffeh bir ülkenin ve ekonomik gelişmişliğin önemli göstergeleri.
- Özellikle gençlerin sosyal güvenceye sahip, emeklerinin karşılıklarını alabilecekleri ve hak ettikleri bir işte çalışabilmeleri önemseniyor.
- Diğer konu başlıkları ile birlikte değerlendirildiğinde, ekonomik gelişmişlik ile bilim ve teknoloji, yanı sıra, buna yönelen bir eğitimle ilişkilendiriliyor.

Tüm toplumlarda olduğu gibi ekonomik beklentiler, işsizliğin sona ermesi ve bunlarla bağlantılı olarak müreffeh bir hayat talebi, hayal gazetecilerinin en sık dile getirdiği konular. Refah, hane içinden başlayarak talep edilirken, özellikle işsizlik söz konusu olduğunda, eğitimli genç nüfus arasındaki yüksek işsizlik oranına ve gençlerin hak ettikleri işe sahip olamayışlarına dikkat çekilerek, gelir adaletinin sağlanması ve fırsat eşitliğine vurgu yapılıyor. Birçok katılımcı, gençlerin özlük haklarının karşılanması ve hak ettikleri geliri kazanmaları gerektiğini ifade ederek, fırsat eşitliği, gelir adaleti ve genel olarak toplumda adaletin sağlanması konularıyla bağlantı kuruyorlar.

Ekonomi ile bir arada düşünülen bir diğer konu ise mutluluk ve huzur. Gelir adaletinin ve ekonomik istikrarın sağlandığı bir ortamda, bireysel ve toplumsal mutluluğun da sağlanacağı görüşü hakim. Ekonomik istikrar ve kalkınmanın hangi politikalarla sağlanacağına ilişkin önermelere pek rastlanmamakla birlikte, var olan kaynakların yerinde kullanılmadığına ilişkin yaygın bir kanı göze çarpıyor.

Bütün gazeteler ve hayaller ele alındığında, ekonomik kalkınma, bilim ve teknoloji, sürdürülebilir enerji ile eğitim (bu dört konu da, en fazla hayal kurulan konu başlıklarını oluşturuyor), politikaları arasında doğrudan bir ilişkilendirilme yapılmamış olsa da, bu alanlardaki hayallerin bir bütün arz ettiği görülüyor. Şöyle ki, Türkiye'nin güçlü bir ekonomiye sahip olması istenirken, bilim ve teknoloji alanında lider konuma ulaşması temennisi dile getiriliyor, öte yandan, bilim-teknoloji alanında eğitim verilmesine ilişkin talepler sıralanıyor; böylece hayaller birbirini tamamlar hale geliyor. Dolayısıyla, ekonomik kalkınmaya ilişkin hangi yatırımların yapılması gerektiğine ilişkin somut önermeler olmasa da, hayallerin bütünü bir araya getirildiğinde, bilim ve teknolojinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Tüm çocukların potansiyellerini ortaya çıkarabilecekleri, bilimsel eğitimin verildiği bir eğitim sistemi istiyoruz.

- Çocukların potansiyellerini ortaya çıkaran bir eğitim sistemi isteniyor ama bu sadece ayrıcalıklı bir grup için değil tüm çocuklar için talep ediliyor.
- Eğitimde özellikle bilim eğitimine ağırlık verilmesi ve bu sürece velilerin de dahil olması isteniyor.
- Eğitim reformunun sadece ekonomik ve akademik başarı için değil, bir arada yaşam, etik bir toplum için de gerekli olduğu vurgulanıyor.

Hayal gazetelerinin birçoğu eğitimin, var olan haliyle, özellikle de içerik açısından, beklentileri karşılamanın gerisine düştüğünü ortaya koyuyor. Birçok hayal gazetecisi, bilim ve teknoloji alanında lider olacak bir Türkiye için müfredatın, fen ve matematik gibi pozitif bilim derslerine odaklanması gerektiğini, bu tarz bir eğitimde de kalitenin, dünya standartlarında olması gerektiğini haberleştiriyorlar. Bu savımızı destekleyecek şekilde birçok hayalde, son dönemlerin en fazla atıfta bulunulan PISA değerlendirmesinde Türkiye'nin en üst sıralarda yer almasının konu edildiği göze çarpıyor. Son dönemlerde, Türkiye'den öğrencilerin PISA değerlendirmesinde alt sıralarda yer alması, dikkatin eğitim politikalarındaki eksiklere çekilmesini sağlamış görünüyor. Buradan hareketle eğitimin, Türkiye'ye uluslararası itibar kazandıracak önemli bir alan olarak algılandığını söylemek mümkün.

Eğitim hayallerinde dikkat çekici olan bir diğer nokta ise, herhangi bir eğitim sisteminin değil, her çocuğun kendi kabiliyetleri doğrultusunda kapasitesini tam olarak ortaya çıkarmasını sağlayacak bir müfredatın kurgulanması. Bu da sadece ekonomik durumu iyi olan ayrıcalıklı bir sınıf için değil; tüm öğrenciler için taahhüt edilen bir şey, yani fırsat eşitliğinin eğitimde de karşılığını bulmasından bahsediliyor.

Okullarda, fiziki güvenlik ve eğitimin içeriği konusunda, öğrencilerin yanı sıra, velilerin de söz sahibi olması, ifade edilen hayaller arasında.

Bilim ve teknoloji üretelim, ekonomimiz güçlü olsun ve bu alanda Türkiye tüm dünyada lider olsun.

- Türkiye kaydedeceği bilim ve teknolojik gelişmeyle tüm dünyada lider rolü oynayabilir. Bilim ve teknoloji, sağlıkta yapılacak buluşlar, yenilenebilir enerji kullanımı, uzay teknolojilerinin geliştirilmesi gibi alanları da kapsıyor.
- Ekonomik refah için bilim ve teknoloji alanına yatırım gerekli.

Bilim ve teknoloji, Türkiye'nin itibarını arttıracak bir alan olarak görülüyor. Haberlerin pek çoğunda, bu alanda yatırımların artırılmasının gerekliliğine değiniliyor. Farklı şekilde ifade edecek olursak hayal gazetecileri, liderlik rolüne sahip ve ekonomik açıdan kalkınmış bir ülke ile bilim-teknoloji alanları ve inovatif yatırımlar arasında bağlantı kuruyorlar.

Birçok hayalde tek başına yer alan bilim ve teknoloji, sadece ekonomi ile bağlantılı olarak değil, çevre, sağlık, yenilenebilir enerji ve uzay teknolojileri ile de ilişkilendiriliyor. Sağlık açısından bir örnek vermek gerekirse, bilim ve teknoloji alanında ilerlemiş bir Türkiye’de, kansere çare bulunması çok sık haberleştiriliyor. Bilim ve teknoloji ile doğrudan ilişkilendirilmese bile, eğitimde yapılması hayal edilen değişikliklerin, kaynağını bilim ve teknolojiden alacak şekilde, inovatif bir altyapıyla ortaya konulması gereği açık; bu da aradaki bağlantıyı gözler önüne seriyor.

Nihai olarak, bilim ve teknoloji konulu hayallerin ortaya çıkardığı iki önemli fikirten daha bahsedilebilir: Bilimin gelişmesi için ifade özgürlüğü ve demokrasi gereklidir, öte yandan, bilim de demokrasinin gelişimine katkı sunar.

Kentlerimizin kaostan uzak, huzurlu, yüksek binalarla kuşatılmamış, çocuklarımızla birlikte vakit geçirebileceğimiz yeşil alanları içeren bir yaşam alanı olmasını istiyoruz.

- Yüksek binalar, trafik ve kaos yerine, “ayaklarımızın toprağa değdiği” yeşil şehirler tasvir ediliyor.
- Kentsel dönüşüm betonlaşmaya neden olmamalı.

Birçok haberde, yaşanan kentler, kentlerin tasarımı ve çevreye ilişkin hayli detaylı hayallerin kaleme alındığı görülüyor. Kentsel tasarım, ulaşılabilir ve çok sayıda yeşil alan, doğaya dönüş ve huzur-mutluluk arasında doğrudan bir bağlantı kuruluyor. Hayallerde sıklıkla, torunlarını ya da çocuklarını parka götürerek kaliteli ve mutlu zaman geçiren aileler resmediliyor. Benzer biçimde, yüksek yapılarda değil, daha alçak, yatay, “ayağın toprağa değmesine” fırsat veren bir imar planıyla mutluluk arasında ilişki kuruluyor. Bunda, şehirlerin var olan haliyle, fazla kalabalık, kaotik yapılara dönüşmüş olması ve başta trafik ile ulaşım olmak üzere, birçok soruna acil çözüm getirilmesi gereğine ilişkin bir kabul de rol oynuyor.

Kentsel dönüşüm de bu başlık altında değerlendirilebilecek, sıklıkla karşımıza çıkan bir diğer haber başlığı. Kentsel dönüşüme genel olarak olumsuz bir atıfta bulunulmasa da, son dönemdeki kentsel dönüşüm çalışmaları, betonlaşmaya yol açmaları nedeniyle, eleştiriliyor. Çevreye ilişkin yapılan birçok hayal haberin, kentsel düzenleme, yeşil alan ve parklarla ilişkili olduğunu söylemek de mümkün.

Herkesin kanunlar önünde eşit olduğu, korkmadan kendisini ifade edebildiği, mutlu ve huzurlu bir yaşam sürdüreceğimiz bir Türkiye istiyoruz.

- Hak ve hukuk herkes için gerekli. Kanunlar önünde eşitlik ve özgürlük ile yargı bağımsızlığı, adaletin sağlanması için gerekli.
- Endişenin olmadığı, mutlu huzurlu ve demokratik bir ülke mümkün.

Hak, hukuk ve adalet herkese gerekli ve bir arada yaşam tüm bunların gerçekleşmesi ile mümkün. Hukukun önünde herkesin eşit olması birçok hayal gazetesinde dile getirilerek, eşitlik ve adaletle olan talep de seslendirilmiş

oluyor. Adalet, özgürlükler ve haklarla ilgili önermeler çok net olmasa da, en sık dillendirilen talep herkesin ifade özgürlüğünün sağlanması; herkesin korkmadan, çekinmeden kendisini ifade edebilmesi. İfade özgürlüğünün yanı sıra, kadına karşı şiddet ve bunun sonlanmasına ilişkin haberler de haklarla ilgili olarak tüm haberler arasında ön sırada yer alıyor.

Bu alandaki bir diğer kavram ise, barış. Katılımcılar barışı, endişe duymadan, mutlu ve huzurlu bir yaşam sürdürmekle ilişkilendiriyor ve farklılıklarla, özgürce, rengarenk bir yaşam tasavvur ediyorlar. Ayrıca barışın sağlanması için demokratikleşmenin gerekli olduğuna dair temenniler paylaşıyor. Sadece ülke içinde değil, uluslararası alanda da barış çalışmalarına öncülük eden, ara buluculuk yapan bir ülke tasavvuru karşımıza çıkıyor.

Demokrasi ve mutluluk arasında doğrudan bir bağ kuruluyor. Demokrasi, herkesin hiçbir ayrımcılığa maruz kalmadan, eşit koşullarda yaşaması olarak ifade ediliyor.

Bilim ve teknoloji, eğitim, demokrasi, insan haklarında itibar sahibi, lider bir Türkiye görmek istiyoruz.

- Müreffeh ve demokratik bir Türkiye, güçlü ekonomisiyle sadece kendi sorunlarının değil, dünyadaki birçok sorunun çözümünde de önderlik etmeli.

Farklı konulardaki birçok hayali ortak biçimde kesen noktalardan biri de, Türkiye'nin itibarlı bir ülke olarak üstleneceği liderlik rolü. Türkiye'nin eğitim, sağlık, bilim teknoloji, ekonomi, demokratikleşme gibi farklı alanlarda ilerleme kaydederek liderlik üstlenmesi, birçok hayal haberde, farklı örneklerle ortaya konuyor. Yeni bilimsel buluşlara imza atan bilim insanları, yapılan reformlarla yukarı sıralara tırmanan bir eğitim sistemi, bu liderlik arzusuna verilebilecek iki önemli örnek. Bunun yanı sıra gerek dünya çapında gerekse de bölgesinde kendisine merkezi rol biçilen Türkiye'nin, liderlik oynayacağı alanlar, neredeyse hiçbir haberde, askeri zaferler olarak tanımlanmıyor. Bu bağlamdaki hemen hemen her hayalde müreffeh, demokratik bir Türkiye'nin, farklı seviyelerdeki çatışmaları çözen, barışı teşvik eden bir ülke olarak tasvir edilmesi dikkat çekiyor. Önder konumundaki Türkiye tarifinde dikkat çekici bir diğer unsur ise, ölçütlerin genelde Batılı referanslara dayanılarak verilmiş olması. Zaman zaman, var olan ölçüt, indeks ya da kurumlara gönderme yapılırken, zaman zaman da, hayallerde oluşturulan ölçütler, Batı ülkelerinin standartları olarak tanımlanıyor.

BAŞLIK: İSİD'le Savaşta Sonu mu Yaklaşıyor?

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Dünyeler uluslararası sistemde konut ve tüm realist politikaları terk edip İSİD'e karşı bir alanda savaş açtı. Gerçekten 2 ay önce İSİD koalisyon güçlerine büyük bir askeri destek aldı. İSİD'in bu yıl içinde tüm bir yenilgiye uğratılması planlanıyor.

Haber tipi: Türkiye Yeri Fantastik

1992 doğumlu bir gencin terörle mücadele hayali

SON DAKİKA:

ASGARİ ÜCRET
15.000 ₺ olarak belirlendi

4 kişilik bir ailenin
geçimi göz önüne
alınarak asgari
ücret 15000 ₺ oldu.
Artık kimse aq
kalmayacak herkes
kaliteli bir yaşam
sürecektir.

1953 doğumlu bir memurun
refah hayali

BAŞLIK: NİHAYET OTOMOBİL YOLA GİKTİ.

Lütfen yazdığınız haberde umut verici ve olumlu olmayı unutmayın!

Türkiye Cumhuriyeti Liberal yasalara hızla
geçilmesi sayesinde Avrupa ile sosyal
ve kültürel alanda ittibak'a varılmaktadır.

Haber tipi: Türkiye Yeri Fantastik

GÖRSEL

Yetişkin bir erkeğin 'çeşitlilik' üzerine kurulu babalık hayali

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz):

Dünyanın en prestijli araştırma kuruluşlarından Golden Agency araştırmasına göre Türkiye'ye artık Batı gibi olmağa gelme zamanı gelmiştir. Türkiye'nin kültürel ve sosyal mevcut durumu ile barışın, kendi geleceğimizin gelecek kuşaklara aktarılması için, kendiliğinden keşif belirlendiği hedeflere ulaşma çabaları hızla yavaşlatılmaktadır. Böylece nesnellikler bu yana Türkiye'de ve kültürel hayatına müsallat olan + muasır medeniyet "ulus" ulaşma çabası yetin. Daha yaşanabilir bir Türkiye'ye ulaşma çabasıdır.

Genç bir kadının kimlik hayali

TARİHİ "DOĞULULUK" KOMPLESİNDE

KURTULDU

Golden Agency

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz): YİYECEKLER GÖPE DEĞİL MİDEYE

GIDA BANKALARI UYGULAMAYA GEÇİYOR
Tüketim alışkanlığının beraberinde getirdiği artık ürünler ihtiyacı sahiplerine kurulum araçlarıyla ulaşarak marketlerde son kullanma tarihi peşinle kaldırılarak ve göpe atılan yiyecekler tasnif edilmeye başlandı. Aynı ülemin büyük otellerde de uygulandı. Soru soruldu.

Haber tipi: Türkiye Yeri Fantastik

Bir üniversite mezununun ekoloji hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **BARİSA EVET DENİLDİ**

Dünya SİLAHSIZLANMA için Uzlaştı!!
ABD, Rusya, İsrail gibi silah üretim ve satışında önemli konumda olan ülkeler başta olmak üzere Silahsız Savunma Toplantısında uzlaşma kararı alarak silah üretimlerini durdurdu. Mevcut savaşa araçları öldürme potansiyellerine göre sıralanmaya tabi tutularak imha edilecek.

1993 doğumlu bir kadının silahsızlanma hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **TÜRKİYE YE ZULUSLARASI BİR ÖZÜL OYAMA**

2010 larca sonra yaşanan sivil savaşları bir tarafa bırakarak Türkiye ye, uluslararası alanda parçeleştirilip reformlar sonrası demokrasi ve eşitlik yapıyı yitirilmeli ki tek yanus veriyor hukuk, bilim ve sanat da ileride alınır 10' lara ödülde sonra Eğitim dalında a kademele bir ödül vere ki.

Urfa doğumlu bir erkeğin eğitim hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **SONUNDA!...**

Türkiye AB'nin 30. üyesi
1963 yılında AET ile ortaklık anlaşmasının imzalanmasıyla başlayan uzun üyelik sürecinde dün gece yarısı itibarıyla sonuçlandı. 1999'da resmen aday olduğumuz Türkiye 16 Şubat 2000 itibarıyla üye olduk. İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere tüm yurtta gece başı süren kutlamalar hava fişek gösterilerinin yanı sıra Avrupa meşteriyile gerçekleşti.

Erzurum doğumlu bir gencin AB üyeliği hayali

**BİR ARADA
NASIL BAŞARILIR:
HAYALLERİN İZİNDE
GELECEĞİ KURMAK**

VI. BİR ARADA NASIL BAŞARILIR: HAYALLERİN İZİNDE GELECEĞİ KURMAK

Bir Türkiye Hayali, DDA olarak bir araya geldiğimiz günden bu yana bize en çok öğreten, bu ülke ve insanlarına, aynı zamanda ortak geleceğimize dair ümitvar olmamızı sağlayan çalışmalardan biri oldu. Bugüne kadar tercih ve taleplerini çoğunlukla yalnızca seçimlerde yüksek sesle dillendiren insanlar, ortak geleceklere ilişkin beklenti ve tasavvurlarını ortaya koydular, üstelik de bunu ülke olarak çok zor bir dönemden geçiyorken yaptılar. Hayalgücü çalışmalarını benimsediler; buluşmalara ev sahipliği yaptılar; kendilerinden farklı düşünen, yaşayan insanların tasavvurlarını dinlediler. Bizler de Ağ olarak, kendimize düstur edindiğimiz “farklı düşünüyoruz bir arada çözüyoruz” yaklaşımının tabanda

karşılığını belki de ilk kez bu kadar güçlü gördük ve yola çıktığımızda bize kılavuzluk eden bu fikre dair inancımızı tazeledik. Başlangıçta da söylediğimiz gibi, biz ortamı sağladık, insanlar da bir araya gelerek kendilerini ifade ettiler. Bu haliyle “1 Türkiye Hayali”, sivil toplum tarafından yürütülen en kapsamlı katılım çalışmalarından biri oldu.

Hayalgücü buluşmalarını değerli kılan elbette sadece birer katılım çalışması olmaları değildi. Hayal gazetecilerinin her biri, farklı alanlarda öncü rol oynayan bir Türkiye’de, mutlu, huzurlu ve müreffeh bir yaşam sürmek adına, ülkeye ve geleceğe ilişkin tasavvurlarını ortaya koydular. Dolayısıyla, 1 Türkiye Hayali, vatandaşların kendilerini ifade etmelerini sağlayan bir katılım aracı olarak kıymetli olduğu kadar, bir ülkenin vatandaşlarının “geleceğin inşasına katkı vermeye” olanak ve zemin sunması açısından da değerli ve biricik. Yani Türkiye’de vatandaşlar, elverişli ortam ve olanaklar sunulduğunda, kendilerini yapıcı bir biçimde ifade edebiliyor, ülkeleri için vizyon geliştirebiliyorlar. Daha da önemlisi bu vizyon, gündelik yaşam ihtiyaçlarından kaynaklansa

da, dönemin ruhu ile birleşerek bir gelecek perspektifi sunabiliyor.

Bu gelecek perspektifi, “çoğunlukçu” bir yaklaşımı yansıtmıyor; tam tersine birbirinden çok farklı insanların gereksinimlerinin karşılanması inancını da içerdiği için, “çoğulcu” bir yapıya sahip. Yani, 515 hayal gazetesini okuduğunuzda, farklı cinsiyet, yaş grubu, meslek; dolayısıyla sosyo-ekonomik kesimden gelen insanların tasavvurlarında ortaklaştığını görüyorsunuz. Bu durum, iki açıdan önem taşıyor:

İlk olarak, kutuplaşmanın arttığı bir toplumda tabanda bu tür ortaklıkların olması, ayırmaya yol açan nedenleri başka bir yerde aramamıza işaret edebilir. İkinci nokta ise, bu ortaklaşmaları eğer bir “ihtiyaç ve talep” listesi olarak kabul edeceksek bu liste, çözümler ve çözümlere desteğin oluşması için önemli bir başlangıç noktası olacaktır. Bunun için ihtiyaç duyulan güven zaten süreç içinde inşa edilmiş olacağından, çözümlerde de hızlı yol alınacaktır.

1 Türkiye Hayali ile bir kez daha anladık ki önümüzdeki dönem, bu ülkenin vatandaşları olarak hepimizin, bulunduğumuz yerden birbirimize yüzlerimizi dönerek ortaya koyacağımız “yeni bir gelecek inşa etme çabası” ile şekillenecek. Bu nedenle, Denge ve Denetleme Ağı olarak bizler de, kendi yerleşim yerlerimizde kendi hayallerimizi üretmekten ilham alan, bu ilhamla geleceğimize yön veren çalışmalar yapmaya devam edeceğiz.

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

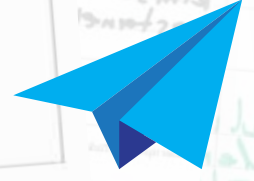
TÜRKİYE YENİ ANAYASAYA EVET DEDİ

Halkın iki yıl önce başlattığı eşgüçte mücadele sürecü, Akarın her kesiminin katılımıyla konuların enayese taslağı referandum sürecü kabul edikti yeni anayasa ile beraber düzenli hürriyet, hukuk, şüretlik konularında görevleri devam ederken kalan tüm görevleri neredeyse ebiten olmuştur. Anayasa göre demyadaki en şgüçte anayasaı hatırladık.

Haber tipi: Türkiye Yarı Paszlık

EVET
%96,2

HAYIR
%3,8

Kırkkale doğumlu bir ekonomistin anayasa hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): Yeni İnsan

Bundan 5-10 yıl önceki hayaller gerçek oldu. Artık haberlerde aslık, ben, israf göğüşü yok. Bunu anlamak yüzyıllar sürdü fakat işgüçte herkesin mutlu olabileceği bir dünyayı ortak yaşamak hayal. Teknolojik ilerlemelerin şgüçte yararları herkes eşitce kullanabiliyordu. İnsan ağılı dınyada bilimle ve birbiriyle işi öğrenmesi yanında öğrenmişti.

Haber tipi: Türkiye Yarı Paszlık

Genç bir hostesin fantastik 'yeni insan' hayali

BAŞLIK Çocuk Cezalarına Son.
(Üçüncü önemli hayal haberiniz):

Bunun süredir umutlar tarafından "Çocukların İslah için cezaları ortadığı ve ağılı öğrenme yerlerinin tüm dınyada devlet gözetimi altında: ceza-ahşık baskı kapatılarak devlet istenmesi gereken görev ve sorumluluk bilinci ile ağılı önemle olanın çocuklara önceden ulaştırılması olduğunu ve ağılı ağılı olmasını önemle gerektirdiğini belirttik bu sorumluluğu kabul ettiğini açıkladık.

KANSERLE YAŞAYAN BİR KESİN GÖZÜM DAKTA,
2 Nisan 2020 tarihinde Moritanya'da gerçekleştirilen Dünya Onkoloji'de en başarılı toplantılarından sayılan 10. Dünya Onkoloji Günlerinde Türk ve Avrupalı doktorların ortak bir raporunun kamuoyuna duyurulmasında önce tüm gözde Moritanya'da tıbbiye şerriktik. Son 5 yılda yaptığı çalışmaları meme kanseri oranını %2'lerden %0.0000'e düşüren Türk Avrupalı Doktorlar Bilip yeni teknolojileri (genetik) 1 yıl içinde meme ca'na tüm dünyada erdide ağılı ağılı ağılı. İktum kanserine ilgili ağılı tedavi tedavileriyle %100 oranında başarı şgüçte bildikleri biliyorlardı.

Genç bir doktorun bilimsel gelişme haberi

Stajyer bir avukatın çocuk işlemleri hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

BARİŞ BİRLİĞİ'NİN 10. YIL

Küresel barışın temin edilmesine 10 ayak olan Barış Birliği (BB) 2020 yılında da kurulmuştu. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu kurucu üyelerin öncülüğünde sardarlık barış ve rahat edine çalışmaları görülmüştür. Savunma güven on yıl her yönüyle dönülecek şekilde ek olarak ağılı ağılı ağılı ve diğerleri olacaktır.

Haber tipi: Türkiye Yarı Paszlık

PEACE

Bir yüksek lisans öğrencisinin barış hayali

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz):

Janat Jende Sende sanatla Farklım Festivaline Doğuda
Büyük ilgi:

Çarşaf, Keim, Nisr, Kaya yazdı, Müzik vb birçok alanda
amirler gençlerin tek tek okudu illelerine ziyarette bulunup
Janat Festivalini yapıyor ve büyük bir ilgi ve destek alıyor
Farklı daha 15-20 Jende emeline kadar nasıldık duygular
Lutukbanmalar vs. Jendeki isteyince okuyormuş. Güzel
Türkiyemiz

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantezi

Siirt doğumlu bir erkeğin fikir ve ifade hürriyeti hayali

SÜRMANŞET (İkinci önemli hayal haberiniz):

MUNBUR ÖZGÜLE AKIYOR

Doğal güzellikleri ve Aleviler için çok değerli
olan ziyaretleri ile meşhur Türneli'ye artık
hiçbir şirketin giremeyeceği ve bu bölgeleme
dekoratörlüğü açıklandı. Ayrıca, yeni hal-
kin de yıllardır istediği isim değişikliği kabul
milletler şehir Dersim adını aldı.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantezi

Genç bir Alevi kadının yerel hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

ARTIK KADINLAR RAHAT YÜRÜR!

Türkiye'nin her bir il, ilçe ve köyüne kadar
uzanan kadın özgürlüğü seferberliği baş-
latıldı. Tüm sokakların aydınlık olduğu
ve tüm vatandaşların gönüllü olarak dahil
olduğu kompanya bir seferberlik haline geldi.
Türkiye, bu kompanya ile yarına umut dolu bakıyor!

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantezi

Genç bir yüksek lisans öğrencisinin toplumsal cinsiyet hayali

BAŞLIK Hayvan Hakları (Bireysel hayal haberiniz):

Hayvan hakları yeniden
düzenlendi bence
daha fazla düzenleme
yapılarak onların da
bir canlı olduğunu
düşünerek onlara
değer verilmeli
düzenlemeyle hayvanlara
ezilme cezaları hapis
cezasına yaptırılacak

İlkokul mezunu Erzurumlu bir
erkeğin demokrasi hayali

YÖNTEM VE ARAÇ

VII. YÖNTEM VE ARAÇ

1 Türkiye Hayali, bir anket ya da klasik anlamda bir odak grup çalışması değil; içinde istatistik veriler ve nitel bilgileri barındıran melez bir çalışma. Melez ve yeni bir çalışma oluşturulmasının birkaç nedeni var; Bunlardan ilki, katılımcının beklenti ve önerilerini kendini sansürlemeden ifade edeceği yeni bir yöntem/ araca duyulan ihtiyaç ve anket ya da odak grup çalışmalarının bu ihtiyacı karşılayamaması. Fikir yerine hayal sormak; bir soruya yanıt yazdırmak yerine haber yazdırmak da yine aynı ihtiyacı karşılamak amacıyla benimsendi.

Sonuç olarak bugünün sorunlarında takılıp kalmak ve çözüm üretmekten uzaklaşma alışkanlığını kırma arzusu, bizi yeni yöntemler bulmaya, soruları farklı bir şekilde sormaya zorladı; biz de çözümü fikir yerine hayal sormakta, bir soruya yanıt yazdırmak yerine haber yazdırmakta bulduk. Bu sayede, katılımcıları bugünün sorunlarından çıkarıp bir hayal dünyasında özgür kıldık. Sizlerden de, alıştığımız yöntemlerin belki dışında kalan bu çalışmayı, sadece bir araştırma olarak değil, deneysel bir çalışma olarak değerlendirmenizi rica ediyoruz.

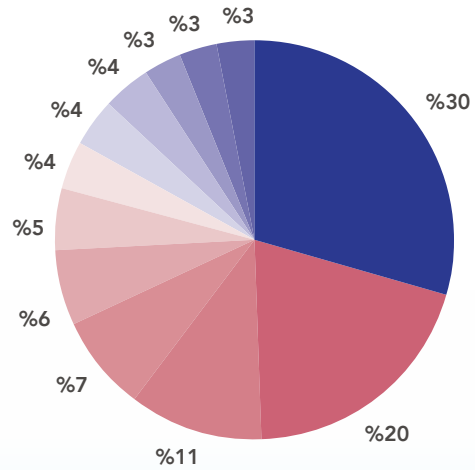
A. “HAYAL GAZETESİ” VE “HAYALGÜCÜ BULUŞMASI”

54 “Hayalgücü Buluşması”nı, Mart-Nisan 2017 tarihlerinde yani Referandumun hemen öncesinde ve OHAL şartlarında, 12 farklı ilde, “Hayal Gazetesi” aracını kullanarak, 515 kişinin katılımı ile gerçekleştirdik.

“Hayal Gazetesi” ve “Hayalgücü Buluşması”, içerik ve uygulama tasarımları, uzman bir kadro tarafından, öncesinde farklı pilot uygulamaların denendiği 1 yılda yayılan bir süreçte geliştirildi. Bu sürecin sonucunda, Hayalgücü Buluşmalarını gerçekleştirmek için Denge ve Denetleme Ağı içinden gönüllü olan 44 kişi, yetişkin eğitimi uzmanları tarafından verilen iki ayrı eğitime tabi tutuldular. Bu eğitimlerde, iletişim becerileri, müzakere teknikleri ve savunuculuk yöntemleri üzerine çalışmalar yapıldı. Hayalgücü Buluşmalarının, içerik ve uygulamasından sorumlu 22 kolaylaştırıcı ile lojistiği ve verilerinin toplanmasından sorumlu 22 organizatör olmak üzere toplamda 44 kişi, bir kolaylaştırıcı ve bir organizatörden

İllere Göre Katılım Yüzdesi

■ %30 Ankara	■ %20 İstanbul
■ %3 Erzurum	■ %11 Adana
■ %3 Kayseri	■ %7 İzmir
■ %3 Bursa	■ %6 Denizli
■ %4 Ordu	■ %5 Mardin
■ %4 Maraş	■ %4 Diyarbakır

oluşan ikişer kişilik 22 ekip oluşturdular; Adana, Ankara, Bursa, Denizli, Erzurum, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Mardin ve Ordu'da toplam 54 Hayalgücü Buluşması gerçekleştirdiler. Bu iller, Denge ve Denetleme Ağı'nın etkinlik gerçekleştirdiği şehirler olmanın yanı sıra, Türkiye'nin yedi bölgesini temsil ettikleri için seçildiler.

	ETKİNLİK ŞEHİRİ	KATILIMCI ADEDİ	%
1	Ankara	155	30.10
2	İstanbul	105	20.39
3	Adana	57	11.07
4	İzmir	39	7.57
5	Denizli	30	5.83
6	Mardin	26	5.05
7	Diyarbakır	20	3.88
8	Maraş	20	3.88
9	Ordu	19	3.69
10	Bursa	16	3.11
11	Kayseri	14	2.72
12	Erzurum	14	2.72
	Toplam	515	100.00

Hayalgücü Buluşmalarının ev sahipliğini, 12 ilde Denge ve Denetleme Ağı'na üye olan 49 sivil toplum kuruluşu gerçekleştirdi. 1 Türkiye Hayali çalışmasının katılımcıları; ev sahibi sivil toplum örgütlerinin, bu 12 il ve çevre illerde DDA'ya üye olan ya da olmayan sivil toplum örgütlerine ve bunların yakın çevrelerine yaptığı açık davete yanıt veren kişilerden oluşturuldu. Katılımcılar bir seçim kriterine tabi tutulmadı. Katılımcıların büyük çoğunluğunun, gerek üyesi olarak gerekse sempati duyarak, sivil toplumla bağlantı içinde oldukları gözlemlendi. 515 katılımcıdan 466'sı, 47 farklı sivil toplum örgütünden geldiğini belirtirken, 49 katılımcı herhangi bir sivil toplum örgütü bağlantısı belirtmedi.

Kolaylaştırıcı ve organizatörler, Hayalgücü Buluşması'nın katılımcılarını, bir yandan Denge Denetleme Ağı'na ve bu çalışmanın neden gerçekleştirildiğine dair bilgilendirdiler; diğer yandan da, katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri ve 2030 yılına yolculuk yapabilmeleri için, farklı egzersizlerle güvenli bir ortam yarattılar.

Ortalama 10 kişi ile gerçekleştirilen her bir Hayalgücü Buluşması'nda katılımcılara temel olarak, 2030 yılında nasıl bir ülkede yaşamayı hayal ettikleri soruldu. Her bir katılımcı ile, içi doldurulması beklenen altı bölümden oluşan, A3 boyutunda kağıda basılı "Hayal Gazetesi" adı verilen boş bir gazete ilk sayfa şablonu

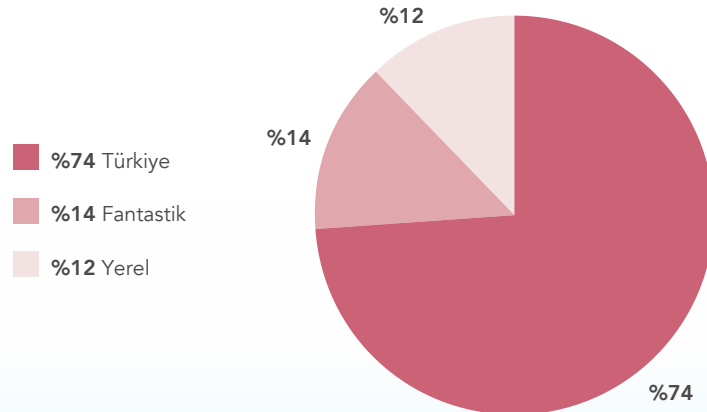
paylaşıldı. Gazetenin altı bölümünden dördü, hayal haberlerine; biri, gazetenin basıldığı tarih ve gazete ismine; sonuncusu ise, isim, yaş, cinsiyet, meslek gibi katılımcıya ait istatistikî bilgilere ayrıldı. Katılımcılardan gazetelerini yalnız başlarına doldurmaları talep edildi.

Her bir katılımcıdan, çalışmaya katıldıkları günü, 2030 yılında geçen bir gün; kendilerini de, Türkiye'nin en çok okunan ve güvenilen ulusal gazetesinin ilk sayfasını hazırlayan kişiler olarak hayal etmeleri istendi. Ayrıca katılımcılara, diledikleri hayal haberlerini, hiçbir sınırlama ve sansüre takılmadan, özgürce yayımlayabilecekleri, bunu yaparken bugünün sorunları ve engellerini unutmaları/ unutmaya çalışmalarının iyi olacağı iletildi; zihinlerine ya da hayalgüçlerine çelme takacak ne varsa, hepsini uzakta tutmaya gayret göstermeleri salık verildi.

Katılımcılardan 2030 yılına dair dört adet hayal haberi oluşturmaları talep edildi; **1-Türkiye'ye ilişkin, 2-kişinin yaşadığı yere ilişkin** (il, ilçe, kasaba, köy ya da mahalle), **3-fantastik** (gerçekleşmesine en az ihtimal verdiği; belki gülünecek, dalga geçilecek diye çekindiği ama paylaşmadan da edemediği en absürt hayal) ve **4-bireysel** (kişinin kendisiyle ilgili hayaller) Çalışmanın temel amacı Türkiye'ye ilişkin hayalleri toplamak olsa da; diğer üç hayal haber kategorisi, çalışmaya özellikle eklendi. Daha öncesinde yapılan pilot çalışmalarda; katılımcıların ülkelerinden söz ederlerken yaşadıkları yerlere özellikle gönderme yapma eğiliminde oldukları; kişisel hayallerin sorulmasının hayal kurma sürecine girilmesini kolaylaştırdığı; fantastik hayallerin de hayal gücünü daha rahat kullanmaya teşvik ettiği ortaya koyulmuştu.

Katılımcılardan, dört farklı hayal haberlerini, dört haber tipi altında önemine göre sıralandırmaları talep edildi. Gazete başlığının altında yer alan, **“Manşet”** bölümüne, en önemli buldukları; gazete şablonunun en üstünde yer alan **“Sürmanşet”** bölümüne, ikinci önemli; sürmanşetin altında yer alan üçüncü bölüme, üçüncü derecede önem verdikleri haberi; son olarak **dördüncü bölüme** ise, kendileri ile ilgili paylaşmak istedikleri kişisel bir hayali içeren haberi yerleştirmeleri istendi. Bireysel haber özellikle önem sırasına göre değil ayrı bir kategoride değerlendirildi ve sıralamaya dahil edilmesi tercih edilmedi. Bunun nedeni, çalışmanın Türkiye hayali üzerine olması, bireysel hayallerin hayal kurmayı

Adet

motive etmenin ötesinde bir rol çalmasını engellemekti. Katılımcılar, yüzde 73.79 oranı ile Türkiye haberlerini en üst sırada manşete taşıdılar. Fantastik haberler yüzde 13.79, yerel haberler ise, yüzde 12.43 ile manşette kısıtlı olarak yer aldı. Sürmanşete taşınan haberlerde yüzde 42.91 oranı ile Türkiye haberleri yine en ön sırada yer aldı. Sürmanşette ikinci sırayı yüzde 39.61 ile yerel haberler, üçüncü sırayı ise, yüzde 17.28 ile fantastik haberler aldı.

	MANŞET	ADET	%
1	Türkiye	380	73.79
2	Fantastik	71	13.79
3	Yerel	64	12.43
	Toplam	515	100.00

	SÜRMANŞET	ADET	%
1	Türkiye	221	42.91
2	Yerel	204	39.61
3	Fantastik	89	17.28
4	Bireysel	1	0.19
	Toplam	515	100.00

B. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Verilerin değerlendirilmesinde Konda Araştırma ve Danışmanlık Ekibi, NDI (Ulusal Demokratik Enstitü) uzmanları ve bağımsız bir uzmandan oluşan üç grup birbirinden ayrı çalıştı. Birinci grup olan ve çalışmaya gönüllü destek veren Konda Araştırma ve Danışmanlık Ekibi, kendilerine iletilen 515 gazeteyi tek tek okudu; her bir gazeteyi oluşturan dört haberi bir bütünlük içinde değerlendirdi.

Çoğu gazetede diğer haber tiplerinin, Türkiye haberlerini tamamlayıcı bir rol üstlendiği gözlemlendi. Katılımcıların birçoğu, Türkiye için gerçek olmasını istediği bir hayalini, yerelde, kişisel hayalinde ve fantastik hayalinde de canlandırıyor. Bu da, hayallerin bir çırpıda ortaya atılan önermeler değil, her alana sirayet eden, katılımcının bütüncül olarak ve tutarlılık içinde yaklaştığı beklentileri olduğunu gözler önüne seriyordu.

Konda Ekibi, gazetelerde yer alan 2060 haberi tek tek ve pek çok kez okuduktan sonra, fantastik hayal haberleri ve değerlendirmeye uygun olmayan verileri değerlendirme dışında tutarak, 1443 haber üzerinde çalıştı, bu haberlerde ortaklaşılan 35 temayı ortaya koydu. Temaları, çalışmanın başından belirlemek ve soruları bu temalar üzerinden yöneltmek yerine; bunları hayal haberlerinin içinden çıkarmak, çalışmanın en zor ve en değerli kısmını oluşturdu.

Katılımcıların sivil toplum örgütlerinin açık daveti üzerine çalışmaya katılmaları; haberlerini oluştururken ve hayal kurarken sivil toplumun kullanmaya alışık olduğu dil ve kavramları kullanacakları varsayımını akla getiriyordu. Oysa ki neredeyse Hayal Gazetelerinin tamamında, günlük bir dil kullanıldığı gözlemlendi.

Konda Ekibi 35 temayı yaş, cinsiyet, eğitim, il, meslek ve aktörlere göre istatistiki olarak gruplandırdı. Bu noktada NDI uzmanları ve bağımsız bir uzman devreye girdi. Bu uzmanlar gazetelerin tamamını tek tek ve birçok kez okuyarak, Konda Ekibinin oluşturduğu 35 temanın uygun olduğuna katıldıklarını belirttiler. Bağımsız uzman 35 temanın her birini, hayal haberlerinden örnekler vererek raporladı. Bir NDI uzmanı istatistiki tabloları kendi içlerinde değerlendirerek yorumlarken, bir diğeri de 35 temanın altı ortak başlık altında toplandığını ortaya koydu.

Çalışma üç ayrı uzman grubunun, önce birbirlerinden bağımsız olarak tüm gazeteleri tek tek okuması; daha sonra bir iş bölümü içinde farklı görevleri üstlenmeleri ve nihayetinde, vardıkları sonuçları birbirleri ile karşılaştırmaları şeklinde ilerledi. Bu rapor, bütün uzmanların birbirlerinin çalışmalarını okuyarak görüş ve önerilerini ortaya koymalarının ardından ortaya çıktı.

C. GENEL İSTATİSTİKİ BİLGİLER

Çalışmaya katılan 515 kişinin neredeyse tamamı, OHAL döneminden geçiliyor olmasına karşın e-postaları dahil olmak üzere kişisel bilgilerini paylaşmaktan kaçınmadılar, bu da sağlıklı istatistiki verilere ulaşmayı kolaylaştırdı. Daha önce belirtildiği gibi çalışma, Türkiye'ye ilişkin hayaller ve bu hayallerdeki ortaklıkları, yani 1 Türkiye Hayalini ortaya koymayı amaçlıyor. Bu ortaklıkları haritalandırabilmek için, tüm haber türlerine denk gelecek şekilde paylaşılan hayal haberlerin okunarak nitel değerlendirmeye katılmasıyla birlikte, fantastik hayaller istatistiki tabloların dışında tutuldu. 35 konu başlığı, Türkiye, Yerel ve Bireysel hayal haberlerinden oluşturuldu. Az da olsa, bazı kişisel bilgilerin paylaşılmaması ya da gazetelerdeki bazı bölümlerin okunamaması sonucunda; yaş, cinsiyet, eğitim, il ve mesleğe ilişkin tablolarda çalışılan haber sayısı 1443 ila 1401 hayal haber arasında, çalışılan katılımcı sayısı ise, 515 ila 496 kişi arasında değişkenlik gösteriyor.

Cinsiyet

Kadın katılımı biraz daha yüksek olmakla birlikte, kadın ve erkek katılımının birbirine yakın olduğu gözlemleniyor. Türkiye nüfusu içinde, kadın-erkek oranının yüzde olarak birbirine eşit olduğu düşünülürse, çalışmanın katılımcı profilinin cinsiyet temelinde Türkiye profiline yakın olduğu söylenebilir.

“1 TÜRKİYE HAYALİ” CİNSİYETE GÖRE ORAN	ADET	%
KADIN	296	57.48
ERKEK	219	42.52
TOPLAM	515	100

“TÜRKİYE” CİNSİYETE GÖRE ORAN*	ADET	%
KADIN		49.80
ERKEK		50.20
TOPLAM		100

*<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643> (TÜİK Haber Bülteni Sayı: 24643 07 Mart 2017)

Yaş

18 yaş altı grup hariç, diğer üç yaş dağılım grubunun her birinin, ortalama yüzde 30 civarında olduğu görülüyor; katılımcıların yüzde 67’sini ise 50 yaş altı grup oluşturuyor. Genç bir katılımcı kitlesi ile karşı karşıyayız.

“1 TÜRKİYE HAYALİ” YAŞA GÖRE ORAN	ADET	%
1 18-32 Yaş	198	39.92
2 49 Yaş ve Üstü	154	31.05
3 33-48 Yaş	136	27.42
4 18 Yaş Altı	8	1.61
Toplam	496	100.00

“TÜRKİYE” YAŞA GÖRE ORAN*	ADET	%
1 18-32 Yaş		33.10
2 49 Yaş ve Üstü		32
3 33-48 Yaş		34.90
Toplam		100.00

*<http://konda.com.tr/tr/rapor/turkiye-100-kisi-olsaydi/> (Konda, Türkiye 100 Kişi Olsaydı çalışması)

Eğitim

Katılımcıların eğitim d¼zeyi epey y¼ksek; niversite ve y¼ksek eğitim g¼renler y¼zde 57.48 ile t¼m katılımcıların yarısından fazlasını oluşturuyor. Ortaokul, ilkokul ve diplomasız okurlar sadece y¼zde 12.62'lik bir orana sahipler.

"1 T¼RKİYE HAYALI" EğİTİME G¼RE ORAN	ADET	%	
1	niversite Mezunu	238	46.21
2	Lise Mezunu	154	29.90
3	Y¼ksek Lisans / Doktora	58	11.26
4	İlköğretim / Ortaokul Mezunu	24	4.66
5	İlkokul Mezunu	21	4.08
6	Diplomasız Okur	20	3.88
	Toplam	515	100.00

"T¼RKİYE" EğİTİME G¼RE ORAN*	%	
1	Lise Mezunu	28.60
2	İlkokul Mezunu	28.30
3	İlköğretim / Ortaokul Mezunu	18.50
4	niversite Mezunu	15.40
5	Okuryazar değil	5.60
6	Diplomasız Okur	2.10
7	Y¼ksek Lisans / Doktora	1.50
	Toplam	100.00

*<http://konda.com.tr/tr/rapor/turkiye-100-kisi-olsaydi/> (Konda, T¼rkiye 100 Kişi Olsaydı alışması)

Meslek

Meslek grupları içerisinde öğrenciler en y¼ksek katılımcı sayısıyla ön planda. Aşağıdaki tabloda ilk altı sırada yer alan ve oranları y¼zde 8'in altına d¼řmeyen meslek grupları, katılımcıların y¼zde 85'ini oluşturuyor. Meslek gruplarının toplamının y¼zde 15'ini temsil eden bl¼mde yer alan meslek gruplarının her biri genel ortalamada, y¼zde 3.5 değerinin altında yer alıyorlar.

“1 TÜRKİYE HAYALİ” MESLEĞE GÖRE ORAN		ADET	%
1	Öğrenci	102	19.81
2	Diğer	100	19.42
3	Doktor, Mimar, Avukat vb. (Serbest Meslek)	84	16.31
4	Emekli	68	13.20
5	Devlet Memuru, Şef, Müdür, vb.	42	8.16
6	Özel Sektörde Memur, Müdür, vb.	42	8.16
7	Küçük Esnaf, Zanaatkar, Şoför, vb.	18	3.50
8	İşsiz, İş Arıyor	15	2.91
9	Ev Kadını	14	2.72
10	Akademisyen	13	2.52
11	İşçi	8	1.55
12	Tüccar, Sanayici, İşadamı	7	1.36
13	Çiftçi, Ziraatçı, Hayvan Yetiştiricisi	2	0.39
Toplam		515	100.00

TÜRKİYE MESLEĞE GÖRE ORAN*		%
1	Ev Kadını	29.8
2	Emekli	13.8
3	İşçi	10.3
4	Öğrenci	8.6
5	Esnaf	7.4
6	Özel Sektör	7.1
7	Devlet Memuru	5.5
8	Çalışıyor, Diğer	5.4
9	İşsiz	4.8
10	Çiftçi, Ziraatçı, Hayvan Yetiştiricisi	3.4
11	Serbest Meslek Sahibi	1.7
12	Çalışamaz Halde	1.2
13	Tüccar / İş Adamı	0.9
		99.9

*<http://konda.com.tr/tr/rapor/turkiye-100-kisi-olsaydi/> (Konda, Türkiye 100 Kişi Olsaydı çalışması)

Şehir ve Coğrafi Bölge

Çalışma sadece 12 ilde gerçekleştirilmesine karşın, katılımcıların 29 ilden geldikleri gözlemleniyor. Türkiye’de doğum yerinin önemli bir veri olduğu, vatandaşların doğdukları ille bir şekilde bağlantılı oldukları düşünülürse, katılımcıların 66 farklı ilde doğduklarını eklemek gerekir.

	İKAMET ŞEHİRİ	ADET	%
1	Ankara	111	21.55
2	İstanbul	100	19.42
3	Adana	63	12.23
4	İzmir	39	7.57
5	Ordu	33	6.41
6	Denizli	31	6.02
7	Mardin	27	5.24
8	Diyarbakır	21	4.08
9	Bursa	17	3.30
10	Erzurum	17	3.30
11	Kahramanmaraş	17	3.30
12	Kayseri	13	2.52
13	Hatay	5	0.97
14	Kütahya	2	0.39
15	Sinop	2	0.39
16	Tokat	2	0.39
17	Uşak	2	0.39
18	Zonguldak	2	0.39
19	Antalya	1	0.19
20	Balıkesir	1	0.19
21	Batman	1	0.19
22	Burdur	1	0.19
23	Çanakkale	1	0.19
24	Edirne	1	0.19
25	Kars	1	0.19
26	Kırıkkale	1	0.19
27	Konya	1	0.19
28	Manisa	1	0.19
29	Van	1	0.19
	Toplam	515	100.00

Katılıma coğrafi bölge olarak baktığımızda, İç Anadolu ve Marmara bölgeleri, içlerinde sırasıyla **Ankara** ve **İstanbul**'u barındırdıkları için ön sırada yer alıyorlar. Bu iki ilin Türkiye'nin farklı illerinden gelen hatırı sayılır bir nüfusu barındırmaları, çeşitlilik açısından göz önünde bulundurulmalı. **Bursa**, Marmara bölgesinde İstanbul'dan sonra ikinci il olarak yerini alırken, **Kayseri** de İç Anadolu bölgesinde Ankara'dan sonra sıralamada ikinci il oluyor.

"1 TÜRKİYE HAYALİ" COĞRAFİ BÖLGEYE GÖRE ORAN	ADET	%
İç Anadolu Bölgesi	126	24.47
Marmara Bölgesi	120	23.30
Akdeniz Bölgesi	82	15.92
Ege Bölgesi	75	14.56
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	54	10.49
Karadeniz Bölgesi	39	7.57
Doğu Anadolu Bölgesi	19	3.69
Toplam	515	100

TÜRKİYE COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE NÜFUS*	TOPLAM	%
Akdeniz-TR6	10,182,776.00	12.80
Batı Anadolu-TR5	7,753,431.00	9.70
Batı Karadeniz-TR8	4,551,366.00	5.70
Batı Marmara-TR2	3,442,229.00	4.30
Doğu Karadeniz-TR9	2,645,584.00	3.30
Doğu Marmara-TR4	7,684,187.00	9.60
Ege-TR3	10,265,111.00	12.90
Güneydoğu Anadolu-TRC	8,508,887.00	10.70
İstanbul-TR1	14,804,116.00	18.50
Kuzeydoğu Anadolu-TRA	2,201,368.00	2.80
Orta Anadolu-TR7	3,948,240.00	4.90
Ortadoğu Anadolu-TRB	3,827,576.00	4.80
Toplam	79,814,871.00	100.00

*TÜİK 2016

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **ÇOCUKLAR BAŞTA!**

Türkiye Çocuk Meclisi Rektörlük bakanlarında dün açıldı. TBMM çocuklarla ilgili karar alınmadan önce taslak önce Çocuk Meclisine sunulacak ve geçmesi bekleniyor. Böylece sadece 23 Nisandan değil her gün çocukların fikirleri bakanları ile alakalı kararlar da dikkate alınmış olacak!

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Konya doğumlu bir kadının çocuk meclisi hayali

ROBOT TAKSİLER...

Gelişen teknoloji şehir içinde trafiksiz robot taksilerin kullanılmasını gündeme getirdi.

Bir lise öğrencisinin teknolojik ulaşım hayali

SEVGİ - SAYGI - HUZURUN olduğu bir toplum olması sorunlarımızın böyle bir toplumda yer almasını huzurlu yaşamalarını diliyorum. Eğitime önem verilmesi.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Bartın doğumlu bir emeklinin Türkiye hayali

TÜRKİYE DEMOKRASİSİ DÜNYAYA ÖRNEK OLDU.

İnsan hakları, kadın hakları, çocuk hakları, çalışanların çalışma koşullarında da iyileşmeler konusunda Türkiye imrenilen ülkeler arasında ilk 10'a girdi.

Bir ev kadınının demokrasi hayali

UÇUYORUZ.

İnsanlar artık tek tek uçabiliyor küçük tek kişilik uçakla istediği her yere gidebiliyor. Ve bu uçak istediği yerde park edebiliyor.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Adanalı bir kadının fantastik ulaşım hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz): **KADIN BİLİM ADAMI**

AYVACIKTAN ÇIKTI.

Ayvacıktan doğup zor şartlar altında ilk orta lise taktisini tamamlayıp, 9 Eylül Ün. 'de Mektuplar Biyoloji okuyup, Genç Akademisyenler Harvard'da bilimsel çalışma yapmaya oraya çıktı.

Haber tipi: Türkiye Yerel Fantastik

Matematikçi bir kadının bilimsel gelişim hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

• Adanada yaya pasiflerinde trafik
akvelolarına araçlar yığılması için bir
skema olmuyor
• Özellikle Adanada eğitim alanları genişliyor

Haber tipi: Türkiye Yerel Farklılık

KADINLAR ÖZGÜR

Adanalı emekli bir memurun trafik hayali

İşsizlik Bitti
Türkiye'nin yıllardır konayan yarası haline
gelen ve bir türlü çözümlenemeyen işsizliğin
sonuçlandırıldığı bildirildi. Devlet aktarılan fonlar sayesinde
işsizlik oranının 0/05'e düşürülmesi ve her evde bir at
ekmek girmeyle yüzlerin güldüğü bildirildi.

Haber tipi: Türkiye Yerel Farklılık

Genç bir öğretmenin işsizlik oranı hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

Türkiye'nin Dev Ekonomisi:
Dünyada başı setiyor!

Türkiye'nin teknoloji platformunda başta:
yeri almasının güçlü eğitim, araştırmacı
gençliğinin gücüyle birleştiğinde dünyaya
adını yazdırması.

1959 doğumlu bir yöneticinin bilim, teknoloji ve kalkınma hayali

MANŞET (En önemli hayal haberiniz):

BENZİN MAZOT EKMEK UCUZLADI

Zaman zaman Türkiye'de yıllar
sarıya benzini mazot ve ekmeğin yanından
ucuzladı. Vatandaşlar durumdan
çok memnun oldu.

Haber tipi: Türkiye Yerel Farklılık

1956 doğumlu bir kadının alım gücü hayali

VERİ TABLOLARININ ANALİZİ

VIII. VERİ TABLOLARININ ANALİZİ

35 konu başlığının önem sırasına göre sıralandığı “Genel Sıralama Tablosu”*, 1500 civarında Türkiye, Yerel ve Bireysel hayal haberi değerlendirilerek oluşturuldu, bu tabloya Fantastik haberler dahil edilmedi. İlerleyen sayfalarda, “Genel Sıralama Tablosu”ndaki konu başlıklarının dizilimi ile cinsiyet, yaş, meslek, eğitim ve şehir kategorilerindeki dizilimlerin farklarına değineceğiz. Bir örnekle açıklamak gerekirse, “Genel Sıralama Tablosu”nda üçüncü sırada yer alan “Eğitim” konu başlığı, cinsiyet tablosuna bakıldığında kadınlarda birinci, erkeklerde yedinci sırada bulunuyor. Bu ve benzeri örnekler bize, konu başlıklarının cinsiyet, yaş, meslek, eğitim ve şehirlere göre farklı önem sıralarına yerleştirildiğini gösteriyor.

Söz konusu 35 konu başlığına; kadın ve erkekler, farklı yaş, meslek, eğitim grupları ile farklı şehirlerden gelen katılımcılar birbirlerinden farklı yaklaşıyor. Aşağıda bu konuda yapılacak yorumları takip edebilmek ya da kendiniz daha ayrıntılı değerlendirmeler yapmak istiyorsanız, raporun en sonunda EK1 bölümünde yer alan ilgili tablolara bakmanızı öneriyoruz.

Tabloları okurken dikkat edilmesi gereken bir diğer unsur da, katılımcı sayısı, hayal haber sayısı ve bunlara karşılık gelen yüzdeler. Bazı kategorilerde katılımcı, dolayısıyla bu kişilerin ürettikleri hayal haberi sayısı çok az, ancak yüzdelerle baktığımızda örneğin 20 haberde iki haber, yüzde 10’luk bir orana karşılık geliyor. Biz böyle bir durumda yüzdeler değil hayal haberi sayılarını dikkate alıyoruz. Örneğin, iki hayal haberi, bir şehrin ya da mesleğin temsiliyeti için yeterli bir sayı değilken, oran yüzdelerle vurulduğunda sanki o şehrin yüzde 10’u öyle düşünüyor izlenimi oluşabilir. Bu noktada, 1 Türkiye Hayali çalışmasının, zaman zaman nicel değerlendirmelerden yararlı olsa da, ağırlıklı olarak nitel bir çalışma olduğunu tekrar anımsatmalıyız.

Diğer bir konu da yaş, meslek, eğitim grupları ve farklı şehirlerden katılımın birbirinden sayıca farklılık göstermesi. Örneğin üniversite mezunlarının sayısı, diplomasız okurların sayısının neredeyse 10 katı. Değerlendirmelerimizi bunu göz önünde bulundurarak yaptık ve özellikle şöyle sorular sormaya özen gösterdik: “35 konu kategoride ilk beş başlığın öne çıkma sebebi üniversite öğrencilerinin bu konuları daha fazla önemsemeleri ve sayıca kalabalık oldukları için istatistikleri kendi tercihleri yönünde etkilemeleri mi?” Benzer soruları cinsiyet, yaş, eğitim, meslek ve şehir kategorileri için tek tek sorduk. Gözlemimiz şu oldu: Her ne kadar sayısal üstünlük, istatistikleri belli bir oranda etkilese de öne çıkan başlıklar her kategori içindeki gruplarda ayrı ayrı da öne çıkıyor; bu durum özellikle Bilim ve Teknoloji; Ekonomi, İstihdam, İşsizlik ve Eğitim konu başlıkları için neredeyse tüm alternatiflerde geçerliliğini koruyor.

Sonuç olarak elimizdeki istatistiki verilerden çok büyük çıkarımlar yapılamayacağı; ancak bu verilerin daha ileri çalışmalara güçlü ipuçları sağladığını belirtmemiz gerekir.

*İlerleyen sayfalarda genel sıralama dendiğinde “Genel Sıralama Tablosu”ndan söz edildiği anlaşılmalı.

GENEL SIRALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	TOPLAM	
		ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	119	8.25
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	94	6.51
3	Eğitim	92	6.38
4	Uzay Araştırmaları	83	5.75
5	Barış	83	5.75
6	Şehircilik / Kentsel tasarım	83	5.75
7	Lider Türkiye	80	5.54
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	78	5.41
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	66	4.57
10	Kadın Hakları	56	3.88
11	Çevre	50	3.47
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	49	3.40
13	Demokrasi / İnsan Hakları	43	2.98
14	Sağlık	42	2.91
15	Çocuk ve Gençler	36	2.49
16	Engelliler	34	2.36
17	Ulaşım / Trafik	34	2.36
18	Bir arada yaşamak	33	2.29
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	33	2.29
20	Kişisel Hayaller	29	2.01
21	Turizm	26	1.80
22	Siyasi Gelişmeler	25	1.73
23	Tarım ve Hayvancılık	23	1.59
24	Eşitlik	22	1.52
25	Spor	19	1.32
26	Hak, Hukuk, Adalet	19	1.32
27	LGBTİ Hakları	14	0.97
28	Sanat ve Kültür	13	0.90
29	Kürt Meselesi	12	0.83
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	12	0.83
31	Hayvan Hakları	11	0.76
32	Yaşlılar	9	0.62
33	Anadilde Eğitim	8	0.55
34	Tarihi Bulgular	7	0.49
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	6	0.42
	TOPLAM	1443	100.00

CİNSİYET (Ek1’de yer alan Tablo 2&3 ile bir arada değerlendirin.)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	CİNSİYET		
		SIRA	HAYAL ADEDİ	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	117	8.35
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	90	6.42
3	Eğitim	3	88	6.28
5	Barış	4	82	5.85
4	Uzay Araştırmaları	5	81	5.78
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	6	81	5.78
7	Lider Türkiye	7	77	5.50
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	74	5.28
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	63	4.50
10	Kadın Hakları	10	54	3.85

- “Genel Sıralama Tablosu” ile “Cinsiyet Tablosu”nun sıralaması dört ve beşinci konu başlıklarının yer değiştirmesi dışında tamamen aynı. Sıralamadaki farklılıklar, kadın ve erkek katılımcılara göre ayrı ayrı hazırlanan tablolarda kendini gösteriyor.
- Genel sıralamada ilk sırada yer alan Bilim ve Teknoloji konu başlığı erkeklerde yine ilk sırayı korurken, kadınlarda ikinci sırada yer alıyor. Genel sıralamada ikinci gelen Ekonomi, İstihdam, İşsizlik, hem kadın hem de erkeklerde üçüncü sırada yer alıyor. Bilim ve Teknoloji ile Ekonomi, İstihdam, İşsizlik hem kadın hem erkeklerde ortaklaşa en önemli konu başlıkları olmaya devam ediyor.
- Kadın katılımcıların ilk altıya yerleştirdikleri konu başlıkları, öncelikleri değişmekle birlikte genel sıralamadakilerle aynı kalmış. Erkeklerde ise ilk 10’a yerleştirilen konu başlıkları, biri hariç, yine öncelikleri değişmekle birlikte, genel sıralamadaki konu başlıkları ile aynı.
- Kadınlar, genel sıralamada üçüncü gelen Eğitim konu başlığını birinci sıraya yerleştirirken, erkeklerde Eğitim dokuzuncu sırada yer alıyor. Buna rağmen kadın erkek ortalamasında, Eğitim üçüncü en önemli konu başlığı.
- Türkiye’nin dünyada öncü ve örnek bir ülke olması şeklinde tanımlanabilecek Lider Türkiye konu başlığı genel sıralamada yedinci, erkeklerde ikinci, kadınlarda on birinci geliyor. Genel sıralamada, Eğitim ve Lider Türkiye konu başlıklarının üçüncü ve yedinci gelmesi, kadın ve erkeklerin meseleye nasıl farklı yaklaşabildiklerine ilişkin fikir veriyor.

- Kadın ve erkeklerin dördüncü, beşinci ve altıncı ortak başlıkları birbirlerine çok yakın oranlarla ve sırasıyla Barış, Şehircilik/Kentsel Tasarım ve Uzay Araştırmaları.
- Uzay Araştırmaları ilk bakıldığında her ne kadar Bilim ve Teknolojinin bir alt başlığı gibi düşünülse de, gazetelerde ayrı bir şekilde haberleştirildikleri için ayrı bir konu başlığı olarak değerlendirilmeyi hak etti. Ancak bu iki başlık ve inovasyon arasında büyük bir bağ var; bu açıdan değerlendirip her iki başlığı birleştirdiğimizde, hem kadın hem de erkeklerde Bilim ve Teknoloji ile Uzay Araştırmaları ortaklaşa tartışmasız en önemli konu başlıkları olarak öne çıkıyor.
- Lider Türkiye kadın ve erkeklerin ortaklaştığı yedinci, Yerel Kalkınma ve Bölgesel gelişme ise sekizinci konu oluyor.
- Kadın Hakları konusu, kadınlarda yedinci gelirken, erkeklerde yirmi beşinci sıraya geriliyor.
- Genel sıralamada yirmi beşinci sırada yer alan Spor konu başlığı, erkeklerde on beşinci, kadınlarda en sonda yani 35. sırada yer alıyor.

YAŞ (Ek1’de yer alan Tablo 4&5 ile bir arada değerlendirin.)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	YAŞ		
		SIRA	HAYAL ADEDİ	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	113	8.28
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	89	6.52
3	Eğitim	3	87	6.38
5	Barış	4	80	5.87
7	Lider Türkiye	5	77	5.65
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	6	77	5.65
4	Uzay Araştırmaları	7	76	5.57
6	Şehircilik / Kentsel tasarım	8	76	5.57
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	58	4.25
10	Kadın Hakları	10	51	3.74

- Genel sıralamanın ilk üç konu başlığı olan Bilim ve Teknoloji, Ekonomi, İstihdam, İşsizlik ile Eğitim, tüm yaş gruplarının ortalaması alındığında aynı sıralamayı koruyor.
- Genel sıralamada birinci gelen Bilim ve Teknoloji, 18-32 ve 33-48 yaş gruplarında yine ilk sırada, 48+ grubunda ikinci sırada yer alarak tüm yaş gruplarının en çok önemsendiği konu başlığı olmaya devam ediyor.

- Genel sıralamada ikinci sırada yer alan Ekonomi, İstihdam, İşsizlik, 48+ yaş grubunun ilk, 33-48 yaş grubunun ikinci, 18-32 yaş grubunun da sekizinci sırasında yer alıyor olmasına karşın, tüm yaş gruplarının ortalaması alındığında ikinci en önemli konu başlığı olma özelliğini koruyor.
- Genel sıralamada üçüncü gelen Eğitim, 48+ ve 33-48 yaş gruplarının üçüncü, 18-32 yaş grubunun da beşinci sırasında yer alıyor olmasına karşın, tüm yaş gruplarının ortalaması alındığında üçüncü en önemli konu başlığı olma özelliğini koruyor.
- 18-32 yaş grubunun sıralamasının ilk beşinde, Bilim ve Teknoloji, Uzay Araştırmaları, Barış, Şehircilik/Kentsel Tasarım ve Eğitim yer alıyor. Daha önce de belirtildiği gibi Bilim ve Teknoloji ile Uzay Araştırmaları birleştirilirse, 35 konu başlığı içinde bu ikisinin toplam oranı yüzde 17,76'ya yükseliyor. Bu iki konu başlığının ardından gelen Barış, Şehircilik/Kentsel Tasarım ve Eğitim konu başlıklarının tüm konu başlıkları içinde sırasıyla yüzde 6,93, yüzde 6,93, yüzde 5,86'lık paya sahip oldukları düşünülürse, bilim ve teknoloji, 18-32 yaş grubu için diğer konu başlıkları ile karşılaştırılamayacak bir öneme sahip görünüyor.
- Farklı yaş gruplarının ilgi alanlarını önem sırasına göre kıyasladığımızda ise,
 - Genel sıralamada altıncı sırada yer alan Şehircilik/Kentsel Tasarım konu başlığı, 18-32 yaş grubunda dördüncü, 33-48 yaş grubunda sekizinci, 48+ yaş grubunda da 11. sırada yer alıyor.
 - Çocuk ve Gençler ile LGBTİ Hakları konu başlıkları yaş gençleştikçe daha üst sıralarda yer alırken, yaş ilerledikçe alt sıralara düşüyor. Genel sıralamada 15. sırada yer alan Çocuk ve Gençler konu başlığı, 18-32 yaş grubunda 11., 33-48 yaş grubunda 17., 48+ yaş grubunda da 26. sırada bulunuyor. Genel sıralamada 27. sırada yer alan LGBTİ Hakları konu başlığı, 18-32 yaş grubunda 19., 33-48 yaş grubunda 31., 48+ yaş grubunda da 34. sırada yer alıyor.
 - Yaşlılar konu başlığı söz konusu olduğunda oran tam tersine dönüyor. Genel sıralamada 32. gelen Yaşlılar konu başlığı, 18-32 yaş grubunda 33., 33-48 yaş grubunda 32., 48+ yaş grubunda da 25. sırada yer alıyor.
 - Kişisel Hayaller konu başlığı da ilginç bir şekilde Yaşlılar konu başlığı ile aynı eğilimi gösteriyor. Genel sıralamada 20. sırada yer alan Kişisel Hayaller, 18-32 yaş grubunda 31., 33-48 yaş grubunda 20., 48+ yaş grubunda da 12. sırada yer alıyor.
 - Demokrasi ve İnsan Hakları konu başlığı da yaş ilerledikçe daha üst sıralara çıkan konulardan. Genel sıralamada 13. sırada yer alan Demokrasi ve İnsan Hakları, 18-32 yaş grubunda 17., 33-48 yaş grubunda 11., 48+ yaş grubunda da dokuzuncu sırada yer alıyor.

- Kadın Hakları genel sıralamada 10., 18-32 ve 33-48 yaş gruplarında sırasıyla 12 ve 13. geliyorlar 48+ yaş grubunda bu konu başlığı bir anda beşinci sıraya sığıyor.
- Gençler için önem taşıyacağı düşünülebilecek bir konu olan Spor, diğer yaş gruplarına göre daha önde yer alsa da önem sırasında epey geride kalıyor. Genel sıralamada 25. gelen Spor konu başlığı, 18-32 yaş grubunda 21., 33-48 yaş grubunda 24., 48+ yaş grubunda da 28. sırada yer alıyor.
- Yaş grupları söz konusu olduğunda ilginç olan, konu başlıklarının ya da konu başlıklarında kullanılan dilin önem sırasını etkiliyor olması. Demokrasi ve İnsan Hakları ya da Kadın Hakları konu başlıkları yaş ilerledikçe üst sıralara taşınırken, yine haklarla yakından ilgili olan, Çocuk ve Gençlik, Çevre, LGBTİ Hakları, Hayvan Hakları gibi konu başlıkları, yaş gençleştikçe üst sıralara taşınıyor.

EĞİTİM (Eki'de yer alan Tablo 6&7 ile bir arada değerlendirin.)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	EĞİTİM		
		SIRA	HAYAL ADEDİ	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	117	8.35
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	90	6.42
3	Eğitim	3	88	6.28
5	Barış	4	82	5.85
4	Uzay Araştırmaları	5	81	5.78
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	6	81	5.78
7	Lider Türkiye	7	77	5.50
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	74	5.28
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	63	4.50
10	Kadın Hakları	10	54	3.85

- Eğitime ilişkin tabloları okurken göz önünde bulundurulması gereken en önemli unsur, daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi katılımcıların eğitim düzeyinin epey yüksek olduğu. Üniversite ve yüksek eğitim görenler tüm katılımcıların yüzde 57,48 ile yarısından fazlasını oluşturuyor. Sadece üniversite mezunları yüzde 46,21 ile katılımcıların yarısına karşılık geliyor. Ortaokul, İlkokul mezunları ve diplomasız okurlar, sadece yüzde 12,62'lik bir orana sahip. Bu durumun, üniversite mezunlarının bütün konu başlıklarında

nicel ağırlığını ortaya koyması ve “Genel Sıralama Tablosu”nu tek başına şekillendirmesi sonucunu doğurması beklenebilir. Ancak farklı yaş grupları tek tek incelendiğinde ilginç sonuçlara ulaşılabiliyor.

- Bilim ve Teknoloji, ilkokul mezunları dışında tüm eğitim gruplarında en önemli konu. Bu konu başlığı, üniversite mezunu katılımcılar sayıca yüksek oldukları için değil, tüm eğitim grupları başlığı ilk sıraya taşıdıkları için haklı yerini kazanmış. Hatta, Bilim ve Teknoloji ile Uzay Araştırmaları başlıkları birleştirildiğinde, tüm eğitim gruplarında ezici bir yüzdeyle ilk konu başlığı olma özelliğini koruyorlar, bu iki başlık ilkokul mezunlarında da üçüncü sırada yerini alıyor.
- “Eğitim düzeyi arttıkça, katılımcıların değindiği konular çeşitleniyor” türünde bir önerme kulağa doğru gelebilir, kaldı ki bu çalışmada da durum ilk bakışta böyle görünüyor. Daha önce belirtildiği gibi, 1 Türkiye Hayali çalışmasında sorular açık uçlu bırakılmış, katılımcılara aralarından seçim yapmaları istenilen herhangi bir konu başlığı verilmemişti. 35 konu başlığı, katılımcıların kurduğu hayallerin tamamı okunduktan sonra ortaya çıkmıştı. Lise ve üniversite mezunları kurdukları hayallerle 35 konu başlığına adını bir arada veren iki eğitim grubu. Yüksek lisans / doktora eğitim grubu da 32 konu başlığında hayal kurmuş. Ancak bu değerlendirme yapılırken katılımcı sayısı kesinlikle göz önünde bulundurulmalı. Bu üç grup toplamda 1255 hayal kurarak 35 konuya değinirken, diplomasız okur grubu 26, ilkokul mezunları 18, ilköğretim / ortaokul mezunları 21 konu başlığında hayal kuruyorlar ve bunu toplamda 146 hayal kurarak gerçekleştiriyorlar. Sonuç olarak çalışmaya ortaokul ve altı eğitim seviyesinde daha çok katılımcı dahil olsaydı, hayal kuracakları konu başlıklarının sayısı büyük olasılıkla çok daha yüksek olacaktı diyebiliriz.
- Genel sıralamanın ilk üç konu başlığı olan Bilim ve Teknoloji, Ekonomi, İstihdam, İşsizlik ve Eğitim, tüm eğitim gruplarının ortalaması alındığında aynı sıralamasını koruyor.

- Genel sıralamanın ikinci konu başlığı olan Ekonomi, İstihdam, İşsizlik, üniversite ve ilkokul mezunlarında yine ikinci sırada, yüksek lisans / doktora ve lise mezunlarında dördüncü sırada, diplomasız okur ve ilköğretim / ortaokul mezunlarında sırasıyla yedinci ve sekizinci sırada yer alıyor.
- Genel sıralamada üçüncü sırada yer alan Eğitim konu başlığı, eğitim seviyesinin yükselmesiyle doğru orantılı bir şekilde üst sıralara taşınıyor. Eğitim başlığında, yüzdelere

değil, katılımcı sayısına bakmak daha anlamlı bir değerlendirme yapmamızı sağlıyor. Diplomasız okurların kurduğu 52 hayalden ikisi, ilkokul mezunlarının kurduğu 43 hayalden biri eğitim hakkında, ilkokul / ortaokul mezunları eğitime ilişkin hayal kurmamış. Eğitim başlığını genel tabloda üçüncü sıraya, lise mezunu ve üstü eğitim almış olan katılımcılar taşımış.

- Engelliler konu başlığı, Eğitimin aksi bir eğilim gösteriyor, eğitim seviyesinin yükselmesine ters orantılı bir şekilde alt sıralara taşıyor. Engellilik, eğitimi düşük grupların temel konusu. Genel ortalamada 16. sırada yer alan Engelli konu başlığı, ilkokul mezunlarının ilk, ilköğretim / ortaokul mezunlarının ikinci, diplomasız okurları ise 11. konu başlığı. Bu başlık, üniversite ve yüksek lisans / diploma eğitim gruplarında sırasıyla 23, 22 ve 24. sırada yer alıyor.

MESLEK (Ek1’de yer alan Tablo 8,9&10 ile bir arada değerlendirin.)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	MESLEK		
		SIRA	HAYAL ADEDİ	%
3	Eğitim	1	126	8.99
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	93	6.64
4	Uzay Araştırmaları	3	84	6.00
10	Kadın Hakları	4	84	6.00
5	Barış	5	83	5.92
14	Sağlık	6	81	5.78
1	Bilim ve Teknoloji	7	80	5.71
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	8	72	5.14
13	Demokrasi, İnsan Hakları	9	58	4.14
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	10	56	4.00

- “Genel Sıralama Tablosu” ile cinsiyet, yaş ve eğitim tablolarının ilk 10’unda yer alan konu başlıkları az farklarla birbirlerine büyük benzerlik gösterirken, Meslek Tablosu, “Genel Sıralama Tablosu”ndan en fazla ayrışan tablo. “Genel Sıralama Tablosu”nda yer alan ilk beş konu başlığı ile dokuzuncu ve 10. konu başlıkları Meslek tablosunda da ilk 10 arasında yer alıyor, hatta ilk üç konu başlığı, sıraları değişmekle birlikte Meslek Tablosu için de aynı. Fakat “Genel Sıralama Tablosu”nda yer alan altı, yedi ve sekizinci başlıkları Meslek Tablosu içinde göremiyoruz.

	MESLEK	KATILIMCI SAYISI	%
1	Öğrenci	102	19.81
2	Diğer	100	19.42
3	Doktor, Mimar, Avukat vb. (Serbest Meslek)	84	16.31
4	Emekli	68	13.20
5	Devlet Memuru, Şef, Müdür, vb.	42	8.16
6	Özel Sektörde Memur, Müdür, vb.	42	8.16
7	Küçük Esnaf, Zanaatkâr, Şoför, vb.	18	3.50
8	İşsiz, İş Arıyor	15	2.91
9	Ev Kadını	14	2.72
10	Akademisyen	13	2.52
11	İşçi	8	1.55
12	Tüccar, Sanayici, İşadamı	7	1.36
13	Çiftçi, Ziraatçı, Hayvan Yetiştiricisi	2	0.39
	Toplam	515	100.00

- Katılımcı sayısı, tabloları okurken çok dikkat edilmesi gereken bir unsur. Örneğin meslek tablosuna bakıldığında hayallerin beşte birini kuran öğrenciler sırf sayıca büyük bir grup oldukları için meslek tablosunun sıralamasını büyük oranda etkileyebilecekleri düşünülebilir. Bu da meslek tablosunun bütün meslekleri tam olarak temsil etmediği, daha çok öğrencileri temsil ettiği çıkarımına götürebilir. Bu nedenle farklı meslek gruplarının her birinin kendi içindeki sıralamalarına bakmamız ve bunu genel meslek tablosu ile kıyaslamamız, daha sağlıklı analizler yapmamızı sağlayacaktır. Örneğin, hayallerin yüzde 20'sini öğrenciler, yüzde 65'ini yani yarısından fazlasını öğrenci, serbest meslek sahibi, emekli, memur ve özel sektör çalışanlarından oluşan bir grup kurmuş. Diğer diye adlandırılan grup yüzde 20'lik bir pay oluşturuyor; bu grup Hayal Gazetesi'nde mesleğini diğer diye işaretleyen herkesi içine alıyor. Söz konusu meslek gruplarının oranı yüzde 85'e ulaşıyor. Geriye kalan yüzde 15'lik bölümü kendi içinde tek tek incelemek, katılımcı sayısı az olan bu grupların kendi içlerinde konu başlıklarına verdikleri önem ile genel ortalamanın önem sıralamasını karşılaştırmak, bize değerli veriler sağlayacak.
- Meslek gruplarının ortalamasına baktığımızda en önemli üç konu Eğitim, Ekonomi, İstihdam, İşsizlik ile Uzay Araştırmaları. Uzay Araştırmaları ile Bilim ve Teknoloji başlıkları birleştirildiğinde, toplamları ezici bir yüzdeyle ilk konu başlığı olma özelliğini koruyor; tıpkı cinsiyet, yaş ve eğitim tablolarında olduğu gibi. Ekonomi, İstihdam, İşsizlik, konu başlıkları sırasıyla ikinci ve üçüncü konumlarını koruyor.

- Çalışmada 13 meslek grubu var, bunlardan altısı Eğitim'i ilk sıraya, ikisi ikinci sıraya, diğer ikisi dördüncü, biri de altıncı sıraya yerleştirmiş. Eğitim 11 meslek grubunda ayrı ayrı değerlendirildiğinde de listelerin başlarında yer alıyor. Yani Eğitim konu başlığını, katılımcı sayısı yüksek olan bir meslek grubu "Genel Sıralama Tablosu"nun başına taşımamış. Toplamda sırasıyla 33 ve beş hayal kurmuş olan Ev Kadını ile Çiftçi, Ziraatçı, Hayvan Yetiştiricileri meslek grupları, Eğitim konusunda hayal kurmamış.

- Çiftçi, Ziraatçı, Hayvan Yetiştiricilerinin kurduğu beş hayal, "Genel Sıralama Tablosu"nda 8, 11, 12, 19 ve 25. gelen, Yerel Kalkınma & Bölgesel Gelişmeler; Çevre; Mutluluk, Özgürlük ve Huzur; Enerji ve Sürdürülebilir Enerji ile Spor konu başlıklarında. Kuşkusuz beş hayalden bir meslek grubuna ilişkin çıkarımda bulunmak mümkün değil. 1 Türkiye Hayali çalışması bir anlamda türünün ilk örneği olarak, bütün meslek gruplarına ilişkin daha derinlemesine araştırmalar yapılmasını özendirilmeyi amaçlıyor.
- Genel sıralamada ilk ve ikinci sırada yer alan "Bilim ve Teknoloji" ile "Ekonomi, İstihdam, İşsizlik" konu başlıkları, ev kadınları arasında da büyük öneme sahip. Bu konu başlıklarına "Uzay Araştırmaları", "Enerji, Sürdürülebilir Enerji" ve "Şehircilik, Kentsel Tasarım" gibi konu başlıklarını eklediğimizde kadınların hayallerinin yüzde 43'ü, yani neredeyse yarısına ulaşmış oluyoruz. "Demokrasi, İnsan Hakları", "Barış", "Mutluluk, Özgürlük, Huzur", "Eşitlik", "Hadın Hakları", "Çocuk ve Gençlik" konuları yüzde 35 ile ev kadınlarının hayallerinin büyük bölümünü oluşturuyor.
- Katılımcı sayısı en yüksek meslek grubunu oluşturan öğrencilerin konu başlığı sıralamasının başında Eğitim geliyor. "Bilim ve Teknoloji" ile "Uzay Araştırmaları" bir arada ele alındığında ikinci sırada; üçüncü sırayı "Kadın Hakları", "Sağlık" ve "Barış" konu başlıkları paylaşıyor. Ardından "Ekonomi, İstihdam, İşsizlik" konusu geliyor. "Çevre", "Mutluluk, Özgürlük, Huzur" da öğrencilerin önemsendiği konular içinde yer alıyor.
- Katılımcı sayısı en yüksek meslek grubunu oluşturan öğrenciler, 35 konu başlığında da hayal kurmuş. Meslek gruplarında katılımcı sayısı azaldıkça hayal kurulan konu başlığı sayısı da azalıyor. Yani meslek grupları ve konuları çeşitlendirmek arasında doğru ya da ters bir orantı kuracak veriye sahip değiliz.

ŞEHİR (Ek1'de yer alan Tablo 11,12&13 ile bir arada değerlendirin.)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ŞEHİR		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	119	8.25
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	94	6.51
3	Eğitim	3	92	6.38
4	Uzay Araştırmaları	4	83	5.75
5	Barış	5	83	5.75
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	6	83	5.75
7	Lider Türkiye	7	80	5.54
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	8	78	5.41
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	66	4.57
10	Kadın Hakları	10	56	3.88

- “Genel Sıralama Tablosu” ile cinsiyet, yaş, eğitim ve özellikle de meslek tabloları karşılaştırıldığında ortaya çıkan farklılıkları saptamıştık; “Genel Sıralama Tablosu” ve şehir tablosu birebir aynı.
- Bilim ve Teknoloji; Ekonomi, İstihdam, İşsizlik ile Eğitim konuları yine en önemli üç başlık olma özelliklerini koruyor. Ancak bu ve diğer konu başlıklarına yaklaşım her ilde farklılık gösteriyor. Burada “Ekler” bölümünde yer alan ve tek tek şehirler üzerine hazırlanmış tablolara bakmak mümkün değil, ancak birkaç örnek paylaşmak zihin açıcı olabilir. Adana, 1 Türkiye Hayali çalışmasına katılımda üçüncü sırada yer alıyor ve Adana'nın tablosu ile “Genel Sıralama Tablosu” arasında ciddi farklılıklar var. Genel sıralamada üçüncü olan Eğitim

konu başlığı Adana’da 12., genel sıralamada 10. olan Kadın Hakları konu başlığı ise, yine Adana’da üçüncü gelmiş.

- “Genel Sıralama Tablosu”nda beşinci gelen Barış konu başlığının, Diyarbakır’da ilk sırada yer alması doğal karşılanabilir. Ancak Barış, Adana ve İzmir’de de ikinci konu başlığı, İstanbul’da ise dokuzuncu sırada. Ankara, İstanbul, Adana ve İzmir, sırasıyla en çok katılımcı olan iller.
- Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışma bir anket çalışması değil, örnekleme de standart bir temsiliyete göre oluşturulmadı, bu nedenle çalışmanın illerin hayallerini birebir karşıladığı iddia edilemez. Ancak birçok ilde yapılan çalışmada katılımcıların çeşitliliğine büyük özen gösterildi. Bu açıdan bakıldığında, illere ilişkin yapılan analizlerden, ileride yapılacak daha ayrıntılı çalışmalara temel oluşturacak birçok bilginin edinilebileceğini söylemek mümkün.
- Aşağıda yer alan iki tabloyu incelemek şehirlere ilişkin daha ayrıntılı bir fikir verecektir. Öncelikle şehirlerden farklı sayıda katılım var, bu nedenle “Genel Sıralama Tablosu” üzerinde şehir katılımının etkisine bakmak önemli.

ŞEHİRLERE GÖRE HAYAL SAYISI VE YÜZDESİ

SIRA	ŞEHİR	HAYAL SAYISI	%
1	Ankara	426	29.52
2	İstanbul	299	20.72
3	Adana	158	10.95
4	İzmir	102	7.07
5	Denizli	92	6.38
6	Mardin	71	4.92
7	Maraş	59	4.09
8	Diyarbakır	57	3.95
9	Ordu	50	3.47
10	Bursa	46	3.19
11	Kayseri	42	2.91
12	Erzurum	41	2.84
TOPLAM		1,443	100.00

- Aşağıdaki tabloda illerin yanında parantez içinde yer alan rakamlar, illerin 1 Türkiye Hayali çalışmasına katılımında hangi sırada yer aldıklarını belirtiyor. Örneğin Ankara en çok katılımcısı olan, Erzurum da en az katılımcısı olan il. Bu tabloda en önemli üç konu başlığının illere göre nasıl desteklendiğini görebilirsiniz. Bu tablo ve Ekler bölümünde her ilin ayrıntılı olarak ele alındığı tablolar, her ilin her konu başlığına farklı bir önem sırası verildiğini gösteriyor.

BİLİM VE TEKNOLOJİ			EKONOMİ, İSTİHDAM, İŞSİZLİK			EĞİTİM		
SIRA	ŞEHİR	%	SIRA	ŞEHİR	%	SIRA	ŞEHİR	%
1	Ankara (1)	33.61	1	Ankara (1)	23.40	1	Ankara (1)	29.35
2	İstanbul (2)	24.37	2	İstanbul (2)	18.09	2	İstanbul (2)	16.30
3	Adana (3)	10.08	3	Adana (3)	15.96	3	Denizli (5)	8.70
4	Mardin (6)	9.24	4	Maraş (7)	8.51	4	Adana (3)	6.52
5	Denizli (5)	4.20	5	İzmir (4)	6.38	5	İzmir (4)	6.52
6	İzmir (4)	3.36	6	Ordu (9)	5.32	6	Maraş (7)	5.43
7	Diyarbakır (8)	3.36	7	Denizli (5)	4.26	7	Ordu (9)	5.43
8	Bursa (10)	3.36	8	Mardin (6)	4.26	8	Bursa (10)	5.43
9	Maraş (7)	2.52	9	Kayseri (11)	4.26	9	Erzurum (12)	5.43
10	Erzurum (12)	2.52	10	Erzurum (12)	4.26	10	Kayseri (11)	4.35
11	Ordu (9)	1.68	11	Bursa (10)	3.19	11	Mardin (6)	3.26
12	Kayseri (11)	1.68	12	Diyarbakır (8)	2.13	12	Diyarbakır (8)	3.26
TOPLAM		100.00	Toplam		100.00	Toplam		100.00

AKTÖR (Ek1'de yer alan Tablo 14,15&16 ile bir arada değerlendirin.)

SIRA ORT	AKTÖRLER	ADET	%
1	Bakanlıklar	271	21.09
2	Hükümet, Devlet	190	14.79
3	Bireyler	178	13.85
4	STK ve Aktivistler	136	10.58
5	Diğer	100	7.78
6	TBMM	90	7.00
7	Cumhurbaşkanı	77	5.99
8	Kamu Kuruluşları	66	5.14
9	Yerel Yönetimler	58	4.51
10	Üniversiteler, Bilim Adamları	54	4.20
11	Başbakan	32	2.49
12	Avrupa Birliği ve AHİM	27	2.10
13	Sendikalar	6	0.47
TOPLAM		1285	100.00

Katılımcılara hayal haberlerinin gerçekleşmesinde etkili olacak kişi ve kurumlar, yani aktörler sorulduğunda verdikleri yanıtları 13 başlık altında toplamak mümkün.

- Bütün konu başlıkları açısından ele alındığında, 515 katılımcı için en temel kurum %20 oranla bakanlıklar. İkinci sırada hükümet/devlet geliyor. Bakanlıklar, hükümet/devlet, cumhurbaşkanı, kamu kuruluşları ve başbakan; yürütme başlığı altında toplandığında %50 ile en önemli aktör konumuna yerleşiyor.
- Bireyler, hayallerin gerçek olması için ikinci, sivil toplum örgütleri ile aktivistler üçüncü önemli aktör olarak görülüyor. Bireyler, sivil toplum örgütleri/aktivistler ve sendikalar bir arada %25'lik bir oranla tüm aktörler içinde dörtte birlik bir paya ulaşıyorlar.
- Bilim ve Teknoloji konu başlığının “Genel Sıralama Tablosu”nda ilk sırada yer aldığı düşünülürse, katılımcıların aktör olarak üniversite ve bilim adamlarına yüzde 4.2 oranında yer vermeleri düşündürücü. Diğer yandan, “üniversite ve bilim adamları” kendi içinde değerlendirildiğinde, yüzde 14.81 oranla Bilim ve Teknoloji ve yüzde 14.81 oranla Eğitim konularına çözüm getirecek aktör olarak görülüyor.
- “Yürütme” ve “Bireyler ile STK” olarak iki ana grup oluşturduğumuzda, üçüncü sırada %7'lik bir oranla Meclis yani yasama geliyor. Yargı, çalışmada bir aktör olarak yer almıyor.
- Bilim ve Teknoloji konu başlığı özelinde bakıldığında yine yürütme yüzde 48'lik bir oranla baş aktör. Eğitim konu başlığında yürütmeye verilen, rol yüzde 53'e çıkıyor. Ekonomi, istihdam ve işsizlik konu başlığında yürütmeye verilen rol daha da artıp yüzde 57.5'a ulaşıyor.
- “Bireyler ve STK”lar yüzde 20 oranında Bilim ve Teknoloji; %21.25 oranında Ekonomi, istihdam ve işsizlik; yüzde 27.8 oranında da Eğitim konu başlığında temel aktör olarak görünüyorlar.

**EK1: VERİ
TABLOLARI
(1-16 EXCEL TABLOLARI:
CİNSİYET, YAŞ, EĞİTİM,
MESLEK, ŞEHİR, AKTÖR)**

TABLO 1 - GENEL SIRALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	TOPLAM	
		ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	119	8,25
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	94	6,51
3	Eğitim	92	6,38
4	Uzay Araştırmaları	83	5,75
5	Barış	83	5,75
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	83	5,75
7	Lider Türkiye	80	5,54
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	78	5,41
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	66	4,57
10	Kadın Hakları	56	3,88
11	Çevre	50	3,47
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	49	3,40
13	Demokrasi / İnsan hakları	43	2,98
14	Sağlık	42	2,91
15	Çocuk ve Gençler	36	2,49
16	Engelliler	34	2,36
17	Ulaşım / Trafik	34	2,36
18	Bir Arada Yaşamak	33	2,29
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	33	2,29
20	Kişisel Hayaller	29	2,01
21	Turizm	26	1,80
22	Siyasi Gelişmeler	25	1,73
23	Tarım ve Hayvancılık	23	1,59
24	Eşitlik	22	1,52
25	Spor	19	1,32
26	Hak, Hukuk, Adalet	19	1,32
27	LGBT Hakları	14	0,97
28	Sanat ve Kültür	13	0,90
29	Kürt Meselesi	12	0,83
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	12	0,83
31	Hayvan Hakları	11	0,76
32	Yaşlılar	9	0,62
33	Anadilde Eğitim	8	0,55
34	Tarihi Bulgular	7	0,49
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	6	0,42
	TOPLAM	1443	100,00

TABLO 2 - CİNSİYET ORTALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	CİNSİYET ORTALAMA			KADIN		ERKEK	
		SIRA	ADET	%	ADET	%	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	117	8,35	59	50,43	58	49,57
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	90	6,42	51	56,67	39	43,33
3	Eğitim	3	88	6,28	63	71,59	25	28,41
5	Barış	4	82	5,85	51	62,96	30	37,04
4	Uzay Araştırmaları	5	81	5,78	47	57,32	35	42,68
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	6	81	5,78	51	62,96	30	37,04
7	Lider Türkiye	7	77	5,50	30	38,96	47	61,04
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	74	5,28	41	55,41	33	44,59
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	63	4,50	29	46,03	34	53,97
10	Kadın Hakları	10	54	3,85	47	87,04	7	12,96
11	Çevre	11	49	3,50	31	63,27	18	36,73
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	46	3,28	36	78,26	10	21,74
14	Sağlık	13	42	3,00	20	48,78	21	51,22
13	Demokrasi / İnsan Hakları	14	41	2,93	29	69,05	13	30,95
15	Çocuk ve Gençler	15	36	2,57	26	72,22	10	27,78
16	Engelliler	16	34	2,43	17	50,00	17	50,00
17	Ulaşım / Trafik	17	33	2,36	11	33,33	22	66,67
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	18	32	2,28	17	58,62	12	41,38
18	Bir Arada Yaşamak	19	29	2,07	15	46,88	17	53,13
20	Kişisel Hayaller	20	28	2,00	20	71,43	8	28,57
21	Turizm	21	26	1,86	16	61,54	10	38,46
22	Siyasi Gelişmeler	22	25	1,78	9	36,00	16	64,00
23	Tarım ve Hayvancılık	23	22	1,57	18	81,82	4	18,18
24	Eşitlik	24	22	1,57	16	72,73	6	27,27
25	Spor	25	19	1,36	2	10,53	17	89,47
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	19	1,36	11	57,89	8	42,11
27	LGBT Hakları	27	14	1,00	9	64,29	5	35,71
28	Sanat ve Kültür	28	13	0,93	9	69,23	4	30,77
29	Kürt Meselesi	29	12	0,86	6	50,00	6	50,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30	12	0,86	3	25,00	9	75,00
31	Hayvan Hakları	31	11	0,79	10	90,91	1	9,09
32	Yaşlılar	32	9	0,64	6	66,67	3	33,33
33	Anadilde Eğitim	33	8	0,57	4	50,00	4	50,00
34	Tarihi Bulgular	34	7	0,50	4	57,14	3	42,86
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	5	0,36	5	100,00		0,00
	TOPLAM		1401	100,00	819	58,46	582	41,54

TABLO 3 - CİNSİYET KADIN ERKEK GRUPLARI TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	KADIN			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ERKEK		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
3	Eğitim	1	63	7,69	1	Bilim ve Teknoloji	1	58	9,97
1	Bilim ve Teknoloji	2	59	7,20	7	Lider Türkiye	2	47	8,08
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	51	6,23	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	39	6,70
4	Uzay Araştırmaları	4	51	6,23	5	Barış	4	35	6,01
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	5	51	6,23	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	5	34	5,84
5	Barış	6	47	5,74	8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	6	33	5,67
10	Kadın Hakları	7	47	5,74	4	Uzay Araştırmaları	7	30	5,15
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	41	5,01	6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	8	30	5,15
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	9	36	4,40	3	Eğitim	9	25	4,30
11	Çevre	10	31	3,79	17	Ulaşım / Trafik	10	22	3,78
7	Lider Türkiye	11	30	3,66	13	Demokrasi / İnsan hakları	11	21	3,61
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	12	29	3,54	11	Çevre	12	18	3,09
14	Sağlık	13	29	3,54	16	Engelliler	13	17	2,92
15	Çocuk ve Gençler	14	26	3,17	19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	14	17	2,92
13	Demokrasi / İnsan Hakları	15	20	2,44	25	Spor	15	17	2,92
20	Kişisel Hayaller	16	20	2,44	22	Siyasi Gelişmeler	16	16	2,75
23	Tarım ve Hayvancılık	17	18	2,20	14	Sağlık	17	13	2,23
16	Engelliler	18	17	2,08	18	Bir Arada Yaşamak	18	12	2,06
18	Bir Arada Yaşamak	19	17	2,08	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	19	10	1,72
21	Turizm	20	16	1,95	15	Çocuk ve Gençler	20	10	1,72
24	Eşitlik	21	16	1,95	21	Turizm	21	10	1,72
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	22	15	1,83	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	22	9	1,55
17	Ulaşım / Trafik	23	11	1,34	20	Kişisel Hayaller	23	8	1,37
26	Hak, Hukuk, Adalet	24	11	1,34	26	Hak, Hukuk, Adalet	24	8	1,37
31	Hayvan Hakları	25	10	1,22	10	Kadın Hakları	25	7	1,20
22	Siyasi Gelişmeler	26	9	1,10	24	Eşitlik	26	6	1,03
27	LGBT Hakları	27	9	1,10	29	Kürt Meselesi	27	6	1,03
28	Sanat ve Kültür	28	9	1,10	27	LGBT Hakları	28	5	0,86
29	Kürt Meselesi	29	6	0,73	23	Tarım ve Hayvancılık	29	4	0,69
32	Yaşlılar	30	6	0,73	28	Sanat ve Kültür	30	4	0,69
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	31	5	0,61	33	Anadilde Eğitim	31	4	0,69
33	Anadilde Eğitim	32	4	0,49	32	Yaşlılar	32	3	0,52
34	Tarihi Bulgular	33	4	0,49	34	Tarihi Bulgular	33	3	0,52
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	34	3	0,37	31	Hayvan Hakları	34	1	0,17
25	Spor	35	2	0,24	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00
	TOPLAM		819	100,00		TOPLAM		582	100,00

TABLO 4 - YAŞ ORTALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	YAŞ ORTALAMA			18-32 YAŞ		33-48 YAŞ		49+ YAŞ	
		SIRA	ADET	%	ADET	%	ADET	%	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	113	8,28	61	53,98	31	27,43	21	18,58
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	89	6,52	25	28,09	31	34,83	33	37,08
3	Eğitim	3	87	6,38	33	37,93	26	29,89	28	32,18
5	Barış	4	80	5,87	39	48,75	22	27,50	19	23,75
7	Lider Türkiye	5	77	5,65	27	35,06	24	31,17	26	33,77
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	6	77	5,65	25	32,47	23	29,87	29	37,66
4	Uzay Araştırmaları	7	76	5,57	39	51,32	21	27,63	16	21,05
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	8	76	5,57	39	51,32	21	27,63	16	21,05
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	58	4,25	28	48,28	17	29,31	13	22,41
10	Kadın Hakları	10	51	3,74	18	35,29	11	21,57	22	43,14
11	Çevre	11	49	3,59	23	46,94	12	24,49	14	28,57
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	47	3,45	16	34,04	9	19,15	22	46,81
13	Demokrasi / İnsan Hakları	13	42	3,08	12	28,57	13	30,95	17	40,48
14	Sağlık	14	39	2,86	15	38,46	11	28,21	13	33,33
15	Çocuk ve Gençler	15	36	2,64	21	58,33	10	27,78	5	13,89
16	Engelliler	16	32	2,35	7	21,88	17	53,13	8	25,00
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	17	32	2,35	15	46,88	11	34,38	6	18,75
17	Ulaşım / Trafik	18	31	2,27	10	32,26	11	35,48	10	32,26
18	Bir Arada Yaşamak	19	29	2,13	13	44,83	5	17,24	11	37,93
20	Kişisel Hayaller	20	28	2,05	4	14,29	8	28,57	16	57,14
21	Turizm	21	24	1,76	8	33,33	10	41,67	6	25,00
22	Siyasi Gelişmeler	22	24	1,76	8	33,33	7	29,17	9	37,50
23	Tarım ve Hayvancılık	23	23	1,69	6	26,09	7	30,43	10	43,48
24	Eşitlik	24	20	1,47	12	60,00	2	10,00	6	30,00
25	Spor	25	18	1,32	10	55,56	5	27,78	3	16,67
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	18	1,32	7	38,89	4	22,22	7	38,89
27	LGBT Hakları	27	13	0,95	11	84,62	1	7,69	1	7,69
28	Sanat ve Kültür	28	13	0,95	6	46,15	4	30,77	3	23,08
29	Kürt Meselesi	29	12	0,88	5	41,67	4	33,33	3	25,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30	11	0,81	2	18,18	4	36,36	5	45,45
31	Hayvan Hakları	31	10	0,73	7	70,00	2	20,00	1	10,00
32	Yaşlılar	32	9	0,66	2	22,22	1	11,11	6	66,67
33	Anadilde Eğitim	33	8	0,59	5	62,50	1	12,50	2	25,00
34	Tarihi Bulgular	34	6	0,44	2	33,33	1	16,67	3	50,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	6	0,44	2	33,33	1	16,67	3	50,00
	TOPLAM		1364	100	563	41,28	388	28,45	413	30,28

TABLO 5 - YAŞ GRUPLARI TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	18-32 YAŞ		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	61	10,83
4	Uzay Araştırmaları	2	39	6,93
5	Barış	3	39	6,93
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	4	39	6,93
3	Eğitim	5	33	5,86
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	6	28	4,97
7	Lider Türkiye	7	27	4,80
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	8	25	4,44
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	9	25	4,44
11	Çevre	10	23	4,09
15	Çocuk ve Gençler	11	21	3,73
10	Kadın Hakları	12	18	3,20
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	13	16	2,84
14	Sağlık	14	15	2,66
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	15	15	2,66
18	Bir Arada Yaşamak	16	13	2,31
13	Demokrasi / İnsan hakları	17	12	2,13
24	Eşitlik	18	12	2,13
27	LGBT Hakları	19	11	1,95
17	Ulaşım / Trafik	20	10	1,78
25	Spor	21	10	1,78
21	Turizm	22	8	1,42
22	Siyasi Gelişmeler	23	8	1,42
16	Engelliler	24	7	1,24
26	Hak, Hukuk, Adalet	25	7	1,24
31	Hayvan Hakları	26	7	1,24
23	Tarım ve Hayvancılık	27	6	1,07
28	Sanat ve Kültür	28	6	1,07
29	Kürt Meselesi	29	5	0,89
33	Anadilde Eğitim	30	5	0,89
20	Kişisel Hayaller	31	4	0,71
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	32	2	0,36
32	Yaşlılar	33	2	0,36
34	Tarihi Bulgular	34	2	0,36
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	2	0,36
	TOPLAM		563	100,00

TABLO 5 - YAŞ GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	33-48 YAŞ		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	31	7,99
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	31	7,99
3	Eğitim	3	26	6,70
7	Lider Türkiye	4	24	6,19
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	5	23	5,93
5	Barış	6	22	5,67
4	Uzay Araştırmaları	7	21	5,41
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	8	21	5,41
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	17	4,38
16	Engelliler	10	17	4,38
13	Demokrasi / İnsan Hakları	11	13	3,35
11	Çevre	12	12	3,09
10	Kadın Hakları	13	11	2,84
14	Sağlık	14	11	2,84
17	Ulaşım / Trafik	15	11	2,84
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	16	11	2,84
15	Çocuk ve Gençler	17	10	2,58
21	Turizm	18	10	2,58
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	19	9	2,32
20	Kişisel Hayaller	20	8	2,06
22	Siyasi Gelişmeler	21	7	1,80
23	Tarım ve Hayvancılık	22	7	1,80
18	Bir Arada Yaşamak	23	5	1,29
25	Spor	24	5	1,29
26	Hak, Hukuk, Adalet	25	4	1,03
28	Sanat ve Kültür	26	4	1,03
29	Kürt Meselesi	27	4	1,03
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	28	4	1,03
24	Eşitlik	29	2	0,52
31	Hayvan Hakları	30	2	0,52
27	LGBT Hakları	31	1	0,26
32	Yaşlılar	32	1	0,26
33	Anadilde Eğitim	33	1	0,26
34	Tarihi Bulgular	34	1	0,26
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	1	0,26
	TOPLAM		388	100,00

TABLO 5 - YAŞ GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	48+ YAŞ		
		SIRA	ADET	%
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	33	7,99
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	2	29	7,02
3	Eğitim	3	28	6,78
7	Lider Türkiye	4	26	6,30
10	Kadın Hakları	5	22	5,33
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	6	22	5,33
1	Bilim ve Teknoloji	7	21	5,08
5	Barış	8	19	4,60
13	Demokrasi / İnsan Hakları	9	17	4,12
4	Uzay Araştırmaları	10	16	3,87
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	11	16	3,87
20	Kişisel Hayaller	12	16	3,87
11	Çevre	13	14	3,39
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	14	13	3,15
14	Sağlık	15	13	3,15
18	Bir Arada Yaşamak	16	11	2,66
17	Ulaşım / Trafik	17	10	2,42
23	Tarım ve Hayvancılık	18	10	2,42
22	Siyasi Gelişmeler	19	9	2,18
16	Engelliler	20	8	1,94
26	Hak, Hukuk, Adalet	21	7	1,69
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	22	6	1,45
21	Turizm	23	6	1,45
24	Eşitlik	24	6	1,45
32	Yaşlılar	25	6	1,45
15	Çocuk ve Gençler	26	5	1,21
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	27	5	1,21
25	Spor	28	3	0,73
28	Sanat ve Kültür	29	3	0,73
29	Kürt Meselesi	30	3	0,73
34	Tarihi Bulgular	31	3	0,73
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	32	3	0,73
33	Anadilde Eğitim	33	2	0,48
27	LGBT Hakları	34	1	0,24
31	Hayvan Hakları	35	1	0,24
	TOPLAM		413	100,00

TABLO 6 - EĞİTİM ORTALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	EĞİTİM ORTALAMA			DİPLOMASIZ OKUR	
		SIRA	ADET	%	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	117	8,35	5	4,27
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	90	6,42	2	2,22
3	Eğitim	3	88	6,28	4	4,55
5	Barış	4	82	5,85	1	1,22
4	Uzay Araştırmaları	5	81	5,78	4	4,94
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	6	81	5,78	4	4,94
7	Lider Türkiye	7	77	5,50	3	3,90
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	74	5,28	2	2,70
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	63	4,50	4	6,35
10	Kadın Hakları	10	54	3,85	2	3,70
11	Çevre	11	49	3,50	1	2,04
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	46	3,28	1	2,17
14	Sağlık	13	42	3,00	2	4,76
13	Demokrasi / İnsan Hakları	14	41	2,93		0,00
15	Çocuk ve Gençler	15	36	2,57	1	2,78
16	Engelliler	16	34	2,43	2	5,88
17	Ulaşım / Trafik	17	33	2,36	1	3,03
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	18	32	2,28	2	6,25
18	Bir Arada Yaşamak	19	29	2,07	2	6,90
20	Kişisel Hayaller	20	28	2,00	1	3,57
21	Turizm	21	26	1,86		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	22	25	1,78	1	4,00
23	Tarım ve Hayvancılık	23	22	1,57	1	4,55
24	Eşitlik	24	22	1,57	1	4,55
25	Spor	25	19	1,36		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	19	1,36	2	10,53
27	LGBT Hakları	27	14	1,00		0,00
28	Sanat ve Kültür	28	13	0,93		0,00
29	Kürt Meselesi	29	12	0,86		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30	12	0,86		0,00
31	Hayvan Hakları	31	11	0,79	1	9,09
32	Yaşlılar	32	9	0,64		0,00
33	Anadilde Eğitim	33	8	0,57	1	12,50
34	Tarihi Bulgular	34	7	0,50		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	5	0,36	1	20,00
	TOPLAM		1401	100	52	3,71

İLKOKUL MEZUNU		İLKÖĞRETİM / ORTAOKUL MEZUNU		LİSE MEZUNU		ÜNİVERSİTE MEZUNU		YÜKSEK LİSANS / DOKTORA	
ADET	%	ADET	%	ADET	%	ADET	%	ADET	%
2	1,71	8	6,84	34	29,06	52	44,44	16	13,68
6	6,67	2	2,22	26	28,89	45	50,00	9	10,00
1	1,14		0,00	25	28,41	44	50,00	14	15,91
3	3,66	3	3,66	27	32,93	37	45,12	11	13,41
3	3,70	2	2,47	26	32,10	39	48,15	7	8,64
3	3,70	2	2,47	26	32,10	39	48,15	7	8,64
1	1,30	3	3,90	26	33,77	35	45,45	9	11,69
3	4,05	1	1,35	31	41,89	32	43,24	5	6,76
4	6,35	1	1,59	17	26,98	28	44,44	9	14,29
1	1,85	1	1,85	11	20,37	32	59,26	7	12,96
	0,00	3	6,12	17	34,69	24	48,98	4	8,16
1	2,17		0,00	15	32,61	25	54,35	4	8,70
	0,00	1	2,38	11	26,19	25	59,52	3	7,14
2	4,88	2	4,88	11	26,83	18	43,90	8	19,51
	0,00		0,00	12	33,33	21	58,33	2	5,56
7	20,59	6	17,65	7	20,59	10	29,41	2	5,88
	0,00	2	6,06	10	30,30	15	45,45	5	15,15
1	3,13		0,00	5	15,63	18	56,25	6	18,75
1	3,45		0,00	11	37,93	12	41,38	3	10,34
2	7,14	4	14,29	13	46,43	7	25,00	1	3,57
1	3,85	1	3,85	8	30,77	12	46,15	4	15,38
	0,00		0,00	10	40,00	11	44,00	3	12,00
	0,00		0,00	7	31,82	13	59,09	1	4,55
	0,00	4	18,18	8	36,36	6	27,27	3	13,64
	0,00	1	5,26	10	52,63	6	31,58	2	10,53
	0,00	1	5,26	2	10,53	7	36,84	7	36,84
	0,00		0,00	2	14,29	10	71,43	2	14,29
	0,00		0,00	4	30,77	5	38,46	4	30,77
1	8,33		0,00	6	50,00	4	33,33	1	8,33
	0,00	2	16,67	6	50,00	4	33,33		0,00
	0,00		0,00	3	27,27	6	54,55	1	9,09
	0,00	1	11,11	3	33,33	3	33,33	2	22,22
	0,00		0,00	3	37,50	2	25,00	2	25,00
	0,00		0,00	3	42,86	4	57,14		0,00
	0,00		0,00	3	60,00	1	20,00		0,00
43	3,07	51	3,64	439	31,33	652	46,54	164	11,71

TABLO 7 - EĞİTİM GRUPLARI TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DİPLOMASIZ OKUR		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	5	9,62
3	Eğitim	2	4	7,69
4	Uzay Araştırmaları	3	4	7,69
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	4	4	7,69
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	5	4	7,69
7	Lider Türkiye	6	3	5,77
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	7	2	3,85
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	2	3,85
10	Kadın Hakları	9	2	3,85
14	Sağlık	10	2	3,85
16	Engelliler	11	2	3,85
18	Bir Arada Yaşamak	12	2	3,85
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	13	2	3,85
26	Hak, Hukuk, Adalet	14	2	3,85
5	Barış	15	1	1,92
11	Çevre	16	1	1,92
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	17	1	1,92
15	Çocuk ve Gençler	18	1	1,92
17	Ulaşım / Trafik	19	1	1,92
20	Kişisel Hayaller	20	1	1,92
22	Siyasi Gelişmeler	21	1	1,92
23	Tarım ve Hayvancılık	22	1	1,92
24	Eşitlik	23	1	1,92
31	Hayvan Hakları	24	1	1,92
33	Anadilde Eğitim	25	1	1,92
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	26	1	1,92
13	Demokrasi / İnsan Hakları	27		0,00
21	Turizm	28		0,00
25	Spor	29		0,00
27	LGBT Hakları	30		0,00
28	Sanat ve Kültür	31		0,00
29	Kürt Meselesi	32		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	33		0,00
32	Yaşlılar	34		0,00
34	Tarihi Bulgular	35		0,00
			52	100,00

TABLO 7 - EĞİTİM GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	İLKOKUL MEZUNU		
		SIRA	ADET	%
16	Engelliler	1	7	16,28
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	6	13,95
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	3	4	9,30
4	Uzay Araştırmaları	4	3	6,98
5	Barış	5	3	6,98
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	6	3	6,98
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	7	3	6,98
1	Bilim ve Teknoloji	8	2	4,65
13	Demokrasi / İnsan hakları	9	2	4,65
20	Kişisel Hayaller	10	2	4,65
3	Eğitim	11	1	2,33
7	Lider Türkiye	12	1	2,33
10	Kadın Hakları	13	1	2,33
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	14	1	2,33
18	Bir Arada Yaşamak	15	1	2,33
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	16	1	2,33
21	Turizm	17	1	2,33
29	Kürt Meselesi	18	1	2,33
11	Çevre	19		0,00
14	Sağlık	20		0,00
15	Çocuk ve Gençler	21		0,00
17	Ulaşım / Trafik	22		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	23		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	24		0,00
24	Eşitlik	25		0,00
25	Spor	26		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	27		0,00
27	LGBT Hakları	28		0,00
28	Sanat ve Kültür	29		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30		0,00
31	Hayvan Hakları	31		0,00
32	Yaşlılar	32		0,00
33	Anadilde Eğitim	33		0,00
34	Tarihi Bulgular	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00
			43	100

TABLO 7 - EĞİTİM GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	İLKÖĞRETİM / ORTAOKUL MEZUNU		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	8	15,69
16	Engelliler	2	6	11,76
20	Kişisel Hayaller	3	4	7,84
24	Eşitlik	4	4	7,84
5	Barış	5	3	5,88
7	Lider Türkiye	6	3	5,88
11	Çevre	7	3	5,88
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	8	2	3,92
4	Uzay Araştırmaları	9	2	3,92
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	10	2	3,92
13	Demokrasi / İnsan Hakları	11	2	3,92
17	Ulaşım / Trafik	12	2	3,92
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	13	2	3,92
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	14	1	1,96
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	15	1	1,96
10	Kadın Hakları	16	1	1,96
14	Sağlık	17	1	1,96
21	Turizm	18	1	1,96
25	Spor	19	1	1,96
26	Hak, Hukuk, Adalet	20	1	1,96
32	Yaşlılar	21	1	1,96
3	Eğitim	22		0,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	23		0,00
15	Çocuk ve Gençler	24		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	25		0,00
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	26		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	27		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	28		0,00
27	LGBT Hakları	29		0,00
28	Sanat ve Kültür	30		0,00
29	Kürt Meselesi	31		0,00
31	Hayvan Hakları	32		0,00
33	Anadilde Eğitim	33		0,00
34	Tarihi Bulgular	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00
			51	100,00

TABLO 7 - EĞİTİM GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	LİSE MEZUNU		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	34	7,74
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	2	31	7,06
5	Barış	3	27	6,15
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	4	26	5,92
4	Uzay Araştırmaları	5	26	5,92
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	6	26	5,92
7	Lider Türkiye	7	26	5,92
3	Eğitim	8	25	5,69
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	17	3,87
11	Çevre	10	17	3,87
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	11	15	3,42
20	Kişisel Hayaller	12	13	2,96
15	Çocuk ve Gençler	13	12	2,73
10	Kadın Hakları	14	11	2,51
13	Demokrasi / İnsan hakları	15	11	2,51
14	Sağlık	16	11	2,51
18	Bir Arada Yaşamak	17	11	2,51
17	Ulaşım / Trafik	18	10	2,28
22	Siyasi Gelişmeler	19	10	2,28
25	Spor	20	10	2,28
21	Turizm	21	8	1,82
24	Eşitlik	22	8	1,82
16	Engelliler	23	7	1,59
23	Tarım ve Hayvancılık	24	7	1,59
29	Kürt Meselesi	25	6	1,37
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	26	6	1,37
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	27	5	1,14
28	Sanat ve Kültür	28	4	0,91
31	Hayvan Hakları	29	3	0,68
32	Yaşlılar	30	3	0,68
33	Anadilde Eğitim	31	3	0,68
34	Tarihi Bulgular	32	3	0,68
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	33	3	0,68
26	Hak, Hukuk, Adalet	34	2	0,46
27	LGBT Hakları	35	2	0,46
			439	100,00

TABLO 7 - EĞİTİM GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ÜNİVERSİTE MEZUNU		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	52	7,98
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	45	6,90
3	Eğitim	3	44	6,75
4	Uzay Araştırmaları	4	39	5,98
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	5	39	5,98
5	Barış	6	37	5,67
7	Lider Türkiye	7	35	5,37
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	32	4,91
10	Kadın Hakları	9	32	4,91
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	10	28	4,29
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	11	25	3,83
14	Sağlık	12	25	3,83
11	Çevre	13	24	3,68
15	Çocuk ve Gençler	14	21	3,22
13	Demokrasi / İnsan Hakları	15	18	2,76
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	16	18	2,76
17	Ulaşım / Trafik	17	15	2,30
23	Tarım ve Hayvancılık	18	13	1,99
18	Bir Arada Yaşamak	19	12	1,84
21	Turizm	20	12	1,84
22	Siyasi Gelişmeler	21	11	1,69
16	Engelliler	22	10	1,53
27	LGBT Hakları	23	10	1,53
20	Kişisel Hayaller	24	7	1,07
26	Hak, Hukuk, Adalet	25	7	1,07
24	Eşitlik	26	6	0,92
25	Spor	27	6	0,92
31	Hayvan Hakları	28	6	0,92
28	Sanat ve Kültür	29	5	0,77
29	Kürt Meselesi	30	4	0,61
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	31	4	0,61
34	Tarihi Bulgular	32	4	0,61
32	Yaşlılar	33	3	0,46
33	Anadilde Eğitim	34	2	0,31
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	1	0,15
			652	100,00

TABLO 7 - EĞİTİM GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	YÜKSEK LİSANS / DOKTORA		
		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	16	9,76
3	Eğitim	2	14	8,54
5	Barış	3	11	6,71
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	4	9	5,49
7	Lider Türkiye	5	9	5,49
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	6	9	5,49
13	Demokrasi / İnsan Hakları	7	8	4,88
4	Uzay Araştırmaları	8	7	4,27
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	9	7	4,27
10	Kadın Hakları	10	7	4,27
26	Hak, Hukuk, Adalet	11	7	4,27
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	12	6	3,66
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	13	5	3,05
17	Ulaşım / Trafik	14	5	3,05
11	Çevre	15	4	2,44
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	16	4	2,44
21	Turizm	17	4	2,44
28	Sanat ve Kültür	18	4	2,44
14	Sağlık	19	3	1,83
18	Bir Arada Yaşamak	20	3	1,83
22	Siyasi Gelişmeler	21	3	1,83
24	Eşitlik	22	3	1,83
15	Çocuk ve Gençler	23	2	1,22
16	Engelliler	24	2	1,22
25	Spor	25	2	1,22
27	LGBT Hakları	26	2	1,22
32	Yaşlılar	27	2	1,22
33	Anadilde Eğitim	28	2	1,22
20	Kişisel Hayaller	29	1	0,61
23	Tarım ve Hayvancılık	30	1	0,61
29	Kürt Meselesi	31	1	0,61
31	Hayvan Hakları	32	1	0,61
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	33		0,00
34	Tarihi Bulgular	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00
			164	100,00

TABLO 8 - MESLEK ORTALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	MESLEK ORTALAMA			ÖĞRENCİ	DİĞER	DOKTOR, MİMAR, AVUKAT VB. (SERBEST MESLEK)	EMEKLİ
		SIRA	ADET	%				
3	Eğitim	1	126	8,99	11,45	9,09	6,58	5,91
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	93	6,64	5,05	8,33	5,76	8,60
4	Uzay Araştırmaları	3	84	6,00	4,71	6,82	7,00	7,53
10	Kadın Hakları	4	84	6,00	7,74	6,44	6,58	3,76
5	Barış	5	83	5,92	7,41	6,06	4,12	4,84
14	Sağlık	6	81	5,78	7,74	5,68	6,58	3,76
1	Bilim ve Teknoloji	7	80	5,71	4,71	5,30	4,12	6,99
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	8	72	5,14	5,05	5,30	7,41	3,23
13	Demokrasi, İnsan Hakları	9	58	4,14	1,68	4,17	7,82	4,30
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	10	56	4,00	4,38	4,17	4,12	2,15
11	Çevre	11	51	3,64	5,39	3,79	1,65	4,30
25	Spor	12	47	3,35	3,37	3,79	4,12	4,84
15	Çocuk ve Gençler	13	42	3,00	1,68	3,03	5,76	2,69
24	Eşitlik	14	39	2,78	4,04	3,03	3,70	0,54
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	15	36	2,57	1,01	1,89	0,00	4,30
33	Anadilde Eğitim	16	35	2,50	1,35	3,41	2,88	2,69
16	Engelliler	17	34	2,43	1,35	2,27	2,06	4,30
7	Lider Türkiye	18	33	2,36	1,35	2,27	2,06	4,30
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	19	32	2,28	3,03	2,27	0,41	3,23
23	Tarım ve Hayvancılık	20	30	2,14	2,69	2,27	3,29	1,08
20	Kişisel Hayaller	21	23	1,64	1,68	0,76	1,23	2,69
27	Lgbt Hakları	22	23	1,64	1,35	1,89	2,06	1,08
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	23	22	1,57	1,01	1,52	2,06	2,15
18	Bir Arada Yaşamak	24	22	1,57	1,01	1,52	0,82	3,76
28	Sanat Kültür	25	21	1,50	0,67	0,76	3,29	2,69
21	Turizm	26	14	1,00	1,01	0,76	0,82	0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	27	14	1,00	1,35	0,76	0,41	0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	28	13	0,93	1,01	0,76	0,82	1,08
17	Ulaşım, Trafik	29	12	0,86	1,35	0,76	0,41	0,54
31	Hayvan Hakları	30	11	0,79	2,02	0,38	0,00	0,54
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	31	8	0,57	0,34	0,38	0,41	1,61
32	Yaşlılar	32	7	0,50	1,01	0,00	0,41	0,00
22	Siyasi Gelişmeler	33	6	0,43	0,34	0,00	0,82	0,00
29	Kürt Meselesi	34	5	0,36	0,34	0,38	0,00	0,00
34	Tarihi Bulgular	35	4	0,29	0,34	0,00	0,41	0,54
	TOPLAM		1401	100	100	100	100	100

DEVLET MEMURU, ŞEF, MÜDÜR, VB.	ÖZEL SEKTÖRDE MEMUR, MÜDÜR, VB.	KÜÇÜK ESNAF, ZANA-ATKÂR, ŞOFÖR, VB.	AKADE-MİSYEN	EV KADINI	İŞSİZ, İŞ ARIYOR	İŞÇİ	TÜCCAR, SANAYİ-Cİ, İŞA-DAMI	ÇİFTÇİ, ZİRAATÇI, HAYVAN YETİŞTİRİ-CİSİ
%	%	%	%	%	%	%	%	%
11,71	8,41	15,91	15,79	0,00	6,06	10,00	10,00	0,00
5,41	5,61	4,55	2,63	15,15	9,09	10,00	5,00	0,00
4,50	5,61	2,27	7,89	6,06	3,03	5,00	10,00	0,00
7,21	3,74	4,55	0,00	3,03	9,09	10,00	5,00	0,00
5,41	6,54	9,09	2,63	6,06	12,12	0,00	10,00	0,00
6,31	3,74	4,55	0,00	3,03	9,09	10,00	5,00	0,00
5,41	5,61	6,82	10,53	9,09	12,12	0,00	15,00	0,00
6,31	0,93	6,82	0,00	6,06	3,03	15,00	5,00	20,00
2,70	3,74	0,00	7,89	12,12	3,03	0,00	0,00	0,00
6,31	5,61	2,27	5,26	3,03	3,03	0,00	0,00	0,00
1,80	6,54	2,27	2,63	3,03	0,00	0,00	0,00	20,00
1,80	0,93	4,55	0,00	3,03	3,03	0,00	0,00	20,00
3,60	2,80	0,00	2,63	3,03	3,03	0,00	0,00	0,00
0,90	4,67	0,00	2,63	3,03	3,03	0,00	0,00	0,00
4,50	1,87	4,55	7,89	9,09	3,03	10,00	10,00	0,00
0,90	3,74	0,00	2,63	6,06	3,03	0,00	5,00	0,00
2,70	2,80	4,55	2,63	0,00	3,03	5,00	0,00	0,00
1,80	1,87	2,27	7,89	0,00	6,06	0,00	0,00	0,00
1,80	4,67	0,00	2,63	3,03	0,00	0,00	0,00	20,00
1,80	1,87	0,00	0,00	3,03	0,00	0,00	5,00	0,00
2,70	1,87	6,82	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1,80	0,93	4,55	0,00	0,00	0,00	10,00	0,00	0,00
2,70	0,93	2,27	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00
1,80	0,93	0,00	2,63	0,00	3,03	0,00	5,00	0,00
1,80	0,93	0,00	2,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1,80	1,87	0,00	5,26	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00
0,90	5,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	1,87	2,27	0,00	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00
0,00	1,87	2,27	2,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,90	0,93	0,00	0,00	0,00	3,03	0,00	0,00	0,00
0,90	0,00	2,27	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,00	5,00	0,00
0,00	0,93	0,00	2,63	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00
0,90	0,00	2,27	0,00	3,03	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	2,27	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
100	100	100	100	100	100	100	100	100

TABLO 9 - MESLEK GRUPLARI TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	AKADEMİSYEN			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ÇİFTÇİ, ZİRA- ATÇI, HAYVAN YETİŞTİRİCİSİ		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
3	Eğitim	1	6	15,79	11	Çevre	1	1	20,00
1	Bilim ve Teknoloji	2	4	10,53	19	Enerji, sürdürülebilir enerji	2	1	20,00
4	Uzay Araştırmaları	3	3	7,89	8	Yerel kalkınma, bölgesel geliş- meler	3	1	20,00
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	4	3	7,89	12	Mutluluk, özgürlük, huzur	4	1	20,00
7	Lider Türkiye	5	3	7,89	25	Spor	5	1	20,00
13	Demokrasi, İnsan Hakları	6	3	7,89	3	Eğitim	6		0,00
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	7	2	5,26	1	Bilim ve teknoloji	7		0,00
21	Turizm	8	2	5,26	4	Uzay araştırmaları	8		0,00
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	9	1	2,63	6	Şehircilik, kentsel tasarım	9		0,00
5	Barış	10	1	2,63	7	Lider Türkiye	10		0,00
11	Çevre	11	1	2,63	13	Demokrasi, insan hakları	11		0,00
15	Çocuk ve Gençler	12	1	2,63	9	Fantastik ve diğer hayaller	12		0,00
16	Engelliler	13	1	2,63	21	Turizm	13		0,00
17	Ulaşım, Trafik	14	1	2,63	2	Ekonomi, istihdam, işsizlik	14		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	15	1	2,63	5	Barış	15		0,00
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	16	1	2,63	15	Çocuk ve gençler	16		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	17	1	2,63	16	Engelliler	17		0,00
24	Eşitlik	18	1	2,63	17	Ulaşım, trafik	18		0,00
28	Sanat Kültür	19	1	2,63	18	Bir arada yaşamak	19		0,00
33	Anadilde Eğitim	20	1	2,63	22	Siyasi gelişmeler	20		0,00
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	21		0,00	24	Eşitlik	21		0,00
10	Kadın Hakları	22		0,00	28	Sanat kültür	22		0,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	23		0,00	33	Anadilde eğitim	23		0,00
14	Sağlık	24		0,00	10	Kadın hakları	24		0,00
20	Kişisel Hayaller	25		0,00	14	Sağlık	25		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	26		0,00	20	Kişisel hayaller	26		0,00
25	Spor	27		0,00	23	Tarım ve hayvancılık	27		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	28		0,00	26	Hak, hukuk, adalet	28		0,00
27	Lgbt Hakları	29		0,00	27	Lgbt hakları	29		0,00
29	Kürt Meselesi	30		0,00	29	Kürt meselesi	30		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	31		0,00	30	Gazetecilik, tarafsız basın	31		0,00
31	Hayvan Hakları	32		0,00	31	Hayvan hakları	32		0,00
32	Yaşlılar	33		0,00	32	Yaşlılar	33		0,00
34	Tarihi Bulgular	34		0,00	34	Tarihi bulgular	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00	35	Vizesiz, serbest dolaşım	35		0,00
1401	TOPLAM		38	2,71		TOPLAM		5	0,36

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DEVLET MEMURU, ŞEF, MÜDÜR, VB.			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DİĞER		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
3	Eğitim	1	13	11,71	3	Eğitim	1	24	9,09
10	Kadın Hakları	2	8	7,21	2	Ekonomi, istihdam, işsizlik	2	22	8,33
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	3	7	6,31	4	Uzay araştırmaları	3	18	6,82
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	4	7	6,31	10	Kadın hakları	4	17	6,44
14	Sağlık	5	7	6,31	5	Barış	5	16	6,06
1	Bilim ve Teknoloji	6	6	5,41	14	Sağlık	6	15	5,68
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	7	6	5,41	12	Mutluluk, özgürlük, huzur	7	14	5,30
5	Barış	8	6	5,41	1	Bilim ve teknoloji	8	14	5,30
4	Uzay Araştırmaları	9	5	4,50	9	Fantastik ve diğer hayaller	9	11	4,17
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	10	5	4,50	13	Demokrasi, insan hakları	10	11	4,17
15	Çocuk ve Gençler	11	4	3,60	11	Çevre	11	10	3,79
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	12	3	2,70	25	Spor	12	10	3,79
13	Demokrasi, İnsan Hakları	13	3	2,70	33	Anadilde eğitim	13	9	3,41
16	Engelliler	14	3	2,70	15	Çocuk ve gençler	14	8	3,03
20	Kişisel Hayaller	15	3	2,70	24	Eşitlik	15	8	3,03
7	Lider Türkiye	16	2	1,80	16	Engelliler	16	6	2,27
11	Çevre	17	2	1,80	7	Lider Türkiye	17	6	2,27
18	Bir Arada Yaşamak	18	2	1,80	19	Enerji, sürdürülebilir enerji	18	6	2,27
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	19	2	1,80	23	Tarım ve hayvancılık	19	6	2,27
21	Turizm	20	2	1,80	6	Şehircilik, kentsel tasarım	20	5	1,89
23	Tarım ve Hayvancılık	21	2	1,80	27	Lgbt hakları	21	5	1,89
25	Spor	22	2	1,80	8	Yerel kalkınma, bölgesel gelişmeler	22	4	1,52
27	Lgbt Hakları	23	2	1,80	18	Bir arada yaşamak	23	4	1,52
28	Sanat Kültür	24	2	1,80	20	Kişisel hayaller	24	2	0,76
24	Eşitlik	25	1	0,90	21	Turizm	25	2	0,76
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	1	0,90	28	Sanat kültür	26	2	0,76
29	Kürt Meselesi	27	1	0,90	26	Hak, hukuk, adalet	27	2	0,76
31	Hayvan Hakları	28	1	0,90	17	Ulaşım, trafik	28	2	0,76
32	Yaşlılar	29	1	0,90	30	Gazetecilik, tarafsız basın	29	2	0,76
33	Anadilde Eğitim	30	1	0,90	29	Kürt meselesi	30	1	0,38
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	31	1	0,90	31	Hayvan hakları	31	1	0,38
17	Ulaşım, Trafik	32		0,00	35	Vizesiz, serbest dolaşım	32	1	0,38
22	Siyasi Gelişmeler	33		0,00	32	Yaşlılar	33		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	34		0,00	22	Siyasi gelişmeler	34		0,00
34	Tarihi Bulgular	35		0,00	34	Tarihi bulgular	35		0,00
	TOPLAM		111	7,92		TOPLAM		264	18,84

TABLE 9 - MESLEK GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DOKTOR, MİMAR, AVUKAT VB. (SERBEST MESLEK)			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	EMEKLİ		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
13	Demokrasi, İnsan Hakları	1	19	7,82	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	16	8,60
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	2	18	7,41	4	Uzay Araştırmaları	2	14	7,53
4	Uzay Araştırmaları	3	17	7,00	1	Bilim ve Teknoloji	3	13	6,99
3	Eğitim	4	16	6,58	3	Eğitim	4	11	5,91
10	Kadın Hakları	5	16	6,58	5	Barış	5	9	4,84
14	Sağlık	6	16	6,58	25	Spor	6	9	4,84
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	7	14	5,76	13	Demokrasi, İnsan Hakları	7	8	4,30
15	Çocuk ve Gençler	8	14	5,76	11	Çevre	8	8	4,30
5	Barış	9	10	4,12	16	Engelliler	9	8	4,30
1	Bilim ve Teknoloji	10	10	4,12	7	Lider Türkiye	10	8	4,30
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	11	10	4,12	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	11	8	4,30
25	Spor	12	10	4,12	10	Kadın Hakları	12	7	3,76
24	Eşitlik	13	9	3,70	14	Sağlık	13	7	3,76
23	Tarım ve Hayvancılık	14	8	3,29	18	Bir Arada Yaşamak	14	7	3,76
28	Sanat Kültür	15	8	3,29	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	15	6	3,23
33	Anadilde Eğitim	16	7	2,88	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	16	6	3,23
16	Engelliler	17	5	2,06	33	Anadilde Eğitim	17	5	2,69
7	Lider Türkiye	18	5	2,06	15	Çocuk ve Gençler	18	5	2,69
27	Lgbt Hakları	19	5	2,06	20	Kişisel Hayaller	19	5	2,69
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	20	5	2,06	28	Sanat Kültür	20	5	2,69
11	Çevre	21	4	1,65	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	21	4	2,15
20	Kişisel Hayaller	22	3	1,23	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	22	4	2,15
18	Bir Arada Yaşamak	23	2	0,82	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	23	3	1,61
21	Turizm	24	2	0,82	23	Tarım ve Hayvancılık	24	2	1,08
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	25	2	0,82	27	Lgbt Hakları	25	2	1,08
22	Siyasi Gelişmeler	26	2	0,82	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	26	2	1,08
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	27	1	0,41	24	Eşitlik	27	1	0,54
26	Hak, Hukuk, Adalet	28	1	0,41	17	Ulaşım, Trafik	28	1	0,54
17	Ulaşım, Trafik	29	1	0,41	31	Hayvan Hakları	29	1	0,54
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	30	1	0,41	34	Tarihi Bulgular	30	1	0,54
32	Yaşlılar	31	1	0,41	21	Turizm	31		0,00
34	Tarihi Bulgular	32	1	0,41	26	Hak, Hukuk, Adalet	32		0,00
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	33		0,00	29	Kürt Meselesi	33		0,00
29	Kürt Meselesi	34		0,00	32	Yaşlılar	34		0,00
31	Hayvan Hakları	35		0,00	22	Siyasi Gelişmeler	35		0,00
	TOPLAM		243	17,34		TOPLAM		186	13,28

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	EV KADINI			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	İŞÇİ		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	5	15,15	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	1	3	15,00
13	Demokrasi, İnsan Hakları	2	4	12,12	3	Eğitim	2	2	10,00
1	Bilim Ve Teknoloji	3	3	9,09	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	2	10,00
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	4	3	9,09	10	Kadın Hakları	4	2	10,00
4	Uzay Araştırmaları	5	2	6,06	14	Sağlık	5	2	10,00
5	Barış	6	2	6,06	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	6	2	10,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	7	2	6,06	27	Lgbt Hakları	7	2	10,00
33	Anadilde Eğitim	8	2	6,06	4	Uzay Araştırmaları	8	1	5,00
10	Kadın Hakları	9	1	3,03	16	Engelliler	9	1	5,00
14	Sağlık	10	1	3,03	21	Turizm	10	1	5,00
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	11	1	3,03	32	Yaşlılar	11	1	5,00
11	Çevre	12	1	3,03	22	Siyasi Gelişmeler	12	1	5,00
25	Spor	13	1	3,03	5	Barış	13		0,00
15	Çocuk ve Gençler	14	1	3,03	1	Bilim ve Teknoloji	14		0,00
24	Eşitlik	15	1	3,03	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	15		0,00
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	16	1	3,03	13	Demokrasi, İnsan Hakları	16		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	17	1	3,03	11	Çevre	17		0,00
29	Kürt Meselesi	18	1	3,03	25	Spor	18		0,00
3	Eğitim	19		0,00	33	Anadilde Eğitim	19		0,00
16	Engelliler	20		0,00	15	Çocuk ve Gençler	20		0,00
7	Lider Türkiye	21		0,00	24	Eşitlik	21		0,00
27	Lgbt Hakları	22		0,00	7	Lider Türkiye	22		0,00
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	23		0,00	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	23		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	24		0,00	23	Tarım ve Hayvancılık	24		0,00
20	Kişisel Hayaller	25		0,00	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	25		0,00
21	Turizm	26		0,00	18	Bir Arada Yaşamak	26		0,00
28	Sanat Kültür	27		0,00	20	Kişisel Hayaller	27		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	28		0,00	28	Sanat Kültür	28		0,00
17	Ulaşım, Trafik	29		0,00	26	Hak, Hukuk, Adalet	29		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30		0,00	17	Ulaşım, Trafik	30		0,00
31	Hayvan Hakları	31		0,00	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	31		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	32		0,00	29	Kürt Meselesi	32		0,00
32	Yaşlılar	33		0,00	31	Hayvan Hakları	33		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	34		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00
34	Tarihi Bulgular	35		0,00	34	Tarihi Bulgular	35		0,00
	TOPLAM		33	2,36		TOPLAM		20	1,43

TABLO 9 - MESLEK GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	İŞSİZ, İŞ ARİYOR			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	KÜÇÜK ESNAF, ZANAATKÂR, ŞOFÖR, VB.		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
5	Barış	1	4	12,12	3	Eğitim	1	7	15,91
1	Bilim ve Teknoloji	2	4	12,12	5	Barış	2	4	9,09
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	3	9,09	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	3	3	6,82
10	Kadın Hakları	4	3	9,09	1	Bilim ve Teknoloji	4	3	6,82
14	Sağlık	5	3	9,09	20	Kişisel Hayaller	5	3	6,82
3	Eğitim	6	2	6,06	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	6	2	4,55
7	Lider Türkiye	7	2	6,06	10	Kadın Hakları	7	2	4,55
4	Uzay Araştırmaları	8	1	3,03	14	Sağlık	8	2	4,55
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	9	1	3,03	25	Spor	9	2	4,55
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	10	1	3,03	16	Engelliler	10	2	4,55
13	Demokrasi, İnsan Hakları	11	1	3,03	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	11	2	4,55
25	Spor	12	1	3,03	27	Lgbt Hakları	12	2	4,55
33	Anadilde Eğitim	13	1	3,03	4	Uzay Araştırmaları	13	1	2,27
15	Çocuk ve Gençler	14	1	3,03	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	14	1	2,27
24	Eşitlik	15	1	3,03	11	Çevre	15	1	2,27
16	Engelliler	16	1	3,03	7	Lider Türkiye	16	1	2,27
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	17	1	3,03	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	17	1	2,27
18	Bir Arada Yaşamak	18	1	3,03	17	Ulaşım, Trafik	18	1	2,27
31	Hayvan Hakları	19	1	3,03	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	19	1	2,27
11	Çevre	20		0,00	29	Kürt Meselesi	20	1	2,27
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	21		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	21	1	2,27
23	Tarım ve Hayvancılık	22		0,00	34	Tarihi Bulgular	22	1	2,27
27	Lgbt Hakları	23		0,00	13	Demokrasi, İnsan Hakları	23		0,00
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	24		0,00	33	Anadilde Eğitim	24		0,00
20	Kişisel Hayaller	25		0,00	15	Çocuk ve Gençler	25		0,00
21	Turizm	26		0,00	24	Eşitlik	26		0,00
28	Sanat Kültür	27		0,00	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	27		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	28		0,00	23	Tarım ve Hayvancılık	28		0,00
17	Ulaşım, Trafik	29		0,00	18	Bir Arada Yaşamak	29		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30		0,00	21	Turizm	30		0,00
29	Kürt Meselesi	31		0,00	28	Sanat Kültür	31		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	32		0,00	26	Hak, Hukuk, Adalet	32		0,00
32	Yaşlılar	33		0,00	31	Hayvan Hakları	33		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	34		0,00	32	Yaşlılar	34		0,00
34	Tarihi Bulgular	35		0,00	22	Siyasi Gelişmeler	35		0,00
	TOPLAM		33	2,36		TOPLAM		44	3,14

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ÖĞRENCİ			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ÖZEL SEKTÖRDE MEMUR, MÜDÜR, VB.		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
3	Eğitim	1	34	11,45	3	Eğitim	1	9	8,41
10	Kadın Hakları	2	23	7,74	5	Barış	2	7	6,54
14	Sağlık	3	23	7,74	11	Çevre	3	7	6,54
5	Barış	4	22	7,41	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	4	6	5,61
11	Çevre	5	16	5,39	4	Uzay Araştırmaları	5	6	5,61
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	6	15	5,05	1	Bilim ve Teknoloji	6	6	5,61
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	7	15	5,05	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	7	6	5,61
4	Uzay Araştırmaları	8	14	4,71	26	Hak, Hukuk, Adalet	8	6	5,61
1	Bilim ve Teknoloji	9	14	4,71	24	Eşitlik	9	5	4,67
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	10	13	4,38	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	10	5	4,67
24	Eşitlik	11	12	4,04	10	Kadın Hakları	11	4	3,74
25	Spor	12	10	3,37	14	Sağlık	12	4	3,74
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	13	9	3,03	13	Demokrasi, İnsan Hakları	13	4	3,74
23	Tarım ve Hayvancılık	14	8	2,69	33	Anadilde Eğitim	14	4	3,74
31	Hayvan Hakları	15	6	2,02	15	Çocuk ve Gençler	15	3	2,80
13	Demokrasi, İnsan Hakları	16	5	1,68	16	Engelliler	16	3	2,80
15	Çocuk ve Gençler	17	5	1,68	7	Lider Türkiye	17	2	1,87
20	Kişisel Hayaller	18	5	1,68	23	Tarım ve Hayvancılık	18	2	1,87
33	Anadilde Eğitim	19	4	1,35	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	19	2	1,87
16	Engelliler	20	4	1,35	20	Kişisel Hayaller	20	2	1,87
7	Lider Türkiye	21	4	1,35	21	Turizm	21	2	1,87
27	Lgbt Hakları	22	4	1,35	17	Ulaşım, Trafik	22	2	1,87
26	Hak, Hukuk, Adalet	23	4	1,35	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	23	2	1,87
17	Ulaşım, Trafik	24	4	1,35	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	24	1	0,93
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	25	3	1,01	25	Spor	25	1	0,93
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	26	3	1,01	27	Lgbt Hakları	26	1	0,93
18	Bir Arada Yaşamak	27	3	1,01	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	27	1	0,93
21	Turizm	28	3	1,01	18	Bir Arada Yaşamak	28	1	0,93
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	29	3	1,01	28	Sanat Kültür	29	1	0,93
32	Yaşlılar	30	3	1,01	31	Hayvan Hakları	30	1	0,93
28	Sanat Kültür	31	2	0,67	22	Siyasi Gelişmeler	31	1	0,93
29	Kürt Meselesi	32	1	0,34	29	Kürt Meselesi	32		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	33	1	0,34	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	33		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	34	1	0,34	32	Yaşlılar	34		0,00
34	Tarihi Bulgular	35	1	0,34	34	Tarihi Bulgular	35		0,00
	TOPLAM		297	21,20		TOPLAM		107	7,64

TABLO 9 - MESLEK GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	TÜCCAR, SANAYİCİ, İŞADAMI		
		SIRA	ADET	%
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	3	15,00
3	Eğitim	2	2	10,00
4	Uzay Araştırmaları	3	2	10,00
5	Barış	4	2	10,00
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	5	2	10,00
10	Kadın Hakları	6	1	5,00
14	Sağlık	7	1	5,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	8	1	5,00
1	Bilim ve Teknoloji	9	1	5,00
33	Anadilde Eğitim	10	1	5,00
23	Tarım ve Hayvancılık	11	1	5,00
18	Bir Arada Yaşamak	12	1	5,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	13	1	5,00
32	Yaşlılar	14	1	5,00
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	15		0,00
13	Demokrasi, İnsan Hakları	16		0,00
11	Çevre	17		0,00
25	Spor	18		0,00
15	Çocuk ve Gençler	19		0,00
24	Eşitlik	20		0,00
16	Engelliler	21		0,00
7	Lider Türkiye	22		0,00
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	23		0,00
27	Lgbt Hakları	24		0,00
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	25		0,00
20	Kişisel Hayaller	26		0,00
21	Turizm	27		0,00
28	Sanat Kültür	28		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	29		0,00
17	Ulaşım, Trafik	30		0,00
29	Kürt Meselesi	31		0,00
31	Hayvan Hakları	32		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	33		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	34		0,00
34	Tarihi Bulgular	35		0,00
	TOPLAM		20	1,43

TABLO 10 - MESLEK ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	MESLEK ORTALAMA			ÖĞRENCİ			DİĞER		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
3	Eğitim	1	126	8,99	1	34	11,45	1	24	9,09
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	93	6,64	6	15	5,05	2	22	8,33
4	Uzay Araştırmaları	3	84	6,00	8	14	4,71	3	18	6,82
10	Kadın Hakları	4	84	6,00	2	23	7,74	4	17	6,44
5	Barış	5	83	5,92	4	22	7,41	5	16	6,06
14	Sağlık	6	81	5,78	3	23	7,74	6	15	5,68
1	Bilim ve Teknoloji	7	80	5,71	9	14	4,71	8	14	5,30
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	8	72	5,14	7	15	5,05	7	14	5,30
13	Demokrasi, İnsan Hakları	9	58	4,14	16	5	1,68	10	11	4,17
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	10	56	4,00	10	13	4,38	9	11	4,17
11	Çevre	11	51	3,64	5	16	5,39	11	10	3,79
25	Spor	12	47	3,35	12	10	3,37	12	10	3,79
15	Çocuk ve Gençler	13	42	3,00	17	5	1,68	14	8	3,03
24	Eşitlik	14	39	2,78	11	12	4,04	15	8	3,03
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	15	36	2,57	25	3	1,01	20	5	1,89
33	Anadilde Eğitim	16	35	2,50	19	4	1,35	13	9	3,41
16	Engelliler	17	34	2,43	20	4	1,35	16	6	2,27
7	Lider Türkiye	18	33	2,36	21	4	1,35	17	6	2,27
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	19	32	2,28	13	9	3,03	18	6	2,27
23	Tarım ve Hayvancılık	20	30	2,14	14	8	2,69	19	6	2,27
20	Kişisel Hayaller	21	23	1,64	18	5	1,68	24	2	0,76
27	Lgbt Hakları	22	23	1,64	22	4	1,35	21	5	1,89
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	23	22	1,57	26	3	1,01	22	4	1,52
18	Bir Arada Yaşamak	24	22	1,57	27	3	1,01	23	4	1,52
28	Sanat Kültür	25	21	1,50	31	2	0,67	26	2	0,76
21	Turizm	26	14	1,00	28	3	1,01	25	2	0,76
26	Hak, Hukuk, Adalet	27	14	1,00	23	4	1,35	27	2	0,76
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	28	13	0,93	29	3	1,01	29	2	0,76
17	Ulaşım, Trafik	29	12	0,86	24	4	1,35	28	2	0,76
31	Hayvan Hakları	30	11	0,79	15	6	2,02	31	1	0,38
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	31	8	0,57	33	1	0,34	32	1	0,38
32	Yaşlılar	32	7	0,50	30	3	1,01	33		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	33	6	0,43	34	1	0,34	34		0,00
29	Kürt Meselesi	34	5	0,36	32	1	0,34	30	1	0,38
34	Tarihi Bulgular	35	4	0,29	35	1	0,34	35		0,00
	TOPLAM		1401	100		297	100		264	100

TABLO 10 - MESLEK ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI) (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DOKTOR, MİMAR, AVUKAT VB. (SERBEST MESLEK)			EMEKLİ		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
3	Eğitim	4	16	6,58	4	11	5,91
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	7	14	5,76	1	16	8,60
4	Uzay Araştırmaları	3	17	7,00	2	14	7,53
10	Kadın Hakları	5	16	6,58	12	7	3,76
5	Barış	9	10	4,12	5	9	4,84
14	Sağlık	6	16	6,58	13	7	3,76
1	Bilim ve Teknoloji	10	10	4,12	3	13	6,99
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	2	18	7,41	15	6	3,23
13	Demokrasi, İnsan Hakları	1	19	7,82	7	8	4,30
9	Fantastikve Diğer Hayaller	11	10	4,12	21	4	2,15
11	Çevre	21	4	1,65	8	8	4,30
25	Spor	12	10	4,12	6	9	4,84
15	Çocuk ve Gençler	8	14	5,76	18	5	2,69
24	Eşitlik	13	9	3,70	27	1	0,54
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	33		0,00	11	8	4,30
33	Anadilde Eğitim	16	7	2,88	17	5	2,69
16	Engelliler	17	5	2,06	9	8	4,30
7	Lider Türkiye	18	5	2,06	10	8	4,30
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	27	1	0,41	16	6	3,23
23	Tarım ve Hayvancılık	14	8	3,29	24	2	1,08
20	Kişisel Hayaller	22	3	1,23	19	5	2,69
27	Lgbt Hakları	19	5	2,06	25	2	1,08
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	20	5	2,06	22	4	2,15
18	Bir Arada Yaşamak	23	2	0,82	14	7	3,76
28	Sanat Kültür	15	8	3,29	20	5	2,69
21	Turizm	24	2	0,82	31		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	28	1	0,41	32		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	25	2	0,82	26	2	1,08
17	Ulaşım, Trafik	29	1	0,41	28	1	0,54
31	Hayvan Hakları	35		0,00	29	1	0,54
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	30	1	0,41	23	3	1,61
32	Yaşlılar	31	1	0,41	34		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	26	2	0,82	35		0,00
29	Kürt Meselesi	34		0,00	33		0,00
34	Tarihi Bulgular	32	1	0,41	30	1	0,54
	TOPLAM		243	100		186	100

DEVLET MEMURU, ŞEF, MÜDÜR, VB.			ÖZEL SEKTÖRDE MEMUR, MÜDÜR, VB.			KÜÇÜK ESNAF, ZANAAT- KÂR, ŞOFÖR, VB.			AKADEMİSYEN		
SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
1	13	11,71	1	9	8,41	1	7	15,91	1	6	15,79
7	6	5,41	4	6	5,61	6	2	4,55	9	1	2,63
9	5	4,50	5	6	5,61	13	1	2,27	3	3	7,89
2	8	7,21	11	4	3,74	7	2	4,55	22		0,00
8	6	5,41	2	7	6,54	2	4	9,09	10	1	2,63
5	7	6,31	12	4	3,74	8	2	4,55	24		0,00
6	6	5,41	6	6	5,61	4	3	6,82	2	4	10,53
4	7	6,31	24	1	0,93	3	3	6,82	23		0,00
13	3	2,70	13	4	3,74	23		0,00	6	3	7,89
3	7	6,31	7	6	5,61	14	1	2,27	7	2	5,26
17	2	1,80	3	7	6,54	15	1	2,27	11	1	2,63
22	2	1,80	25	1	0,93	9	2	4,55	27		0,00
11	4	3,60	15	3	2,80	25		0,00	12	1	2,63
25	1	0,90	9	5	4,67	26		0,00	18	1	2,63
10	5	4,50	19	2	1,87	11	2	4,55	4	3	7,89
30	1	0,90	14	4	3,74	24		0,00	20	1	2,63
14	3	2,70	16	3	2,80	10	2	4,55	13	1	2,63
16	2	1,80	17	2	1,87	16	1	2,27	5	3	7,89
19	2	1,80	10	5	4,67	27		0,00	16	1	2,63
21	2	1,80	18	2	1,87	28		0,00	26		0,00
15	3	2,70	20	2	1,87	5	3	6,82	25		0,00
23	2	1,80	26	1	0,93	12	2	4,55	29		0,00
12	3	2,70	27	1	0,93	17	1	2,27	21		0,00
18	2	1,80	28	1	0,93	29		0,00	15	1	2,63
24	2	1,80	29	1	0,93	31		0,00	19	1	2,63
20	2	1,80	21	2	1,87	30		0,00	8	2	5,26
26	1	0,90	8	6	5,61	32		0,00	28		0,00
34		0,00	23	2	1,87	19	1	2,27	31		0,00
32		0,00	22	2	1,87	18	1	2,27	14	1	2,63
28	1	0,90	30	1	0,93	33		0,00	32		0,00
31	1	0,90	33		0,00	21	1	2,27	35		0,00
29	1	0,90	34		0,00	34		0,00	33		0,00
33		0,00	31	1	0,93	35		0,00	17	1	2,63
27	1	0,90	32		0,00	20	1	2,27	30		0,00
35		0,00	35		0,00	22	1	2,27	34		0,00
	111	100		107	100		44	100		38	100

TABLO 10 - MESLEK ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI) (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	EV KADINI			İŞSİZ, İŞ ARIYOR		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
3	Eğitim	19		0,00	6	2	6,06
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	5	15,15	3	3	9,09
4	Uzay Araştırmaları	5	2	6,06	8	1	3,03
10	Kadın Hakları	9	1	3,03	4	3	9,09
5	Barış	6	2	6,06	1	4	12,12
14	Sağlık	10	1	3,03	5	3	9,09
1	Bilim ve Teknoloji	3	3	9,09	2	4	12,12
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	7	2	6,06	9	1	3,03
13	Demokrasi, İnsan Hakları	2	4	12,12	11	1	3,03
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	11	1	3,03	10	1	3,03
11	Çevre	12	1	3,03	20		0,00
25	Spor	13	1	3,03	12	1	3,03
15	Çocuk ve Gençler	14	1	3,03	14	1	3,03
24	Eşitlik	15	1	3,03	15	1	3,03
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	4	3	9,09	17	1	3,03
33	Anadilde Eğitim	8	2	6,06	13	1	3,03
16	Engelliler	20		0,00	16	1	3,03
7	Lider Türkiye	21		0,00	7	2	6,06
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	16	1	3,03	21		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	17	1	3,03	22		0,00
20	Kişisel Hayaller	25		0,00	25		0,00
27	Lgbt Hakları	22		0,00	23		0,00
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	23		0,00	24		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	24		0,00	18	1	3,03
28	Sanat Kültür	27		0,00	27		0,00
21	Turizm	26		0,00	26		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	28		0,00	28		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30		0,00	30		0,00
17	Ulaşım, Trafik	29		0,00	29		0,00
31	Hayvan Hakları	31		0,00	19	1	3,03
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	32		0,00	32		0,00
32	Yaşlılar	33		0,00	33		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	34		0,00	34		0,00
29	Kürt Meselesi	18	1	3,03	31		0,00
34	Tarihi Bulgular	35		0,00	35		0,00
	TOPLAM		33	100		33	100

	İŞÇİ			TÜCCAR, SANAYİCİ, İŞADAMI			ÇİFTÇİ, ZİRAATÇI, HAYVAN YETİŞTİRİCİSİ		
	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
	2	2	10,00	2	2	10,00	6		0,00
	3	2	10,00	9	1	5,00	14		0,00
	8	1	5,00	3	2	10,00	8		0,00
	4	2	10,00	6	1	5,00	24		0,00
	13		0,00	4	2	10,00	15		0,00
	5	2	10,00	7	1	5,00	25		0,00
	14		0,00	1	3	15,00	7		0,00
	1	3	15,00	8	1	5,00	4	1	20,00
	16		0,00	16		0,00	11		0,00
	15		0,00	15		0,00	12		0,00
	17		0,00	17		0,00	1	1	20,00
	18		0,00	18		0,00	5	1	20,00
	20		0,00	19		0,00	16		0,00
	21		0,00	20		0,00	21		0,00
	6	2	10,00	5	2	10,00	9		0,00
	19		0,00	10	1	5,00	23		0,00
	9	1	5,00	21		0,00	17		0,00
	22		0,00	22		0,00	10		0,00
	23		0,00	23		0,00	2	1	20,00
	24		0,00	11	1	5,00	27		0,00
	27		0,00	26		0,00	26		0,00
	7	2	10,00	24		0,00	29		0,00
	25		0,00	25		0,00	3	1	20,00
	26		0,00	12	1	5,00	19		0,00
	28		0,00	28		0,00	22		0,00
	10	1	5,00	27		0,00	13		0,00
	29		0,00	29		0,00	28		0,00
	31		0,00	13	1	5,00	31		0,00
	30		0,00	30		0,00	18		0,00
	33		0,00	32		0,00	32		0,00
	34		0,00	33		0,00	35		0,00
	11	1	5,00	14	1	5,00	33		0,00
	12	1	5,00	34		0,00	20		0,00
	32		0,00	31		0,00	30		0,00
	35		0,00	35		0,00	34		0,00
		20	100		20	100		5	100

TABLO 11 - ŞEHİR ORTALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ŞEHİR ORTALAMA			ANKARA	İSTANBUL	ADANA
		SIRA	ADET	%	%	%	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	119	8,25	9,39	9,70	7,59
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	94	6,51	5,16	5,69	9,49
3	Eğitim	3	92	6,38	6,34	5,02	3,80
4	Uzay Araştırmaları	4	83	5,75	4,69	6,69	5,06
5	Barış	5	83	5,75	6,57	4,68	5,70
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	6	83	5,75	4,69	6,69	5,06
7	Lider Türkiye	7	80	5,54	6,57	5,69	5,06
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	8	78	5,41	4,23	3,68	6,96
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	66	4,57	4,23	5,35	6,96
10	Kadın Hakları	10	56	3,88	3,52	3,01	7,59
11	Çevre	11	50	3,47	2,82	6,02	1,27
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	49	3,40	3,76	3,01	3,80
13	Demokrasi, İnsan Hakları	13	43	2,98	3,99	2,34	3,80
14	Sağlık	14	42	2,91	3,76	2,68	2,53
15	Çocuk ve Gençler	15	36	2,49	2,82	3,34	2,53
16	Engelliler	16	34	2,36	1,88	3,34	0,00
17	Ulaşım, Trafik	17	34	2,36	3,99	2,68	1,90
18	Bir Arada Yaşamak	18	33	2,29	0,70	3,01	2,53
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	19	33	2,29	3,05	1,34	2,53
20	Kişisel Hayaller	20	29	2,01	0,94	0,67	4,43
21	Turizm	21	26	1,80	0,70	1,00	1,90
22	Siyasi Gelişmeler	22	25	1,73	3,29	1,00	1,27
23	Tarım ve Hayvancılık	23	23	1,59	1,41	1,34	2,53
24	Eşitlik	24	22	1,52	1,41	1,00	0,63
25	Spor	25	19	1,32	1,41	1,34	0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	19	1,32	1,41	1,67	0,63
27	Lgbt Hakları	27	14	0,97	1,64	1,67	0,00
28	Sanat Kültür	28	13	0,90	0,47	2,34	0,63
29	Kürt Meselesi	29	12	0,83	0,23	0,67	0,63
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30	12	0,83	2,11	0,33	0,00
31	Hayvan Hakları	31	11	0,76	0,94	2,01	0,00
32	Yaşlılar	32	9	0,62	0,47	0,33	1,90
33	Anadilde Eğitim	33	8	0,55	0,70	0,33	0,00
34	Tarihi Bulgular	34	7	0,49	0,70	0,33	0,63
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	6	0,42	0,00	0,00	0,63
	TOPLAM		1443	100	100,00	100,00	100,00

İZMİR	DENİZLİ	MARDİN	MARAŞ	DIYARBAKIR	ORDU	BURSA	KAYSERİ	ERZURUM
%	%	%	%	%	%	%	%	%
3,92	5,43	15,49	5,08	7,02	4,00	8,70	4,76	7,32
5,88	4,35	5,63	13,56	3,51	10,00	6,52	9,52	9,76
5,88	8,70	4,23	8,47	5,26	10,00	10,87	9,52	12,20
1,96	10,87	8,45	5,08	3,51	6,00	10,87	4,76	4,88
7,84	4,35	7,04	3,39	7,02	6,00	4,35	2,38	7,32
1,96	10,87	8,45	5,08	3,51	6,00	10,87	4,76	4,88
4,90	1,09	2,82	8,47	3,51	6,00	4,35	7,14	9,76
13,73	5,43	5,63	3,39	7,02	0,00	6,52	9,52	4,88
0,00	1,09	15,49	1,69	3,51	4,00	0,00	7,14	2,44
3,92	3,26	1,41	3,39	7,02	6,00	2,17	4,76	0,00
2,94	8,70	1,41	1,69	1,75	6,00	0,00	2,38	0,00
4,90	4,35	1,41	1,69	1,75	2,00	4,35	7,14	0,00
2,94	1,09	0,00	3,39	7,02	0,00	0,00	4,76	2,44
2,94	4,35	1,41	1,69	0,00	2,00	4,35	0,00	4,88
0,98	3,26	0,00	3,39	1,75	0,00	0,00	0,00	7,32
7,84	2,17	0,00	0,00	3,51	8,00	0,00	0,00	0,00
0,98	1,09	2,82	1,69	0,00	0,00	0,00	2,38	0,00
2,94	3,26	2,82	3,39	1,75	0,00	4,35	9,52	0,00
0,98	2,17	0,00	0,00	5,26	6,00	4,35	2,38	0,00
5,88	1,09	2,82	0,00	5,26	2,00	0,00	2,38	4,88
0,98	5,43	2,82	3,39	3,51	2,00	0,00	0,00	9,76
0,98	1,09	0,00	1,69	1,75	0,00	2,17	0,00	2,44
0,00	2,17	0,00	1,69	1,75	4,00	4,35	2,38	0,00
1,96	1,09	2,82	5,08	3,51	4,00	0,00	0,00	0,00
1,96	0,00	1,41	1,69	1,75	0,00	4,35	0,00	4,88
2,94	0,00	0,00	5,08	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	1,69	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00
0,00	1,09	0,00	0,00	0,00	0,00	4,35	0,00	0,00
0,98	0,00	2,82	3,39	5,26	0,00	0,00	0,00	0,00
0,98	0,00	0,00	1,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,17	0,00	0,00
1,96	0,00	1,41	0,00	1,75	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	1,09	1,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,98	1,09	0,00	0,00	1,75	2,00	0,00	2,38	0,00
100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

TABLO 12 - ŞEHİR GRUPLARI TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ADANA			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ANKARA		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	15	9,49	1	Bilim ve Teknoloji	1	40	9,39
1	Bilim ve Teknoloji	2	12	7,59	5	Barış	2	28	6,57
10	Kadın Hakları	3	12	7,59	7	Lider Türkiye	3	28	6,57
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	4	11	6,96	3	Eğitim	4	27	6,34
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	5	11	6,96	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	5	22	5,16
5	Barış	6	9	5,70	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	6	20	4,69
7	Lider Türkiye	7	8	5,06	4	Uzay Araştırmaları	7	20	4,69
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	8	8	5,06	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	8	18	4,23
4	Uzay Araştırmaları	9	8	5,06	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	9	18	4,23
20	Kişisel Hayaller	10	7	4,43	13	Demokrasi, İnsan Hakları	10	17	3,99
13	Demokrasi, İnsan Hakları	11	6	3,80	17	Ulaşım, Trafik	11	17	3,99
3	Eğitim	12	6	3,80	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	16	3,76
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	13	6	3,80	14	Sağlık	13	16	3,76
18	Bir Arada Yaşamak	14	4	2,53	10	Kadın Hakları	14	15	3,52
15	Çocuk ve Gençler	15	4	2,53	22	Siyasi Gelişmeler	15	14	3,29
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	16	4	2,53	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	16	13	3,05
14	Sağlık	17	4	2,53	11	Çevre	17	12	2,82
23	Tarım ve Hayvancılık	18	4	2,53	15	Çocuk ve Gençler	18	12	2,82
21	Turizm	19	3	1,90	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	19	9	2,11
17	Ulaşım, Trafik	20	3	1,90	16	Engelliler	20	8	1,88
32	Yaşlılar	21	3	1,90	27	Lgbt Hakları	21	7	1,64
11	Çevre	22	2	1,27	24	Eşitlik	22	6	1,41
22	Siyasi Gelişmeler	23	2	1,27	26	Hak, Hukuk, Adalet	23	6	1,41
24	Eşitlik	24	1	0,63	25	Spor	24	6	1,41
26	Hak, Hukuk, Adalet	25	1	0,63	23	Tarım ve Hayvancılık	25	6	1,41
29	Kürt Meselesi	26	1	0,63	31	Hayvan Hakları	26	4	0,94
28	Sanat Kültür	27	1	0,63	20	Kişisel Hayaller	27	4	0,94
34	Tarihi Bulgular	28	1	0,63	33	Anadilde Eğitim	28	3	0,70
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	29	1	0,63	18	Bir Arada Yaşamak	29	3	0,70
33	Anadilde Eğitim	30		0,00	34	Tarihi Bulgular	30	3	0,70
16	Engelliler	31		0,00	21	Turizm	31	3	0,70
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	32		0,00	28	Sanat Kültür	32	2	0,47
31	Hayvan Hakları	33		0,00	32	Yaşlılar	33	2	0,47
27	Lgbt Hakları	34		0,00	29	Kürt Meselesi	34	1	0,23
25	Spor	35		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00
1443	TOPLAM		158	10,95		TOPLAM		426	29,52

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	BURSA			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DENİZLİ		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
3	Eğitim	1	5	10,87	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	1	10	10,87
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	2	5	10,87	4	Uzay Araştırmaları	2	10	10,87
4	Uzay Araştırmaları	3	5	10,87	11	Çevre	3	8	8,70
1	Bilim ve Teknoloji	4	4	8,70	3	Eğitim	4	8	8,70
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	5	3	6,52	1	Bilim ve Teknoloji	5	5	5,43
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	6	3	6,52	21	Turizm	6	5	5,43
5	Barış	7	2	4,35	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	7	5	5,43
18	Bir Arada Yaşamak	8	2	4,35	5	Barış	8	4	4,35
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	9	2	4,35	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	9	4	4,35
7	Lider Türkiye	10	2	4,35	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	10	4	4,35
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	11	2	4,35	14	Sağlık	11	4	4,35
14	Sağlık	12	2	4,35	18	Bir Arada Yaşamak	12	3	3,26
28	Sanat Kültür	13	2	4,35	15	Çocuk ve Gençler	13	3	3,26
25	Spor	14	2	4,35	10	Kadın Hakları	14	3	3,26
23	Tarım ve Hayvancılık	15	2	4,35	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	15	2	2,17
10	Kadın Hakları	16	1	2,17	16	Engelliler	16	2	2,17
22	Siyasi Gelişmeler	17	1	2,17	23	Tarım ve Hayvancılık	17	2	2,17
32	Yaşlılar	18	1	2,17	13	Demokrasi, İnsan Hakları	18	1	1,09
33	Anadilde Eğitim	19		0,00	24	Eşitlik	19	1	1,09
11	Çevre	20		0,00	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	20	1	1,09
15	Çocuk ve Gençler	21		0,00	20	Kişisel Hayaller	21	1	1,09
13	Demokrasi, İnsan Hakları	22		0,00	7	Lider Türkiye	22	1	1,09
16	Engelliler	23		0,00	28	Sanat Kültür	23	1	1,09
24	Eşitlik	24		0,00	22	Siyasi Gelişmeler	24	1	1,09
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	25		0,00	34	Tarihi Bulgular	25	1	1,09
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	26		0,00	17	Ulaşım, Trafik	26	1	1,09
26	Hak, Hukuk, Adalet	27		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	27	1	1,09
31	Hayvan Hakları	28		0,00	33	Anadilde Eğitim	28		0,00
20	Kişisel Hayaller	29		0,00	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	29		0,00
29	Kürt Meselesi	30		0,00	26	Hak, Hukuk, Adalet	30		0,00
27	Lgbt Hakları	31		0,00	31	Hayvan Hakları	31		0,00
34	Tarihi Bulgular	32		0,00	29	Kürt Meselesi	32		0,00
21	Turizm	33		0,00	27	Lgbt Hakları	33		0,00
17	Ulaşım, Trafik	34		0,00	25	Spor	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00	32	Yaşlılar	35		0,00
	TOPLAM		46	3,19		TOPLAM		92	6,38

TABLO 12 - ŞEHİR GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DİYARBAKIR			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ERZURUM		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
5	Barış	1	4	7,02	3	Eğitim	1	5	12,20
1	Bilim ve Teknoloji	2	4	7,02	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	4	9,76
13	Demokrasi, İnsan Hakları	3	4	7,02	7	Lider Türkiye	3	4	9,76
10	Kadın Hakları	4	4	7,02	21	Turizm	4	4	9,76
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	5	4	7,02	5	Barış	5	3	7,32
3	Eğitim	6	3	5,26	1	Bilim ve Teknoloji	6	3	7,32
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	7	3	5,26	15	Çocuk ve Gençler	7	3	7,32
20	Kişisel Hayaller	8	3	5,26	20	Kişisel Hayaller	8	2	4,88
29	Kürt Meselesi	9	3	5,26	14	Sağlık	9	2	4,88
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	10	2	3,51	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	10	2	4,88
16	Engelliler	11	2	3,51	25	Spor	11	2	4,88
24	Eşitlik	12	2	3,51	4	Uzay Araştırmaları	12	2	4,88
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	13	2	3,51	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	13	2	4,88
7	Lider Türkiye	14	2	3,51	13	Demokrasi, İnsan Hakları	14	1	2,44
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	15	2	3,51	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	15	1	2,44
21	Turizm	16	2	3,51	22	Siyasi Gelişmeler	16	1	2,44
4	Uzay Araştırmaları	17	2	3,51	33	Anadilde Eğitim	17		0,00
33	Anadilde Eğitim	18	1	1,75	18	Bir Arada Yaşamak	18		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	19	1	1,75	11	Çevre	19		0,00
11	Çevre	20	1	1,75	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	20		0,00
15	Çocuk ve Gençler	21	1	1,75	16	Engelliler	21		0,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	22	1	1,75	24	Eşitlik	22		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	23	1	1,75	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	23		0,00
25	Spor	24	1	1,75	26	Hak, Hukuk, Adalet	24		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	25	1	1,75	31	Hayvan Hakları	25		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	26	1	1,75	10	Kadın Hakları	26		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	27		0,00	29	Kürt Meselesi	27		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	28		0,00	27	Lgbt Hakları	28		0,00
31	Hayvan Hakları	29		0,00	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	29		0,00
27	Lgbt Hakları	30		0,00	28	Sanat Kültür	30		0,00
14	Sağlık	31		0,00	34	Tarihi Bulgular	31		0,00
28	Sanat Kültür	32		0,00	23	Tarım ve Hayvancılık	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33		0,00	17	Ulaşım, Trafik	33		0,00
17	Ulaşım, Trafik	34		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	32	Yaşlılar	35		0,00
	TOPLAM		57	3,95		TOPLAM		41	2,84

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	İSTANBUL			SIRA ORT.	KONU BAŞLIĞI	İZMİR		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	29	9,70	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	1	14	13,73
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	2	20	6,69	5	Barış	2	8	7,84
4	Uzay Araştırmaları	3	20	6,69	16	Engelliler	3	8	7,84
11	Çevre	4	18	6,02	3	Eğitim	4	6	5,88
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	5	17	5,69	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	5	6	5,88
7	Lider Türkiye	6	17	5,69	20	Kişisel Hayaller	6	6	5,88
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	7	16	5,35	7	Lider Türkiye	7	5	4,90
3	Eğitim	8	15	5,02	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	8	5	4,90
5	Barış	9	14	4,68	1	Bilim ve Teknoloji	9	4	3,92
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	10	11	3,68	10	Kadın Hakları	10	4	3,92
15	Çocuk ve Gençler	11	10	3,34	18	Bir Arada Yaşamak	11	3	2,94
16	Engelliler	12	10	3,34	11	Çevre	12	3	2,94
18	Bir Arada Yaşamak	13	9	3,01	13	Demokrasi, İnsan Hakları	13	3	2,94
10	Kadın Hakları	14	9	3,01	26	Hak, Hukuk, Adalet	14	3	2,94
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	15	9	3,01	14	Sağlık	15	3	2,94
14	Sağlık	16	8	2,68	33	Anadilde Eğitim	16	2	1,96
17	Ulaşım, Trafik	17	8	2,68	24	Eşitlik	17	2	1,96
13	Demokrasi, İnsan Hakları	18	7	2,34	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	18	2	1,96
28	Sanat Kültür	19	7	2,34	25	Spor	19	2	1,96
31	Hayvan Hakları	20	6	2,01	4	Uzay Araştırmaları	20	2	1,96
26	Hak, Hukuk, Adalet	21	5	1,67	32	Yaşlılar	21	2	1,96
27	Lgbt Hakları	22	5	1,67	15	Çocuk ve Gençler	22	1	0,98
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	23	4	1,34	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	23	1	0,98
25	Spor	24	4	1,34	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	24	1	0,98
23	Tarım ve Hayvancılık	25	4	1,34	31	Hayvan Hakları	25	1	0,98
24	Eşitlik	26	3	1,00	29	Kürt Meselesi	26	1	0,98
22	Siyasi Gelişmeler	27	3	1,00	22	Siyasi Gelişmeler	27	1	0,98
21	Turizm	28	3	1,00	21	Turizm	28	1	0,98
20	Kişisel Hayaller	29	2	0,67	17	Ulaşım, Trafik	29	1	0,98
29	Kürt Meselesi	30	2	0,67	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	30	1	0,98
33	Anadilde Eğitim	31	1	0,33	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	31		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	32	1	0,33	27	Lgbt Hakları	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33	1	0,33	28	Sanat Kültür	33		0,00
32	Yaşlılar	34	1	0,33	34	Tarihi Bulgular	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00	23	Tarım ve Hayvancılık	35		0,00
	TOPLAM		299	20,72		TOPLAM		102	7,07

TABLO 12 - ŞEHİR GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	MARAŞ			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	MARDİN		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	8	13,56	1	Bilim ve Teknoloji	1	11	15,49
3	Eğitim	2	5	8,47	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	2	11	15,49
7	Lider Türkiye	3	5	8,47	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	3	6	8,45
1	Bilim ve Teknoloji	4	3	5,08	4	Uzay Araştırmaları	4	6	8,45
24	Eşitlik	5	3	5,08	5	Barış	5	5	7,04
26	Hak, Hukuk, Adalet	6	3	5,08	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	6	4	5,63
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	7	3	5,08	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	7	4	5,63
4	Uzay Araştırmaları	8	3	5,08	3	Eğitim	8	3	4,23
5	Barış	9	2	3,39	18	Bir Arada Yaşamak	9	2	2,82
18	Bir Arada Yaşamak	10	2	3,39	24	Eşitlik	10	2	2,82
15	Çocuk ve Gençler	11	2	3,39	20	Kişisel Hayaller	11	2	2,82
13	Demokrasi, İnsan Hakları	12	2	3,39	29	Kürt Meselesi	12	2	2,82
10	Kadın Hakları	13	2	3,39	7	Lider Türkiye	13	2	2,82
29	Kürt Meselesi	14	2	3,39	21	Turizm	14	2	2,82
21	Turizm	15	2	3,39	17	Ulaşım, Trafik	15	2	2,82
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	16	2	3,39	33	Anadilde Eğitim	16	1	1,41
11	Çevre	17	1	1,69	11	Çevre	17	1	1,41
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	18	1	1,69	10	Kadın Hakları	18	1	1,41
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	19	1	1,69	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	19	1	1,41
27	Lgbt Hakları	20	1	1,69	14	Sağlık	20	1	1,41
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	21	1	1,69	25	Spor	21	1	1,41
14	Sağlık	22	1	1,69	34	Tarihi Bulgular	22	1	1,41
22	Siyasi Gelişmeler	23	1	1,69	15	Çocuk ve Gençler	23		0,00
25	Spor	24	1	1,69	13	Demokrasi, İnsan Hakları	24		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	25	1	1,69	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	25		0,00
17	Ulaşım, Trafik	26	1	1,69	16	Engelliler	26		0,00
33	Anadilde Eğitim	27		0,00	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	27		0,00
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	28		0,00	26	Hak, Hukuk, Adalet	28		0,00
16	Engelliler	29		0,00	31	Hayvan Hakları	29		0,00
31	Hayvan Hakları	30		0,00	27	Lgbt Hakları	30		0,00
20	Kişisel Hayaller	31		0,00	28	Sanat Kültür	31		0,00
28	Sanat Kültür	32		0,00	22	Siyasi Gelişmeler	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33		0,00	23	Tarım ve Hayvancılık	33		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	32	Yaşlılar	35		0,00
	TOPLAM		59	4,09		TOPLAM		71	4,92

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	KAYSERİ			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ORDU		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
18	Bir Arada Yaşamak	1	4	9,52	3	Eğitim	1	5	10,00
3	Eğitim	2	4	9,52	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	5	10,00
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	4	9,52	16	Engelliler	3	4	8,00
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	4	4	9,52	5	Barış	4	3	6,00
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	5	3	7,14	11	Çevre	5	3	6,00
7	Lider Türkiye	6	3	7,14	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	6	3	6,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	7	3	7,14	10	Kadın Hakları	7	3	6,00
1	Bilim ve Teknoloji	8	2	4,76	7	Lider Türkiye	8	3	6,00
13	Demokrasi, İnsan Hakları	9	2	4,76	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	9	3	6,00
10	Kadın Hakları	10	2	4,76	4	Uzay Araştırmaları	10	3	6,00
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	11	2	4,76	1	Bilim ve Teknoloji	11	2	4,00
4	Uzay Araştırmaları	12	2	4,76	24	Eşitlik	12	2	4,00
5	Barış	13	1	2,38	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	13	2	4,00
11	Çevre	14	1	2,38	23	Tarım ve Hayvancılık	14	2	4,00
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	15	1	2,38	26	Hak, Hukuk, Adalet	15	1	2,00
20	Kişisel Hayaller	16	1	2,38	20	Kişisel Hayaller	16	1	2,00
23	Tarım ve Hayvancılık	17	1	2,38	27	Lgbt Hakları	17	1	2,00
17	Ulaşım, Trafik	18	1	2,38	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	18	1	2,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	19	1	2,38	14	Sağlık	19	1	2,00
33	Anadilde Eğitim	20		0,00	21	Turizm	20	1	2,00
15	Çocuk ve Gençler	21		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	21	1	2,00
16	Engelliler	22		0,00	33	Anadilde Eğitim	22		0,00
24	Eşitlik	23		0,00	18	Bir Arada Yaşamak	23		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	24		0,00	15	Çocuk ve Gençler	24		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	25		0,00	13	Demokrasi, İnsan Hakları	25		0,00
31	Hayvan Hakları	26		0,00	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	26		0,00
29	Kürt Meselesi	27		0,00	31	Hayvan Hakları	27		0,00
27	Lgbt Hakları	28		0,00	29	Kürt Meselesi	28		0,00
14	Sağlık	29		0,00	28	Sanat Kültür	29		0,00
28	Sanat Kültür	30		0,00	22	Siyasi Gelişmeler	30		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	31		0,00	25	Spor	31		0,00
25	Spor	32		0,00	34	Tarihi Bulgular	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33		0,00	17	Ulaşım, Trafik	33		0,00
21	Turizm	34		0,00	32	Yaşlılar	34		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	35		0,00
	TOPLAM		42	2,91		TOPLAM		50	3,47

TABLO 13 - ŞEHİR ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ŞEHİR ORTALAMA			ANKARA			İSTANBUL		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	119	8,25	1	40	9,39	1	29	9,70
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	94	6,51	5	22	5,16	5	17	5,69
3	Eğitim	3	92	6,38	4	27	6,34	8	15	5,02
4	Uzay Araştırmaları	4	83	5,75	7	20	4,69	3	20	6,69
5	Barış	5	83	5,75	2	28	6,57	9	14	4,68
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	6	83	5,75	6	20	4,69	2	20	6,69
7	Lider Türkiye	7	80	5,54	3	28	6,57	6	17	5,69
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	8	78	5,41	9	18	4,23	10	11	3,68
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	66	4,57	8	18	4,23	7	16	5,35
10	Kadın Hakları	10	56	3,88	14	15	3,52	14	9	3,01
11	Çevre	11	50	3,47	17	12	2,82	4	18	6,02
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	49	3,40	12	16	3,76	15	9	3,01
13	Demokrasi, İnsan Hakları	13	43	2,98	10	17	3,99	18	7	2,34
14	Sağlık	14	42	2,91	13	16	3,76	16	8	2,68
15	Çocuk ve Gençler	15	36	2,49	18	12	2,82	11	10	3,34
16	Engelliler	16	34	2,36	20	8	1,88	12	10	3,34
17	Ulaşım, Trafik	17	34	2,36	11	17	3,99	17	8	2,68
18	Bir Arada Yaşamak	18	33	2,29	29	3	0,70	13	9	3,01
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	19	33	2,29	16	13	3,05	23	4	1,34
20	Kişisel Hayaller	20	29	2,01	27	4	0,94	29	2	0,67
21	Turizm	21	26	1,80	31	3	0,70	28	3	1,00
22	Siyasi Gelişmeler	22	25	1,73	15	14	3,29	27	3	1,00
23	Tarım ve Hayvancılık	23	23	1,59	25	6	1,41	25	4	1,34
24	Eşitlik	24	22	1,52	22	6	1,41	26	3	1,00
25	Spor	25	19	1,32	24	6	1,41	24	4	1,34
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	19	1,32	23	6	1,41	21	5	1,67
27	Lgbt Hakları	27	14	0,97	21	7	1,64	22	5	1,67
28	Sanat Kültür	28	13	0,90	32	2	0,47	19	7	2,34
29	Kürt Meselesi	29	12	0,83	34	1	0,23	30	2	0,67
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30	12	0,83	19	9	2,11	32	1	0,33
31	Hayvan Hakları	31	11	0,76	26	4	0,94	20	6	2,01
32	Yaşlılar	32	9	0,62	33	2	0,47	34	1	0,33
33	Anadilde Eğitim	33	8	0,55	28	3	0,70	31	1	0,33
34	Tarihi Bulgular	34	7	0,49	30	3	0,70	33	1	0,33
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	6	0,42	35		0,00	35		0,00
	TOPLAM		1443	100		426	100,00		299	100,00

ADANA			İZMİR			DENİZLİ			MARDİN		
SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
2	12	7,59	9	4	3,92	5	5	5,43	1	11	15,49
1	15	9,49	5	6	5,88	9	4	4,35	6	4	5,63
12	6	3,80	4	6	5,88	4	8	8,70	8	3	4,23
9	8	5,06	20	2	1,96	2	10	10,87	4	6	8,45
6	9	5,70	2	8	7,84	8	4	4,35	5	5	7,04
8	8	5,06	18	2	1,96	1	10	10,87	3	6	8,45
7	8	5,06	7	5	4,90	22	1	1,09	13	2	2,82
5	11	6,96	1	14	13,73	7	5	5,43	7	4	5,63
4	11	6,96	31		0,00	20	1	1,09	2	11	15,49
3	12	7,59	10	4	3,92	14	3	3,26	18	1	1,41
22	2	1,27	12	3	2,94	3	8	8,70	17	1	1,41
13	6	3,80	8	5	4,90	10	4	4,35	19	1	1,41
11	6	3,80	13	3	2,94	18	1	1,09	24		0,00
17	4	2,53	15	3	2,94	11	4	4,35	20	1	1,41
15	4	2,53	22	1	0,98	13	3	3,26	23		0,00
31		0,00	3	8	7,84	16	2	2,17	26		0,00
20	3	1,90	29	1	0,98	26	1	1,09	15	2	2,82
14	4	2,53	11	3	2,94	12	3	3,26	9	2	2,82
16	4	2,53	23	1	0,98	15	2	2,17	25		0,00
10	7	4,43	6	6	5,88	21	1	1,09	11	2	2,82
19	3	1,90	28	1	0,98	6	5	5,43	14	2	2,82
23	2	1,27	27	1	0,98	24	1	1,09	32		0,00
18	4	2,53	35		0,00	17	2	2,17	33		0,00
24	1	0,63	17	2	1,96	19	1	1,09	10	2	2,82
35		0,00	19	2	1,96	34		0,00	21	1	1,41
25	1	0,63	14	3	2,94	30		0,00	28		0,00
34		0,00	32		0,00	33		0,00	30		0,00
27	1	0,63	33		0,00	23	1	1,09	31		0,00
26	1	0,63	26	1	0,98	32		0,00	12	2	2,82
32		0,00	24	1	0,98	29		0,00	27		0,00
33		0,00	25	1	0,98	31		0,00	29		0,00
21	3	1,90	21	2	1,96	35		0,00	35		0,00
30		0,00	16	2	1,96	28		0,00	16	1	1,41
28	1	0,63	34		0,00	25	1	1,09	22	1	1,41
29	1	0,63	30	1	0,98	27	1	1,09	34		0,00
	158	100,00		102	100,00		92	100,00		71	100,00

TABLO 13 - ŞEHİR ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI) (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	MARAŞ			DİYARBAKIR		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	4	3	5,08	2	4	7,02
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	8	13,56	10	2	3,51
3	Eğitim	2	5	8,47	6	3	5,26
4	Uzay Araştırmaları	8	3	5,08	17	2	3,51
5	Barış	9	2	3,39	1	4	7,02
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	7	3	5,08	15	2	3,51
7	Lider Türkiye	3	5	8,47	14	2	3,51
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	16	2	3,39	5	4	7,02
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	18	1	1,69	13	2	3,51
10	Kadın Hakları	13	2	3,39	4	4	7,02
11	Çevre	17	1	1,69	20	1	1,75
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	21	1	1,69	22	1	1,75
13	Demokrasi, İnsan Hakları	12	2	3,39	3	4	7,02
14	Sağlık	22	1	1,69	31		0,00
15	Çocuk ve Gençler	11	2	3,39	21	1	1,75
16	Engelliler	29		0,00	11	2	3,51
17	Ulaşım, Trafik	26	1	1,69	34		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	10	2	3,39	19	1	1,75
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	28		0,00	7	3	5,26
20	Kişisel Hayaller	31		0,00	8	3	5,26
21	Turizm	15	2	3,39	16	2	3,51
22	Siyasi Gelişmeler	23	1	1,69	23	1	1,75
23	Tarım ve Hayvancılık	25	1	1,69	25	1	1,75
24	Eşitlik	5	3	5,08	12	2	3,51
25	Spor	24	1	1,69	24	1	1,75
26	Hak, Hukuk, Adalet	6	3	5,08	28		0,00
27	Lgbt Hakları	20	1	1,69	30		0,00
28	Sanat Kültür	32		0,00	32		0,00
29	Kürt Meselesi	14	2	3,39	9	3	5,26
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	19	1	1,69	27		0,00
31	Hayvan Hakları	30		0,00	29		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	35		0,00
33	Anadilde Eğitim	27		0,00	18	1	1,75
34	Tarihi Bulgular	33		0,00	33		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00	26	1	1,75
	TOPLAM		59	100,00		57	100,00

ORDU			BURSA			KAYSERİ			ERZURUM		
SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
11	2	4,00	4	4	8,70	8	2	4,76	6	3	7,32
2	5	10,00	5	3	6,52	3	4	9,52	2	4	9,76
1	5	10,00	1	5	10,87	2	4	9,52	1	5	12,20
10	3	6,00	3	5	10,87	12	2	4,76	12	2	4,88
4	3	6,00	7	2	4,35	13	1	2,38	5	3	7,32
9	3	6,00	2	5	10,87	11	2	4,76	10	2	4,88
8	3	6,00	10	2	4,35	6	3	7,14	3	4	9,76
35		0,00	6	3	6,52	4	4	9,52	13	2	4,88
13	2	4,00	25		0,00	5	3	7,14	15	1	2,44
7	3	6,00	16	1	2,17	10	2	4,76	26		0,00
5	3	6,00	20		0,00	14	1	2,38	19		0,00
18	1	2,00	11	2	4,35	7	3	7,14	29		0,00
25		0,00	22		0,00	9	2	4,76	14	1	2,44
19	1	2,00	12	2	4,35	29		0,00	9	2	4,88
24		0,00	21		0,00	21		0,00	7	3	7,32
3	4	8,00	23		0,00	22		0,00	21		0,00
33		0,00	34		0,00	18	1	2,38	33		0,00
23		0,00	8	2	4,35	1	4	9,52	18		0,00
6	3	6,00	9	2	4,35	15	1	2,38	20		0,00
16	1	2,00	29		0,00	16	1	2,38	8	2	4,88
20	1	2,00	33		0,00	34		0,00	4	4	9,76
30		0,00	17	1	2,17	31		0,00	16	1	2,44
14	2	4,00	15	2	4,35	17	1	2,38	32		0,00
12	2	4,00	24		0,00	23		0,00	22		0,00
31		0,00	14	2	4,35	32		0,00	11	2	4,88
15	1	2,00	27		0,00	25		0,00	24		0,00
17	1	2,00	31		0,00	28		0,00	28		0,00
29		0,00	13	2	4,35	30		0,00	30		0,00
28		0,00	30		0,00	27		0,00	27		0,00
26		0,00	26		0,00	24		0,00	23		0,00
27		0,00	28		0,00	26		0,00	25		0,00
34		0,00	18	1	2,17	35		0,00	35		0,00
22		0,00	19		0,00	20		0,00	17		0,00
32		0,00	32		0,00	33		0,00	31		0,00
21	1	2,00	35		0,00	19	1	2,38	34		0,00
	50	100,00		46	100,00		42	100,00		41	100,00

TABLO 14 - AKTÖRLER ORTALAMA TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	AKTÖRLER ORTALAMA			BAKANLIK LAR	HÜKÜMET, DEVLET	BİREYLER	STK VE AKTİVİSTLER
		SIRA	ADET	%	%	%	%	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	107	8,33	6,64	10,00	5,06	8,82
3	Eğitim	2	85	6,61	10,70	5,79	6,18	8,09
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	80	6,23	5,90	6,84	5,06	5,15
4	Uzay Araştırmaları	4	77	5,99	9,23	3,16	6,74	2,94
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	5	77	5,99	9,23	3,16	6,74	2,94
7	Lider Türkiye	6	72	5,60	4,43	7,89	3,93	4,41
5	Barış	7	71	5,53	3,69	8,42	5,06	5,88
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	70	5,45	4,43	6,84	4,49	3,68
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	51	3,97	1,85	2,11	5,06	4,41
11	Çevre	10	49	3,81	2,95	4,74	4,49	6,62
10	Kadın Hakları	11	45	3,50	3,32	2,63	6,74	5,88
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	43	3,35	2,58	2,11	5,62	4,41
14	Sağlık	13	39	3,04	4,80	3,68	3,37	0,74
13	Demokrasi / İnsan Hakları	14	35	2,72	1,85	3,16	1,69	5,88
16	Engelliler	15	34	2,65	3,32	2,63	0,56	1,47
15	Çocuk ve Gençler	16	31	2,41	4,06	2,11	2,25	2,21
17	Ulaşım / Trafik	17	31	2,41	2,21	2,63	0,56	2,21
18	Bir Arada Yaşamak	18	29	2,26	1,11	4,21	3,37	3,68
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	19	28	2,18	1,85	3,16	1,69	1,47
20	Kişisel Hayaller	20	24	1,87	1,48	0,53	2,25	2,21
21	Turizm	21	24	1,87	2,58	2,11	0,56	0,00
22	Siyasi Gelişmeler	22	20	1,56	1,11	2,11	2,25	1,47
23	Tarım ve Hayvancılık	23	20	1,56	2,58	1,58	2,81	0,74
24	Eşitlik	24	20	1,56	1,11	0,53	1,12	2,94
25	Spor	25	19	1,48	0,74	1,58	0,56	1,47
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	18	1,40	0,74	1,58	1,69	2,94
27	Lgbt Hakları	27	14	1,09	0,74	0,53	1,69	2,21
28	Sanat Ve Kültür	28	12	0,93	2,21	1,05	1,12	0,00
29	Kürt Meselesi	29	12	0,93	0,00	1,05	1,12	0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30	11	0,86	0,00	1,05	0,56	0,74
31	Hayvan Hakları	31	10	0,78	0,37	0,00	1,12	2,21
33	Anadilde Eğitim	32	8	0,62	0,00	0,53	1,12	0,74
32	Yaşlılar	33	7	0,54	0,74	0,53	1,12	0,00
34	Tarihi Bulgular	34	6	0,47	0,74	0,00	0,56	0,74
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	6	0,47	0,74	0,00	1,69	0,74
	TOPLAM		1285	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

DİĞER	TBMM	CUM-HURBAŞ-KANI	KAMU KURU-LUŞLARI	YEREL YÖNE-TİMLER	ÜNİVERSİ-TELER, BİLİM ADAMLARI	BAŞBA-KAN	AB, AHİM	SENDİ-KALAR
%	%	%	%	%	%	%	%	%
11,00	8,89	7,79	10,61	6,90	14,81	3,13	14,81	0,00
5,00	2,22	1,30	3,03	1,72	14,81	6,25	3,70	16,67
4,00	5,56	10,39	7,58	6,90	7,41	12,50	0,00	16,67
8,00	4,44	2,60	7,58	8,62	1,85	6,25	11,11	0,00
8,00	4,44	2,60	7,58	8,62	1,85	6,25	11,11	0,00
2,00	7,78	6,49	6,06	1,72	11,11	9,38	11,11	16,67
7,00	6,67	6,49	4,55	1,72	3,70	3,13	11,11	0,00
3,00	5,56	9,09	9,09	8,62	5,56	6,25	0,00	16,67
7,00	5,56	9,09	1,52	3,45	3,70	6,25	3,70	0,00
5,00	1,11	1,30	6,06	6,90	0,00	0,00	0,00	0,00
3,00	3,33	1,30	0,00	1,72	3,70	3,13	0,00	0,00
1,00	4,44	2,60	3,03	6,90	1,85	3,13	3,70	0,00
4,00	3,33	1,30	1,52	1,72	0,00	6,25	0,00	0,00
2,00	3,33	2,60	1,52	1,72	3,70	3,13	3,70	0,00
3,00	2,22	1,30	4,55	8,62	3,70	3,13	0,00	0,00
1,00	2,22	3,90	1,52	3,45	0,00	0,00	0,00	0,00
4,00	4,44	1,30	6,06	3,45	0,00	0,00	3,70	0,00
1,00	2,22	1,30	3,03	0,00	0,00	0,00	3,70	0,00
1,00	2,22	5,19	0,00	3,45	3,70	0,00	3,70	0,00
2,00	1,11	3,90	3,03	1,72	3,70	3,13	0,00	0,00
1,00	2,22	3,90	4,55	1,72	3,70	0,00	0,00	0,00
4,00	1,11	0,00	1,52	0,00	0,00	3,13	0,00	0,00
1,00	0,00	1,30	0,00	0,00	1,85	3,13	0,00	0,00
2,00	2,22	3,90	3,03	0,00	0,00	3,13	0,00	0,00
5,00	0,00	1,30	0,00	5,17	1,85	0,00	3,70	0,00
2,00	2,22	0,00	0,00	0,00	1,85	0,00	0,00	16,67
1,00	1,11	1,30	0,00	0,00	0,00	3,13	3,70	0,00
1,00	1,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	2,22	2,60	3,03	0,00	1,85	0,00	0,00	16,67
1,00	1,11	3,90	0,00	1,72	0,00	3,13	0,00	0,00
0,00	1,11	0,00	0,00	0,00	0,00	3,13	7,41	0,00
0,00	2,22	0,00	0,00	1,72	1,85	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	1,72	1,85	0,00	0,00	0,00
0,00	2,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

TABLO 15 - AKTÖR GRUPLARI TABLOSU

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	BAKANLIKLAR			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	HÜKÜMET, DEVLET		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
3	Eğitim	1	29	10,70	1	Bilim ve Teknoloji	1	19	10,00
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	2	25	9,23	5	Barış	2	16	8,42
4	Uzay Araştırmaları	3	25	9,23	7	Lider Türkiye	3	15	7,89
1	Bilim ve Teknoloji	4	18	6,64	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	4	13	6,84
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	5	16	5,90	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	5	13	6,84
14	Sağlık	6	13	4,80	3	Eğitim	6	11	5,79
7	Lider Türkiye	7	12	4,43	11	Çevre	7	9	4,74
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	8	12	4,43	18	Bir Arada Yaşamak	8	8	4,21
15	Çocuk ve Gençler	9	11	4,06	14	Sağlık	9	7	3,68
5	Barış	10	10	3,69	13	Demokrasi, İnsan Hakları	10	6	3,16
16	Engelliler	11	9	3,32	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	11	6	3,16
10	Kadın Hakları	12	9	3,32	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	12	6	3,16
11	Çevre	13	8	2,95	4	Uzay Araştırmaları	13	6	3,16
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	14	7	2,58	16	Engelliler	14	5	2,63
23	Tarım ve Hayvancılık	15	7	2,58	10	Kadın Hakları	15	5	2,63
21	Turizm	16	7	2,58	17	Ulaşım, Trafik	16	5	2,63
28	Sanat Kültür	17	6	2,21	15	Çocuk ve Gençler	17	4	2,11
17	Ulaşım, Trafik	18	6	2,21	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	18	4	2,11
13	Demokrasi, İnsan Hakları	19	5	1,85	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	19	4	2,11
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	20	5	1,85	22	Siyasi Gelişmeler	20	4	2,11
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	21	5	1,85	21	Turizm	21	4	2,11
20	Kişisel Hayaller	22	4	1,48	26	Hak, Hukuk, Adalet	22	3	1,58
18	Bir Arada Yaşamak	23	3	1,11	25	Spor	23	3	1,58
24	Eşitlik	24	3	1,11	23	Tarım ve Hayvancılık	24	3	1,58
22	Siyasi Gelişmeler	25	3	1,11	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	25	2	1,05
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	2	0,74	29	Kürt Meselesi	26	2	1,05
27	Lgbt Hakları	27	2	0,74	28	Sanat Kültür	27	2	1,05
25	Spor	28	2	0,74	33	Anadilde Eğitim	28	1	0,53
34	Tarihi Bulgular	29	2	0,74	24	Eşitlik	29	1	0,53
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	30	2	0,74	20	Kişisel Hayaller	30	1	0,53
32	Yaşlılar	31	2	0,74	27	Lgbt Hakları	31	1	0,53
31	Hayvan Hakları	32	1	0,37	32	Yaşlılar	32	1	0,53
33	Anadilde Eğitim	33		0,00	31	Hayvan Hakları	33		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	34		0,00	34	Tarihi Bulgular	34		0,00
29	Kürt Meselesi	35		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00
	TOPLAM		271	100,00		TOPLAM		190	100,00

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	BİREYLER			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	STK VE AKTİVİSTLER		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
10	Kadın Hakları	1	12	6,74	1	Bilim ve Teknoloji	1	12	8,82
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	2	12	6,74	3	Eğitim	2	11	8,09
4	Uzay Araştırmaları	3	12	6,74	11	Çevre	3	9	6,62
3	Eğitim	4	11	6,18	5	Barış	4	8	5,88
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	5	10	5,62	13	Demokrasi, İnsan Hakları	5	8	5,88
5	Barış	6	9	5,06	10	Kadın Hakları	6	8	5,88
1	Bilim ve Teknoloji	7	9	5,06	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	7	7	5,15
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	8	9	5,06	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	8	6	4,41
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	9	5,06	7	Lider Türkiye	9	6	4,41
11	Çevre	10	8	4,49	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	10	6	4,41
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	11	8	4,49	18	Bir Arada Yaşamak	11	5	3,68
7	Lider Türkiye	12	7	3,93	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	12	5	3,68
18	Bir Arada Yaşamak	13	6	3,37	24	Eşitlik	13	4	2,94
14	Sağlık	14	6	3,37	26	Hak, Hukuk, Adalet	14	4	2,94
23	Tarım ve Hayvancılık	15	5	2,81	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	15	4	2,94
15	Çocuk ve Gençler	16	4	2,25	4	Uzay Araştırmaları	16	4	2,94
20	Kişisel Hayaller	17	4	2,25	15	Çocuk ve Gençler	17	3	2,21
22	Siyasi Gelişmeler	18	4	2,25	31	Hayvan Hakları	18	3	2,21
13	Demokrasi, İnsan Hakları	19	3	1,69	20	Kişisel Hayaller	19	3	2,21
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	20	3	1,69	27	Lgbt Hakları	20	3	2,21
26	Hak, Hukuk, Adalet	21	3	1,69	17	Ulaşım, Trafik	21	3	2,21
27	Lgbt Hakları	22	3	1,69	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	22	2	1,47
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	23	3	1,69	16	Engelliler	23	2	1,47
33	Anadilde Eğitim	24	2	1,12	22	Siyasi Gelişmeler	24	2	1,47
24	Eşitlik	25	2	1,12	25	Spor	25	2	1,47
31	Hayvan Hakları	26	2	1,12	33	Anadilde Eğitim	26	1	0,74
29	Kürt Meselesi	27	2	1,12	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	27	1	0,74
28	Sanat Kültür	28	2	1,12	14	Sağlık	28	1	0,74
32	Yaşlılar	29	2	1,12	34	Tarihi Bulgular	29	1	0,74
16	Engelliler	30	1	0,56	23	Tarım ve Hayvancılık	30	1	0,74
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	31	1	0,56	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	31	1	0,74
25	Spor	32	1	0,56	29	Kürt Meselesi	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33	1	0,56	28	Sanat Kültür	33		0,00
21	Turizm	34	1	0,56	21	Turizm	34		0,00
17	Ulaşım, Trafik	35	1	0,56	32	Yaşlılar	35		0,00
	TOPLAM		178	100,00		TOPLAM		136	100,00

TABLO 15 - AKTÖR GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	DİĞER			KONU BAŞLIĞI	TBMM		
		SIRA	ADET	%		SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	11	11,00	Bilim ve Teknoloji	1	8	8,89
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	2	8	8,00	Lider Türkiye	2	7	7,78
4	Uzay Araştırmaları	3	8	8,00	Barış	3	6	6,67
5	Barış	4	7	7,00	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	4	5	5,56
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	5	7	7,00	Fantastik ve Diğer Hayaller	5	5	5,56
11	Çevre	6	5	5,00	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	6	5	5,56
3	Eğitim	7	5	5,00	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	7	4	4,44
25	Spor	8	5	5,00	Şehircilik, Kentsel Tasarım	8	4	4,44
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	9	4	4,00	Ulaşım, Trafik	9	4	4,44
14	Sağlık	10	4	4,00	Uzay Araştırmaları	10	4	4,44
22	Siyasi Gelişmeler	11	4	4,00	Demokrasi, İnsan Hakları	11	3	3,33
17	Ulaşım, Trafik	12	4	4,00	Kadın Hakları	12	3	3,33
16	Engelliler	13	3	3,00	Sağlık	13	3	3,33
10	Kadın Hakları	14	3	3,00	Anadilde Eğitim	14	2	2,22
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	15	3	3,00	Bir Arada Yaşamak	15	2	2,22
13	Demokrasi, İnsan Hakları	16	2	2,00	Çocuk ve Gençler	16	2	2,22
24	Eşitlik	17	2	2,00	Eğitim	17	2	2,22
26	Hak, Hukuk, Adalet	18	2	2,00	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	18	2	2,22
20	Kişisel Hayaller	19	2	2,00	Engelliler	19	2	2,22
7	Lider Türkiye	20	2	2,00	Eşitlik	20	2	2,22
18	Bir Arada Yaşamak	21	1	1,00	Hak, Hukuk, Adalet	21	2	2,22
15	Çocuk ve Gençler	22	1	1,00	Kürt Meselesi	22	2	2,22
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	23	1	1,00	Tarihi Bulgular	23	2	2,22
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	24	1	1,00	Turizm	24	2	2,22
27	Lgbt Hakları	25	1	1,00	Çevre	25	1	1,11
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	26	1	1,00	Gazetecilik, Tarafsız Basın	26	1	1,11
28	Sanat Kültür	27	1	1,00	Hayvan Hakları	27	1	1,11
23	Tarım ve Hayvancılık	28	1	1,00	Kişisel Hayaller	28	1	1,11
21	Turizm	29	1	1,00	Lgbt Hakları	29	1	1,11
33	Anadilde Eğitim	30		0,00	Sanat Kültür	30	1	1,11
31	Hayvan Hakları	31		0,00	Siyasi Gelişmeler	31	1	1,11
29	Kürt Meselesi	32		0,00	Spor	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33		0,00	Tarım ve Hayvancılık	33		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	Yaşlılar	35		0,00
	TOPLAM		100	100,00	TOPLAM		90	100,00

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	CUMHURBAŞKANI			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	KAMU KURULUŞ-LARI		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	8	10,39	1	Bilim ve Teknoloji	1	7	10,61
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	2	7	9,09	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	2	6	9,09
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	3	7	9,09	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	5	7,58
1	Bilim ve Teknoloji	4	6	7,79	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	4	5	7,58
5	Barış	5	5	6,49	4	Uzay Araştırmaları	5	5	7,58
7	Lider Türkiye	6	5	6,49	11	Çevre	6	4	6,06
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	7	4	5,19	7	Lider Türkiye	7	4	6,06
15	Çocuk ve Gençler	8	3	3,90	17	Ulaşım, Trafik	8	4	6,06
24	Eşitlik	9	3	3,90	5	Barış	9	3	4,55
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	10	3	3,90	16	Engelliler	10	3	4,55
20	Kişisel Hayaller	11	3	3,90	21	Turizm	11	3	4,55
21	Turizm	12	3	3,90	18	Bir Arada Yaşamak	12	2	3,03
13	Demokrasi, İnsan Hakları	13	2	2,60	3	Eğitim	13	2	3,03
29	Kürt Meselesi	14	2	2,60	24	Eşitlik	14	2	3,03
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	15	2	2,60	20	Kişisel Hayaller	15	2	3,03
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	16	2	2,60	29	Kürt Meselesi	16	2	3,03
4	Uzay Araştırmaları	17	2	2,60	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	17	2	3,03
18	Bir Arada Yaşamak	18	1	1,30	15	Çocuk ve Gençler	18	1	1,52
11	Çevre	19	1	1,30	13	Demokrasi, İnsan Hakları	19	1	1,52
3	Eğitim	20	1	1,30	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	20	1	1,52
16	Engelliler	21	1	1,30	14	Sağlık	21	1	1,52
10	Kadın Hakları	22	1	1,30	22	Siyasi Gelişmeler	22	1	1,52
27	Lgbt Hakları	23	1	1,30	33	Anadilde Eğitim	23		0,00
14	Sağlık	24	1	1,30	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	24		0,00
25	Spor	25	1	1,30	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	25		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	26	1	1,30	26	Hak, Hukuk, Adalet	26		0,00
17	Ulaşım, Trafik	27	1	1,30	31	Hayvan Hakları	27		0,00
33	Anadilde Eğitim	28		0,00	10	Kadın Hakları	28		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	29		0,00	27	Lgbt Hakları	29		0,00
31	Hayvan Hakları	30		0,00	28	Sanat Kültür	30		0,00
28	Sanat Kültür	31		0,00	25	Spor	31		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	32		0,00	34	Tarihi Bulgular	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33		0,00	23	Tarım ve Hayvancılık	33		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	32	Yaşlılar	35		0,00
	TOPLAM		77	100,00		TOPLAM		66	100,00

TABLO 15 - AKTÖR GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	YEREL YÖNETİMLER			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	ÜNİVERSİTELER, BİLİM ADAMLARI		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
16	Engelliler	1	5	8,62	1	Bilim ve Teknoloji	1	8	14,81
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	2	5	8,62	3	Eğitim	2	8	14,81
4	Uzay Araştırmaları	3	5	8,62	7	Lider Türkiye	3	6	11,11
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	4	5	8,62	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	4	4	7,41
1	Bilim ve Teknoloji	5	4	6,90	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	5	3	5,56
11	Çevre	6	4	6,90	5	Barış	6	2	3,70
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	7	4	6,90	13	Demokrasi, İnsan Hakları	7	2	3,70
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	8	4	6,90	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	8	2	3,70
25	Spor	9	3	5,17	16	Engelliler	9	2	3,70
15	Çocuk ve Gençler	10	2	3,45	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	10	2	3,70
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	11	2	3,45	10	Kadın Hakları	11	2	3,70
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	12	2	3,45	20	Kişisel Hayaller	12	2	3,70
17	Ulaşım, Trafik	13	2	3,45	21	Turizm	13	2	3,70
33	Anadilde Eğitim	14	1	1,72	33	Anadilde Eğitim	14	1	1,85
5	Barış	15	1	1,72	26	Hak, Hukuk, Adalet	15	1	1,85
13	Demokrasi, İnsan Hakları	16	1	1,72	29	Kürt Meselesi	16	1	1,85
3	Eğitim	17	1	1,72	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	17	1	1,85
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	18	1	1,72	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	18	1	1,85
10	Kadın Hakları	19	1	1,72	25	Spor	19	1	1,85
20	Kişisel Hayaller	20	1	1,72	23	Tarım ve Hayvancılık	20	1	1,85
7	Lider Türkiye	21	1	1,72	4	Uzay Araştırmaları	21	1	1,85
14	Sağlık	22	1	1,72	32	Yaşlılar	22	1	1,85
21	Turizm	23	1	1,72	18	Bir Arada Yaşamak	23		0,00
32	Yaşlılar	24	1	1,72	11	Çevre	24		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	25		0,00	15	Çocuk ve Gençler	25		0,00
24	Eşitlik	26		0,00	24	Eşitlik	26		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	27		0,00	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	27		0,00
31	Hayvan Hakları	28		0,00	31	Hayvan Hakları	28		0,00
29	Kürt Meselesi	29		0,00	27	Lgbt Hakları	29		0,00
27	Lgbt Hakları	30		0,00	14	Sağlık	30		0,00
28	Sanat Kültür	31		0,00	28	Sanat Kültür	31		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	32		0,00	22	Siyasi Gelişmeler	32		0,00
34	Tarihi Bulgular	33		0,00	34	Tarihi Bulgular	33		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	34		0,00	17	Ulaşım, Trafik	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35		0,00
	TOPLAM		58	100,00		TOPLAM		54	100,00

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	BAŞBAKAN			GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	AB, AHİM		
		SIRA	ADET	%			SIRA	ADET	%
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	4	12,50	1	Bilim ve Teknoloji	1	4	14,81
7	Lider Türkiye	2	3	9,38	5	Barış	2	3	11,11
3	Eğitim	3	2	6,25	7	Lider Türkiye	3	3	11,11
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	4	2	6,25	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	4	3	11,11
14	Sağlık	5	2	6,25	4	Uzay Araştırmaları	5	3	11,11
6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	6	2	6,25	31	Hayvan Hakları	6	2	7,41
4	Uzay Araştırmaları	7	2	6,25	18	Bir Arada Yaşamak	7	1	3,70
8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	8	2	6,25	13	Demokrasi, İnsan Hakları	8	1	3,70
5	Barış	9	1	3,13	3	Eğitim	9	1	3,70
1	Bilim ve Teknoloji	10	1	3,13	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	10	1	3,70
13	Demokrasi, İnsan Hakları	11	1	3,13	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	11	1	3,70
16	Engelliler	12	1	3,13	27	Lgbt Hakları	12	1	3,70
24	Eşitlik	13	1	3,13	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	13	1	3,70
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	14	1	3,13	25	Spor	14	1	3,70
31	Hayvan Hakları	15	1	3,13	17	Ulaşım, Trafik	15	1	3,70
10	Kadın Hakları	16	1	3,13	33	Anadilde Eğitim	16		0,00
20	Kişisel Hayaller	17	1	3,13	11	Çevre	17		0,00
27	Lgbt Hakları	18	1	3,13	15	Çocuk ve Gençler	18		0,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	19	1	3,13	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	19		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	20	1	3,13	16	Engelliler	20		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	21	1	3,13	24	Eşitlik	21		0,00
33	Anadilde Eğitim	22		0,00	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	22		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	23		0,00	26	Hak, Hukuk, Adalet	23		0,00
11	Çevre	24		0,00	10	Kadın Hakları	24		0,00
15	Çocuk ve Gençler	25		0,00	20	Kişisel Hayaller	25		0,00
19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	26		0,00	29	Kürt Meselesi	26		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	27		0,00	14	Sağlık	27		0,00
29	Kürt Meselesi	28		0,00	28	Sanat Kültür	28		0,00
28	Sanat Kültür	29		0,00	22	Siyasi Gelişmeler	29		0,00
25	Spor	30		0,00	34	Tarihi Bulgular	30		0,00
34	Tarihi Bulgular	31		0,00	23	Tarım ve Hayvancılık	31		0,00
21	Turizm	32		0,00	21	Turizm	32		0,00
17	Ulaşım, Trafik	33		0,00	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	33		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00	32	Yaşlılar	34		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	35		0,00
	TOPLAM		32	100,00		TOPLAM		27	100,00

TABLO 15 - AKTÖR GRUPLARI TABLOSU (DEVAM)

SIRA ORT.	GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	SENDİKALAR		
			SIRA	ADET	%
1	3	Eğitim	1	1	16,67
7	2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	2	1	16,67
5	26	Hak, Hukuk, Adalet	3	1	16,67
2	29	Kürt Meselesi	4	1	16,67
9	7	Lider Türkiye	5	1	16,67
8	8	Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişmeler	6	1	16,67
12	33	Anadilde Eğitim	7		0,00
6	5	Barış	8		0,00
17	1	Bilim ve Teknoloji	9		0,00
4	18	Bir Arada Yaşamak	10		0,00
13	11	Çevre	11		0,00
10	15	Çocuk ve Gençler	12		0,00
14	13	Demokrasi, İnsan Hakları	13		0,00
33	19	Enerji, Sürdürülebilir Enerji	14		0,00
18	16	Engelliler	15		0,00
15	24	Eşitlik	16		0,00
3	9	Fantastik ve Diğer Hayaller	17		0,00
19	30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	18		0,00
16	31	Hayvan Hakları	19		0,00
24	10	Kadın Hakları	20		0,00
26	20	Kişisel Hayaller	21		0,00
29	27	Lgbt Hakları	22		0,00
34	12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	23		0,00
21	14	Sağlık	24		0,00
11	28	Sanat Kültür	25		0,00
30	6	Şehircilik, Kentsel Tasarım	26		0,00
31	22	Siyasi Gelişmeler	27		0,00
20	25	Spor	28		0,00
27	34	Tarihi Bulgular	29		0,00
28	23	Tarım ve Hayvancılık	30		0,00
22	21	Turizm	31		0,00
25	17	Ulaşım, Trafik	32		0,00
23	4	Uzay Araştırmaları	33		0,00
35	35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00
32	32	Yaşlılar	35		0,00
		TOPLAM		6	100,00

TABLO 16 - AKTÖRLER ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	AKTÖRLER ORTALAMA			BAKANLIKLAR			HÜKÜMET, DEVLET		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	1	107	8,33	4	18	6,64	1	19	10,00
3	Eğitim	2	85	6,61	1	29	10,70	6	11	5,79
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	3	80	6,23	5	16	5,90	4	13	6,84
4	Uzay Araştırmaları	4	77	5,99	3	25	9,23	13	6	3,16
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	5	77	5,99	2	25	9,23	12	6	3,16
7	Lider Türkiye	6	72	5,60	7	12	4,43	3	15	7,89
5	Barış	7	71	5,53	10	10	3,69	2	16	8,42
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	70	5,45	8	12	4,43	5	13	6,84
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	51	3,97	21	5	1,85	18	4	2,11
11	Çevre	10	49	3,81	13	8	2,95	7	9	4,74
10	Kadın Hakları	11	45	3,50	12	9	3,32	15	5	2,63
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	12	43	3,35	14	7	2,58	19	4	2,11
14	Sağlık	13	39	3,04	6	13	4,80	9	7	3,68
13	Demokrasi / İnsan Hakları	14	35	2,72	19	5	1,85	10	6	3,16
16	Engelliler	15	34	2,65	11	9	3,32	14	5	2,63
15	Çocuk ve Gençler	16	31	2,41	9	11	4,06	17	4	2,11
17	Ulaşım / Trafik	17	31	2,41	18	6	2,21	16	5	2,63
18	Bir Arada Yaşamak	18	29	2,26	23	3	1,11	8	8	4,21
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	19	28	2,18	20	5	1,85	11	6	3,16
20	Kişisel Hayaller	20	24	1,87	22	4	1,48	30	1	0,53
21	Turizm	21	24	1,87	16	7	2,58	21	4	2,11
22	Siyasi Gelişmeler	22	20	1,56	25	3	1,11	20	4	2,11
23	Tarım ve Hayvancılık	23	20	1,56	15	7	2,58	24	3	1,58
24	Eşitlik	24	20	1,56	24	3	1,11	29	1	0,53
25	Spor	25	19	1,48	28	2	0,74	23	3	1,58
26	Hak, Hukuk, Adalet	26	18	1,40	26	2	0,74	22	3	1,58
27	Lgbt Hakları	27	14	1,09	27	2	0,74	31	1	0,53
28	Sanat Ve Kültür	28	12	0,93	17	6	2,21	27	2	1,05
29	Kürt Meselesi	29	12	0,93	35		0,00	26	2	1,05
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	30	11	0,86	34		0,00	25	2	1,05
31	Hayvan Hakları	31	10	0,78	32	1	0,37	33		0,00
33	Anadilde Eğitim	32	8	0,62	33		0,00	28	1	0,53
32	Yaşlılar	33	7	0,54	31	2	0,74	32	1	0,53
34	Tarihi Bulgular	34	6	0,47	29	2	0,74	34		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	35	6	0,47	30	2	0,74	35		0,00
	TOPLAM		1285	100,00		271	100,00		190	100,00

TABLO 16 - AKTÖRLER ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	BİREYLER			STK VE AKTİVİSTLER			DİĞER		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	7	9	5,06	1	12	8,82	1	11	11,00
3	Eğitim	4	11	6,18	2	11	8,09	7	5	5,00
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	8	9	5,06	7	7	5,15	9	4	4,00
4	Uzay Araştırmaları	3	12	6,74	16	4	2,94	3	8	8,00
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	2	12	6,74	15	4	2,94	2	8	8,00
7	Lider Türkiye	12	7	3,93	9	6	4,41	20	2	2,00
5	Barış	6	9	5,06	4	8	5,88	4	7	7,00
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	11	8	4,49	12	5	3,68	15	3	3,00
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	9	9	5,06	8	6	4,41	5	7	7,00
11	Çevre	10	8	4,49	3	9	6,62	6	5	5,00
10	Kadın Hakları	1	12	6,74	6	8	5,88	14	3	3,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	5	10	5,62	10	6	4,41	26	1	1,00
14	Sağlık	14	6	3,37	28	1	0,74	10	4	4,00
13	Demokrasi / İnsan Hakları	19	3	1,69	5	8	5,88	16	2	2,00
16	Engelliler	30	1	0,56	23	2	1,47	13	3	3,00
15	Çocuk ve Gençler	16	4	2,25	17	3	2,21	22	1	1,00
17	Ulaşım / Trafik	35	1	0,56	21	3	2,21	12	4	4,00
18	Bir Arada Yaşamak	13	6	3,37	11	5	3,68	21	1	1,00
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	20	3	1,69	22	2	1,47	23	1	1,00
20	Kişisel Hayaller	17	4	2,25	19	3	2,21	19	2	2,00
21	Turizm	34	1	0,56	34		0,00	29	1	1,00
22	Siyasi Gelişmeler	18	4	2,25	24	2	1,47	11	4	4,00
23	Tarım ve Hayvancılık	15	5	2,81	30	1	0,74	28	1	1,00
24	Eşitlik	25	2	1,12	13	4	2,94	17	2	2,00
25	Spor	32	1	0,56	25	2	1,47	8	5	5,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	21	3	1,69	14	4	2,94	18	2	2,00
27	Lgbt Hakları	22	3	1,69	20	3	2,21	25	1	1,00
28	Sanat Ve Kültür	28	2	1,12	33		0,00	27	1	1,00
29	Kürt Meselesi	27	2	1,12	32		0,00	32		0,00
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	31	1	0,56	27	1	0,74	24	1	1,00
31	Hayvan Hakları	26	2	1,12	18	3	2,21	31		0,00
33	Anadilde Eğitim	24	2	1,12	26	1	0,74	30		0,00
32	Yaşlılar	29	2	1,12	35		0,00	35		0,00
34	Tarihi Bulgular	33	1	0,56	29	1	0,74	33		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	23	3	1,69	31	1	0,74	34		0,00
	TOPLAM		178	100,00		136	100,00		100	100,00

	TBMM			CUMHURBAŞKANI			KAMU KURULUŞLARI			YEREL YÖNETİMLER			ÜNİVERSİTELER, BİLİM ADAMLARI		
	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
	1	8	8,89	4	6	7,79	1	7	10,61	5	4	6,90	1	8	14,81
	17	2	2,22	20	1	1,30	13	2	3,03	17	1	1,72	2	8	14,81
	4	5	5,56	1	8	10,39	3	5	7,58	7	4	6,90	4	4	7,41
	10	4	4,44	17	2	2,60	5	5	7,58	3	5	8,62	21	1	1,85
	8	4	4,44	16	2	2,60	4	5	7,58	2	5	8,62	18	1	1,85
	2	7	7,78	6	5	6,49	7	4	6,06	21	1	1,72	3	6	11,11
	3	6	6,67	5	5	6,49	9	3	4,55	15	1	1,72	6	2	3,70
	6	5	5,56	3	7	9,09	2	6	9,09	4	5	8,62	5	3	5,56
	5	5	5,56	2	7	9,09	20	1	1,52	12	2	3,45	10	2	3,70
	25	1	1,11	19	1	1,30	6	4	6,06	6	4	6,90	24		0,00
	12	3	3,33	22	1	1,30	28		0,00	19	1	1,72	11	2	3,70
	7	4	4,44	15	2	2,60	17	2	3,03	8	4	6,90	17	1	1,85
	13	3	3,33	24	1	1,30	21	1	1,52	22	1	1,72	30		0,00
	11	3	3,33	13	2	2,60	19	1	1,52	16	1	1,72	7	2	3,70
	19	2	2,22	21	1	1,30	10	3	4,55	1	5	8,62	9	2	3,70
	16	2	2,22	8	3	3,90	18	1	1,52	10	2	3,45	25		0,00
	9	4	4,44	27	1	1,30	8	4	6,06	13	2	3,45	34		0,00
	15	2	2,22	18	1	1,30	12	2	3,03	25		0,00	23		0,00
	18	2	2,22	7	4	5,19	24		0,00	11	2	3,45	8	2	3,70
	28	1	1,11	11	3	3,90	15	2	3,03	20	1	1,72	12	2	3,70
	24	2	2,22	12	3	3,90	11	3	4,55	23	1	1,72	13	2	3,70
	31	1	1,11	32		0,00	22	1	1,52	32		0,00	32		0,00
	33		0,00	26	1	1,30	33		0,00	34		0,00	20	1	1,85
	20	2	2,22	9	3	3,90	14	2	3,03	26		0,00	26		0,00
	32		0,00	25	1	1,30	31		0,00	9	3	5,17	19	1	1,85
	21	2	2,22	29		0,00	26		0,00	27		0,00	15	1	1,85
	29	1	1,11	23	1	1,30	29		0,00	30		0,00	29		0,00
	30	1	1,11	31		0,00	30		0,00	31		0,00	31		0,00
	22	2	2,22	14	2	2,60	16	2	3,03	29		0,00	16	1	1,85
	26	1	1,11	10	3	3,90	25		0,00	18	1	1,72	27		0,00
	27	1	1,11	30		0,00	27		0,00	28		0,00	28		0,00
	14	2	2,22	28		0,00	23		0,00	14	1	1,72	14	1	1,85
	35		0,00	35		0,00	35		0,00	24	1	1,72	22	1	1,85
	23	2	2,22	33		0,00	32		0,00	33		0,00	33		0,00
	34		0,00	34		0,00	34		0,00	35		0,00	35		0,00
		90	100,00		77	100,00		66	100,00		58	100,00		54	100,00

TABLO 16 - AKTÖRLER ORTALAMA TABLOSU (AYRINTILI) (DEVAM)

GEN. SIRA	KONU BAŞLIĞI	BAŞBAKAN			AB, AHİM			SENDİKALAR		
		SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%	SIRA	ADET	%
1	Bilim ve Teknoloji	10	1	3,13	1	4	14,81	9		0,00
3	Eğitim	3	2	6,25	9	1	3,70	1	1	16,67
2	Ekonomi, İstihdam, İşsizlik	1	4	12,50	19		0,00	2	1	16,67
4	Uzay Araştırmaları	7	2	6,25	5	3	11,11	33		0,00
6	Şehircilik / Kentsel Tasarım	6	2	6,25	4	3	11,11	26		0,00
7	Lider Türkiye	2	3	9,38	3	3	11,11	5	1	16,67
5	Barış	9	1	3,13	2	3	11,11	8		0,00
8	Yerel Kalkınma / Bölgesel Gelişmeler	8	2	6,25	35		0,00	6	1	16,67
9	Fantastik ve Diğer Hayaller	4	2	6,25	11	1	3,70	17		0,00
11	Çevre	24		0,00	17		0,00	11		0,00
10	Kadın Hakları	16	1	3,13	24		0,00	20		0,00
12	Mutluluk, Özgürlük, Huzur	19	1	3,13	13	1	3,70	23		0,00
14	Sağlık	5	2	6,25	27		0,00	24		0,00
13	Demokrasi / İnsan Hakları	11	1	3,13	8	1	3,70	13		0,00
16	Engelliler	12	1	3,13	20		0,00	15		0,00
15	Çocuk ve Gençler	25		0,00	18		0,00	12		0,00
17	Ulaşım / Trafik	33		0,00	15	1	3,70	32		0,00
18	Bir Arada Yaşamak	23		0,00	7	1	3,70	10		0,00
19	Enerji / Sürdürülebilir Enerji	26		0,00	10	1	3,70	14		0,00
20	Kişisel Hayaller	17	1	3,13	25		0,00	21		0,00
21	Turizm	32		0,00	32		0,00	31		0,00
22	Siyasi Gelişmeler	20	1	3,13	29		0,00	27		0,00
23	Tarım ve Hayvancılık	21	1	3,13	31		0,00	30		0,00
24	Eşitlik	13	1	3,13	21		0,00	16		0,00
25	Spor	30		0,00	14	1	3,70	28		0,00
26	Hak, Hukuk, Adalet	27		0,00	23		0,00	3	1	16,67
27	Lgbt Hakları	18	1	3,13	12	1	3,70	22		0,00
28	Sanat ve Kültür	29		0,00	28		0,00	25		0,00
29	Kürt Meselesi	28		0,00	26		0,00	4	1	16,67
30	Gazetecilik, Tarafsız Basın	14	1	3,13	22		0,00	18		0,00
31	Hayvan Hakları	15	1	3,13	6	2	7,41	19		0,00
33	Anadilde Eğitim	22		0,00	16		0,00	7		0,00
32	Yaşlılar	35		0,00	34		0,00	35		0,00
34	Tarihi Bulgular	31		0,00	30		0,00	29		0,00
35	Vizesiz, Serbest Dolaşım	34		0,00	33		0,00	34		0,00
	TOPLAM		32	100,00		27	100,00		6	100,00

	AKTÖRLER	ADET	%
1	Bakanlıklar	271	21,09
2	Hükümet, Devlet	190	14,79
3	Bireyler	178	13,85
4	STK ve Aktivistler	136	10,58
5	Diğer	100	7,78
6	TBMM	90	7,00
7	Cumhurbaşkanı	77	5,99
8	Kamu Kuruluşları	66	5,14
9	Yerel Yönetimler	58	4,51
10	Üniversiteler, Bilim Adamları	54	4,20
11	Başbakan	32	2,49
12	Avrupa Birliği ve AHİM	27	2,10
13	Sendikalar	6	0,47
	TOPLAM	1285	100,00

SIRA ORT.	AKTÖRLER	ADET	%
1	Yürütme	636	49,49
3	Bireyler	178	13,85
4	Stk, Aktivist, Sendika	142	11,05
5	Diğer	100	7,78
6	Yasama	90	7,00
9	Yerel Yönetimler	58	4,51
10	Üniversiteler, Bilim Adamları	54	4,20
12	Avrupa Birliği ve AHİM	27	2,10
	TOPLAM	1285	100,00

EK2:

ÇALIŞMAYA

DİPNOT:

BİR UZMAN

DEĞERLENDİRMESİ

Bu bölüm, araştırmacı Ayşe avdar'ın, 1 Türkiye Hayali alışması verilerini inceleyerek ortaya koyduğu kişisel değerlendirme notlarını içermektedir. Raporda belirtilen görüşler, hiçbir Şekilde Denge Denetleme Ağı'nın duruşunu yansıtılmamakla birlikte, ileri okuma yapmak isteyenler için farklı bir perspektif sunabilmek amacı ile, ana çalışmanın ekleri arasında sunulmuştur.

Bu alışma yapılırken eldeki verilerin niteliğinden hareketle hem niteliksel hem de niceliksel analiz yapıldı. Zira eldeki araştırma materyali, hayal gazeteleri, ortak soruların alabildiğine açık uçlu tutulduğu bir hayal kurma ve yazma pratiği üzerine kurulmuştu. Böylesi bir materyalden hareketle ayakları mümkün olduğunca yere basan bir sonuca varabilmek için bir yandan bu çalışmanın gündemi açısından oluşturduğumuz yeni sorularla ilgili istatistikler oluştururken, bir yandan da niteliksel analize başvurarak söz konusu haberlerin ülkenin müşterek bugününe ve yarınına dair ne söylediğini, hayallerin ortaklaştığı, farklılaştığı ve çatıştığı eğilimleri anlamaya çalıştık. Aynı materyalin hem niteliksel hem de niceliksel analize tabi tutulması kurulan hayallerin en azından bu araştırma bağlamında boşa gitmemesini sağladı. İki analiz yöntemi kimi noktalarda birbirlerinin sağlaması niteliği taşırken, kimi noktalarda da bir diğerinin geride bıraktığı boşluklara anlam vermemizi sağladı. Kısaca söylemek gerekirse, elimizdeki araştırma materyalinin deneysel niteliği analiz yöntemleri konusunda da deneysel bir bakış açısı geliştirmemizi kaçınılmaz kılıyordu. Bu nedenle hayal gazetelerinde dile gelen eleştiri ve beklentileri bir yandan istatistiklere dönüştürürken, bir yandan da ülkenin içinde bulunduğu tarihsel, siyasal ve kültürel bağlamda ne anlama geldiklerini ve birbirleriyle nasıl ilişkilenebilecekleri sorularını önceleyen bir içerik analizi yaptık.

HAYALLERİN BAğLAMı

Projeye başlarken bu yönü dikkate alınmadıysa da; atölye çalışmalarında elde ettiğimiz hayal gazeteleri, hayallerin analizi ve ileride yürütülebilecek daha geniş kapsamlı bir projede ortak hayallerin kurgulanması açısından bakıldığında; göz önünde bulundurmamız gereken üç önemli noktayı gözler önüne serdi. Bunlardan

ilki ve en önemlisi Türkçe'ye, yani ortak dile hakimiyetin hayallerin içeriğini, kapsamını ve niteliğini ne kadar etkilediği. En yüksek eğitim düzeyinde bile dile, yalnız gramere değil, kelime bilgisine hakimiyetin ne kadar düşük olduğunu ve bu hayallerin kapsamının ve niteliğinin dile hakimiyet derecesiyle doğru orantılı biçimde genişlediğini, yükseldiğini gördük. Bu durum, son günlerde hakkında tartışmaların yeniden alevlendiği eğitim sisteminin ve içeriğinin ciddi sorunlar taşıdığını gösterdi. Basit ve kısa bir haberi yazacak gramer ve kelime bilgisinden yoksunluk, başta düşüncelerini ve beklentilerini ifade ve siyasi tartışmayı takip edebilmeyi sağlayan temel yetilerden, yani medya okur yazarlığı gibi yurttaşlık hukukunun gündelik hayata uyarlanmasını sağlayacak temel becerilerden de mahrum olma sonucunu doğuruyor. Özellikle bu çalışmaya katılan insanların büyük çoğunluğunun zaten örgütlü sivil toplumla bir şekilde temas halinde oldukları düşünüldüğünde, hem bu yoksunluğun yeni olmadığı hem de hemen hiç kimsenin bu yoksunluktan azade olmadığı da ortaya çıkıyor.

İkincisi ve birincisi kadar önemli bir başka sorun ise hayal kurmanın gerekliliği konusundaki inançsızlıktı. Bu inançsızlık, bugüne kadar kurulmuş hayallerin tamamının yıkıldığı ve bundan sonra da farklı bir deneyim yaşanamayacağı yolundaki bir karamsarlıktan kaynaklanıyor. Bir başka deyişle hayal kırıklığı en temel siyasi asgari müştereklerden biri gibi görünüyor.

Üçüncüsü ise hayallerin kavram alanının darlığı idi: Hayal gazetecilerimiz, hayallerini genellikle kendileriyle temas kurduğumuz sivil toplum kuruluşu çerçevesinde yapılan çalışmaların kapsamıyla ve orada kendilerinFe belirledikleri ortak hedeflerle sınırlı tutma eğilimindediler. Buradan, en azından bizim bu çalışma kapsamında ulaştığımız insanlardan ne kamusal ne de bireysel anlamda bir hayal kurmaları yolunda bir talepte bulunulmadığı ya da böyle bir açıklığın sağlanmadığı kanaatine vardık. Bu da yaptığımız çalışmanın ve planlamakta olduğumuz projenin ne kadar yerinde olduğunu gösterdi bize.

a. Türkçe'ye hakimiyet

Gerek nöropsikoloji gerekse sosyoloji ve antropoloji gibi alanlarda yapılan pek çok çağdaş araştırma hayal kurma pratiğinin dil bilgisiyle yakın bir ilişkisi olduğunu ortaya koyuyor. Örneğin Papeo ve diğerleri, yaptıkları empirik çalışmanın hipotezlerinden biri olarak hayal kurmanın (imagination) dilin bir eylemi olduğunu ortaya koyuyorlar.¹ Crowther de hayal gücünün dile hakimiyetle ne kadar yakından ilgili olduğunu söylüyor.² Her iki makale de bir yabancı dilden değil ana dilden söz ediyor ve hayal gücünün kapsam genişliğinin anadili kullanma becerisiyle doğrudan doğruya ilgili olduğunu ortaya koyuyorlar. Zira, ancak dil aracılığıyla hayal kurabiliyor, söylemesek bile bir hayali ancak dilin bize

① Liuba Papeo, Corrado Corradi-Dell'Acqua, ve Raffaella Ida Rumiati, "She' Is Not Like T: The Tie between Language and Action Is in Our Imagination", *Journal of Cognitive Neuroscience* 23:12, pp. 3939-3948

② Paul Crowther, "Imagination, language, and the perceptual world: a post-analytic phenomenology," *Continental Philosophy Review*, Vol: 45, No: 4, December 2012

sağladığı araçlarla kurgulayabiliyoruz. Bizim ulaştığımız hayal gazeteleri ise yalnız gramer dil bilgisi açısından değil, cümle yapısı ve kelime bilgisi anlamında da en yüksek eğitim düzeyinde bile büyük bir eksiklik olduğunu ortaya koyuyor. Bu da hayallerin büyük ölçüde acil ihtiyaçlar ve eksikliği, sıkıntısı hissedilen meselelerle sınırlı kalmasına neden oluyor. Hayaller bütüncül imajlardan oluşmuyor. Daha önemlisi somut adımlara bağlanmıyor. Büyük bir çoğulculuk ya da çeşitlilik de göstermiyor. Türkiye'nin içinden geçtiği siyasi, toplumsal ve ekonomik alanlarda yaşanan sıkıntılı, krizli dönemin ötesinde, dile hakimiyet anlamındaki eksiklik bu sıkıntılı, krizlerin ötesine geçmeyi kolaylaştıracak bireysel ya da ortak düşlerin kurulmasına da izin vermiyor. Bu eksikliğin yalnızca eğitim düzeyi görece düşük hayal gazetecilerinde değil, üniversite mezunları ve hatta akademisyen katılımcılar arasında da yaşandığı göz önünde bulundurulursa bu çalışmanın ortaya koyduğu en temel çıkarımlardan birinin dil öğrenimi konusunda bir an önce toplumsal bir seferberlik başlatılması olduğu söylenebilir.

b. Hayal kurmanın gerekliliği

Elimizdeki hayal gazetelerinin ortaya koyduğu bir başka gerçeklik ise hayal kurmanın gerekliliği konusundaki inançsızlık. Çoğu kısa kesilmiş, yarım bırakılmış cümlelerle kotarılmış hayaller ve hayallere konu olan meselelerin sınırlılığı bize hayal gazetecilerinin hayal kurmanın gerekliliği konusunda ikna olmadıklarını ortaya koyuyor. Bunun iki sebebi olabileceğini düşündük: İlki yine gündelik hayata yansıyan sıkıntıların aciliyeti ve bu sıkıntıların hayal kurarak geçmeyeceği yolundaki inançsızlık. İkincisi ise genel olarak Türkiye kültüründe hayal kurmanın boşuna, gereksiz yere harcanmış zamana denk geldiği konusundaki önyargı. Özellikle kamusal meselelere dair hayal gücünün, akla ilk gelen meseleyle sınırlı kalması, ortak hayal kurma çabasının ancak ortak sorunlara çözüm bulmak babında ve alabildiğine kısa erimli beklentilerle ilintili olarak harekete geçirilebildiğini gösteriyor. Bu manzara büyük ölçüde hayatta kalmaya odaklanmış insan psikolojisini andırıyor. Yeni şeyler, olmadık hevesler peşine düşmektense, sürmekte olan ve hayatiyet arz eden sorunlara ve bu sorunlardan en az etkilenecek hayatını sürdürmeye odaklanmış bir kolektif yaşam tecrübesine işaret ediyor bu hayaller.

c. Hayallerin kavram alanı

Hayallerin kavram alanının darlığı bir başka sorun alanı olarak çıkıyor karşımıza. İstatistiki çalışmanın da ortaya koyacağını düşündüğümüz ilk hayal konularından biri refah. Ekonomik refah eksikliği ve bu refahın elde edilmesi için yapılacak girişimler hakkındaki hayaller, ulusal ve yerel ekonomi konusunda hem bilgi hem de kapasite eksikliği olduğunun işareti olarak değerlendirilebilir. Ekonomik refahın en çok tekrarlanan hayal konularından biri olmasına rağmen, bu alandaki eksikliğin nasıl giderileceği konusundaki hayallerin genel olarak siyasetçiler ya da medya tarafından tekrarlanan ve bugüne kadar başarıya ulaştığı da pek görülmemiş öneriler olduğu göze çarpıyor.

İkinci en önemli hayal konusu ise ulusal, yerel ya da kişisel itibar, saygınlık talebine ilişkin. Bu türden hayaller, bu alanlardaki eksikliğin ne kadar büyük olduğunu ve ortak bir derde dönüştüğünü ortaya koyuyor. İlkinden farklı olarak bu alandaki sorunun nasıl giderileceği konusunda daha fazla sayıda öneri geliştiriyor hayal gazetecilerimiz. Bu önerilerin başında da bilim ve teknolojiye yapılacak girişimler geliyor. Ne var ki bu girişimleri kimin yapacağı, nasıl yapılacağı konusunda bir önerinin geliştirildiği hayal gazetelerinin sayısı bir hayli az. Kişisel hayallerse daha çok bütün bu sorun alanlarından kaçma, uzaklaşma fantazileri üzerine kurulu görülüyor. Bu da hayallere genel olarak bakıldığında hem sorunların hayal kurmakla çözülemeyeceğine ve aslında hem de bu sorunların pratikte çözülmesine yönelik karamsarlığa işaret ediyor.

Öte yandan bu hayaller formel ortamlarda, katılımcıların birbirlerini görebildikleri, isimlerini, iletişim bilgilerini verdikleri bir düzenek içinde kuruldu. Ülkenin siyasi koşulları çerçevesinde bu düzeneğin ürkütücü olabileceği ortadaydı. Bununla birlikte çok az katılımcının sözünü sakındığı, eleştirilerini dile getirmekten çekindiği ya da hayale konu olan müşterek meseleye ilişkin ironi geliştirmekten geri durduğu görülüyor. Bu da olanca karamsarlığa rağmen insanların ele aldıkları sorunları dert etmekten, bunlara dair çözümler düşünmekten ve gerekirse eyleme geçmekten vazgeçmediklerini gösteriyor. Hayal kurmanın beyhudeliğine rağmen bu çalışmaya katılmaktan vazgeçmemeleri de hayal kurmanın müşterek bir siyasal eylem olarak ne denli büyük bir potansiyel taşıdığının işareti.

Kurulan hayallerin içeriği ile mevcut siyasal tartışmanın gündemi bir arada düşünüldüğünde de umut verici bir tabloyla karşı karşıyayız. Siyasal tartışmanın karamsarlığına ve çatışmalarla dolu oluşuna rağmen kurulan hayallerin kahir ekseriyeti çatışmaların çoğulculuk temelinde çözüldüğü, insanların birbirlerine saygı duydukları, farklı taleplerin her düzeyde temsil edildiği bir Türkiye'yi hayal ediyorlar. Genel karamsarlık ise bu hayalin siyasetin üst yapısında karşılık bulamamasından kaynaklanıyor. Bu nedenle siyasetin geleceğine ilişkin hemen tüm haberler, mevcut siyasi liderlerin ortak karakterlerinin tam aksi istikamette yeni aktörlere ya da mevcut aktörlerin davranışlarının değişeceğine ilişkin hayallerle bezeli.

Bütün bunların ortaya koyduğu manzarayı şöyle özetlemek mümkün: Hayal kurmak konusundaki olanca gönülsüzlüğe ve inancsızlığa rağmen bu insanlar hayal kurmaya başladıklarında ekonomik refahla barışın birbirini yeniden ürettikleri, kişisel ve ulusal itibarın barış, demokrasi, özgürlükler, insan hakları gibi alanlardaki pozitif performanslara dayandığı bir dünya hayal ediyorlar. Hayal kuranların en önemli ortak sorunu, kurdukları hayalin ve ürettikleri sözün siyasetin üst yapısına taşınacağı mekanizmalardan yoksun olmaları. Bu dengesizlik, örgütlü sivil toplumun potansiyeli ve etkinlik yönü bağlamında önemli ip uçları taşıyor.

1. Çevre

- a. Çevre-çocuklar-doğu
- b. Çevre-kalkınma çelişkisi
- c. Çevre-kalkınma uyumu-bilim ve saygınlık
- d. Çevre ve aktör olarak devlet
- e. Kayıp potansiyel-teknoloji-çevre-sürdürülebilirlik
- f. Çevre-yerel yönetim-sivil toplum
- g. Çöp-yatırım

2. Şehircilik, kentsel tasarım

- a. Kentsel dönüşüm: Kabullenilmiş ancak yeniden tarif edilmiş bir kavram
- b. Daha az insan daha çok yeşil
- c. Şehir ve kutsal

3. Ulaşım, trafik

- a. Şehirler insanlar içindir
- b. Toplu taşıma
- c. İleri teknoloji ve umutsuzluk

4. Enerji ve sürdürülebilir enerji

- a. Enerjide kendine yetmek
- b. Atıl potansiyel

5. Tarım ve hayvancılık

- a. Önce ekonomi sonra tarım
- b. Temiz tarım vs kalkınmacı tarım
- c. Organik ya da ekolojik tarım ve yine kalkınma

6. Sağlık

- a. Hastalıkların sebepleri
- b. Sağlık hakkı vs. sağlık ekonomisi
- c. Kanser korkusu
- d. Mucizeler
- e. Ruh sağlığı

7. Ekonomi, istihdam, işsizlik

- a. Kalkınma yoluyla itibar
- b. İstihdam
- c. Nasıl kalkınacağız?
- d. Kayıp-atıl potansiyel

8. Siyaset

- a. Erdoğan ve siyaseti
- b. Nasıl bir siyaset?
- c. Yolsuzluk

9. Lider Türkiye - ulusal itibar

- a. Büyük Türkiye düşleri: Barışçıl emperyalizm
- b. Batı ve Türkiye

10. Barış (ve Savaş)

- a. Yurtta sulh-cihanda sulh
- b. Uluslararası barış - uluslararası aktörler
- c. Terörün çaresi de silahsızlanma
- d. Kimlik çatışmaları
- e. Barış-demokrasi bağlantısı
- f. Barış için hukuk
- g. Ayrıksı barış düşleri
- h. Suriyeliler

11. Kürt meselesi

- a. Meselenin tespiti ve çözüm önerileri
- b. Kürtlerden Türklere: Ne seninle ne de sensiz - Ayrılısak da beraberiz
- c. Barışın hukuku
- d. Kürtler ve siyaset

12. Anadilde eğitim

13. Bir arada yaşamak

- a. Yaşam tarzları
- b. Dini kutuplaşma

14. Kadın hakları

- a. Siyasi temsil
- b. Feminist mücadele
- c. Erkekler

15. LGBTİ hakları

16. Eşitlik

- a. Kadın-erkek-LGBTİ eşitliği
- b. Fırsat eşitliği
- c. Küresel eşitlik

17. Çocuk ve gençler

- a. Çocuk yoksulluğu
- b. Sorumsuz aileler, sorumlu yurttaşlar, çocuklara özel yaşam alanları
- c. Çocuk ve şehir
- d. Çocukların mutluluğu
- e. Genç işsizliği

18. Eğitim

- a. Eğitim reformu talebi
- b. Eğitim ve itibar
- c. Yüksek eğitim
- d. Din eğitimi
- e. Halk eğitimi ve mesleki eğitim
- f. Mesleki eğitim

19. Hak, hukuk, adalet

- a. Hukukun evrenselliği
- b. Mevcut halin eleştirisi

20. Mutluluk, özgürlük, huzur vs terör ve suç korkusu

- a. Terör
- b. Suç korkusu

21. Demokrasi, insan hakları

- a. Bir zlem olarak demokrasi ve mutluluk
- b. Demokrasi tarifleri

22. Gazetecilik, tarafsız basın

23. Engelliler

24. Yaşlılar

25. Spor

- a. Sağlık ve spor
- b. Spor ve itibar

26. Sanat-kültür

- a. Sanat ve gündelik yaşam
- b. Sanat ve eğitim
- c. El sanatları

27. Bilim ve teknoloji

28. Uzay araştırmaları

- a. Dünyanın aynası uzay
- b. Türkiye ve uzay

29. Yerel kalkınma, bölgesel gelişme

30. Tarihi bulgular - miras

31. Turizm

32. Hayvan hakları

33. Vizesiz, serbest dolaşım

34. Fantastik ve diğer hayaller

1. ÇEVRE

Yapılan haberlerin yüzde 9.7'si çevre teması üzerine kurulu. Bu babda çevre hakkında yazılan 50 haberden 31'inin müellifi kadınlar, 18'inin ise erkekler; buradan çıkartılabilecek sonuç, kadınların çevre duyarlılığının erkeklerden hayli fazla olduğu. Gençlerin çevre konusunda, daha büyük yaşta olanlara oranla daha duyarlı ve talepkar oldukları da görülüyor. 48 yaşın altında çevre haberleri yapanların sayısı, 35.

Çevre haberlerinin genel çerçevesi:

1. Çevre haberlerinin büyük bir çoğunluğu aynı zamanda kentsel çevreye ilişkin düşlerle ilintili olarak dile getiriliyor. Bir başka deyişle çevreden kasıt, yaşam alanının ekolojik dengesiyle daha çok ilgili. Bu da, kentlerin ekolojik dengesine ilişkin genel ve yaygın bir rahatsızlık olduğu anlamına geliyor.
2. Çevre dendiğinde en çok akla gelenler yeşil alanlar, parklar, ağaçlar.
3. İnsansız çevreye, doğal yaşama, insana hizmet etmeyen çevre yatırımlarına yönelik bir ilgisizlik söz konusu.
4. Çevre, özellikle "kaçış", "uzaklaşma", "huzur" temalı haberlerde sığınılacak yer olarak yine basit, kentten uzakta, yeşil ve doğal yaşam alanları biçiminde tasvir ediliyor.
5. Çevre kalkınmayla birlikte düşünülüyor ve düşleniyor. Dolayısıyla haberlerde çevre ve kalkınma arasındaki çelişkiye hem işaret ediliyor hem de çoğu zaman naif bir şekilde bu çelişkinin ortadan kaldırılması talep ediliyor. Bu da, sürdürülebilirlik kavramının yerleştiğini ve anlamlı bir karşılık bulduğunu gösteriyor.
6. Çevre haberleri arasında önemli bir kümeyi, teknolojinin çevrenin hizmetine sunulduğu temalar oluşturuyor. Bu da "çevreci teknoloji" kavramının da yerleşik ve üzerinde çalışılabilir bir çerçeveye sahip olduğunun işareti.

Aktörler: devlet, sivil toplum, firmalar, yerel yönetim

(a) Çevre-çocuklar-Doğu

Bilge, henüz 19 yaşında, İstanbul'da doğmuş ve yine İstanbul'da yaşıyor. Verilerimiz, ailesinin Türkiye'nin neresinden geldiği konusunda yeterli değil. Ancak az sonra yapacağımız analiz açısından, hayatının İstanbul'da geçiyor olması önemli. Kısacık hayal metinlerinin ana temasını çevre ve çocuklar oluşturuyor. Çevreye ilişkin talep, hayal ve beklentilerin birçoğunda olduğu gibi katılımcımız, yeşili, ağaçları, insanlar tarafından desteklenmiş ve korunmuş bir doğal çevreyi mutlu yaşamın anahtarı olarak görüyor. Dolayısıyla kendi hayatında ve Türkiye'de kurulu bulunan müşterek hayatta gördüğü en büyük eksikliğin doğal çevre, yeşil alan olduğunu söyleyebiliriz. Bu Türkiye hayalini önemli ve enteresan kılan ise şu ayrıntıda gizli: "Özellikle Doğu illerinde 7'den 70'e herkesin katılımıyla gerçekleşen etkinlik yüzlerde gülümsemelere yol açtı." Hayalini bu cümleyle sonlandırıyor Bilge. İstanbul'da doğmasına ve yaşamasına rağmen, mutluluk hayaline "Doğu"yu dahil ediyor. Ailesinin köken itibarıyla "Doğulu" olmasından bağımsız olarak, bu hayal gazetesinin yapıldığı

dönemde sürekli olarak kötü haberlerle, yıkımlarla ve ölümlerle gündeme gelen bu bölgeyi dert ettiğini ortaya koyuyor genç kadın. Hayalinin önceki cümleleri için bir yer belirtmemişken, bu bölgeyi mutlu düşüne çevre aracılığıyla dahil ediyor ya da mutluluk veren çevre düşüne başka bir bölgeyi değil ama Doğu'yu özellikle dahil ediyor. Bir başka deyişle, ülkenin doğusunda yaşananların farkında olduğunu ifade ediyor. Şehir ve gürültüyü aynı cümlede kullanarak yaşam alanının en büyük sıkıntısının bu olduğunu ifade ediyor. Bunun üstesinden gelmenin yolu olarak da çevreye insan eliyle yapılmış pozitif bir müdahaleyi öngörüyor. "Türkiye yeşilleniyor" başlığı altında kurduğu bu hayalin öznesi, başlıca aktörü yine şehirde yaşayanlar. Öte yandan yalnızca kendi şehriyle yetinmiyor. Ulusal düzeyde ve ısrar edilmiş, istikrarı sağlanmış bir etkinlikten bahsediyor. Buradan yola çıkarak Bilge'nin eksikliğini hissettiği şeyin yalnızca çevreye ilişkin olmadığını, ayrıca müşterek işlerdeki devamsızlıktan da muzdarip olduğunu söylemek mümkün. Bilge'nin başlıca aktörü sivil toplum. Dolayısıyla çevre ile kamu kurumları arasında pozitif bir ilişki kurduğuna ilişkin bir işaret vermiyor.

(b) Çevre-kalkınma çelişkisi

"Hükümet sözcüsü, İstanbul Boğazına yapılacak 8. köprü ihalesinin iptal edilerek yerine Rodos Heykelinin replikasının yapılacağını ve heykelin ayaklarının Boğazın iki yakasında olacağını, ayaklarına AVM ve ofis alanları yapılacağını belirtti. Gövdesinde ise ultra lüks daireler yaparak, İstanbul Boğazına ayaklarınızı uzatarak serinleyin' mottosu ile satışa çıkaracağını söyledi. 150 m. yüksekliğindeki heykelin bacakları arasından 8 şeritli 4 otoyol geçirilerek İstanbul'un trafiğine derman olacaklarını söyleyen sözcü, geçiş ücretinin bir öpücük olacağını vurguladı."

Hayal gazetesi muhabirimiz Seyhan, 22 yaşında, İstanbul'da doğmuş ve yine İstanbul'da yaşıyor. Bu çalışmada karşımıza çıkan en karamsar hayal gazetecilerinden biri. Ancak karamsarlığını karanlık tablolar çizerek aktarmıyor. Bunun yerine ironik, sarkastik bir dil tercih ediyor. Bu dilin temelini oluşturan hayal dilinin kaynağı ise mevcut şehirleşme pratiklerine ve toplumsal adaletsizliğe ilişkin gözlem ve itirazları. Seyhan, önce İstanbul Boğazı'na bir sekizinci köprü yapılmasını hayal ediyor ve hemen, daha aynı cümlede bu hayali ve ihaleyi iptal ederek yerine Rodos Heykeli'nin replikasının yapılacağını söylüyor. Bu devasa replikanın ayakları Boğaz'ın iki yakasına yerleştiriliyor; AVM ve ofis alanlarıyla donatılıyor.

(c) Çevre-kalkınma uyumu-bilim ve saygınlık

482 numaralı, ismini vermeyen, İstanbul'da yaşayan 26 yaşındaki kadın hayal gazetecimiz yazdığı sürmanşette şu temaya yer veriyor:

"World Green Innovation and Development Index (GRID) sıralamasında Türkiye birinci sırada yer aldı. Sürdürülebilir çevre ve enerji kullanımı, çevreyle uyumlu teknolojilerin yanı sıra küresel ısınmayı önleyici teknolojinin geliştirilmesi ve kullanımı konusunda öncü ve yenilikçi bir ülkedir."

Bu haber, eğitim, bilimsel araştırma, adil bölüşüm gibi alanlarda da karşımıza çıkan en temel taleplerden birine işaret ediyor. Türkiye yalnızca yeşil enerjiye ve çevreyle

uyumlu teknolojilere ağırlık vermekle kalmıyor, bu konuda dünya ülkelerine öncülük ederek itibar kazanıyor. Bu haberden, hayal gazetecimizin mevcut çevre karşıtı kalkınma politikalarını yalnız sonuçsuz ve yararsız bulmakla kalmadığını, bunlardan dünya nezdinde utandığını, bu türlü bir kalkınmayı muteber saymadığını da anlıyoruz. Dolayısıyla çevreye duyarlı bir kalkınma yalnız ekonomik refahın değil, aynı zamanda anlamlı ve muteber bir siyasal oluşun da temeli olarak görülüyor.

Haberde aktör olarak devlet ve sermaye sınıfının görüldüğünü ise zannediyorum ki söylemeye gerek yok. Aynı şekilde yapılan yatırım dolayısıyla itibar kazanılan ortam da, başka devletler ve yine uluslararası sermaye. Ne var ki haberde bu itibarın tescilinin yine World Green Innovation and Development Index gibi tarafsız bir araştırma kurumu tarafından yaptırılması ve bunun daha ilk cümlede dile getirilmesinden hareketle, haberi yazanın, devlet ve sermaye kesiminin de yine bilimsel olduğu varsayılan bir denetim sürecine tabi tutulması tahayyülü geliştirdiği söylenebilir.

(d) Çevre ve aktör olarak devlet

“Tüm Türkiye’de tamamlanan bisiklet yolları ile birlikte daha çevreci bir yaşam bizi bekliyor! Bir aileye birden fazla araç almama yasası ile birlikte bisikletliler günden güne artıyor. Böylece hem trafik çilesi hem de çevre kirliliğine çözüm bulması bekleniyor.”

Bu haberin müellifi de 25 yaşında, Konya’da yaşayan ama bir şekilde Eskişehir’le de ilgisi olan Ayşe. Ayşe’nin haberinin enteresan yönü, ele aldığı sorun çevre, çözüm önerisi bisiklet gibi sivil taleplerken, çözümün mutlak bir devlet etkinliğinden yani, bir aileye birden fazla araç almayı yasaklamaktan geçiyor olması. Daha iyi bir çevrenin toplumun değil, ancak devletin mutlak iradesiyle ortaya koyacağı politikalarla mümkün olacağını söylüyor Ayşe. “Birden fazla araç almama yasası” diye bir yasa icat ederken, aslında burada çevre formuna büründürdüğü trafik sorununun birden fazla araç alan, dolayısıyla aşırı tüketen insanlardan, dolayısıyla toplumdan kaynaklandığını düşünüyor. Ne var ki soruna ilişkin aciliyet hissi, toplumun bu konuda kendiliğinden harekete geçebileceği yönünde bir iyimserliği mümkün olmaktan çıkartıyor. Dolayısıyla bulunan hızlı çözüm, devletin yasaklayıcı otoritesi eliyle hem çevreye hem trafiğe derman olabilecek bir ortam.

“Ormanlardan ve çevreden sorumlu bakanlığın aldığı karara göre bu yıl her vatandaş için en az 10 adet ağaç dikilecek. Bu ağaçların özellikle; çınar, meşe, göknar, zeytin olması planlanıyor. Enerji Bakanlığı ile yapılan ortak çalışmada baraj yapımlarına ve HES'lere son verilmesinden bu yana farklı enerji türlerinin ve kaynaklarının değerlendirilmesi ile ormanlaşma artmış, oluşan enerji fazlasının ise komşu ülkelere ücretsiz olarak dağıtılmasını gündeme getirmiştir.”

Ankara’dan 42 yaşındaki Fehime’nin yukarıdaki haberinde de mutlak aktörlük salahiyetinin doğrudan doğruya devlet olduğu bir başka senaryo görüyoruz. Ormanlardan ve çevreden sorumlu bir bakanlık her yıl her vatandaşa 10 ağaç dikmeyi zorunlu kılıyor. Enerji Bakanlığı HES'lere son veren bir karar alıyor. Devletin bu denli mutlak aktör olduğu senaryolara başka temalarda da çokça

rastlamak mümkün. Buradan anlamamız gereken ve ilk bakışta çelişkili gibi duran iki vakıa söz konusu. Birincisi, müellifimiz mevcut kötüye gidişten devleti sorumlu tutuyor ve kurduğu hayalde ona yine bu kötüye gidişi geriye döndürme, telafi etme sorumluluğunu yüklüyor. İkincisi, toplumun (devletin bunca mutlak gücü karşısında ya da bazen zaten böyle bir eğilimi olmadığı için) çevreye ilişkin kararları kendiliğinden veremeyeceğini; çevrenin ancak devlet aracılığıyla kamusal bir koruma altına alınabileceğini düşünüyor. Her ikisinin temelinde de hem devlet-halk karşıtlığı hem de halkın gerek bu yolda irade göstermemek gerekse irade gösterecek olsa bile güçsüzlük dolayısıyla söz konusu sorumluluğu alamayacağı yolunda keskin ve yaygın bir kanaat olduğu anlaşılıyor.

(e) Kayıp potansiyel-teknoloji-çevre-sürdürülebilirlik

“Mühendislerimiz borla çalışan uçan aracı test etti. Ülkemiz bugün bor rezervlerine sahip olduğundan mühendislerimiz bor ile çalışan çevre kirliliği yaratmayan araç üzerinde sürdürdü, aracımızın ilk testini gerçekleştirdik.”

Aslen Batmanlı olan ancak Bursa’da yaşadığı anlaşılan 23 yaşındaki Mahmut, çevre ve kalkınma ilişkisini bu defa çevreyi kayıp potansiyelin dolayısıyla muhtemel bir kalkınmanın da kaynağı olarak görmek suretiyle kuruyor. Ders kitaplarında ve genel olarak devlet tarafından yapılan propagandada Türkiye’nin bor madenleri açısından dünyanın en zengin ülkesi olduğu ancak bu madeni işlemeyi bilmediğimiz için yaratacağı zenginlikten de yararlanamadığımız anlatılagelir eskiden beri. Ekonomik zafiyetlerin gündeme geldiği zamanlarda da bu söylenti canlanır ve tekrar yaygınlık kazanır. Hayal gazetecimiz, aktörünün bilim-teknoloji-mühendislik olduğu bir ekonomik refah düşü kuruyor. Bu ekonomik refah düşünüyü geçerlileştirmek, meşrulaştırmak için de borla çalışan aracın çevre kirliliği yaratmadığını ekliyor. Buradan yola çıkarak müellifimizin ekonomik refaha sınır olarak çevre kirliliğini koyduğunu, bununla birlikte yine çevreyi ekonomik refahın kaynağı olarak konumlamak suretiyle bir tür sürdürülebilirlik tarif ettiğini söyleyebiliriz.

Ankara’dan 26 yaşındaki Saffet, tüm endişelerini birkaç cümlede yan yana getiriyor. Haberi şöyle: “Yeni geliştirilen bir teknoloji ile nükleer yakıtla çalışan ve çevreye zarar vermeyen bir araç geliştirildi. Aracın deneme sürüşleri iki yıl içerisinde tamamlandıktan sonra insanların kullanımına sunulacak olup aracın satış fiyatının 100 ile 150 bin dolar arasında olacağı tahmin edilmektedir.” Haberden katılımcının nükleer enerjinin zararları konusunda ikna olmadığını, teknolojinin bu enerjinin yararlı kullanımını sağlayacağına inandığını anlıyoruz.

İzmir’den 23 yaşındaki Ümit, çevreyi yerel kalkınma ve tanınırlığın aracı(sı) olarak görüyor. Bu türden bir temayı birçok yerel haberde görmek mümkün. Çevreyi, yalnız kaynakların işlenmesi yoluyla değil aynı zamanda sergileme, dolayısıyla turizm yoluyla da yerel refahın parçası olarak görme eğilimi bir hayli yaygın. Katılımcı, İzmir’i “temiz mavi” adını verdiği bir çevre festivaline ev sahibi yaptığı hayali haberinde, İzmir-İstanbul arasındaki mesafeyi de deniz yoluyla 17 dakikaya indiriyor. Dolayısıyla çevre ve kalkınma arasındaki karşıtlığı, kavgayı teknolojinin çözdüğü bir hayal kuruyor.

(f) Çevre-yerel yönetim-sivil toplum

“Sakarya Büyükşehir Belediyesi ve çevreci sivil toplum kuruluşlarının inisiyatifi ile hayata geçirilen ‘Geri dön, Geri dön’ projesi kapsamında tüm mahalle ve köylerde katı ve sıvı atıkların geri dönüşümünü sağlayan tasnif edilmiş çöp kutuları yerleştirildi. Yerel halk projeden memnun.”

Yukarıdaki haberin yazarı, 26 yaşındaki Sakaryalı Ersin Bey. Bu haberi sürmanşet kategorisi altına yazmış. Ersin Bey’in haber içeriği, siyasi partilerin milletvekili adaylarını belirlerken ön seçim yapmaları zorunluluğu getirildiğine dair. Buradan siyasal mekanizmalar hakkında bir hayli bilgi, deneyim ve öngörü sahibi olduğu sonucuna varabiliriz. Kendisi akademisyen ve çalışmaya, Özgürlük Araştırmaları Derneği aracılığıyla katılmış. Haberi, siyasi partilerde katılımcılığı kurumsallaştıracak, mantıklı ve üzerinde düşünüldüğü anlaşılabilir bir çözüm önerisinin hayalini kurduğu manşetin üzerine yazmış. Üçüncü haberinde Mars’ta, dünyanın tam tersi istikamette, özgürlükçü bir toplumsal yaşam kurulmasını düşünüyor. Bu yaşama dünyadan mülteci kabul edilmemesi ise aslında ciddi bir umutsuzluk barındırıyor. Bütün bunlara rağmen Ersin Bey çevre düşünürü yerelde, önce sivil toplum (ki bu sivil toplum kuruluşunun yerel olup olmadığını söylemiyor), ardından belediyenin katıldığı ve yerel halkın hizmet alıcı olarak belirlediği bir projeye anlatıyor. “Sivil toplum kuruluşlarının inisiyatifi” ile hayata geçirilen bu proje “geri dön” başlığını taşıyor. Belediye bunu kolaylaştırıyor ve yerel halk da memnun kalıyor. Bu örnek üzerinde bu denli durmamın sebebi, katılımcılığı örgütleyen mekanizmalar önerse ve bunu son derece mantıklı ve donanımlı bir dille yapsa da, yerele ilişkin haberinde o çevrede yaşamasına rağmen yerel halkın konumunu, hizmet almaktan ibaret olarak sunması. Dolayısıyla Ersin Bey’in aktörleri sivil toplum ve yerel yönetimden ibaret. Ancak yerel halkla sivil toplum arasında da ciddi ve kategorik bir ayrım söz konusu.

(g) Çöp-yatırım

Çevre haberlerinde önemli bir yeri, çöp ve geri dönüşüm teknolojileri tutuyor. Bu haberlerin diğerlerinden önemlice bir farkı aktörlerinin daha belirgin olması ki, bunun çöpün gündelik hayata daha yakın bir sorun olmasından kaynaklandığını düşünmek mümkün. Dolayısıyla bu sorunun çözümü hakkında spekülasyon yapmak da daha mümkün.

İzmirli Dursun Bey (23), çöp ve geri dönüşüm sorununu bir firmaya çözdürüyor. Adını GDT koyduğu bu firma “çöpsüz iyi bir dünya” sloganıyla çöplerden malzeme üretiyor. Firmanın kurucuları (muhtemelen uluslararası bir şirket) Türkiye’de başlattıkları bir projeyi dünya geneline yaydıkları için mutlu olduklarını açıklıyorlar. Çevre-kalkınma karşıtlığını tersine çevirmeye çalışan yaklaşımı burada da görüyoruz. Hem çevrenin hem yatırımcının kazandığı bir düzen kuruyor müellifimiz. İstanbul’dan Ahmet Bey (60), tamamen geri dönüşüm sistemlerine dayanan bir köy kurulduğunu hayal ediyor. Bu sayede şehirlerin de nefes alabileceğini öngören Ahmet Bey’in bu girişim için önerdiği şehir ise Denizli.

2. ŞEHİRCİLİK, KENTSEL TASARIM

Şehircilik ve kentsel tasarım meselesi en popüler konulardan biri olarak dikkat çekiyor. Tüm haberlerin yüzde 23,1'inde (83 adet) şehirlere ilişkin çeşitli öneriler ve tasarımlar sunuluyor. Haberlerin 30'u erkekler, 51'i ise kadınlar tarafından yapılmış. Dolayısıyla kadınların şehre ilişkin meselelere daha duyarlı oldukları anlaşılıyor. 18-32 yaş aralığında olup da şehir meselesini haberlerine taşıyanların sayısı 39, 33-48 yaş aralığında 21, 49 yaş üstünde ise 16. Dolayısıyla yaş ilerledikçe şehre ilişkin duyarlılığın ve umudun azaldığını söylemek mümkün ki, bu, kişisel hayallerin çoğunluğunda gelecek arzusunun şehirden uzakta yaşanılan sakin bir hayat olduğu tespitiyle de doğru orantılı. Bununla birlikte 49 yaş üstünde, şehir haberlerinin en çok anılan konular arasında kişisel hayallerle birlikte onuncu sırada yer aldığını belirtmekte fayda var.

Şehircilik ve kentsel tasarım konusundaki önerilerin neredeyse tamamı «kentsel dönüşüm» kavramının kabullenildiğini, benimsendiğini, öte yandan mevcut kentsel dönüşüm politikasının kökten bir şekilde eleştirildiğini ortaya koyuyor. Bu noktadan hareketle bu başlık altında toplanan haberlerin iletildiği ortak fikirler şunlar:

1. Kentsel dönüşüm gereklidir.
2. Mevcut kentsel dönüşüm politikası yanlıştır.
3. Şehirler yaşanamayacak kadar kalabalıklaşmış durumda.
4. Şehir sorunu ancak alternatif yaşam alanlarının üretilmesiyle çözülür, bu da tarımsal ve kırsal kalkınmayı gerektirir.
5. Kentsel dönüşüm ve kalkınma arasında doğrudan bir ilişki var (bu yalnızca bir-iki istisnada görülmüyor)

Aktörler: Devlet, cumhurbaşkanı, belediye, TOKİ

Not: İlginç olan, kentsel dönüşüm konusunda şu anda mutlak güce ve etkinliğe sahip olan TOKİ'nin adının neredeyse hiç geçmemesi. Bunun yerine devletin yine bir gizli özne olarak anılması söz konusu. Bununla birlikte belediyelerin çok az, sivil toplumun isminin ise neredeyse hiç anılmıyor olması, mevcut kentsel idari düzeni tam olarak yansıtır durumda. Yani hayal gazetecilerimiz bir şekilde, belediyelerle sivil toplumun, kentlerin düzeni ve geleceği konusunda hiçbir güce sahip olmadıklarının farkındalar. Bütün bunlar da şehir idaresinde merkezleşmenin ne kadar kesif bir hal aldığını, yurttaşların yaşam alanları konusunda söz sahibi olmadıklarının farkında olduklarını, dahası bunun onları kaygılandırıldığını gösteriyor. Bu arada kentsel dönüşüm kavramının benimsenmiş olmasına rağmen politikaların eleştirilmesi, bugüne kadar kentsel dönüşüme yapılan itirazların karşılık bulmadığını da ortaya koyuyor.

(a) Kentsel dönüşüm: Kabul edilmiş ancak yeniden tarif edilmiş bir kavram

Adana'dan Melike Hanım (61), kentsel dönüşümün hızla gerçekleştirildiği bir düş kuruyor. Buradan, kentsel dönüşüm çerçevesinde, bitmek bilmeyen inşa(at) halinden rahatsızlık duyduğunu anlıyoruz. Bununla birlikte cümlesine hemen "deprem"i de ekliyor. Bu da Melike Hanım'ın mevcut kentsel dönüşüm politikalarını deprem dolayısıyla kabullendiğini ortaya koyuyor. Dolayısıyla Melike Hanım, kentsel dönüşümü binaların depreme karşı sağlamlaştırılması şartıyla kabulleniyor.

Aslen Diyarbakırlı ancak çalışmaya İzmir'den katılan Nimet Hanım (50) da, kentsel dönüşüm kavramının hem içeriğini hem de gidişatını onayladığını ortaya koyuyor haberinde: "Miadını tamamlamış binalar ve gecekondular yerine modern binalar yapıldı."

İstanbul'dan Murtaza Bey (24) de kentsel dönüşüm fikrini benimseyen, ancak mevcut kentsel dönüşüm politikalarını onaylamayan müelliflerimizden biri. Halen kentsel dönüşüme karşı direnmekte olan Hürriyet Mahallesi'ni konu edinen Murtaza Bey, bu mahalleyi "dünyanın en yeşil mahallesi" ilan ediyor. Düzgün yapılaşmadan kastı ise, evlerin en fazla iki kat ve yeşil alan oranının çok yüksek olduğu bir plan. Bu şekilde hava kirliliğini çözmüş, çocuklar ve ailelerin mutlu oldukları bir yaşam alanı yaratmış oluyor.

Adana'dan İlknur Hanım da (64) merkezi ya da yerel idare inisiyatifiyle gerçekleştirilen bir kentsel dönüşüm fikrine sıcak bakıyor. Ancak tıpkı diğer müelliflerimiz gibi o da haberinde, dönüşümün mevcut şeklini eleştiriyor. Dört kattan yüksek binaların yıkıldığını aktardığı haber, doğrudan ağaçlandırma çalışmalarına, çevre kirliliğine son verildiğine ilişkin bilgi veriyor.

Kentsel dönüşüm politikalarının en yetkili organı olan TOKİ'yi aktör olarak gösteren haber sayısındaki azlığın şaşırtıcı olduğunu ifade etmeliyim. Bu haberlerden biri yine yukarıdakiler gibi kentsel dönüşüm ihtiyacını yadsımsan, TOKİ'nin geliştirdiği kentsel dönüşümü eleştiriyor. Ankara'dan Müşkül Pesent (kod adı olsa gerek, 34) TOKİ'yi hayalindeki kentsel dönüşümün aktörü yaparak kuruma bu yanlışını düzeltme şansı tanıyor adeta. TOKİ'nin birbirine benzeyen evler yapmaktan vazgeçip, yapacağı konutların şekline vatandaşlarla birlikte karar vermeye başladığını ifade ediyor haberinde. Ardından bu evler bir meclis tarafından onaylanıyor ancak bu meclisin hangi düzeyde olduğu belli değil.

TOKİ'nin aktör olarak belirttiği bir başka haber de fantastik nitelikte. Yunus Bey (Adana, 27) TOKİ'ye Mars'ta yaptırdığı evleri çekilişle sahiplerine dağıtıyor. Yunus Bey'in TOKİ'nin gücünün ve çalışma yöntemlerinin farkında olduğu anlaşılıyor. Yunus Bey'in haberinin bir diğer özelliği ise Cumhurbaşkanı Erdoğan ile TOKİ'yi bir ve aynı aktör olarak görmesi: "Cumhurbaşkanı Erdoğan Mars'ta TOKİ kuracak ve çekilişle Mars'tan ev sahibi olacağız."

(b) Daha az insan daha çok yeşil

Çalışmaya İstanbul'dan katılan 53 yaşındaki isimsiz bir kadın müellif de, İstanbul'un daha önce elde ettiği "dünyanın en yeşil kenti" unvanını koruduğu bir düş kuruyor. Aynı haberde şehrin nüfusunu azaltıyor ve yeşil alanları o kadar artırıyor ki, Google Earth ve Yandex gibi programlarda şehrin planı görünmezleşiyor. Bu müellifimizin, şehirlerin yaşanmaz hale gelmesindeki en önemli etkenler olarak kalabalıklaşmayı ve yeşil alanların azalmasını gördüğü anlaşılıyor.

Ankara'dan 22 yaşındaki isimsiz bir müellifimiz de yine İstanbul'la ilgili olarak nüfusun azaldığı bir düş kuruyor. İstanbul'un göç vererek eski bayram günlerinin sessizliğine büründüğü bir hayal haber kurguluyor ve bu sayede şehrin bir ucundan bir ucuna yalnızca 10 dakikada gidilebiliyor.

Yine İstanbul'dan 21 yaşındaki Hayriye Hanım, İstanbul'da nüfusun, hatta şehre geçici olarak geliş gidişlerin azaldığı bir düş kuruyor. Buna göre Cumhurbaşkanı, "elini kolunu sallayan İstanbul'a gelip burada hiçbir şey yapmadan yaşayamayacak" diyerek şehre girişleri kısıtlayan bir karar alıyor. Bu kararın uygulanması için bir sistem geliştiriliyor ve bu sistemin iki yıl içinde hayata geçirileceği ifade ediliyor haberde. Hayriye Hanım'ın haberi, tüm hayal haberleri arasında otoriteryen sistemler öneren çok az sayıdaki haberden biri. Ancak görüldüğü gibi bu otoriteryenlik, işaret edilen soruna başka bir çözüm bulma konusundaki umutsuzluktan kaynaklanıyor.

İstanbul'dan Mutlu Hanım (21) kentleşmenin yok ettiği yeşil alanları geri döndürüp, ağaçlık alanların 10 kat arttığı bir İstanbul şehri hayal ediyor. Bunun yanı sıra, şehirde daha çok hayvan barınağı açılıyor ve sahiplenme de (gizli özne konumundaki devlet tarafından) teşvik ediliyor.

Yeşil alan ve temizlik fikri de genellikle bir arada işleniyor kentlere ilişkin kurgularda: Kocaelili isimsiz erkek müellifimiz (23) Kocaeli'nde deniz ve hava kirliliğinin azaldığını (bittiğini bile değil maalesef), insanların artık denize girebildiklerini ve temiz hava sayesinde şehrin her yerinde vakit geçirebildiklerini yazıyor haberinde. Belediyenin, durduk yere yolları kazmayı bıraktığı için halkın sokaklarda yürüyebildiğini de ekliyor. Bütün bunlar Kocaeli'nde yaşanan kentsel krizin ipuçları niteliğinde. Belediye ise bu krizin yalnızca küçük bir bölümünün aktörü. Geriye kalan kirlilik/temizlik çelişkisi yine öznesiz olarak aktarılıyor.

Ankara'dan Sumru Hanım (41), Ankara'yı rekreasyon alanları ve parklarla güzelleştirirken, bir şekilde engelliler için de yaşanabilir kılıyor. Gizli özneli bir cümleyle Ankara'yı "engelsiz yaşam şehri" seçmesinden, öncelikle mevcut Ankara'yı engelliler için uygun bir yaşam alanı olarak görmediği, ikincil olarak da, engellilere uygun bir yaşama alanı olmanın bir kente saygınlık kazandıracağı kanaatini taşıdığı sonucuna varıyoruz.

Ankara için kurulan bir başka hayalde, ekolojik evlerden bahsedildiğini görüyoruz. Suna Durmaz (38) Ankara'daki evlerin ve yaşam alanlarının yüzde 60'ının ekolojik bir nitelik kazandığı bir hayal kuruyor. Bir yandan bu oranın yüzde 100'e ulaşması için çalışmalar devam ederken, diğer yandan ekolojik yaşam sayesinde insanların

ruh sağlıklarının iyiye doğru gittiğini söylüyor Suna Hanım. Bu hayalin önemi ise, mevcut Şehir düzeninin insanların ruh sağlığını tehdit ettiğine, kaygıya ve depresyona neden olduğuna dair bir kanaat sunması.

Öte yandan Ankara'dan Semih Bey (23) mevcut kentsel dönüşüm politikasının devam ettiğini öngörerek sonuçları hakkında spekulasyonda bulunuyor: Batıkent'te yapılan yeni konutların ilçenin nüfusunu on yılda iki katına çıkardığını, bu nüfus patlamasının bir Şehir plancısı tarafından *"Bu kadar insanın olduğu yerde pisliğin, kötülüğün ve ahlaksızlığın olmaması elde değil. Allah sonumuzu hayretsin"* diye yorumladığını aktarıyor haberinde.

(c) Şehir ve kutsal

Aslen Tuncelili olan ancak İstanbul'da yaşayan ve ismini vermeyen 26 yaşındaki kadın müellifimiz, diğer tüm hayal gazetecilerinden farklı bir yöne dikkat çekiyor. Tunceli'nin isminin Dersim olarak deđiŐtirilmesini öneriyor. Bunun da ötesinde Şehrin gerek doğal çevresi gerekse "ziyaret" leriyle kutsal olan tarafını hatırlatarak, burayı hiÇbir Şirketin giremeyeceği ve dokunamayacağı bir yaşam alanına dönüştürüyor. Bu bakış açısı, hem evre hem tarım hem de kent başlıkları altında kalkınmaya, ekonomik refaha dönük tarihi miras, doğal evre ve kentsel planlama anlayıŐlarından radikal biçimde farklı. Dini ve tarihi mirasın, kalkınma pahasına Őirketlerden ve yatırımlarından korunacağı bir siyaset öneriyor.

Bu başlık altında değerlendirilebilecek başka bir haber de İstanbul'da kentsel dönüŐümle ortadan kalkan Sulukule Mahallesi'yle ilgili. Sulukule için uzun süre mücadele eden Mary Hanım (63) başta Sulukule olmak üzere yerlerinden edilen yurttaşların tekrar mahallelerine yerleŐtirildiklerini hayal ediyor haberinde. Ancak mahallenin yıkılmıŐ olduğunu da hatırlatarak, talep halinde eski mahallelerin iyileŐtirilmiŐ halde yeniden inşa edileceğini haber veriyor. Mülkiyet düzeni yerine ise ömür boyu oturulabilecek kiralık sosyal konut çözümünü sunuyor.

3. ULAŞIM, TRAFİK

Ulaşım ve trafik sorunlarına toplam 34 haberde yer verilmiş. Bu meseleyi dert edenlerinin üçte ikisini erkekler (22 kişi) oluşturuyor. Yaş grupları arasında ise aşağı yukarı eşit bir dağılım göze çarpıyor.

Trafik daha çok kent ve kentsel tasarım meselesiyle birlikte gündeme gelen, teknoloji ve yine tasarım dolayımıyla çözülmesi önerilen bir sorun alanı. Kentlerin yaşanmaz hale gelmesinin nedenlerinden biri olarak konumlanırken yerel yönetimlerin çözme kapasitesinin yetersizliğiyle açıklanıyor. Ortaya konulan çözümlerse ya yüksek teknolojiye ve kamusal taşımacılığa ya da bisiklet gibi daha çevreci ve küçük ölçekli uygulamalara dayandırılıyor.

Ulaşım ve trafik başlığı altında öne çıkan sorunlar ve çelişkiler şöyle sıralanabilir.

1. Şehirler insanlar içindir, peki ama ulaşım ne olacak.
2. Çare toplu taşıma ama kim yapacak?
3. Çözüme ilişkin fikirlerin çalışmadığına yönelik genel bir umutsuzluk.

Aktörler: Tüm haberler içinde aktörlerin neredeyse hiç belirtilmediği bir kategori olarak ulaşım özellikle dikkat çekiyor. Yalnızca bir haberde belediyeye yer verilirken, diğer tüm haberlerde gizli özneler var. Ancak bu kategorideki gizli öznenin doğrudan doğruya devlet olduğunu söylemek de zor. Özellikle kaçış fantezilerinde teknoloji başlı başına her soruna çözüm bulan bir mistik aktör olarak tarif ediliyor.

(a) Şehirler insanlar içindir

İstanbul'dan 22 yaşındaki Tarık Bey, kendi şehrini paragrafın başına yerleştirdiği ama diğer büyük şehirleri de kapsadığı hayali haberinde yürütülen (yine gizli özne devlet) bir projeye arabalar için yeni otopark alanı yaratıldığını, bu sayede sokakların oyun ve spor yapılabilir hale geldiği bir kurgu oluşturuyor. Tarık Bey aslında kentlerin arabalara öncelik verilmek suretiyle tasarlanmasından duyduğu rahatsızlığı dile getiriyor. Ankara'dan Leyla Hanım (23) da yalnız kendi şehrinde değil tüm dünyada otomobillerin ortadan kalktığı, şehir içinde ulaşımın bisikletle uzun mesafelerde ise trenlerle sağlandığı bir hayali haber kurguluyor.

Otomobilsiz yaşam ulaşım konusunda en sık rastlanan çözüm önerilerinden biri otomobil sayısının azalması ve bunun için de kamusal taşımacılığa ağırlık verilmesi şeklinde.

İstanbul'dan Sinem Hanım (22) araba yolu gibi tüm şehri dolaşan bir bisiklet otobanı (botoban) hayal ediyor.

Doğum yeri Eskişehir olan ancak çalışmaya İstanbul'dan katılan Sevdalinka mahlıslı (25) yaşındaki kadın müellifimiz de Eskişehir'de taşıtların tamamen kaldırıldığı, bu sayede hava ve çevre kirliliğinin yok denecek kadar azaldığı, bu gelişmenin de insanların sağlık durumlarının düzelmesini sağladığı bir hayal kurguluyor.

Ankara'dan Orhan Bey (45) de otomobillerin doğaya verdiği zararın farkında. Ancak ulaşım ihtiyacını yadsımıyor ve otomobil konforundan da vazgeçmiyor. Bununla birlikte otomobillerin fiziksel içerikleri itibariyle doğaya zarar verdiğini de biliyor. Bu nedenle otomobil hurdalarının tamamen doğada ayrıştırılabildiği bir hayal haber kurguluyor. Buna göre arabanın tüm aksamı doğada tamamen yok olabilen maddelerden imal ediliyor.

(b) Toplu taşıma

Özellikle Ankara ve İstanbul'da toplu taşımadaki eksikliklerle trafik sorunu arasında doğrudan ilişki kurulması, bu alanda yapılan tartışmaların karşılık bulduğunu gösteriyor. Umutsuzluk ise merkezi ve yerel idarenin toplu taşımaya ağırlık vermeyeceğine olan inançtan kaynaklanıyor. Genel kanaat toplu taşımanın daha yaygın ve düzenli hale gelmesiyle otomobillerin neden olduğu trafik sorunu ve beraberindeki çevre ve hava kirliliği gibi problemlerin ortadan kalkacağı yolunda.

İstanbul'dan Doğuş Bey (27), yaşadığı şehirde araçların trafiğe çıkmasına plaka kısıtlaması getirilen bir çözüm öneriyor. Böylece bazı şeritler yalnızca toplu taşıma araçlarına açık şeritlere dönüşüyor ve trafik de rahatlıyor.

Ankara'dan yaşını belirtmeyen Nuriye Hanım ise Ankara'nın trafik sorununu metro ile çözüyor. Toplu taşıma meselesi bazen de teknolojiye ilişkin beklentilerle bir arada geliyor. İstanbul'dan Kezban Hanım (59) Türkiye'de herkesin eşitlik içinde yaşadığını söyleyerek başladığı kısacık mutlu hayalini "İstanbul'da ulaşım çok iyi, çünkü toplu taşıma şahane çalışıyor" diye devam ettiriyor. Buradan Kezban Hanım'ın en büyük umutsuzluk kaynaklarından birinin trafik ve toplu taşımanın olmaması olduğunu anlıyoruz. Düşün yüksek binaların yasaklandığı, beş katın üzerinde binalara izin verilmediği bir imar planı ile devam ettiğini de eklersek, Kezban Hanım'ın trafik sorununu mevcut kentsel dönüşüm politikalarıyla doğrudan ilişkilendirdiği sonucuna varabiliriz.

(c) İleri teknoloji ve umutsuzluk

Tüm hayal haberleri içinde ileri teknolojiye yönelik fantaziler büyük ölçüde hayal gazetesi müelliflerimizin mevcut durumu değiştirecek alternatifler üretemedikleri noktada gündeme geliyor. Bu da genel olarak teknoloji kavramının ne kadar mistik bir şekilde anlaşıldığı, adeta mucize üreten bir yüce oluş gibi görüldüğü izlenimine neden oluyor. Ulaşım da çözümü konusunda çok büyük umutların beslenemediği, aslında bu umutsuzluğun ulaşımın bir ihtiyaç olarak büyüklüğü, altyapının yetersizliği ve pahalılığı dolayısıyla son çare olarak fantazilere başvurulmuş bir hale işaret ediyor.

Çorumlu olan ancak Ankara'da yaşayan Erol Göktürk (27) elektronik araçlara geçilen bir gelecek hayal ediyor. Ancak bu araçların radyasyon yayabileceği endişesine sahip. Bunu da araçları havadan yürüttüğü, yerin ise yayalara ve hayvanlara kaldığı bir fantaziye dönüştürüyor. Erol Bey'in hayali otomobilsiz şehir arzularıyla örtüşüyor ancak görüldüğü gibi kendisi ulaşım ihtiyacının da farkında,

öte yandan her türlü teknolojinin çevre ve insan sağlığı açısından başka bir sorun üreteceğini de yadsımıyor. Bütün bu eğilimler arasındaki çelişkiyi de fantastik bir düşünceyle kurarak çözüyor.

İstanbul'dan Hüseyin Bey (46) ulaşım ihtiyacını azaltmak yerine kapsülle taşıma adını verdiği bir teknolojidten söz ediyor. Bu yolla insanlar evlerinden asansöre biner gibi çıkıp gidecekleri yere ulaşabiliyorlar. Arabalar için ayrılan araziler ise tarım için kullanılıyor. Ankara'dan Hasan (43) Bey, Hopa ve İstanbul arasında süper hızlı bir tüp geçit sistemi hayal ediyor. Tüp geçit adını verdiği bu sistem 500 yolcu taşıma kapasitesine sahip ve Hopa-İstanbul arasındaki mesafeyi yalnızca iki saatte katediyor.

4. ENERJİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ

Enerji haberleri genellikle ekonomik kalkınmaya ilişkin öngörülerle birlikte gündeme gelirken, sürdürülebilir enerjinin beklentinin çok üzerinde bir farkındalık çerçevesinde ve fakat gene ekonomik kalkınmaya gönderme yapar bir içerikle anıldığı görülüyor. Enerji ve sürdürülebilir enerji kavramları toplam 33 haberde anılıyor bu da haberlerin yüzde 6.4'üne denk düşüyor. Bu konuya temas bakımından erkeklerle kadınlar arasındaki fark ihmal edilebilir düzeyde. 33 haberden 15'ini yapanların 18-32, 11'inin 33-48 yaş aralığında olduğu göz önünde bulundurulduğunda enerji haberlerinin görece genç ve orta yaş kuşağında daha çok ilgi çektiği sonucuna varılabilir.

Sürdürülebilir enerjiye ilişkin haberleri çevreden ve kalkınmadan ayrı olarak düşünmek pek mümkün değil. Bu anlamda enerji konusuna ilişkin farkındalık, kalkınma ihtiyacının giderilebileceği bununla birlikte doğal kaynakların heba edilmeyeceği bir çerçeve sunuyor. Diğer haberlerde olduğu gibi bu kategori altında yer alan haberlerde de genel geçer beklenti ve temennilerin ötesinde bir öneri geliştirilmiyor. Öte yandan söz konusu beklenti ve temennilerin, bu alanda yapılacak çalışmaların toplumda karşılık bulabileceğini söylemek mümkün.

Bu konu başlığı altındaki haberlerde sunulan önermeler şöyle özetlenebilir:

1. Enerji kalkınma için gereklidir.
2. Kalkınma çevreyi tahrip etmeksizin gerçekleştirilmeli, dolayısıyla sürdürülebilir olmalıdır.
3. Enerjiye ilişkin seçimler siyaseti belirler
4. Türkiye potansiyel enerji kaynaklarını anlamlı bir şekilde kullanmamaktadır.
5. Türkiye atıl durumdaki kaynaklarını kullanarak enerji ihtiyacını kendi başına karşılayabilir.
6. Yenilenebilir enerji yalnız kalkınmanın değil, saygınlığın da kaynağıdır.
7. Fosil yakıtlar kötüdür.

Enerji alanının aktörleri: Bu alandaki aktörlerde de genel anlamda bir belirsizlik var. Enerji Bakanlığı'na yapılan bir kaç göndermenin dışında anlamlı bir aktör-iş planı yapıldığı söylenemez. Ancak tüm haberler göz önünde bulundurulduğunda gizli özne kullanılan cümlelerin büyük oranda devlete gönderme yaptığını, enerji alanında ise gereken yatırımın büyüklüğü ve kararların merkezi olması gerekliliği gibi nedenlerle başat aktörün devlet olarak görüldüğü söylenebilir.

(a) Enerjide kendine yetmek

Enerji haberlerinde en çok dikkat çekilen sorunlardan biri Türkiye'nin enerji konusunda kendisine yetmiyor oluşu. Bu soruna hemen tüm enerji haberlerinde rastlanıyor. Üretilen çözüm önerileri ise öncelikle rüzgar ve güneş gibi yenilenebilir kaynaklar. Ayrıca bor minerallerine ilişkin resmi söylemin de hayli büyük bir karşılık bulduğu anlaşılıyor.

Diyarbakırlı ve 25 yaşında olan Abdurrahman Bey'in hem sürmanşetinin hem de manşetinin konusu yenilenebilir enerji. Sürmanşette, Türkiye'nin dünyanın enerji kaynağının yüzde 5'ini ürettiğini haberleştirerek, yenilenebilir enerjinin kalkınma açısından önemli olduğunu ve Türkiye'nin de bu öneme haiz kaynağa sahip olduğunu ifade ediyor. Manşet haberinde ise bu kaynağın adresinin bor mineralleri olduğunu söylüyor. Dolayısıyla popüler bilgiye dayalı bir de proje üretiyor.

Yine Diyarbakırlı ve 23 yaşında olan ve adını vermeyen erkek bir müellifimiz ise konvansiyonel enerjinin önemine vurgu yapıyor. Ancak bu vurgunun daha sonra ele alacağımız Kürdistan fikri ile de siyasal bir ilişkisi var. Manşet haberi şöyle: "Kürdistan ile Türkiye arasında varılan antlaşmaya göre Kürdistan Petrolleri 10 yıl süreyle Batman Boru Hattı ile Türkiye'ye akacak. Yapılan antlaşma ile bölgesel ilişkilerin artacağı düşünülüyor." Bu haber kurgusunda bağımsız bir Kürdistan kurulduğunu, ancak petrol anlaşması ve boru hattı ile Türkiye ile Kürdistan arasında ekonomik bir bağın yeniden kurulduğunu görüyoruz. Buradan hareketle müellifimiz enerjinin stratejik önemi üzerinden Türkiye'nin Kürdistan'ı siyasi olarak tanıdığı ve yine enerji kaynakları aracılığıyla bu iki siyasi aktör arasında eşitler arasında bir ilişkinin mümkün olduğu bir başka kurgu daha oluşturuyor. Aynı müellif, dördüncü haberinde bu defa yenilenebilir enerji kaynaklarını gündeme getiriyor ki bu kurgu, Kürdistan ve Türkiye arasında petrol sayesinde kurulan eşitler arası ilişkiyle bir ölçüde çelişiyor. Bu habere göre Türkiye yalnızca rüzgar ve güneşten yararlanarak enerji ihtiyacının yüzde 90'ını karşılayabiliyor. Bu haber ise nehirlerin barajlarla sakatlanmadığı, çevrenin tahrip edilmediği bir kalkınma planına işaret ediyor. Geriye kalan yüzde 10'un petrolle, dolayısıyla Kürdistan'la yapılan anlaşmayla sağlandığı, dolayısıyla bu yüzde 10'un bu iki taraf arasında karşılıklı tanımaya dair eşit ilişkiye ayrılan pay olduğunu söyleyebiliriz.

Erzurum'dan Abdullah Bey (25), Türkiye'nin terörden kurtulduğu yolundaki haberini bor ile gücüne güç kattığı bir başka hayalle aynı cümlede birleştiriyor. Ankara'dan Sinan Bey (28) bor sayesinde Türkiye'nin ekonomik anlamda özgürlüğe kavuştuğu bir hayal kuruyor. Bu gelişmenin aktörü ise Türk bilim adamları. Bor yapılan araştırmalar sayesinde yeni nesil otomobillerde kullanılabilir ve nihayet Türkiye bağımsızlığa kavuşuyor. Kütahya'dan Cihan Bey (26) da yerli otomobil markası olarak tarihe geçen Şahin arabalarını borla çalıştırarak ucuz ulaşım sağlıyor. Üstelik bu arabalar tüm dünyada piyasaya çıkartılıyor. Cihan Bey'in hayalinin öncekilerden farkı, bor madeninin kaynağına yakınlığı. Ermenek'te çıkan bor madenini hem şehrinin hem de ülkenin kalkınmasında anahtar olarak görüyor. Adana'dan Ziya Bey'in (30) kurgusunda ise bor ışık hızıyla bir yerden diğer yere ulaşımı kolaylaştırıyor.

(b) Atıl potansiyel

Tıpkı çevre haberleri gibi enerji kaynaklarına ilişkin haberlerde de kayıp ve atıl potansiyelle sık sık dikkat çekildiğini görüyoruz. Örneğin, Denizli'den Neşe Hanım (38) güneş ve rüzgar gibi enerji kaynaklarıyla Türkiye'nin dünyanın tüm enerji ihtiyacının yüzde 25'ini karşıladığı bir düş kuruyor ve bu düşü kömür ve petrol gibi doğayı kirleten kaynaklarla enerji üretiminin durduğu bir çerçeveye ile tamamlıyor.

Çalışmaya İstanbul'dan katılan Nihat Bey (46) de güneş enerjisi santrallerinin enerji maliyetini çok düşürdüğü ve enerjinin herkes için bedava olduğu bir düşünce kuruyor. Ankara'dan Mehmet Bey (35) de 2029 itibarıyla Türkiye'de tüketilen enerjinin tamamının yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edileceğini söylüyor. Kırıkkale'den Kemal Bey (29) rüzgar ve güneş enerjisine yönelik yapılan çalışmalarla Türkiye'nin kapasite kullanımının yüzde 42 oranında arttığını, 2040 yılında yüzde 75'e ulaşılmasının hedeflendiğini yazıyor hayali haberinde.

Yine Ankara'dan Umut Bey (27) de 2030 itibarıyla Ankara'da kullanılan tüm elektriğin yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılandığını söylüyor. İlâveten Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarında dünya birincisi olduğunu söylüyor. Bu türden Türkiye'ye "birincilik", "öncülük" atfedilen haberleri genel olarak ülkenin uluslararası alanda saygın, muteber bir isme sahip olmasına dönük arzuyla birlikte okumak mümkün. Dolayısıyla Umut Bey, enerji kaynaklarının verimli ve çevreye duyarlı kullanımını ülke saygınlığı için de gerekli görüyor. Aslen Tekirdağlı olan ancak Denizli'de yaşayan Özcan Bey (46) ise güneş ve rüzgar enerjilerini, trafikte fosil yakıtların yerine ikame ediyor ve böylece hem trafik hem de hava kirliliği sorunlarını çözmüş oluyor.

Enerji konusundaki en radikal haberlerden biri Diyarbakır'dan gelmiş. Haberinde de silahsızlanma temasını inceleyen Neslihan Hanım (30) enerji konusunu sürmanşete taşımış ve Türkiye'nin "kan damarlarını kullanmak" anlamına gelen fosil yakıtlardan vazgeçtiği yolunda bir hayal kurmuş. Fosil yakıtlarını yerini ise güneş ve rüzgar enerjisi almış. Teknolojik bir yenilikle bu kaynaklarla üretilen enerji depolanabilmiş. Ancak enerjiyle ilgili haberini Diyarbakır'a, yani yaşadığı şehre ilişkin başka gelişmelerle de bağlamış. Yine Diyarbakırlı olan Abdurrahman Bey'in aksine, yaşadığı bölgenin olası petrol rezervini bir siyasal tanınma aracı olarak görmek yerine, söz konusu tanınmayı yenilenebilir ve çevreci enerji kaynakları üzerinden elde ettiği bir kurgu oluşturmuş. Muhtemelen birkaç küçük hayali habere tüm düşlerini sığdırma acelesiyle birçok başka meseleyi de enerji başlığı altına yerleştirmiş. Bunlar arasında çevreyi "kurtarma"nın yanı sıra, "etnik köken, cinsiyet ve renk ayrımı yapmaksızın ekosistemde meydana gelen tahribatı yok etmek amacıyla ormanlandırma çalışması" da bulunuyor. Dicle nehrinin üzerindeki kum ocaklarının kapatılması, tüketim toplumu olmaktan çıkmak gibi başka başlıklar da yine enerji başlığı altında yer alıyor. Bu durumu Neslihan Hanım'ın kafa karışıklığından çok, alelacele bile yazsa enerji meselesini, diğer geniş anlamda siyasal meselelerden ayrı düşünmediği şeklinde yorumlamak gerekir.

5. TARIM VE HAYVANCILIK

Tüm haberler içinde tarım ve hayvancılık konusuna değinilen haberlerin sayısı 23 bu da yüzde 4.5'e tekabül ediyor ki bunun hayli düşük olduğunu, dolayısıyla tarıma olan duyarlılığın beklenenin çok altında olduğunu söylemek mümkün. Öte yandan çevreye olan duyarlılıkla yan yana düşünüldüğünde ve tarım haberlerinin içeriğine bakıldığında, tarıma duyarlılığının yerini çevre duyarlılığına bıraktığı gözlemi yapılabilir ki bu da pek hayırlı bir gelişme sayılmamalıdır. Tarım ve hayvancılık konusundaki haberlerde bir diğer önemli mesele ise kadınların ve erkeklerin konuya bakışlarındaki farklılık. Toplam 23 haberin 18'i kadınlar tarafından, 5'i ise erkekler tarafından yapılmış. Bu, kadınların tarım meselesine daha duyarlı olduklarını gösteriyor. Yaş grupları arasında tarıma en çok ilgi gösterenler ise 49 yaş üstü (toplam 10 haber).

Birçok başlık altında, tek bir konuda yapılan tek bir önermenin bir çok farklı soruna çözüm olarak sunulduğunu görüyoruz. Tarım ve hayvancılık da bu tür konular arasında önemli bir yere sahip, hatta bu bakış açısının en geçerli olduğu alan olduğu söylenebilir. Bunun en önemli nedeni, muhtemelen, tarım ve hayvancılık'ı bütün o kalkınma, itibar ve toplumsal barışa, dünya barışına dair sorunlar arasında bir yer bulamama durumu. Bir başka deyişle tarım, hakkında düşünülmesi bir miktar uzmanlık gerektiren, bütün diğer sorunlar dururken üzerinde hele bir gazetede durulması o kadar da lüzumlu olmayan bir mesele gibi duruyor. Tarım ve çevre ilişkisinin, tarım ve endüstriyel kalkınma kadar yakından kurulmamış olması bu alanda yapılması gereken pek çok şey olduğunu gösteriyor. Bu çerçeveden bakıldığında tarım haberlerinin sunduğu bazı temel karakteristikler şunlar.

1. Tarım ekonomiye ilişkin bir meseledir.
2. Tarım kullanılmayan, heba edilen ekonomik potansiyellerden biridir.
3. Tarım kalkınmada ikincil bir öneme sahiptir.
4. Temiz tarım iyidir.
5. Tarımsal kalkınma Türkiye'nin dünyada saygınlık kazanmasına aracılık edecektir.
6. Tarım ve köy hayatı ilk bakışta yukarıdakilerle çelişkili gibi görünse de kaçış haberlerinde kendine yer buluyor. Bu da tarımın ve köylülüğün kalkınmanın ve şehirli hayatın aksi istikametinde konumlandığını ortaya koyuyor.

Aktörler: Kültür Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, çiftçiler

(a) Önce ekonomi sonra tarım

Ankara'da yaşayan ancak aslen Eskişehirli olduğu anlaşılan Mine Hanım (45) hem manşet haberinde, hem de yerel haber olarak tarıma yer vermiş (sürmanşetini ise kadın işsizliğine ayırmış bir cümleyle). Yerel haberinde Türkiye'nin tarım alanında yaptığı atılımlarla "dünyayı doyurmaya başladığını" söylediği bir hayal kuruyor. Konya ve Harran arasında kurulan "ova kardeşliği" projesi ile tarımsal üretimin arttığını da ilave ediyor. Konya ve Harran ovaları arasındaki kardeşliğin tarımsal

üretimi tam olarak nasıl artıracığı ile ilgili bir fikir vermiyor. Bunun mevcut siyasi sorunlara bir gönderme olduğu da söylenebilir. “Kardeşlik” kavramını böyle bir bağlamda kullanmasından yola çıkarak, Mine Hanım’ın tarımı, daha doğrusu tarım temelli ekonomik alışverişi “kardeşlik” tesisi için bir araç olarak gördüğü anlaşılıyor. Manşet haberde ise neredeyse fantastik denilebilecek bir kurgu yapıyor Mine Hanım: Türkiye’nin, kültür bakanlığı eliyle permakültürü Tanzania’ya tanıttığını söylüyor. Başlığı ise “tereciye tere sattık” şeklinde. Bu kompozisyonun Mine Hanım’ın yine akıllıca bir adımla Türkiye’nin şu anda sahip olmadığı bir bilgiyi iyice öğrenip, kaynağının ötesinde geliştirip tekrar pazarladığı gibi bir olay akışı çıkıyor. Bu da meselesi yine tam olarak tarım olmayan, daha çok itibar ve ticari etkinlikte araştırma-geliştirmeyi işaret eden bir yaklaşımı olduğunu ortaya koyuyor.

Zonguldaklı Fuat (50) ise doğrudan doğruya endüstriyel tarımdan yana yapıyor tercihini. Türkiye’nin önemli sorunlarından biri olan işsizliğin endüstriyel tarımla çözülebileceğini, ayrıca bu türlü tarımın iyi bir ihracat kaynağı olduğunu anlatıyor haberinde. Sosyal ve kültürel gelişmeleri ise ekonominin ardından ve ona bağlı olarak gerçekleşecek olumlu haberler olarak veriyor.

İsmi vermeyen Kayserili bir kadın müellifimiz, tarım ve ticareti ilişkilendiriyor haberinde. Buna göre hayvancılıkla uğraşanların yem giderleri devlet tarafından karşılanıyor.

(b) Temiz tarım vs kalkınmacı tarım

Tarım haberlerinde tekrarlanan temalardan biri de temiz tarım. Tam olarak ne anlama geldiği konusunda bir bulanıklık olduğu anlaşılrsa da bu tamlamanın yerleştiği rahatlıkla anlaşılıyor. Bu konudaki önermelerin daha çok büyük şehirlerde yaşayanlardan geldiği ise önemli bir ayrıntı olsa gerek. Buradan büyük şehirlerde yaşayanların tarım-gıda ilişkisini metinlerinde kurmuyor olsalar bile içkin olarak bunun farkında olduklarını ve temiz gıda arayışı, dolayısıyla beslenmeye dair bir endişe taşıdıkları çıkarsanabilir. Daha kırsal bölgelerde ise tarım kalkınmanın öncelikli olduğu, büyük miktarlarda üretim yapıp dünyaya ihraç edildiği kurgular ağırlıkta.

İstanbul’dan Şule Hanım (39), Ege Bölgesi’nde yalnızca temiz tohum ile tarım yapıldığına dair bir haber kurguluyor yerel haber bölümünde (İstanbul’u yerel olarak görmeyip yerel haber başlığı altında Ege’ye yönelmesi de İstanbul’a dair bir sorun olarak akılda tutulmalı). Temiz tohumu öncelikli olarak tecimsel olmayan tohum olarak kategorize ediyor. Tohumlar çiftçiler arasında takas yoluyla değiştiriliyor. Haberin son cümlesinden, ‘hedef bütün Türkiye ve sınırların ötesi!’ bunun bir proje olduğunu anlıyoruz. Fakat bu projenin aktörleri belli değil. “Çiftçi”den değil, “halk”tan söz ederek ve üretimi “tarla”da değil, “bölge toprakları”nda yaptırarak söz konusu projenin aktörlerini de zeminini de belirsizleştiriyor Şule Hanım.

Temiz tarım fikrinden bahseden bir başka müellifimiz ise yine İstanbul’dan Kasım

Bey (49). Kasım Bey, belirleyici aktörün Tarım Bakanlığı olduğu bir “temiz tarım projesi” hayal ediyor ve temiz tarımı da toprağın kimyasallardan arındırıldığı yüzde yüz organik üretim biçimi olarak tarif ediyor.

Aslen Bartınlı olan ancak Ankara’da yaşayan isimsiz bir kadın müellifimiz (58) de temiz ve tarım sözcüklerini yan yana kullanıyor ancak tam olarak temiz tarımdan söz ettiği söylenemez. Gizli öznel bir cümleyle azalan temiz su ve tarım alanlarına ilişkin bir proje başlatıyor ve bu sayede Ankara’da temiz su ve tarımdan alınan ürünü yüzde 70 artırıyor. Sürmanşette bu bilgiye yer verdikten sonra yerel haberde Türkiye’nin tarım ürünleri ihraç ettiğini ve komşu ülkelere borularla temiz su gönderdiğini kaydeden bir başka haber yapıyor. Bu iki haber yan yana düşünüldüğünde isimsiz müellifimizin de tarımı öncelikli olarak ekonomik bir etkinlik alanı olarak gördüğü sonucuna varılabilir.

Adana’dan Zübeyde Hanım (72) “iyi tarım” kavramını kullanıyor haberinde. Ancak bu konunun üzerinde fazlaca durmayıp doğrudan doğruya tarımın ekonomik getirisine ve Türkiye’ye sağladığı uluslararası saygınlığa geçiyor: “Tarım ürünlerimiz dünyada yoğun ilgi görüyor. İhracatımız milli ekonomiye büyük katkılar sağlıyor. İnsanlarımızın yüzü gülüyor.” “İyi tarım” kavramını kullanan bir başka müellifimiz ise Tokat’tan Rafet Bey (41). Ancak Rafet Bey de organize sanayi bölgesi ile yaş meyve sebze üretimi yapılan iyi ve organik tarım fabrikasını bir arada düşünüyor. Yani ne “temiz”, ne “organik” ne de “iyi” tarım sanayi tarafından eşlik edilmeksizin konu edilebiliyor.

Diyarbakır’dan Ferhat Coşkun (45) da yaşadığı şehrin bölgesinin “tarımda lokomotif” haline gelmesini ve 25 organize sanayi bölgesi kurulmasını tek bir cümlede anlatıyor. Yerel kalkınmanın öncelikli olduğu bu kurguda, hem tarım hem de endüstri yine yerel saygınlığın da anahtarı. Ancak gene tarımı ekonomik etkinlik alanı dışında çevreye ve gıdaya dair bir sorun alanı olarak gören bir bakış açısı değil bu.

Bursa’dan Bülent Bey (23) aynı şekilde tarımı ithalata ihtiyaç bırakmayacak kadar geliştirerek bir tür kaynak israfı eleştirisi yapıyor. Öyle ki bu düşün içinde Mars’taki arazilerde patates üretilen bir kurgu da yerleşiyor. Mars’ta çiftçilik yapılmasını hayal eden bir başka müellifimiz de yine Diyarbakır’dan Sara Hanım (31). Sara Hanım, Mars’ta yetiştirilen çileklerin dünyada yetiştirilenlerle aynı olduğunu ifade ederken, Marslı çiftçiyi de (muhtemelen tıpkı dünyalı meslektaşları gibi) fiyatlardan şikayet edip emeğinin karşılığını alamayan anonim biri olarak yerleştiriyor kurgusuna. Sonra bu çiftçiyi Mars’taki ve dünyadaki tarım bakanlıkları ile irtibata geçiriyor.

(c) Organik ya da ekolojik tarım ve yine kalkınma

Aslen Adıyamanlı olduğu anlaşılan ancak İstanbul’da yaşayan Gülnur Hanım (34) hayali haberlerini ekoloji, mutluluk, adalet, yeşil çevre ve nihayet organik tarım kavramları etrafında kurguluyor. İlk haberinde Türkiye’yi dünya mutluluk endeksinde ilk sıraya yerleştirip bu endeksin kriterlerini sıralıyor: “Refah, uzun

yaşam kalitesi, gelir dağılımındaki adalet, ekolojik ayak izi, yeşil alanlar, farklı kültürlerin bir arada barış içinde yaşaması.” Gülnur Hanım’ın tarımla ilgili ikinci düşününün mekanı ise Ürgüp: Organik üzümlerle organik şarapçılığın yapıldığı Ürgüp “yavaş şehir” olarak markalanıyor, kadınların yönettiği kooperatiflerle kalkınma hamlesi yapıyor.

Sınırlı sayıda hayal haberde ise tarım şehir hayatına alternatif bir yaşam ve ekonomi modeli olarak sunuluyor. İzmir’den Belgin Hanım (48) şehirlerin hızla boşaldığı, insanların yeniden köylerinde yaşamaya başladığı ama aynı zamanda köylerde tiyatro, kütüphane, lokanta, okul, bakkal gibi olanakların da bulunduğu bir hayat hayal ediyor. Bu düşünüyü organik tarımla birleştiriyor ve bilimi de bu düşünüyü destekleyen bir dinamik olarak haberine yerleştiriyor. Herkesin dans ettiği, alışverişin para ile değil takas ile gerçekleştirdiği bu yeni yaşam hayali aslında Belgin Hanım’ın kentli hayata dair endişe ve korkularını, bunun yanı sıra tarımın ve köylerin neden gözden düştüğüne dair gözlemlerini de ele veriyor. Buna göre köyler kültürel etkinliklerin azlığı nedeniyle cazip yaşama alanları değil. Şehirleri yaşanmaz kılan ise aşırı parasallaşmış yaşam koşulları.

Denizli’den Dilek Hanım (52) benzer şekilde kentlerden köye göçün başladığı bir gelişmeyi tasvir ediyor. Bu gelişmeyi mümkün kılan ise kısıtlamalardan azade, özgür, mutlu bir eğitimin mümkün olduğu reform. Bu sayede mutlu bir aile, mutlu bir iş hayatı ve mutlu bir hayat mümkün oluyor ve insanlar da köyelerine dönüyorlar.

Ankara’dan Ayşe Sinem Hanım (33) da köy hayatını dayanışmanın temel olduğu mutlu bir kurguyla dile getiriyor. Hopa’da ekolojik üretim yapılan bir köy tarif ediyor Ayşe Sinem Hanım. Köye -belli ki organik turizm çerçevesinde- gelenler köylülerle birlikte çay topluyor, şarap yapıyor ve tulum çalıyorlar. Köyler arasında misafirliklerle bilgi alışverişi yapılıyor. Küçük bir alanda da Lazlar, Hemşinliler, Gürcüler ve Türkler bir arada yaşama kültürü geliştiriyorlar. Bütün bu haberden Sinem Hanım’ın köyü aynı zamanda etnik kimliklerin otantik değerlerinin temsil edildiği bir yer olarak algıladığını görüyoruz. Ancak bu kimliklere ayrılan yer “küçük bir alan”dan ibaret. Köy her ne kadar ekolojik bir nitelik taşısa da ekonomik etkinliğin alanı olarak konumlanıyor. Dolayısıyla tıpkı önceki tüm haberler de olduğu gibi ilk bakışta ekoloji merkezli duran bu haber de köyü ekonomik etkinliklerin merkezde olduğu bir yaşama birimi olarak tasarlıyor.

6. SAĞLIK

Sağlık en popüler haber konuları arasında yer almakla birlikte bir çok başka haber başlığıyla karşılaştırıldığında popülaritesinin beklenenin altında olduğu söylenebilir. Toplam 42 haberin yazıldığı sağlık konusuna kadınların erkeklerden daha çok ilgi gösterdiği anlaşılıyor (29'a 18). Yaş grupları arasında ise aşağı yukarı eşitlik söz konusu, yine de gençlerin sağlık problemini, yine beklenenin aksine, orta ve üst yaş grubundan daha çok andıklarını söylemekte fayda var.

Sağlık alanında en çok göze çarpan iki mesele sağlık sektörünün tecimselleşmesi yolundaki genel eğilimin ve ekonomik tercihin bu alanda yazan kimi müelliflerde de karşılık bulunduğu, dolayısıyla bir ölçüde meşru bir zemine oturduğu. Sağlıkın bir turizm etkinliği olarak konumlandığı haberlerin sayısı, sağlık hakkından söz edenlerden daha fazla. En çok korkutan hastalık olarak kanser ön plana çıkarken, çözüm önerileri genellikle yine mucizeler yaratan teknolojiye dayanılarak veriliyor.

1. Çalışma ve kentsel yaşam koşulları insan sağlığını tehdit ediyor.
2. Sağlıkta eşitlik yok.
3. Sağlık bir hak ancak bu hak ticari etkinliğe de konu olabilir
4. En korkutucu hastalık kanserdir.
5. Sağlık sorunları ancak teknolojinin yarattığı mucizelerle çözülebilir.
6. Ruh sağlığı da bir sağlık problemidir ve insanların psikolojik desteğe erişimleri sağlanmalıdır.

Aktörler: Bilim insanları, sağlık bakanlığı, sivil toplum örgütleri, doktorlar ya da psikologlar

(a) Hastalıkların sebepleri

Yalnız doğrudan sağlık haberlerinde değil, kent ve çevreye ilişkin haberlerde de modern yaşam koşullarının insan sağlığını olumsuz etkilediği konusundaki kanaat sıkça tekrar ediliyor. Dolayısıyla çevre ve insan sağlığı ilişkisi konusunda tam anlamıyla bir konsensüs var. Bununla birlikte koruyucu sağlık önlemlerine çok az yer verildiğini görüyoruz. Daha çok insanların gündelik yaşam koşullarının iyileştirilmesi yoluyla sağlık sorunlarının azaldığı hayaller kuruluyor.

Ankara'dan Bulut Bey (23) sağlık problemlerinin nedeni olarak uykusuzluğu ve uykusuzluğun nedeni olarak da çalışma hayatını görüyor. Kurduğu hayalde mesai saati 10.30'a alınıyor, 13.30-14.30 arasında öğle molası veriliyor ve 19.00'da da mesai bitiyor. Böylece insanlar sabahları uykularını alabiliyor.

Yine Ankara'dan Ömer Faruk Bey (75) yaşadığı şehrin çevre sorunlarını sağlık problemlerinin başına yerleştiriyor. Trafığın, sokaklardaki kirliliğin hastalıklara sebep olduğunu ifade eden Ömer Faruk Bey, bu sorunun çözüldüğü, çocukların ve yaşlıların mutlu olduğu, şehrin yaşanacak hale geldiği bir hayal kuruyor.

Bursa'dan Berna Hanım (21) hastalıkların kaynağı olarak GDO'lu ürünleri görüyor. Ayrıca gençlerin temiz hava sahalarında yaşadığı, bu nedenle güne dinç başladıkları, uykuya bile daha az ihtiyaç duydukları bir hayat kurguluyor.

(b) Sağlık hakkı vs. sağlık ekonomisi

Sağlık genel ve sıkça başka konulardaki haberlerde de değinilen bir temenni olsa da bir hak olarak görüldüğü ya da bir hak olduğunun ima edildiği durumlar istisnai denecek kadar az. Bununla birlikte sağlığın ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak görüldüğü haberlerin sayısı çok daha fazla. Buradan sağlığın tecimselleşmesi yönündeki siyasi ve ekonomik eğilimin müelliflerimiz arasında da karşılık bulduğu sonucuna erişmek mümkün.

İzmir'den Gülden Hanım (62) sağlık alanındaki problemlerden biri olarak eşit haklardan yararlanamamayı görüyor. Kimsenin çaresiz bir hastalıkla savaşmak zorunda kalmadığı bu haberde önemli sorunlardan biri olarak da insanların hastanelerde saatlerce sıra beklemesi gösteriliyor. Bu da Gülseren Hanım'ın sağlık alanında gördüğü başlıca sorunun hastanelerin kapasite yetersizliği olduğunu ortaya koyuyor.

Erzurum'dan Gül Hanım (46) kendisiyle aynı soyadı taşıyan bir doktorun kanser dahil birçok hastalığa iyi gelen bir tedavi geliştirdiği haberini veriyor metninde. Bu sayede Türkiye'nin sağlık turizmi konusunda atılım yaptığını da ekliyor. Buradan Gül Hanım'ın sağlık sektörünü ekonomik etkinlik alanı olarak gördüğünü anlıyoruz.

Sağlığa ekonomik etkinlik olarak yaklaşan bir başka haber ise Denizli'den Meral Hanım (38) tarafından yapılmış. Meral Hanım, memleketi olan Buldan'ı kansere çözüm sunan Hadius Garius bitkisi aracılığıyla kalkındırıyor. Kanseri iyileştiren bu bitki sayesinde yerli ve yabancı hastalar ilçeye akın ederken, sağlık bakanlığı da bitkinin üretimi ve dağıtımını konusunda çalışmalar başlatıyor.

Diyarbakır'dan Suna Hanım da (31) sağlığı bir kalkınma aracı olarak görüyor. Buna göre Türkiye kök hücre konusunda yaptığı araştırmalarla omurilik felçli ve engellileri iyileştiriyor, Amerika'dan ve Çin'den gelen engelliler burada gördükleri tedaviyle evlerine yürüyerek dönüyorlar. Hatta tekerlekli sandalye üretimi duruyor.

(c) Kanser korkusu

Sağlık haberlerinde en ön plana çıkan konu kanser korkusu. Çare bulunması en çok hayal edilen bununla birlikte mucizelere en çok başvuru olan sağlık sorunu da yine kanser. Adana'dan Hayriye Hanım (23) kanser hastalığının çözümünü Afrikalı bilim insanlarına çözdürüyor. "İstemek başarmanın yarısıdır" tezinden yola çıkan bilim insanları, pozitif enerji ve beyin gücü ile kanser hastalığını tedavi ediyorlar. Ankara'dan Yağmur Hanım da (40) kanseri down sendromu, bipolar bozukluk, genetik hastalıklar başlıklarını sıraladığı haberinde "kansere çare bulunduğunu" ve bu hastalığın tarihin tozlu sayfalarına kaldırıldığını müjdeliyor. Yine Ankara'dan Nilay Hanım (50) da kanser hastalığını çözüyor ancak farklı olarak bir aktör de belirtiyor: Sağlık Bakanlığı. İzmir'den Şahin Bey ise (58) kanser hastalığını "bilimin özgürleşmesi" yoluyla çözüyor. Bu kısacık haber Şahin Bey'in çözümün aktörü olarak bilimi gördüğünü ortaya koyuyor. Adana'dan ismini ve yaşını belirtmeyen bir kadın müellifimiz de genetik ve çevresel faktörlerin neden olduğu kanseri

yüzde 80 etkili olduğu kanıtlanan bir hapla çözüyor. Bu haberi diğerlerinden farklı kılan ise ilacı halka ulaştıran aktör olarak sivil toplum örgütlerini işaret etmesi.

(d) Mucizeler

Başka konularda olduğu gibi sağlık başlığı altında da çözüm yolu bulunamayan meseleler hayal haberlerde kurgulanan mucizeler aracılığıyla ortadan kaldırılıyor. Ve yine diğer alanlarda olduğu gibi sağlık alanında da mucizelerin faili büyük oranda teknoloji ve bilim.

Kocaeli'nden ismini vermeyen bir erkek müellifimiz (23) mucizevi bir yüzükle tüm hastalıklara çözüm buluyor. Yüzüğü takan kişinin en ciddi hastalıkları bile tespit ve tedavi ediliyor. Ciddi hastalıklar arasında ilk sayılan ise kanser, ancak bu hastalık ayrı bir tedavi ile çözülüyor.

Ankara'dan Çetin Gökner (22) ise sağlık meselesini direkt ölümsüzlük araştırmalarıyla çözüyor. Ölümsüzlük mucizesinin faili genelde bilim, özelde ise Türkiyeli bilim insanları. Ölüme sebebiyet veren tansiyon, felç gibi hastalıkları yok eden tek bir ilaç üretiliyor. Böylece yaşamın değerine ilişkin felsefi düşüncelerin sorgulandığı, insanların yaşlanmadığı ve ölmediği bir dünya kuruluyor. Kayseri'den Billur Hanım da aşağı yukarı aynı minvalde bir hayal kurarak, Türkiyeli bilim insanlarının yaptıkları araştırmalarla ölümsüzlüğü mümkün kıldıklarını ve bunun ülkenin itibarını yükselttiğini yazıyor haberinde.

Teknolojinin yarattığı mucizelerle sağlık sorununa çözüm sunduğu bir başka haber de İstanbul'dan Yeşim Hanım (23) tarafından yazılmış. Buna göre Samanyolu Galaksisi keşfediliyor ve tüm hastalıkları iyileştiren bir madde keşfediliyor. Ardından başka gezegenlerde sağlık merkezleri kuruluyor ve dünya tüm hastalıklardan kurtuluyor.

(e) Ruh sağlığı

Az sayıda da olsa yazılan kimi haberlerde ruh sağlığının ya da psikolojinin bir sorun olarak anıldığını görüyoruz. Genel sağlık problemlerine bitişik olarak ya da özellikle kentsel hayatın insana verdiği zararın bir parçası olarak psikolojik sorunlara gönderme yapılıyor.

Örneğin Denizli'den Adile Hanım (62) ailelere belediye aracılığıyla ayda üç kez psikoloğa gitme zorunluluğu getiriyor ve beş aylık uygulamanın sonunda söz konusu ailelerin insanlara daha çok değer verdiğinin görüldüğünü anlatıyor. Buradan Adile Hanım'ın insanların birbirlerine değer vermemelerinin psikolojik sorunlardan kaynaklandığı kanaatinde olduğu sonucuna varıyoruz. Öte yandan bu kısacık haberde belediyeyi uygulayıcı aktör olarak konumlayan ve ona zorunluluk koyma yetkisi veren Adile Hanım, insanların kendi başlarına bu sorunun farkına varamayacakları, dolayısıyla bir otorite tarafından sorunu idrak etmelerinin sağlanması gerektiği inancında.

Hemşehrili Şenel Hanım ise kendi hayatı için kurduğu hayalde mesleki başarı olarak İstanbul'daki Kız Kulesi'nin psikolojik hizmetlerin ücretsiz olarak verildiği

bir merkeze dönüştüğünü hayal ediyor. Bu hayal fantastik gibi görünse de bir psikolog olarak Şenel Hanım'ın psikolojik desteği herkese ücretsiz olarak sağlanan bir hak olarak gördüğü sonucuna varılabilir.

Benzer bir eğilimi İstanbul'dan Merry Lol (30) da sergiliyor. Psikoloji eğitimi aldığını, ancak bu eğitime gerek kalmadığını hayal ediyor Merry Hanım. Bu kötü değil, iyi haber. Çünkü muhtemelen sivil toplum tarafından başlatılan "empatine sağlık" akımı ile insanların birbirlerini dinlemeye başlamaları, dolayısıyla artık psikolojik desteğe ihtiyaç duymaları nedeniyle gerçekleşen bir durum. Psikolojik sorunların sebebini önyargılara ve empati eksikliğine bağlayan Merry Hanım, sorunların çözümünü ise kişisel farkındalıkta buluyor. Merry Hanım da aslında psikolojik desteği yaygın ve herkesin ücretsiz yararlanabildiği, bunu en yakınlarından bulabildiği bir ihtiyaç olarak konumluyor.

Adana'dan Handan Hanım (23) ise psikoloji alanını kendisine saygınlık kazandıran bir etkinlik ve hizmet alanı olarak görüyor. Nobel Ödülü aldığını hayal eden Handan Hanım, İstanbul'da yalnızca psikoloji eğitimi veren bir üniversite açıyor ve çok sayıda başvuru alıyor.

7. EKONOMİ, İSTİHDAM, İŞSİZLİK

Ekonomi, istihdam ve işsizlik konusunda yazılan haberler, bilim ve teknolojiye ilişkin haberlerin ardından ikinci en popüler kategoriye oluşturuyor. Beklenenin aksine bu konu kadınların dikkatini, erkeklerden daha çok çekiyor. Az farklılıkla da olsa yaş ilerledikçe bu konuya duyulan algının arttığını söyleyebiliriz.

Ekonomi haberlerinden yola çıkılarak yapılabilecek tespitler şunlar:

1. Ekonomik kalkınma, Türkiye'nin uluslararası platformlarda karar süreçlerine de katılabilen, muteber bir ülke olmasıyla yakından ilişkili görülüyor. Bu noktadan hareketle, müelliflerimiz arasında, haberler her ne kadar ülke itibarıyla ilişkili gibi görünse de yoksulluğun genellikle saygınlıktan da uzak olmak şeklinde yorumlandığı kanaatine varılabilir.
2. Ekonomide gelişmişlik ölçüsünün daha çok BM, uluslararası araştırma kurumları, uzmanlar ve nihayet derecelendirme kuruluşları gibi daha çok Batı merkezli uluslararası platformlar olduğu anlaşılıyor.
3. Ekonomik refahla mutluluk arasında doğrudan bir ilişki kuruluyor.
4. İstihdam, işsizlik yalnız ekonomik bir sorun olarak değil aynı zamanda hem bireysel hem de müşterek mutsuzluk sebebi olarak kaydediliyor. İstihdam konusunda özellikle üniversite mezunlarının işsizliği meselesi ön plana çıkıyor. Ancak bunun bu çalışmanın koşullarından kaynaklanan bir vurgu olduğu rahatlıkla söylenebilir.
5. Ekonomik sorunların büyük ölçüde kaynakların yeterince kullanılmamasından kaynaklandığı düşünülüyor.
6. Ekonomik kalkınma dendiğinde büyük ölçüde klasik sanayi yatırımlarından bahsediliyor ve mevzu kalkınma olduğunda çevreye olan vurgu azalıyor.
7. Tarım ekonomik kalkınma perspektifine nadiren giriyor.
8. Türkiye'nin kalkınmama sorununun başka ülkeler tarafından sabote edilmesi olduğu yolundaki genel-geçer iddia müelliflerimiz arasında pek de kabul görmüyor.

Aktörler: Ekonomik kalkınma konusundaki haberlerin büyük bir bölümü gizli özneye yazılmış durumda. Ancak sanayiye yapılan göndermeler nedeniyle ve dolaylı olarak devlet ve sanayicilerin özne olarak görüldüğü söylenebilir. Bir haberde ise cumhurbaşkanı, kalkınma verilerini aktaran otorite olarak anılıyor. Bu noktadan hareketle kalkınmaya yönelik tahayyüllerde yurttaşların ve sivil toplumun kendilerini pasif durumda hissettikleri kanaatine varabiliriz. Bu da ekonominin halen katılıma kapalı bir faaliyet alanı olarak görüldüğünü ortaya koyuyor.

(a) Kalkınma yoluyla itibar

Haberlerin önemlice bir bölümü Türkiye'yi hem kalkındırıyor hem de kalkınma aracılığıyla uluslararası itibarını yükseltiyor. Lakin kalkınma kavramının yalnızca zenginleşme anlamında kullanılmadığını da belirtmek gerekiyor. Kalkınma büyük oranda gelir adaleti, çevreye duyarlı teknolojiler, işsizliğin ortadan kalkması,

demokrasi gibi temalarla birlikte ele alınıyor. Öte yandan “itibar”ın kaynağı olarak da BM gibi uluslararası kuruluşlar ve neredeyse mutlak bir ağırlıkla Batılı ülkeler oluşturuyor. Şöyle de diyebiliriz: Türkiye’nin itibarının kanıtlandığı alan sürekli olarak Batı’ya referansla tanımlanıyor. Kalkınma başlığı altında tarif edilen “Batı” kavramının içeriği ise uzmanlar, bilim adamları, finans kuruluşları, derecelendirme kuruluşlarından oluşuyor.

Ankara’dan Dilşah Hanım (25) Türkiye’nin yıllık reel milli gelirinin 2 trilyon dolara ulaştığı bir hayal kuruyor. Dilşah Hanım’ın bu gelişmeyi açıklayan aktör olarak gördüğü kişi ise Cumhurbaşkanı.

Ankara’dan Metin Bey (28) BM Kalkınma Fonu tarafından her yıl düzenlenen insani gelişmişlik endeksinde Türkiye’nin 10’uncu sıraya yükseldiğini haber veriyor. Uzmanların takdir ettiği Türkiye, 13 yılda 2017 yılında işgal ettiği 72’inci sıradan 10’uncu sıraya yükseliyor.

Edirne’den Selma Hanım (22) bu konuda bir miktar daha iddialı, Türkiye’yi refah düzeyi en yüksek ülkeler araştırmasında birinci sıraya yerleştiriyor. Refah kavramının içeriğini ise: “Ekonomi, kalite, iş ortamı, eğitim, sağlık, güvenlik ve kişisel özgürlükler” şeklinde sıraladığı bir dizi kriterle tarif ediyor.

Aslen Vanlı olduğu anlaşılan ancak çalışmaya Ankara’dan katılan ve ismini vermeyen (46) bir kadın müellifimiz ise yine Türkiye’yi bir skalada birinci sıraya oturtuyor ve bu skalanın başlıca iki kriteri olarak “demokrasi ve refah” sözcüklerini seçiyor.

Eskişehirli olduğu anlaşılan ve çalışmaya İstanbul’dan katılan Gülnihal (21) Hanım, ekonomik gelişmenin uluslararası itibar ölçütü sayıldığı yönünde kanaat bildiren haberlerden bir başkasını yazıyor. Gelişmenin araçları ve göstergeleri olarak ise, “İthalat, ihracat, Türk Lirası’nın değerlendirilmesi ve en önemlisi Türkiye’nin uluslararası karar alma süreçlerine katılması”nı sayıyor.

İzmir’den Fatih Bey (25) dünya üzerinde yapılan ekonomik veri analizlerine göre gelir dağılımında adaletsizliğin en az görüldüğü ülke olarak hayal ediyor manşet haberinde. Sürmanşet haberinde ise “terör”ün bitmesiyle yatırımların ve nihayet yatırımların arttığını anlatıyor. Böylece Fatih Bey’in kalkınmanın önündeki en büyük engel olarak “terör” sorununu gördüğünü anlıyoruz. Bir sonraki haberinin içeriğindeyse ithalat değil ihracat yapan ve özellikle dışarıya teknoloji ihraç eden bir Türkiye hayal ediyor.

(b) İstihdam

İstihdam konusundaki haberler, bu konunun ne denli büyük bir endişe kaynağı olduğunu ele verir nitelikte. Yukarıdaki başlıkla ilintili olarak tam istihdam, yani işsizliğin ortadan kalkması da Türkiye’nin uluslararası saygınlığını artıracak bir pozitif gelişme olarak sunuluyor.

Erzurum’dan Fatoş Hanım (62) istihdam açısından tam kapasiteye ulaşılan Türkiye’nin bu konuda dünya birincisi olduğunu müjdeliyor. Bunun sonucu olarak

tarif ettiği pozitif ortamın ölçütleri ise “insanlar mutlu ve tek amaçları çocuklarının da kendileri gibi iş bulmaları.” Fatoş Hanım’ın, iş bulmayı “tek amaç” olarak vurgulamasının ve mutluluğu da bu kompozisyona eklemesinin, mevcut halde işsizliğin ne denli büyük bir mutsuzluk kaynağı olduğuna ilişkin tespitinden ve endişesinden kaynaklandığı söylenebilir. Yine Erzurum’dan Abdurrahman Bey (23) ise kalkınmayı üretimde verimliliğe bağlarken, bunun da işçilerin sömürülmediği bir 2030 hayal ediyor. Aynı şehirden Nur Hanım (23) da işsizliğin ortadan kalktığı bir Türkiye hayali kaleme alıyor kısacık haberinde. Nur Hanım’ın vurguladığı öncelikli mesele ise üniversite mezunlarının işsizliği.

İstanbul’dan Ferit Bey (23) de Nur Hanım gibi genç işsizliğine vurgu yapıyor. Okulunu bitiren herkesin iş bulabildiği bir Türkiye hayal eden Ferit Bey’in haberini diğerlerinden ayıran ise bu gelişmenin sosyal sorumluluk projeleri ile sağlandığını duyurması. Bunlara örnek olarak ise “ilk fırsat” adlı bir projeyi gösteriyor.

İstanbul’dan Doğanca (27) Bey de işsizlik sorununun çözümlenmesine öncelik veriyor haberinde. Ancak bununla yetinmeyip iş memnuniyeti, iş güvenliği ve sendikalaşmayı da ekliyor. Bütün bu alanlardaki gelişmelerin ise AB çalışma yasalarına entegrasyonla mümkün olduğunu ekliyor. Bu yasaların işsizliğin yanı sıra işe alımda “merotizm”e (muhtemelen nepotizm) çare olduğunu söylüyor.

(c) Nasıl kalkınacağız?

Kalkınmanın araçları konusundaki ortak tahayyül, özellikle çevre konusuna duyarlılık, tarıma duyarsızlık, şehirlerin daha sade ve küçük olmasına yönelik talepler de göz önünde bulundurulduğunda hayli çelişkili bir görünüm arz ediyor. Kalkınmanın birincil aracı olarak halen sanayi görülüyor. Yerel haberler söz konusu olduğunda buna turizm de ekleniyor. Sanayi ar-ge, turizm ise yerel tarihi ve çevresel değerlerin keşfedilmesi ve iyi değerlendirilmesi gibi yine ar-ge denilebilecek etkinlik alanlarıyla donatılıyor. Buradan yola çıkarak kalkınma sorununa önerilen çözümlerin, klasik kalkınma politikalarından çok da uzaklaşmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bununla birlikte çevre konusundaki genel duyarlılık, klasik kalkınma politikalarının ekolojik ıslahı konusuna hayli kafa yorulduğunu ve bu konudaki duyarlılığın yerleşik bir hal aldığını ortaya koyuyor.

Erzurum’dan Asiye Hanım, Türkiye’nin doğu illerinde başlayan sanayi atılımı ile Kars, Erzurum, Ağrı, Van, Muş ve Erzincan’ın doğrudan 22’inci yüzyıla taşındığı bir hayal kuruyor. Sürmanşet haberinde ise Türkiye’yi de sanayileştirip uzay mekiği ve roket üretebilen bir ülkeye dönüştürüyor. Asiye Hanım, ne bu iki haberinde ne de sonrakilerde çevreye herhangi bir göndermede bulunmuyor.

Ekonomik kalkınmanın sanayi ile mümkün olduğunu düşünen müelliflerimizden biri de Denizli’den Gülen (44) Hanım. Özelde otomotiv sektörünü ön plana çıkartan Gülen Hanım, dünyanın en büyük araba fabrikasının Türkiye’de kurulduğunu, bunun sanayicilerin bir araya gelmesiyle mümkün olduğunu söylüyor. Gülen Hanım’ın “birçok sanayicinin bir araya gelerek kurduğu” bir araba fabrikası düşlediğinden yola çıkarak, korporatist bir kalkınma modeline gönderme yaptığı, rekabeti ise kalkınmaya mani bir durum olarak gördüğü söylenebilir.

Yine Denizli'den Eda (51) Hanım da değerlendirme kuruluşlarını aktör olarak andığı bir hayal kuruyor. Haberinde bu kuruluşların yaptığı açıklamaya göre Türkiye'nin dünya ekonomisinin lideri olduğunu ifade ediyor haberinde. Bu haberi diğerlerinden farklı kılan ise tarımsal kalkınmayı başrole oturtması. Bu sayede üretim kalitesi arttığı gibi, geliştirilen yeni modellerle ihracatta da artış sayılıyor. Bununla birlikte Eda Hanım bilişim ve yazılım sektörlerinde de atılım öngörüyor.

Önceliği yine sanayiye vermekle birlikte tarım ve hayvancılığı da kalkınma başlığı altında gören bir başka müellifimiz ise Mardin'den Serdar (18) Bey. Serdar Bey, sanayi ve tarımın yanı sıra maden işletmeciliği ve makine sanayiinde de gelişme arzu ediyor ve bu sayede Türkiye'nin istihdam ve ihracatta dünya ölçeğinde ön sıralara geçtiğini kaydediyor.

Tarım, sanayi ve özellikle ar-ge'nin anıldığı bir başka haber de Bursa'dan Deniz Bey. Türkiye'nin hem teknolojik aletler ihraç etmeye başladığını, hem GDO'lu tohumlardan vazgeçtiğini hayal eden Deniz Bey, bu sayede işsizliğin yüzde 1'e düştüğü, mutluluk oranının ise yüzde 92'ye yükseldiği bir Türkiye kurguluyor. Deniz Bey'in ekonomik refah ve mutluluk kavramlarının yakından ilişkili olduğu kanaatinde olduğunu anlıyoruz haberin kurgusundan.

(d) Kayıp-atıl potansiyel

Tıpkı enerji meselesinde olduğu gibi, kalkınmada da ön plana çıkan temalardan biri kayıp-atıl potansiyelin değerlendirilmesi yoluyla refaha erişme.

Bu konudaki tekil ancak enteresan örneklerden biri Ankara'dan Musa (49) Bey'in önerisi. 2023'te Lozan Anlaşması'nın sona erdiğini ve bu sayede Türkiye'nin ekonomide dünyaya yön verecek yeraltı ve yer üstü zenginliklerini kullanmaya başlayarak büyük bir ekonomik atılım yaptığını düşünüyor Musa Bey. Kanal İstanbul'un tamamlandığını, denizcilikte de duble kanallara ihtiyaç duyulduğunu beyan eden Musa Bey'in, özellikle AK Parti çevrelerinde dile gelen pek çok argümanı tekrarladığını söyleyebiliriz. Lozan Anlaşması'nın gizli maddeleri nedeniyle Türkiye'nin sahip olduğu potansiyeli gerçekleştirmediği ifade edilen bu gayri-resmi ancak popüler söylem, büyük ölçüde ülkenin içinden geçtiği sorunları geçmişte ve başka ülkelerin güç oyunları dolayısıyla yaratılan engellere bağlıyor. Ancak bu argümanın ya da benzerlerinin hayali gazetelerde hayli küçük bir oranda anıldığını, dolayısıyla sokaktaki popüleritenin bu çalışmada anlatılan "formel" düşlere yansımadağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Kayıp potansiyel arasında görülen kaynaklar arasında madenler önemlice bir yer tutuyor. Enerji bahsinde bor minerallerine ilişkin hayali haberleri anmıştım. Ankara'dan Semih (51) Bey ise tuz madeninin önemine dikkat çekiyor ve Tuz Gölü'nün sahibi olan Türkiye'nin dünyanın tuz ihtiyacını tek başına karşıladığını hayal ediyor.

8. SİYASET

Bu başlık altında etiketlediğimiz haberler dar anlamda, gündelik çekişmelerin yaşandığı siyaseti tartışan hayal haberlerden oluşuyor.

1. Cumhurbaşkanı Erdoğan bu başlık altında etiketlediğimiz haberlerin büyük bir bölümünün başlıca kahramanı. Kimi zaman adı anılarak kimi zamansa anılmaksızın ya eleştiriliyor ve bir an önce gücünü kaybetmesi dleniyor, ya da konumunu koruyarak zamanla bugün uyguladığı politikalarda ne kadar haklı olduğunu ispatlama şansı ediniyor. Her iki anlatımda da Erdoğan'ın bugünkü politikalarının yanlışlığına vurgu yapılıyor. İkinci grup, bu politikaların olumsuzluğunun geçici bir durum olduğunu, ilerde olumlu bir sonuca evrilecekleri umudunu taşıyor.
2. Ana muhalefet lideri Kılıçdaroğlu'na ilişkin tek haber, siyaseti bıraktığı yolunda.
3. Siyasetin üslubuna ilişkin haberlerde daha özgürlükçü, daha çoğulcu ve nezaketten ödün verilmeyen bir siyasi atmosfer arzu edildiği anlaşılıyor.
4. İdarenin yolsuzluğu da siyaset babında ele alınabilecek bir başka konu başlığı. Bu konunun üstesinden idarenin şeffaflaşması ve yargının denetim görevini yerine getirmesiyle gelinebileceği ifade ediliyor.

(a) Erdoğan ve siyaseti

Haberlerden bazıları müelliflerimizin siyasetin en başat aktörü konumunda gördükleri Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı konu ediniyor.

Timur Bey (Ankara, 24), ABD'nin eski başkanlarından Trump ile Türkiye eski Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Vatikan'da samimi buluşma gerçekleştirdiklerini hayal ediyor haberinde. Müellifimizin, bu iki liderin tarz ve siyaset anlamında birbirlerine benzemesine gönderme yaptığı tahmin edilebilir.

Kayseri'den Safinaz Hanım (28) Türkiye'nin kaydettiği kötüye gidişin tek sorumlusu olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı görüyor ve onun ölümünden sonra ülkenin normale dönmekle kalmayıp dünyanın en büyük devletleri arasına girdiğini, cezaevlerinin boşaldığını ve herkesin yüzünün güldüğünü hayal ediyor.

Fatma Hanım (Adana, 61), Erdoğan'ın bir an önce "hayatımızdan çıkıp gitmesi"ni diliyor. Bu sayede bütün endişelerinin ortadan kalkacağını, halkın Atatürk gibi herkese güven veren bir yöneticiyi seçebileceğini yazıyor.

Songül Hanım (Hatay, 52) haberinde Recep Tayyip Erdoğan sevilen bir lider olarak Cumhurbaşkanı olma konumunu koruyor. Ancak artık korku psikolojisinin bir sonucu olarak gördüğü korumalarla gezme alışkanlığını bırakarak, (kimi Batılı liderler gibi) bisikletle ve korumasız olarak dolaşıyor.

Cahit Bey (Ordu, 47), Erdoğan'a yönelik eleştirilerin haksızlığını vurguluyor haberinde. 2030 yılında, Erdoğan'ın haklılığının ortaya çıkacağını, Musul, Kerkük ve Suriye'nin "bizim toprağımız» haline geleceğini hayal ediyor. Mevcut iktidar partisinin siyasi söylemini benimsediği anlaşılan bir başka müellifimiz ise Dursun Bey (Diyarbakır, 49). Hayali haberinde bir başkanlık seçimi kurguluyor. Bu seçimde tüm sol partiler bir araya geldikleri halde yüzde 20 farkla seçimi kaybediyorlar.

Resul Bey (Kütahya, 50) ise, Erdoğan sonrası siyasete ilişkin bazı hayaller kuruyor haberinde. Her şeyden önce ülkenin ismini Anadolu Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı olarak değiştiriyor. Bu ülkede yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerde iki parti yarışıyor: Biri Necmettin Erbakan'ın başkanlık ettiği Osmanlı Partisi, diğeri ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın damadı Berat Albayrak. Erbakan, İslam dinine geçiş vaadinde bulunurken, Albayrak Türkiye'yi dünyanın en büyük üç ekonomisinden biri yapacağına söz veriyor. Bu haberin enteresan tarafı: Aynı gelenekten iki partiyi Türkiye'nin gelecek kurgusunda karşı karşıya getirmesi. Buna göre Erbakan isminin temsil ettiği parti, mevcut durumda sık sık Osmanlıcılık söylemine başvuran Erdoğan'ın siyasi mirasçısıyla rakip halde. Buradan müellifimizin, Erdoğan'ın Osmanlıcılık söylemini inandırıcı bulmadığı sonucuna varabiliriz. Öte yandan Erbakan geleneğine "İslam'a geçiş" vaadi verdiren müellifimiz, Erdoğan geleneğinin vaadlerini ekonomi alanıyla sınırlıyor. Buradan hareketle müellifimizin, bu iki değerlerin mevcut iktidar partisinde birleşmediği kanaatinde olduğu sonucuna varabiliriz.

Ana muhalefet partisi CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu ise tek bir haberde geçiyor. 246, "gaflar"ıyla tanınan Kılıçdaroğlu'nun siyasi hayatını noktaladığını bu sayede siyasi arenada ümitlerin yeşerdiğini hayal ediyor.

(b) Nasıl bir siyaset?

Siyasetin üslubuna ilişkin haberler, müelliflerimizin mevcut siyasi gerilimlerden ve bu gerilimlerin kendilerine yansıma biçiminden endişe duyduklarını ortaya koyuyor.

Muzaffer Hanım, başbakanın kendisini dava eden Mizah Yazarları Derneği'nden özür dileyerek mahkemenin hükmettiği tazminatın derhal ödenmesi için talimat verdiği bir olay hayal ediyor.

Ahmet Münir Bey (Ankara, 23), yapılan seçim sonrasında siyasi manzarayı şöyle özetliyor: Liberteryan Parti oyların yüzde 43,8'ini, Sosyal Demokrat Parti yüzde 23'ünü, Muhafazakar Parti ise yüzde 18'ini alıyor. Müellifimizin liberalin de (muhtemelen liberal sözcüğünün yıpranmışlığı dolayısıyla) liberteryen bir partiye oyların neredeyse yarısını vermesi, ülke siyasetinin tam manasıyla ters-yüz olmasını hayal ettiğini ele veriyor.

Siyasi partilerin işleyişlerini konu edinen Necati Bey (Ankara, 26), milletvekili adayları belirlenirken önseçim yapılmasını zorunlu hale getiriyor haberinde. Bu sayede partilerde liderlerin nihai söz sahibi oldukları durumu bitiriyor. Daha da önemlisi müellifimiz parlamentoda 6 partinin grubu olduğunu söylüyor ki, bu mevcut durumun parlamentonun daha çoğulcu bir görünüm kazanması yönünde değişmesi arzusunu ortaya koyuyor.

Burak Bey (Sinop, 35) ise, siyasetin içeriğine dair bir hayal kuruyor ve Türkiye halkının nihayet din üzerinden siyaset yaparak "ülkeyi bölüp satan, halkı yoksullaştıran" iktidara seçimlerde hayır diyerek kurtuluş için ilk adımı attığını yazıyor.

Orhan Bey (Zonguldak, 44), siyasetçilerin "bireyci" arzularından vazgeçtiklerini, bu sayede terörün bittiğini, ülkeye istikrar geldiğini ve "Osmanlı adaleti" uygulanarak

işlerin liyakat sahibi kişiler tarafından yapıldığı, siyasetçilerin birbirlerine saygı duydukları bir atmosfer tasvir ediyor haberinde. “Osmanlı adaleti” kavramı ile işlerin liyakat sahibi insanlar tarafından idare edildiği durumu bir arada anan müellifimizin, mevcut Osmanlıcılık söylemi ile aynı fikirde olmadığı, Osmanlıcılık söylemini hal-i hazırdaki idarenin yönetim biçimine bir eleştiri olarak kullandığı sonucuna varılabilir.

Birkan Bey (Ankara, 44), Özgürlük Araştırmaları Derneği'nin çalışmaları sayesinde iktidara gelen Liberal Demokrat Parti'nin yol haritasının da yine bu dernek tarafından belirlendiğini hayal ediyor haberinde. Bir sivil toplum kuruluşunu, bir siyasi partinin iktidara gelmesini sağlayacak derecede güçlendiren tek haber olduğu için bu haberin tüm diğer haberlerden farklı bir kurgusu var.

Tayyibe Hanım ise daha da radikal bir noktadan bakıyor siyasete ve siyasi partilere. Siyasi partilerin tümünün kapatıldığını hayal eden müellifimiz, halkın milletvekillerini partilerin aracılığı olmaksızın doğrudan seçtiği, isteyen herkesin aday olabildiği bir siyasi düzenek öneriyor.

Pınar Hanım (Ankara, 53), “Sosyalist Parti” başlıklı haberinde, yalnızca kadınlardan oluşan bir siyasi parti düşünüyor.

Sinan Bey ise, Pembe Hayat Partisi adlı bir parti kuruyor. LGBTİ bireylerin kurduğu bu partinin iktidara gelmesinin ardından “AKP taraftarları sokağa dökülüyor” ve transların onları da partiye davet etmeleriyle sakinleşen “sakallılar” özür diliyorlar. Bu haber açık bir vaad içeriyor: LGBTİ bireylerin kuracakları bir siyasi teşekkülün, mevcut heteroseksüel siyaset kadar dışlayıcı olmayacağı ve sonunda mutlaka herkes (sakallılar bile) tarafından kabul göreceği.

(c) Yolsuzluk

Çok az haberde yer alsada yolsuzluk da siyasete ilişkin eleştirilerden birini oluşturuyor.

İsrafil Bey (Denizli, 46), kişisel harcamalarında devletin olanaklarını kullandığı ortaya çıkan Başbakan'ın muhalefet, sivil toplum kuruluşları ve sendikaların baskılarına dayanamayarak istifa ettiği bir vaka kurguluyor haberinde. Öznur Hanım (İstanbul, 54) ise yolsuzluğun tamamen ortadan kalktığı yolundaki bir açıklamanın ülkede büyük bir sevinçle karşılandığını anlatıyor. Yolsuzluk kavramının içeriğini ise, ihalelerin şeffaf olmaması, işlerin liyakat sahiplerine verilmemesi ve üretilen mal ve hizmetlerde kalitesizlik, memurlara hediye verilmesi olarak tarif ediyor. Yusuf Bey (Adana, 52) de benzer şekilde yönetimin şeffaflaştığını, yöneticilerin hesap verdikleri, adalet sisteminin ise sorgulama (denetim) işlevini yerine getirdiği bir Türkiye hayal ediyor.

Kayseri'den Sıddık Bey, yolsuzlukla mücadele için bir dizi yasal tedbirler alındığını kaydederken, yolsuzluktan ne anladığını “vergi kaçakçılığı” ve “yolsuzluk” kelimelerini yan yana kullanarak tarif ediyor. Bu yönde hareket edenlerin ağır yaptırımlara çarptırılacaklarını kaydediyor haberinde.

9. LİDER TÜRKİYE - ULUSAL İTİBAR

Türkiye'nin çeşitli alanlarda, örneğin eğitimde, sağlıkta, ekonomik gelişmede, bilim ve teknolojide, adalet düzeni ve demokratikleşmede kaydettiği gelişmelerle dünyada liderliği üstlendiği yolundaki arzu tüm başlıklar altında rahatlıkla ve çoğunlukla karşımıza çıkıyor. Bu başlık altında ise Türkiye'yi hegemonik bir proje olarak lidere dönüştüren daha özel nitelikteki haberlere yer verdik. Bu haberlerin ortak özelliği, Türkiye'nin coğrafi konumundan ve tarihinden ilham alınarak geliştirilen alabildiğine büyük ve yayılmış bir hegemonik merkez olarak tasvir edilmesi. Böylesi bir düşün beraberinde büyük ordular, savaş söylemleri vs. getirmesi beklenir. Ancak bu başlık altındaki haberlerden yalnızca birinde böylesi bir ordu ve savaşa gönderme yapılıyor. Geriye kalan tüm haberlerde Türkiye, kaydettiği ekonomik ve demokratik gelişmelerle içinde bulunduğu bölgeye önderlik eden, barışa sunduğu katkıyla saygınlık ve güven kazanan ve dünyanın da bu nedenle kışkırdığı ya da gıpta ettiği bir ülke olarak resmediliyor. Buradan hareketle, müelliflerimizin Türkiye'nin mevcut ve çatışmaya odaklanmış bölgesel siyasetini eleştirdiklerini, daha barışçıl bir diplomasi temenni ettiklerini ve daha da önemlisi siyasi güçten de yine barışı kurma gücünü kastettiklerini söyleyebiliriz.

Aktörler: Devlet, Türkiye'ye komşu devletler, Türki cumhuriyetler, siyasetçiler.

Ahmet Fırat (Diyarbakır, 25), Türkiye'nin mühendisleriyle, avukatlarıyla, doktorlarıyla gerçekleştirdiği devrim niteliğindeki gelişmelerle herkesin hayalindeki dünya düzenini kurduğunu müjdeliyor haberinde. Bu hayalin içeriğini ise bilinçli bireyler, sağlıklı ve kaliteli yaşam, özgür irade ve mutlu çocuklar oluşturuyor.

Aysel Hanım (Ordu, 77), Türkiye'nin dünya çapında büyük bir devlet olduğunu hayal ediyor ve bu hayalin içeriğini, "komşularla iyi geçinme ilkesi, uzayda deneyler ve keşifler" gibi diplomasi ve bilimin temelini oluşturduğu alanlarla dolduruyor. "Küçük gördüğümüz ülkeler" in bu alanlarda bizi aştığını ifade ederek de Türkiye'nin mevcut uluslararası siyaset söylemini eleştiriyor.

Aylin Hanım (Maraş, 16), dünyanın Türkiye'yi şaşkınlık, mutluluk ve kıskançlıkla izlediğini hayal ediyor haberinde. Türkiye'nin kısa zamanda savaşlardan ve kavgalardan kurtulup kalkınmaya başladığını, büyük bir barış andı içtiğini ve bu sayede ticaretten eğitime kadar her alanda atılımlar yaparak tüm dünyaya umut verdiğini anlatıyor.

Funda Hanım (Adana), bir ters çevirme girişimiyle anlatıyor mevcut duruma olan eleştirisini ve gelecek beklentisini. Kişi başına düşen gelirin yükseldiği, sosyal hakların tesis edildiği ve sosyal devletin sağlıklı işlediği Türkiye'de yüksek eğitim olanaklarının ve kanunların "üstünlüğü", huzurlu, adil yaşama koşulları Kanada vatandaşlarını Türkiye vatandaşlığı talep etmelerin konusunda teşvik ediyor bu kurguda.

Murat Bey (Ordu, 32), Türkiye'yi insan ticareti, terör ve uyuşturucu alanlarında başka ülkelere göz dağı verebilen bir küresel barış elçisi olarak konumlandırıyor.

Maraş'tan Hıdır Bey (37), Türkiye'nin dünyanın en önemli süper ve barışçıl gücü olma yolunda ilerlediğini, savaflara dur demek üzere Afrika ülkelerinin liderlerini ağırladığını haberleştiriyor. Sevgi Hanım (İstanbul, 24) da benzer bir hayal kurarak, Türkiye'nin dünya barışına öncülük ettiği için Dünyanın En Barışsever Ülkesi Ödülü'ne layık görüldüğünü anlatıyor. Zülal Hanım (Ankara, 61) ise Uluslararası Af Örgütü ve Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün ortak önerileri ile Türkiye'nin hem kendi içinde barışı sağladığı hem de bölgesel barışa katkıda bulunması dolayısıyla ödüllendirildiğini hayal ediyor. Ayrıca Türkiye'nin ifade özgürlüğünde Batı ülkelerini arkada bıraktığını da haberine ekliyor.

(a) Büyük Türkiye düşleri: Barışçıl emperyalizm

Türkiye, bir haber dışında tüm haberlerde savaşarak değil, dahil olduğu bölgede ya da dünyada barışa öncülük ya da aracılık ederek itibar edinen bir ülke olarak hayal ediliyor. Türkiye'nin merkezinde olduğu "büyük ülke" fantezileri ise Ortadoğu'da İslam, Asya söz konusu olduğu zaman Türki Cumhuriyetler ve nihayet Avrupa gündeme geldiği zaman da Osmanlı göndermeleri içeriyor.

24 yaşındaki Faruk (İstanbul), Adana'da doğmuş ve halen İstanbul'da yaşıyor. Hayli iddialı bir düşü var Türkiye'nin geleceği hakkında. Başlığı "Irak Meclisi'nden Büyük Karar." Faruk, Irak Meclisi'nin toplanarak oy birliği ile Türk Devleti'ne katılma kararı aldığı yolunda bir haberi aktarıyor. Bu karara İngiltere bir uyarıyla karşılık veriyor. Tüm dünya şaşkınlık içinde. Ayrıca bir de Özgür Ortadoğu Birliği kurguluyor Faruk ve bu birliğe Türkiye, Yunanistan, Rusya, İran, Suriye ve Azerbaycan'ın üye olduklarını söylüyor. Bu haberin vuku bulduğu tarihte ise Türk Devleti'ni bir kadın başbakanın yönettiğine işaret ediyor. Bu kadın başbakan gelişmeyi "Bu karar ortadoğu halklarına ait, ortadoğu bölgesinde gönlümüz birdi, artık toprağımız da bir" şeklinde ifade ediyor. Öte yandan Faruk'un herhangi bir emperyal düş kurmadığını, bu düşe örneğin bir savaş ekmediğini, hatta genç bir erkek olmasına rağmen hayalini kurduğu döneme bir kadın başbakan tayin ederek beklenen kalıpların dışına çıkma gayreti gösterdiğini söylemek mümkün. Türkiye'nin topraklarını genişletmekle birlikte, bunu Irak Meclisi'nin kendi iradesiyle verdiği bir kararla mümkün kılıyor. Bu kararın gerekçesini ise daha sonra veriyor, bir çok başka komşu ülkenin de katıldığı Özgür Ortadoğu Birliği, uluslararası bir barış projesi. Muhtemelen Avrupa Birliği'nden esinlenilerek ve hatta "biz de yapabiliriz" denilerek kotarılmış bir hayal bu. Dolayısıyla Faruk'un Türkiye'yi başka ülkelerin gönüllü katıldıkları bölgesel bir emperyal proje olarak merkezinde konumlandığı bu bölgesel birliğin referansının AB olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bununla birlikte Faruk, Türkiye'nin bir emperyal geleceği olacaksa bile bunun temelini savaşla atılmayacağını, en azından bu araştırmanın yapıldığı gibi formal bir ortamda dile getirmemeyi tercih ettiği, dolayısıyla savaşın "siyaseten doğru" bir araç olmadığını farkında olduğu da bu tespiti eklenmelidir. Mehmet Bey (Erzurum, 23) de, Üçüncü Sürtüşme adını verdiği kan dökmeden verilmiş bir mücadelede Osmanlı Devleti'nin yeniden kurulup, o güne kadar sömürülen bölgeleri kalkındırdığını hayal ediyor. Osmanlı, bu yolla 2023'te ektiği kardeşlik ve barış tohumlarının meyvelerini yine aynı toprakların huzuru için harcıyor.

Maraşlı Selma Hanım (42) da, Türkiye'nin yakın çevresine ilişkin emperyal düşleri paylaşıyor ve 85'inci il olarak tahayyül ettiği Halep'te çıkan petrolle Türkiye ekonomisinin dünya sıralamasında ilk beşe girdiğini yazıyor hayali haberinde. Selma Hanım'ın ve diğer emperyal düşlerin en büyük ortak özelliği, bu türden ülke, toprak genişlemesi yolundaki hayallerini sürekli olarak ekonomik ihtiyaçlara dayandırmaları. Beklenenin aksine din ya da ulus kimliği üzerinden bir genişleme, içerme değil, Türkiye'nin ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak yeni kaynaklar edinmek için ülke sınırlarını genişletiyorlar hayallerinde.

Erzurum'dan Kemal Bey (29), son yıllarda hızla büyüyen Türkiye'nin Ortadoğu'ya, İslam ülkelerine tam anlamıyla destek olduğunu, bu ülkeler arasında kurduğu birlik üzerinden dünyaya meydan okuduğunu hayal ediyor. Ortadoğu'da Türkiye'ye "büyük" rol veren haberlerin tamamı böylesi bir emperyal düşe dayanmıyor. Kemal Bey, Türkiye'nin arabuluculuğu ile Filistin ve İsrail arasındaki barış görüşmelerinde sona gelindiğini, İsrail'in haksız işgalinin sona erdirildiği bir anlaşmayla Kudüs'ün Filistin'in başkenti olduğunu ilan ediyor. Filistin heyeti Türkiye'ye teşekkür ederken, İsrail de işgal ettiği yerleşim yerlerini boşaltıyor. Kıymet Hanım (Diyarbakır, 52) da, Ortadoğu ülkelerinin Türkiye liderliğinde birleştiğini, Türkiye'nin ekonomik ve kültürel alandaki yükselişi ile Ortadoğu ülkelerinin saygısını ve güvenini kazandığını hayal ediyor.

Diyar Hanım (İstanbul, 27), Türkiye önderliğinde kurulan Dünya Birliği'nin 2030'daki ilk toplantısını Şam'da yaptığını ve bu toplantıda Afrika'nın en başarılı hastanesinin, Türkiye'nin en başarılı uzay üssünün, Azerbaycan'ın en başarılı engelli yollarının ve engelli hakları uygulamalarının ve Moritanya'nın da çocuk sağlığında kaydettiği gelişmelerin tanıtıldığını anlatıyor.

Mehmet Sait Bey (Ankara, 37) ise Ortadoğu'daki çatışmaların sonlandığı bir barış anlaşması hayal ediyor. Bu barış anlaşması farklılıkların zenginlik olarak görüldüğü, bir arada yaşamın mümkün kılındığı bir bağlam kurulmasını sağlıyor ve bu sayede Türkiye, İran, Irak, İsrail, Lübnan ve Ürdün bölgeyi dışarıdan saldırılara karşı ortak koruma kararı alabiliyor. Filistin'i konu edinen bir başka müellifimiz ise Mardin'den isimsiz bir erkek (32). Müslüman ülkelerin kurdukları İslam Ordusu'nun Filistin'in «mangal yürekli mücahitleri» öncülüğünde İsrail işgaline son verildiğini ve Filistin İslam Cumhuriyeti'nin resmen kurulduğunu haber veriyor.

Kimi haberlerde Osmanlı sözcüğü kullanılmasa da Doğu Akdeniz'i de kapsayan bir emperyal düş kuruluyor. Örneğin Mardin'den Kasım Bey (29), Osmanlı yerine, Asya, Avrupa ve Balkan ülkelerini kapsayan Büyük Türkiye adlı bir devlet kuruyor. Ankara'dan isimsiz bir erkek müellifimiz de (33), Yunanistan ve Bulgaristan'ın sürpriz bir şekilde AB'den ayrılıp Türkiye Birliği'ne katıldıkları bir hayal kurguluyor. Bu kararın sebebi ise 2025 yılında kurulan birliğin beklenmedik şekilde gelişmesi. Hayal Hanım (İstanbul, 21) ise, Yunanistan'ın yaşadığı ekonomik kriz nedeniyle 12 Adalar'ı Türkiye'ye verme kararı aldığını, ancak Türkiye'nin de adalarda yaşayan insanları mağdur etmeyeceğini bildiriyor. Bütün bu kararlar ise Paris'te yapılan uluslararası bir toplantıyla şekillendiriliyor.

Büyük Türkiye düşünün coğrafi izdüşümlerinden biri ise Türki Cumhuriyetleri kapsıyor. Yine bir kadının önderlik ettiği Birleşmiş Türki Cumhuriyetleri'nin merkezi olarak da Türkiye'yi işaret ediyor Songül Hanım (Ankara, 35). Türkiye, BTC'nin merkezi olarak Dünya Dostluk Düzeni adlı bir kongreye ev sahipliği yaparak, dünyanın daha yaşanır bir hale gelmesi yolundaki çabalarıyla dünya insanlarının sevgisini kazanıyor.

Serhat Bey (Ankara, 23) Türkiye'ye yine elbette kendi isteğiyle Türkiye'ye katılmasını hayal ettiği ülke ise Ukrayna. Rusya'nın sebep olduğu bölünme ve iç savaş sonrasında Ukrayna, Türkiye'ye bağlanmayı teklif ediyor, Türkiye bu teklife yeşil ışık yakıyor.

Nuran Hanım (İstanbul, 22), emperyal düşünüyü Türkçe'yi yaygınlaştırarak somutluyor. Yazdığı haberde, Türkçe dünya üzerinde her yedi insandan dördünün konuştuğu evrensel bir dile dönüşüyor.

Gülşah Hanım (İstanbul, 50) hayli ileri götürüyor emperyal hayalini ve tüm dünyanın Türkiye'nin çatısı altında birleştiğini söylüyor. Ancak bu meyandaki diğer haberler gibi bu gelişmenin hangi yolla gerçekleştirileceği yolunda bir önermesi yok.

(b) Batı ve Türkiye

Türkiye'nin uluslararası saygınlığını konu edinen haberlerin aşağı yukarı tamamında referans noktası olarak ABD ya da AB, bir başka deyişle Batı oluşturuyor. Özellikle insan hakları, çevre, özgürlük, demokrasi, ekonomik kalkınma gibi başlıklarda Türkiye'nin mesafe katettiğine dair kriterler Batılı göstergelere bakılarak oluşturuluyor. Dünyanın ya da Batı'nın "bizi kışkandırdığı" şeklindeki popüler siyasi klişe bu türden haberlerde de sezilse bile bu kıskançlığın nedenleri, popüler söylemden radikal bir şekilde ayrılıyor. Türkiye'nin AB üyesi bir ülke olması konusunda genel bir umutsuzluk olmakla birlikte, AB'nin bir referans noktası olarak alındığı haberlerin büyük bir bölümünde Türkiye bu birliğin ortaya koyduğu değerlerin de ötesine geçen gelişmelerin vuku bulduğu ve bu nedenle kıskanılan bir ülke olarak tasvir ediliyor.

Ankara'dan Atakan Bey (26), Türkiye'nin 14 Şubat 2030 günü AB üyeliğinin nihayet tamamlandığını haber veriyor. Bu gelişme İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere tüm yurttan kutlanıyor. Müellifimizin, bu büyük birleşme için Sevgililer Günü'nü tercih etmesinin tesadüf olmadığı anlaşılıyor. Bu minik ironiyle Türkiye ve AB arasındaki macerayı inişli çıkışlı bir gönül ilişkisine benzetiyor. Türkiye'nin AB'ye girdiği hayalini paylaşan bir başka müellifimiz de Binnur Hanım. Avrupa'nın Türkiye'de demokrasinin ne denli geliştiğini fark ederek katılım çağrısı yaptığını ifade ediyor müellifimiz. Bu arada Avrupa'da Türk yanlısı söylemler artıyor ve müzakerelerin bir yıl içinde tamamlanacağı kaydediliyor bu haberde. Diyarbakır'dan Hüseyin Bey (46) ise, AB'ye katılımı demokrasi, özgürlükler ve insan hakları önceleyen bir gelişme olarak yerleştiriyor haberine.

Türkiye'nin yaşadığı krizlerin üstesinden çabucak gelerek büyük bir kalkınma hamlesi gerçekleştirdiğini hayal eden Satılmış Bey (Mardin), bu şekilde ülkesinin Avrupa'nın en büyük üç ekonomisinden birine dönüştüğünü yazıyor haberinde.

Murat Bey (Bursa, 21), Türkiye'nin insani gelişmişlik eşliğinde ABD'yi geride bıraktığı bir gelecek düşünüyor. Gülnihal Hanım (Denizli, 20), Türkiye'nin gösterdiği gelişmeler sayesinde yurt dışında (muhtemelen Batı ülkelerinde) yaşayan akrabalarının kalıcı olarak Türkiye'ye yerleşme kararı aldıkları haberini paylaşıyor. Ankara'dan Ömer Bey (34), Türkiye'nin Norveç'i geride bırakarak dünyanın en yaşanılabilir huzurlu ülkesi olduğunu müjdeliyor.

10. BARIŞ (VE SAVAŞ)

Bu başlık altında sınıflandırılmış haberlerin toplamı 83, ki bu da yüzde 16 gibi önemlice bir orana tekabül ediyor. Barış konusunun kadınlar arasında erkeklerden daha popüler olduğu anlaşılıyor (47/35). 18-32 yaş grubunun açık ara önde (39 haber) olduğu bu kategori, 33-38 yaş grubunda 22, 49+ yaş grubunda ise 19 haberle karşılık bulmuş.

Barış konusundaki hayallerin ortak özelliği çatışma korkusunu yansıtmaları. Buna karşılık barış ortamı mutluluğun da (tıpkı işsizliğin ortadan kalkması gibi) temellerinden biri olarak görülüyor.

Bununla birlikte müelliflerimizin büyük çoğunluğu özellikle ülke barışının demokrasiyle mümkün olduğu yolunda fikir beyan ettiklerini söylemeliyiz. Barış, huzur, insan hakları gibi kavramların bu başlık altındaki haberlerin büyük bölümünde yan yana kullanılması, barışın ancak savaş ve güç dengesiyle sağlanabileceği, huzurun ise güvenlik önlemleriyle mümkün olduğu yolunda, popülermiş gibi duran genel-geçer önermelerin bu çalışmaya katılanlar için geçerli olmadığını ortaya koyuyor.

1. Tüm haberlerdeki en yaygın ortak tema silahsızlanma. Ancak bireysel silahsızlanmaya neredeyse hiç değinilmiyor. Hemen tüm haberlerde uluslararası anlaşmalarla tüm ülkelerin aynı anda silahsızlandıkları bir düzen hayal ediliyor.
2. Diğer başlıklarda olduğu gibi burada da Türkiye'nin saygınlığına ilişkin vurgular hayli sık olarak göze çarpıyor. Bu defa dünya barışına katkıda bulunmanın Türkiye'ye saygınlık kazandıracığı ifade ediliyor.
3. Etnik ya da dini kimlik temelli çatışmalar, çatışmanın ortaya çıktığı siyasal ya da hukuksal rejimi değil, etnik ya da dini kimliklerine ilişkin taleplerde bulunan insanların, grupların neden olduğu çatışmalar olarak değerlendiriliyor. Fakat bu ana başlık altındaki "barış-demokrasi bağlantısı" alt başlığında ve daha sonra Kürt Meselesi ve Beraber Yaşama ana başlıkları altında göreceğimiz üzere, bu çerçevede sorun başka şekilde formüle edildiğinde hayli yumuşuyor, hatta demokratik haklar bu türden çatışmaları ortadan kaldıran reçeteler olarak sunuluyor. Dolayısıyla bu kategoriye aldığımız haberlerin yaratabileceği kötümserliğe pek de yer yok.
4. Demokratik haklar (özellikle bölgesel dağılıma da baktım ve hemen her şehirde) toplumsal barışın kurucusu ve teminatı olarak görülüyor.
5. Aşağı yukarı hiçbir hayal gazetecisi mevcut uluslararası düzenin barış sağlayabilecek nitelikte olduğunu düşünmüyor. Bununla birlikte çok sınırlı sayıda uluslararası aktöre gönderme yapıldığını da görüyoruz. Bunun daha çok bu aktörleri tanımıyor olmakla ilgisi olduğu söylenebilir. En sık gönderme yapılan uluslararası teşkilat BM, ancak BM'ye yapılan referanslar da yeni bir uluslararası düzen kurulması gerektiği yolundaki kanaatlerin gölgesinde kalıyor.
6. Bütün Ortadoğu ülkeleri arasında adları en çok geçenler (çok az sayıda isim geçiyor bu coğrafyadan) Suriye ve Filistin. Bu iki ülke de devam eden çatışma sürecinin bittiği yolunda haberlerde anılıyor.

7. Suriyeli mültecilerle ilgili yapılmış tüm haberler, tek bir istisna dışında onların evlerine geri döndüğü kurgusu üzerinde şekillenmiş. Görünen o ki, bu mesele Suriye’de barış talebinin öncelikli sebebi olarak da konumlanıyor. İlgili haberler ayrıca Suriyeli mültecilerin Türkiye’ye minnet duymaları gerektiği fikrini de barındırıyor.

Aktörler: Türkiye, tam manasıyla hayali bir örnek olarak karşımıza çıkıyor haberlerde. Barışı kuran, uluslararası platformlarda söz söyleyen, ülkeleri silahsızlanmaya ikna eden, kendi terör sorununu bile bu şekilde çözen bir Türkiye hayali çıkıyor karşımıza. Türkiye’nin yanı sıra BM ve Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi örgütler de anılıyor.

(a) Yurtta sulh-cihanda sulh: Küresel barış ve Türkiye

Hemen her alanda olduğu gibi bu gerek ulusal gerekse küresel düzeyde barış ortamını inşa etmesi ya da barış süreçlerine katkıda bulunması Türkiye’nin saygınlığını artıran bir mesele olarak görülüyor müelliflerimiz tarafından. Barışın nasıl kurulup kollanacağı konusunda ise iki temel akım bulunuyor. İlki klasik güçlü olanın barışı kuracağı ve kurulan barış sürecinden yararlanacağı klasik bakış açısı, ikincisi ise hem ulusal hem de uluslararası platformlarda verilen mücadeleyle eşitlik ve demokrasi temellerinden yola çıkılarak yapılacak savunuculuk. Barış kurgusu yapan hayal haberlerimizin büyük çoğunluğunda silahsızlanmaya yer verildiğini görüyoruz. Mevcut iç siyasette Türkiye’nin kendi silahını yapabilen bir ülke olmasının önemi konusunda yapılan propaganda ile karşılaştırıldığında bu hayli enteresan ve umut verici bir eğilim olarak çıkıyor karşımıza. Diğer alanlardaki haberlerle bir arada düşünüldüğünde, ekonomik (kalkınma) gücün ve siyasi beraberliğin (özgürlük ve demokrasi temelinde), silaha dayanan güçten daha etkili olduğu yolunda yaygın bir kanaat oluştuğunu söyleyebiliriz.

İstanbul’dan Sarp (26) Bey, “Elele” başlıklı bir endeks icat ediyor. Bu endeks ülkeleri dil, din, cinsel ve etnik kimlik ayırmaksızın sevgi temelinde kurdukları yaşam standartlarını ölçüyor. Ve bu endekse göre Türkiye, son beş yılda 72 basamak yükselerek ilk 10 ülke arasında yer alıyor. Denizli’den Serap (23) Hanım da benzer bir yarışmaya sokuyor Türkiye’yi: “en mutlu, en huzurlu, en barış dolu ülke”ler arasında zirveye tırmandırıyor ülkesini.

Ordu’dan Erhan (32) Bey, dünyanın barış elçisi olarak konumladığı Türkiye’yi, insan ticareti yapılan, teröre destek veren ve uyuşturucuya göz yuman ülkelere göz dağı verecek güce eriştiği bir hayal kuruyor. Maraş’tan Yunus (37) Bey de haberinde Türkiye’yi dünyanın en önemli süper ve barışçıl gücü olarak konumluyor. Haberde Türkiye, aralarındaki savaşa son vermek isteyen iki Afrika ülkesini ağırlayarak barışa katkıda bulunuyor.

Maraş’tan Derin (16), Türkiyeli bilim adamlarının bir zaman makinesi icat ettiklerini müjdeliyor haberinde. Aynı hayali İzmir’den Hikmet Bey (56) de paylaşıyor. Her iki müellifimiz de zaman makinesini, geçmişte yaşanan savaş gibi acı tecrübelerden ders alınmasında bir araç olarak konumluyor.

Ankara'dan Kaya Bey (26), fantastik haberinde Ankara Şehir Devleti'nin savunma harcamalarını artırdığını, her evde bulunan tüfeklerin artık güvenliği sağlamaya yetmediğini, bu nedenle söz konusu devletin evlerine makineli tüfek ve uçaksavar almak isteyen vatandaşları teşvik ettiğini kaydediyor. Kaya Bey, güvenlik ihtiyacı ve silahlanma arasındaki ters orantıyı vurgulayan bu haberiyle, bireysel silahsızlanmaya değinen tek müellifimiz.

(b) Uluslararası barış - uluslararası aktörler

Küresel barışın küresel hukuk düzeninin yenilenmesiyle bunun da ya BM gibi uluslararası kuruluşların devreye girmesi ya da yeni kurumlar oluşmasıyla mümkün olacağı fikri neredeyse hiç kimsenin itiraz etmediği bir müşterek tahayyül olarak karşımıza çıkıyor.

Denizli'den Sevda (28) Hanım, insan var olduğu sürece savaşın hep olduğunu ancak nihayet Dünya Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla bu durumun sona erdiğini müjdeliyor. Bu anlaşmanın imzalanması süreci ise referandumlar, yani dünya halklarının demokratik tercihi olarak bu barış inşa ediliyor. İnsanlar mülteci krizleri, ayrımcılık ve savaşlardan bıktıkları için politikacıları yeni bir dünya düzeni kurmak üzere göreve çağırıyor ve barışa öncülük ediyorlar. Bu haber barışın kurgusunda doğrudan doğruya sivil topluma, seçmene birincil önem vermesiyle diğer barış haberlerinden ayrılıyor. Bununla birlikte uluslararası barışın uluslararası hukuk düzeninin yeniden kurulmasıyla bu hukukun da demokratik yöntemlerle belirleneceğine yaptığı vurgu dolayısıyla da bir tür ana akımı temsil ediyor.

İstanbul'dan Muzaffer (80) Bey, BM'nin işlevini yitirdiğini, bunun yerine "Sınırsız Dünya Konseyi" adını verdiği yeni bir kurum oluşturulduğunu yazıyor haberinde. İstanbul'dan 26 yaşındaki isimsiz bir kadın müellifimiz de BM'yi anmasa da Barış Birliği adlı yeni bir kurum oluşturuyor. Türkiye'nin de kurucu üyelerinden biri olduğu bu kurum, barış ve refah adına çalışmalar yürütüyor.

Ancak BM'yi yalnız barış haberlerinde değil, kalkınma haberlerinde de bir aktör olarak gören müelliflerimiz de mevcut. Mardin'den 26 yaşındaki isimsiz bir kadın müellifimiz BM'nin bütün ülkelerin imzaladığı bir silahsızlanma anlaşmasına ev sahipliği yaptığını düşünüyor örneğin. Yine Ordu'dan Bahattin (47) Bey de, BM Genel Kurulu'nu bir hukuki zemin olarak görüyor. Bahattin Bey'in haberinde, Türkiye'nin başını çektiği bir silahsızlanma yasası ile dünya barışı kuruluyor.

İstanbul'dan Oya (27) Hanım ise, uluslararası hukuk, uluslararası adalet gibi kavramlara tekabül edebilecek başka bir düşünce kuruyor. Buna göre Uluslararası Ceza Mahkemesi, aralarında mevcut Suriye devlet başkanının da bulunduğu bir çok devlet adamı hakkında, muhtemelen işledikleri savaş suçları nedeniyle müebbet hapis cezası verirken, savaşta yakınlarını kaybeden ailelere veya yaralananlara da rekor miktarda tazminat ödeniyor. Haberin son cümlesinde ise bu kararın çıkmasında Türkiyeli avukatların büyük rol oynadığı ifade ediliyor. Dolayısıyla bu haberde de barış-adalet kavramları üzerinden uluslararası aktöre dönüşen Türkiyeli avukatlar ülkelere itibar kazandırmış oluyorlar.

(c) Terörün çaresi de silahsızlanma

Özellikle «terör» konusunun ele alındığı haberlerde, bu sorunun Türkiye'nin iç dinamiklerinden değil, dünyaya ilişkin yapısal siyasal ve ekonomik sorunlardan kaynaklandığı yolunda bir kanaate rastlanıyor müelliflerimiz arasında.

Örneğin İstanbul'dan Muzaffer (51) Hanım, Türkiye'nin yıllarca çektiği “terör illeti”nden, Türkiye'nin öncülük ettiği ve tüm dünyada imzalanan silahsızlanma yasasıyla kurtulduğunu söylüyor. Bu anlaşma dünya ülkelerinin ortak bir hukuk üretmeleri ve bunu BM'de onaylamalarıyla mümkün olabiliyor. Fakat Türkiye, böylesi bir anlaşmanın mümkün olabilmesi için 13 yıl mücadele etmek durumunda kalıyor. Muzaffer Hanım'ın haberinden, Türkiye'de yaşanan “terör” sorununu küresel dengelerin bir sonucu olarak gördüğü neticesine varabiliriz. Ordu'dan İhsan (46) Bey, terörün (bu defa taraflar arasında) el sıkışmak yoluyla ve nihayet silahsızlanmayla, hatta silahlı kuvvetlerin lağvedilmesiyle sona erdiği bir haber kurgusu yapıyor. Diyarbakır'dan Dilek (30) Hanım da, dünya ülkelerinin silahsızlanma ve karşılıklı güven anlaşması imzaladığı bir düş kuruyor. Bu kapsamda Türkiye de tıpkı diğer ülkeler gibi silah üretimini durduruyor. Ankara'dan Hatice (24) Hanım silahsızlanma konusunda ABD, Rusya ve İsrail'in başını çektikleri bir küresel uzlaşmadan söz ediyor. Buradan Hatice Hanım'ın silahlı dünyanın başat aktörleri olarak bu üç ülkeyi gördüğünü anlıyoruz.

(d) Kimlik çatışmaları ve “yurtta sulh”

Bu kategorideki haberlerin bir bölümü birlikte yaşama başlığı altında da değerlendirilebilir. Ancak kimlik temelli çatışmaların yarattığı kaygı ve korkuyu yansıttıkları için barış başlığı altında da ele alınmaları gerekir.

Adana'dan Ersin (50) Bey, başörtüsü sorunundan kaynaklanan toplumsal/siyasal gerilimi ansa da haberinde her türden kimlik çatışmalarına gönderme yaparak Türkiye'nin gelişme probleminin kaynağına bu sorunu yerleştiriyor. İstanbul'dan Alev (21) Hanım da “dini kutuplaşma”yı merkeze aldığı kısa haberinde 2030 yılı için tüm din gözetmeksizin halkın bir araya gelip dayanıştığı ve “Kardeş Türkiye” çağrısı yaptığı bir barış ortamı düşünüyor. Bursa'dan Ali (22) çatışma yerine ayrışma kavramını kullanarak yalnızca din değil etnik kimlik temelli ayrışmalara da karşı çıkıyor. “Bir etnik grubun yüzüne baktığımda sadece insanın insan olduğunu görüyorum” diyerek ve “halk” sözcüğünü vurgulayarak, ulus-millet gibi kavramları da dışarıda bırakan bir barış öneriyor.

Bu konu başlığı altında en sık kullanılan kavramlardan biri “ötekileştirme.” Örneğin Bursa'dan Mehmet (27) Bey, yine “insanlık” kavramını önceleyerek ötekileştirmenin olmadığı bir dünya düşünüyor.

(e) Barış-demokrasi bağlantısı

Toplumsal barış yokluğunun sık sık “terör” konusuyla ilişkilendirildiğini görüyoruz. Daha sonra göreceğimiz üzere “terör” meselesini silah zoruyla çözmeyi öneren müelliflerimiz yok değil. Ancak “terör”ü tıpkı huzursuzluk gibi otoriter idari anlayışının bir sonucu olarak gören bir hayli müellifimiz de bulunuyor.

Ankara'dan Hasan (34) Bey, Türkiye'nin Norveç'i de geride bırakarak dünyada yaşanılabilir en huzurlu ülkeler sıralamasında birinci sıraya yükseldiğini anlatıyor haberinde. "Mutluluk" değil de "huzur" sözcüğünü kullanmasından yola çıkarak müellifimizin barış kavramına da işaret ettiği sonucuna varıyorum. Bu ortamın bir parçası olarak Türkiye'nin bir kadın cumhurbaşkanı tarafından yönetildiğini, Kızılcahamam'da (AK Parti'nin strateji toplantıları yaptığı yer) bir Global Demokrasi Konferansı düzenlendiğini de ekliyor kısa haberine. Bu yan yana getirmeler dolayısıyla Hasan Bey'in mevcut iktidarı huzursuzluğun sebebi olarak gördüğünü ve huzurun ancak evrensel standartlarda (global) bir demokrasi ile mümkün olduğu kanaati beslediği sonucuna varıyorum.

Barış ortamının en detaylı olarak tasvir edildiği örneklerden biri Ankara'dan Ömer Faruk (75) Bey'in haberi. Herkesin birbiriyle seveceği bir ortamda yaşadığı, sabahları yolda, otobüste, metroda birbirlerine sevecen bir dille günaydın dedikleri güler yüzlü insanlar ülkesi olarak tarif ediyor hayalindeki Türkiye'yi Ömer Faruk Bey. Ancak bu genel hayali daha sonra "polislerin, korumaların üniforma giymediği, eski korkuların bittiği" bir pratik gerçekliğe bağlıyor. Bu ifadeler Ömer Faruk Bey'in güvenlik tedbirlerini huzurlu bir ortamın parçası olarak görmediğini ortaya koyuyor. Ömer Faruk Bey sonrasında "mutluluğun ve özgürlüğün tadını" herkesin çıkarttığı, "seçme ve seçilme hakkının yayıldığı", "devlet sisteminin otorite telkin etmediği" gibi ayrıntılar da veriyor. Tüm bu ayrıntılar Ömer Faruk Bey'in huzursuzluğun ve güvenlik eksikliğinin sebebi olarak otoriter yönetim anlayışını gördüğü sonucuna götürüyor bizi.

Ankara'dan 23 yaşındaki isimsiz bir erkek müellifimiz de özgürlük ve barış arasında doğrudan ilişki kuruyor. Herkesin arzu ettiği gibi yaşadığı, kimsenin bir başkasının hayatına karışmadığı bu ortamın oluşmasını sağlayan ise kadınların yönetimde söz sahibi olmaları.

(f) Barış için hukuk

Denizli'den Pınar (49) Hanım, barışı birlikte yaşamayı öğrenen halkların kardeşliği formülüyle çözüyor. Haberinde bir de cumhurbaşkanından söz ediyor. Ancak sözünü ettiği cumhurbaşkanına "Birlikte yaşamayı öğrendik, gücümüzü toplumcu anayasal düzenden ve halkımızdan alıyoruz" dedirtiyor. Buradan yola çıkarak Pınar Hanım'ın mevcut çatışma halinin gerekçesi olarak anayasal düzenin sakatlanmasını ve halkın idarenin dışında bırakılmasını gördüğü sonucuna varılabilir.

İstanbul'dan Meltem (22) Hanım haberinde barış ortamını "farklılıklarımızla özgürce ve rengarenk yaşadığımız" bir hayat olarak tarif ediyor. Bunun meclisten geçen "özgürlük yasası" ile mümkün olduğunu, bu yasaya göre insanların etnik köken, dil, din gibi farklılıkların gözetilmeksizin hukuk önünde eşit oldukları bir toplumsal yaşam kuruluyor.

Ankara'dan Dilan (38) Hanım da, barış düşünüyüşüncelerin suç olmaktan çıktığı, cezaevlerindeki siyasi ve düşünce suçluların serbest bırakıldığı, hatta cezaevlerinin kapatılıp müze ve kütüphanelere dönüştürüldüğü bir düş kuruyor. Dilan Hanım

da toplumsal barışın yolunun özgürlüklerin alanının genişletilmesinden geçtiği kanaatinde. Cezaevlerinin kapatılması teması pek çok hayal haberin ortak noktası. Aşağı yukarı bütün örneklerde siyasi suçların ortadan kaldırıldığı, özgürlüklerin artırıldığı bir barış ortamının işareti olarak bu gelişmeye yer veriliyor. Bunlardan biri de aslen Siirtli olan çalışmaya Ankara'dan katılan Dilşah (25) Hanım. Dilşah Hanım'ın mevcut son cezaevinin de kapatılıp kütüphaneye dönüştüğünü müjdelediği haberinde, insanların her türlü suç olgusundan uzaklaştıklarını, düşünce özgürlüğüne saygı duyulduğunu, dil, din, ırk ve cinsel yönelim tercihlerinin özgürce konuşulduğu bir Türkiye hayali var.

(g) Ayrık barış düşleri

Kimi "barış" hayalleri genellenebilir barış tasarılarından birkaç noktada ayrılıyorlar. Ancak diğer başlıklar altında da kendilerine yer bulamaz durumdadır. Bunlardan biri Osmanlılık'ın bir barış projesi olarak geliştirildiği Erzurum'dan Sait (23) Bey'in haberi. Dünya Savaşı demek yerine "Üçüncü Sürtüşme" adlı bir hesaplaşma öngören Sait Bey, Osmanlı İmparatorluğu'nu daha önce sömürülmüş olan bölgelere hakim olup, ektiği kardeşlik ve barış tohumları sayesinde dünyaya barış getiren bir aktör olarak hayal ediyor. Bu sürtüşmenin kan dökmeden tamama erdiğini de ekliyor. Sait Bey, Osmanlı İmparatorluğu'nu fetihçi bir güç olarak değil, barışı kuran bir aktör olarak tarif ediyor. Bu yönüyle de Osmanlıcılığın yansıdığı diğer haberlerden ayrışıyor.

Bu başlık altındaki bir başka enteresan haber ise Yukarı Karabağ sorununun çözümüne yönelik bir hayal içeriyor. Ankara'dan Haldun Osman (26) Bey, Azerbaycan-Ermenistan ilişkilerinin iyileşmesine yönelik bir öneri geliştiriyor. Buna göre Liberal Parti'nin iktidarında olduğu Azerbaycan'ın başkenti Bakü'den yola çıkan petrol yüklü bir tankör Ermenistan'a geçiyor. Hediyeleşme geleneğini andıran bu eylemle Azerbaycan barış adımını atan ilk ülke oluyor bu bitmek bilmez çatışmada. Öte yandan müellifimizin böylesi bir hamle konusunda Ermenistan'ın pozisyonunun ne olacağından emin olmadığını, sınırın açılıp açılmayacağı yolunda şüphelere yer veren bir hayali demeçten anlıyoruz.

Müelliflerimiz Ortadoğu'ya, hatta genel olarak Batı dışındaki bir coğrafi kategoriye pek de ilgi göstermiyorlar. Bunun istisnasını haberlerinin toplamından İslam merkezli bir tarz-ı siyaset benimseyenler oluşturuyor. Ancak bu söz konusu siyaseti benimseyenlerin tamamının Ortadoğu ya da herhangi bir İslam ülkesine kural olarak öncelik verdikleri anlamına da gelmiyor. Öte yandan Ortadoğu ülkelerine ya da bu coğrafyanın sorunlarına gönderme yapan müelliflerimizin tamamının mutlaka İslami bir tarz-ı siyaset benimsedikleri de söylenemez. Dolayısıyla Ortadoğu'nun, realitenin aksine, hayali gazetelerdeki müşterek gündemin istisnai bir parçasını oluşturduğu rahatlıkla söylenebilir.

Ankara'dan Tahsin (52) Bey, barış bahsi altında değerlendirilmesi gereken haberinde Ortadoğu'da bir Barış Festivali kurguluyor. Bu festival Filistin'de başlıyor, katılan ülkeler ise sinema, konser, gastronomi gibi alanlardaki marifetlerini sergiliyorlar.

Kütahya'dan Bayram (50) Bey de Filistin'i konu ediniyor haberinde. Buna göre İslam ülkeleri arasında her yıl gerçekleştirilen ezan okuma yarışması 2030 yılında Filistin'in başkenti Kudüs'te ve hatta Mescid-i Aksa'da gerçekleştiriliyor. Bu vesileyle bir araya gelen Sünni ve Şii alimler İslam ekonomisinin geleceğini tartışıyorlar. İki cümleden ibaret haberinde Bayram Bey, Filistin'i bağımsız bir devlete dönüştürüyor, Kudüs'ü bu devletin başkenti haline getirip Mescid-i Aksa'da ezan okuma yarışması yaptırıyor. Sünni ve Şii alimlere yapılan vurgu ise, bütün bunların (muhtemelen) İslam içindeki mezhep çatışmasının sona ermesiyle mümkün olduğunu düşünmesinden kaynaklanıyor. Ayrıca İslam alimleri aralarındaki kavgadan vazgeçtiklerinde ortak sorunlarını (ekonomi) tartışabilir hale de geliyorlar.

(h) Suriyeliler

Türkiye'de bulunan Suriyelilere ilişkin çok az sayıda haber olmasını birkaç sebebe bağlayabiliriz. Bunlardan ilki kuşkusuz, 2030 yılı itibariyle bu sorunun çözülmüş olduğu yolunda bir umut. Ancak bu sebep çok da güçlü bir ihtimal gibi durmuyor. İkincisi ise bu mesele hakkında ne düşüneceğini bilememe hali. Bunun büyük ölçüde haberlerinde, içinde buldukları ortam münasebetiyle (formel düşler kurdukları bir çalışmanın içindeler) Suriyeliler hakkında olumsuz bir şey söylememe eğiliminden kaynaklandığını (bir tür sosyal oto-sansür) da düşünebiliriz. Bu nedenle Suriyelilere ilişkin haberler bu konuya sahiden dert eden hayal gazetecileri tarafından yazılmış olabilir.

Bu minvalde bir haber Erzurum'dan Mina (19) Hanım tarafından yazılmış. Mina Hanım, Suriyelilerin evine döndüğü, hatta onların Türkiyeli "eski" ev sahipleri tarafından ziyaret edildikleri bir düş kuruyor. Haberinde Mina Hanım, Suriyelilerin Türkiyelilere ne kadar minnettar olduğunu bununla gurur duyduğunu da yazmış.

Tokat'tan Sacit Bey (52) Suriyelileri evlerine göndermekle kalmayıp, Tokat'taki fabrikalarda çalışacak işçi bulunamaması üzerine, işçi olarak yeniden Türkiye'ye çağırıyor. Sacit Bey'in çalışma koşullarına yahut ücretlere ilişkin herhangi bir tasavvuru, en azından bu kısa haberde yok görünüyor.

Suriyelilerin evlerine dönmesi üzerine kurulu bir başka hayali de İstanbul'dan Ezgi (40) Hanım kurgulamış. Barışın yeniden kurulmasıyla evlerine dönen mültecilerin kampları boşalttığı haberini veren Ezgi Hanım, bu kampları birer savaş anıları müzesine dönüştürmeyi öneriyor.

Yine İstanbul'dan Kübra (22) Hanım da, "Minnet borcu" başlığını uygun gördüğü haberinde Türkiye'nin desteğiyle Suriye'de savaşın bittiği, Suriye Cumhurbaşkanı'nın ise (yine büyük bir ihtimalle Suriyeli öğrencilerin Türkiye'de üniversiteye ücretsiz gitmelerine karşılık) Türk gençlere kendi okullarında bur vereceğini açıkladığı bir haber kurguluyor.

İstanbul'dan başka bir müellifimiz Leyla (26) Hanım, savaş suçlarının cezalandırıldığı, filmler, belgeseller, sanat, edebiyat eserleriyle gözler önüne serildiği bir gelecekte Türkiye'nin "3 milyona (Suriyeliye olsa gerek) kucak açan ve başarılı entegrasyon" uygulayan bir "medeniyet" olarak onurlandırıldığı haberini veriyor. Leyla Hanım, Suriyelilerin savaş bitse ve suçlular cezalandırılrsa bile evlerine dönmeyip burada kaldıkları hayalinde ne yazık ki yalnız.

11. KÜRT MESELESİ

Kürt meselesine ilişkin haberlerin büyük bir bölümü Diyarbakır ve Mardin’de yaşayan müelliflerimizden, çok az sayıda da başka illerden gelmiş durumda. En çok sayıda isimsiz müellif de yine bu illerden, özellikle Mardin’den. Her ne kadar çapraz tabloda bu meseleye yalnızca 12 müellifin ilgi gösterdiği belirtiliyorsa da, dolaylı olarak Kürt sorununa eğilen müellif sayısı daha fazla. Kimi haberlerde Kürt meselesinden, daha doğrusu Kürtlerle devlet arasındaki meseleden “Bölge”, “Doğu”, “Güneydoğu” meselesi olarak görüldüğünü, çok az sayıda başka müellifin de doğrudan “terör” ve “PKK” sözcükleriyle kendilerini ifade ettiklerini görüyoruz. Bu genel çerçevede;

1. Kürt meselesi daha doğru söylersek devletle Kürtler arasındaki mesele öncelikli olarak bir tanınma (recognition, Kürtlerin bir etnik kimlik ve siyasal özne [entity] olarak tanınmasının yanı sıra, ekonomik ve siyasal taleplerinin tanınması) ve kalkınma (ekonomik adaletsizlik) meselesi olarak tasvir ediliyor. Kalkınma ve tanınma kavramları bir çok anlatımda yan yana, hatta iç içe, birbirlerinin göstereni olarak tasvir ediliyor.
2. İsimless müellif sayısı bu başlık altında diğer tüm başlıklar altında olduğundan çok daha fazla. İsimless müelliflerin yoğunlaştığı yer ise Mardin. Bu da Kürt meselesini konuşmanın korku yarattığını, Mardin’de bu korkunun örneğin Diyarbakır’dan daha çok hissedildiğini ortaya koyuyor.
3. Haberlerin, özellikle isimsiz müellifler tarafından yazılmış haberlerin çok büyük bir bölümü Kürdistan ve Türkiye’nin yollarının bir ölçüde ayrıldığı bir siyasi geleceğe gönderme yapıyor. Ancak bu haberler arasında en çok anılan “ayrılık” modeli federasyon. Kürdistan’ın bağımsız bir devlet olarak kurulduğu bir-iki örnekte bile tıpkı federasyonda olduğu gibi özellikle ekonomik ilişkiler sürdürülüyor. Hatta birkaç haberde, Kürdistan petroleri, Türkiye’ye Kürdistan’ın federatif bağımsızlığını tanımak için adeta “rüşvet” olarak sunuluyor. Bu meyandaki haberlerin ortak özelliği çeşitli düzeydeki “ayrılık” önerisini, bir barışma yöntemi olarak konumlıyor olmaları. Bir başka deyişle, mevcut çatışma halinin ayrılıkla bitmesi barışı mümkün kılan bir gelişme olarak ifade ediliyor.
4. Haberlerin çok azında Kürt meselesinin son kırk yıllık seyrinde ortaya çıkan çatışma ve savaş hali ve bu halin neden olduğu hak ihlallerine yer verilmiş. Buradan çatışmanın sonlanması ve barışın kurulması yolundaki talebin, “adalet” talebinden daha büyük bir öncelik ve aciliyet taşıdığı sonucuna varabiliriz. Bu da çatışma halinin yarattığı bıkkınlık halinin ne kadar yoğun olduğunu ifade eden bir göstergedir.
5. Kürt siyasetinin içeriğine dair tek haber de yine Kürt olmadığını bildiğim birinden gelmiş. Kürdistanın federal ya da tam bağımsız bir devlet olarak ayrılması fikrini savunanların hiç birinde ne Kürt siyasi partilerinden birine ne de Kürt hareketini oluşturan diğer örgütlere yönelik bir eleştiri görmedim. Ancak bu sessizliğin bu parti ve örgütlerin tam manasıyla benimsendiği anlamına geldiğini söylemek için de elimizde yeterince veri yok. Aynı

şekilde Kürt siyasetçilerin hapiste olmaları, HDP'nin doğrudan engellenmesi konusunda da hiçbir haber yazılmış değil. Dolayısıyla bu konunun da aciliyet arz eden barış talebinin gölgesinde kaldığı sonucuna varıyorum.

Aktörler: Bu başlık en çok sayıda aktöre, en açık isimlendirmelerle işaret edilen bölümü oluşturuyor. Bu aktörler arasında ilk dikkati çeken elbette devlet. Hemen tüm diğer aktörlerin yanına ya da karşısına oturtulup müzakere ettirilen devletin, pazarlığa daha açık bir aktöre dönüşmesi yolundaki genel temenni hemen anlaşılıyor. İkinci en önemli aktör genel anlamda siyasetçiler. Nadiren isim vermekle birlikte devletin karşısına oturup müzakere edecek kadar güç sahibi siyasetçiler tarif ediliyor haberlerde. “PKK” ya da “örgüt” ise bir diğer aktör olarak dikkati çekiyor. Kürt meselesinin bir eşitsiz bölüşüm ve kalkınma sorunu olarak ele alındığı haberlerde devlet birinci, “bölge” sanayicileri ikinci önemde aktörler olarak tarif ediliyor. Devlet yatırımlar için yolu açan, sanayiciler de bu yoldan ilerleyerek “bölge”yi kalkındıran aktörler olarak konumlandırılıyor.

(a) Meselenin tespiti ve çözüm önerileri

Bu başlık altındaki haberleri Kürt kimliğini bir siyasi özne olarak tanıyanlar ve talep edenler ile bu öznellik halini görmezlikten gelmeyi tercih edenler şeklinde ayırabiliriz. Kürt kimliğini bir siyasi özne olarak tanıyanlar Türkiye Cumhuriyeti devleti ile soyut “Kürtler” adlı özneyi müzakere masasına oturtuyorlar. Az sayıda örnekte soyut “Kürtler”in yerini “örgüt” ve “PKK” alıyor. Kürt kimliğini bir siyasi özne olarak adlandırmamayı tercih edenlerin ise genellikle bir çözüm önerileri yok. Fakat bu sorunun çok sayıda insanın hayatına mal olduğunu, ayrıca Türkiye'nin kalkınmasına ve huzur içinde yaşamaya da mani olduğunu kaydediyorlar.

Kürt kimliğini bir siyasi öznellik talebi olarak görmemeyi tercih edenler meseleyi “terör” kavramıyla tarif etmeyi tercih ediyorlar. Bu bakış açısından bakıldığında mesele barışın kurulması değil, terörün bertaraf edilmesinden ibaret. Kürt kimliğini bir siyasi özne olarak tanıyan ve talep edenler için ise çatışma bu kimliğin tanınma ihtiyacından kaynaklanıyor ve barışın yolu da bu ihtiyacın karşılanmasından geçiyor. Bu kategorideki haberler farklı barış süreçleri öneriyorlar. Bu önerilerin ortak noktası ise Kürt kimliğinin Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından tanınması oluşturuyor.

Mardin'den Muhammed (29) Kürt kimliğini anmadığı ve “Terör” başlığını uygun gördüğü haberinde en önemli hayalinin Türkiye'deki iç çatışmaların son bulması olduğunu söylüyor. Bunun yolunun da “PKK denilen örgüt”ün yok olması olduğunu kaydediyor. “Binlerce eve ateş düşürmüş ve çok annenin yüreğini yakmış” bu örgütün yok olmasıyla Türkiye'nin hem kalkınma ve hem de savunma açısından ferahlayacağını ve daha yaşanılır bir ülkeye dönüşeceğini de ekliyor. Mardin'den Müslüm Bey (29) Kürt kelimesini kullanmaksızın çatışmaya dikkat çekiyor. “İki kardeşin kavgası” olarak tarif ettiği bu çatışmanın pek çok insanın ölümüne, sakat kalmasına neden olduğunu kaydettikten sonra, kavganın bitmesiyle (yalnız “bölge”nin değil) tüm ülkenin barışa ve mutluluğa eriştiğini yazıyor.

Mardin'den Elif (24) meseleyi Kürtlerle değil PKK ile ilgili bir mesele olarak görüyor, ancak bir önceki haberden farklı olarak örgütü yok etmek yerine Cumhurbaşkanı ile barış görüşmesi yaparak barış sözleşmesi imzalayan bir siyasal özne olarak tarif ediyor kısa haberinde.

Ankara'dan Ahmet Bey ise Kürt ve "örgüt" sözcüklerini yan yana kullanarak, Kürt meselesinde PKK olduğunu tahmin ettiğim örgütü bir siyasal özne olarak yerleştiriyor haberine. Buna göre hükümet yetkilileri ile örgüt yöneticileri arabulucu bir ülke hakemliğinde bir araya gelerek görüşüyor ve sorunu çözüyorlar.

Kürtlerle Türkiye arasında barış anlaşması imzalanmasını öngören bir başka haber de İstanbul'dan Billur (21) Hanım. Bir örgüt adı vermek yerine tırnak içinde yazdığı ve Türkiye'nin temel sorunu olduğunu söylediği "Kürt Sorunu"nun, bir dizi müzakere ile sona erdirildiğini hayal ediyor Billur Hanım. Müzakereler esnasında terör eylemlerinin sona erdiğini ifade ederek, bu sorunla terör kavramı arasında doğrudan bir bağlantı kurduğunu da kaydediyor. Barış müzakerelerinin referandumla halkın onayına sunulacağını haber veren Billur Hanım, Kürt meselesinin çözümünü müzakere, katılım ve oylamaya dayalı bir dizi aşamayla mümkün olacağı tespitinde bulunuyor.

Müzakere ve barış anlaşması yolunu öneren bir diğer haber de aslında Vanlı olan ancak çalışmaya Ankara'dan katılan 22 yaşındaki isimsiz bir müellifimiz. Manşet haberinde de ana dilde eğitim meselesini gündemine alan müellifimiz, sürmanşet haberinde ise "Doğu ve Güneydoğu" bölgelerimizde bir barış anlaşması yapıldığını, bunun yine Meclis'te bir kararla sonuca bağlandığını ve nihayet hemen ardından Kürtçe eğitim için Van, Diyarbakır ve Urfa'nın pilot iller olarak belirlendiğini haber veriyor.

Mardin'den adını vermeyen 32 yaşındaki bir erkek müellifimiz ise Kürdistan'ı bir eyalet olarak kurguladığı haberinde Türkiye Cumhurbaşkanı'nı da çeşitli temaslarda bulunmak üzere bu eyalete yolculuk ettiriyor. Kürdistan eyaletinin adı belirtilmeyen bu merkeze yapılan ziyarette Türkiye Cumhurbaşkanı eyalete katılan Erbil, Kamışlı ve Kobane'den gelen valilerle de görüşüyor. Bu kurguda Kürdistan, bir eyalet ve bir (idari-siyasi) özne (entity) olarak tanıdığı ancak Türkiye'den de tamamen kopmadığı, hatta bunun yerine Türkiye dışındaki Kürt illerinin de bağlandığı bir siyasi coğrafya olarak tasvir ediliyor.

Yine Mardin'den Kemal (38) Bey, Meclis'te bulunan partilerin uzlaşmasıyla Türkiye'nin 25 özerk bölgeye ayrıldığı ve valilerin seçimle iş başına geldikleri bir tür federasyon öneriyor. Tüm Türkiye'yi bir tür federasyon olarak yeniden kurgulayan bu önerinin HDP'nin barış sürecinin son bulmasından önce başlattığı açtığı özerklik tartışmasından esinlendiği anlaşılıyor. HDP'nin başlattığı özerklik tartışması da yalnız "Bölge"nin değil, tüm Türkiye'nin idari yapısının yerel yönetimlerin daha fazla yetkiyle donatıldığı özerk bölgeler olarak tasarlanmasına ilişkin bir dizi öneri içeriyordu.

(b) Kürtlerden Türklere: Ne seninle ne de sensiz - Ayrılısak da beraberiz

Kürt meselesine ilişkin haberler arasında en dikkat çekici olanlar, bir şekilde Kürdistan'ın kurulduğunu düşlese de Türkiye ile Kürdistan'ı siyasi ve ekonomik ilişkiler yoluyla birbirlerine iki eşit "entity" olarak bağlayan hayal haberler. Bu da siyasi ayrılık düşüncesinin esasında iki "Kürt" ve "Türk" kimliklerinin aynı çatı altında eşitleneceklerine dair umudun ortadan kalktığını, ancak eşitlenme düşününün aynı çatı altında olmasa bile devam ettiğini gösteriyor.

Diyarbakır'dan isimsiz 23 yaşındaki bir erkek müellifimiz, Kürdistan ve Türkiye arasında yapılan bir anlaşmayla Kürdistan petrolünün 10 yıl süreyle Batman boru hattı ile Türkiye'ye akacağı haberini veriyor. Bu anlaşma sonrasında iki ülke arasındaki ilişkilerin artacağı müjdesini de ekliyor. Müellifimizin ilişkinin temeli olarak petrole işaret etmesi, bir yandan da Kürdistan'ın kurulması ve Türkiye karşısında saygın ve eşit bir siyasi ortak olarak yer alabilmek için ekonomik varlık göstermesi gerektiğine olan inancı da barındırıyor. Tersinden söylersek, Türkiye'nin Kürdistan'la petrol dolayısıyla işbirliği yapmak zorunda olduğu bir hal düşünüyor. Bu sonuca, petrol merkezli bu manşet haberi, sürmanşetten gördüğü bir başka haberle karşılaştırdığımda varıyorum. İsimsiz müellifimiz Kürdistan'daki anayasa çalışmalarını konu ettiği bu haberinde, yeni kurulduğu anlaşılan bu ülkenin dil, din, düşünce özgürlüğü ve eğitim hakkı konularında mutabakat sağlanan anayasasına Alevi, Çerkes, Ermeni, Süryani, Keldani, Türkmen ve Arap halklarının büyük destek verdiğini kaydediyor. Bu iki haber arasındaki temassızlıktan, petrol aracılığıyla iletişim kurulabilen Türkiye'de bütün bunların var olmamasına yönelik eleştirinin, ikinci haberde dile geldiği sonucuna varıyorum. Müellifimizin yerel olması gereken üçüncü haberinde ise Kürdistan'ın verdiği bir "Kurtuluş Savaşı"ndan söz ettiğini görüyoruz. Kadınların da aktif olarak katıldığı bu ögenin de yine Türkiye'nin resmi tarihindeki "Kurtuluş Savaşı" motifine gönderme yaptığıı söylenebilir.

Kürt petrolünü, (tam bağımsız değil ancak) federal bir devlet olarak kurulan Kürdistan için Türkiye'nin dostluğunu kazanmak için işe koşan bir haber de Mardin'den, 39 yaşındaki isimsiz bir başka müellifimiz tarafından yazılmış. Haberinde "Kürdistan Federasyonu'ndan son bir yılda çıkartılan petrol ve gaz sayesinde Türkiye'de hem akaryakıt fiyatları düştü hem de Hazine gelirini yüzde 25 artırdı" diyen müellifimiz, bir sonraki cümlesinde de Türkiye ve Kürdistan'ı eşitliyor: "Bir yıl önce Kürtlerle yapılan anlaşma sonucunda Türkiye ve Kürdistan federatif bir devlete dönüşmüştü."

Mardinli ve isimsiz bir başka müellifimiz (32) ise bu alış-veriş sürecini tersine çeviriyor. Bu haberde, Türkiye'nin mevcut sınırları dışında ancak muhtemelen Türkiye'ye bağlı bir federatif eyalet olarak kurulmuş bulunan Kürdistan eyaletinin Kobane kentiyile ve Gaziantep kardeş kent ilan ediliyorlar. Türkiye, bu yolla Kürtlerin kalkınmasına destek oluyor.

Türklerle Kürtler arasındaki siyasi eşitlik ve tanıma sorununa enteresan bir noktadan dikkat çeken bir başka haber de Kahramanmaraş'tan Ayhan (56) Bey

tarafından yazılmış: Ayhan Bey, Türk-Kürt Dayanışma ve İşbirliği Kongresi adlı bir organizasyon oluşturuyor. Bu organizasyon Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te çalışmalarına başlıyor ve hatta bu oturumda ilk madde olarak AB'ye gıda ve ilaç yardımı yapılması. Yine kısacık olan bu haber, 1. Kürtlerin (tıpkı Kırgızlar gibi) Türklerin (soy babında) kardeşi olduğu söylemini, 2. İki kardeş olarak aralarında kavga etmemeleri, dayanışmaları halinde çok şeyler başarabileceklerini söylüyor ve nihayet 3. Bağlamı tam olarak Kürtlerin talep ettiği gibi olmasa bile Kürt kelimesini Türk sözcüğünün yanına eşit bir siyasi özne olarak yerleştiriyor.

Mardin'den bir başka isimsiz müellifimiz (27 yaşında, erkek) Diyarbakır yerine Amed ismini kullandığı haberinde bu şehri Kürdistan'ın başkenti olarak hayal ediyor. Ayrıca Kürdistan topraklarından gelen «Kürt vatandaşlar»ın Kürtçe'nin tüm lehçelerinin kullanıldığı film, tiyatro ve sergiler gerçekleştirdiklerini de haberleştiriyor. Kısacık gibi görünen bu haberin ikinci cümlesi hayli enteresan bir çağrışım barındırıyor. İsimsiz müellifimiz, kimi siyasilerin diline yerleşen ve Kürtler yerine “Kürt vatandaşlar” tamlamasını kullanıyor. Dolayısıyla, kendi ismini vermeksizin, adı Kürdistan olan bir ülke tasarlarlarken bile sahip olduğu kimliği ifade etmeye dair bir endişe taşıdığını söyleyebiliriz.

Diyarbakır'dan Şennur (39) Hanım ise dile yerleşik bir söylemi tam manasıyla ters yüz ediyor. Tek cümlelik “40 yıllık mücadelenin sonucunda Kürdistan devleti kuruldu” şeklindeki haberinde yaygın “40 yıllık savaş” ifadesindeki “savaş” kelimesinin yerine “mücadele” sözcüğünü yerleştirerek, Kürtlerin siyasi taleplerini meşru gördüğünü ifade ediyor. İsimsiz bir başka kadın (42) müellifimiz ise, bağımsız bir Kürt devletinin kurulduğunu, devlet başkanı olarak Selahattin Demirtaş'ın seçildiğini, kendisinin de başdanışman olduğunu hayal ediyor.

33 yaşındaki bir başka isimsiz kadın müellifimiz, önce Demirtaş'ın Kürdistan Başkanı seçildiği ve Erdoğan'la Ankara'da buluşup bir enerji anlaşması imzaladığı yolunda bir haber kurgularlarken ardından, ABD Başkanı'nın Newroz festivaline Kürtçe tebrik mesajı gönderdiği haberini veriyor. Bu iki haber de yukarıdakiler gibi Kürtlerin bir siyasi özne olarak her düzeyde tanınmaya yönelik taleplerini dile getiriyor. Bu tanınmanın öznelerinden biri “süper güç” ABD, iken diğerinin Türkiye olması hayli dikkat çekici.

(c) Barışın hukuku: Yüzleşme

Kürt meselesine ilişkin daha çok olmasını beklediğim ancak eldeki haberlerde pek de rastlamayan bir başka mesele ise 40 yıllık “savaş” ya da “mücadele” sürecinde yaşananlarla ne şekilde hesaplaşılacağına ilişkin öneriler. Aslen Adanalı olan ancak Ankara'da yaşayan Ali (26) Bey, Hakikati Araştırma Komisyonu adlı bir kurumla bu soruna odaklanıyor. Ali Bey'in hayali haberinde bu komisyon hazırladığı bir raporla hükümete yol göstererek, faili meçhul cinayetlerin aydınlatılmasında rol üstleniyor. Hükümet ise «ne pahasına olursa olsun» bu sorunun üzerine gideceğini deklare ediyor. Bu açıklamaların ardından da, Galatasaray Meydanı'nda oturma eylemlerini gerçekleştiren Cumartesi Anneleri ziyaret ediliyor. Bu haber Kürt meselesine ilişkin tüm diğer haberlerden önerdiği birincil aktör dolayısıyla da

ayrılıyor. Konu polisiye ve yargıyı ilgilendiren bir mesele (faili meçhul) olmasına rağmen, muhtemelen politik içeriği dolayısıyla bir sivil toplum örgütünün (belki de sivil toplum aktörleri tarafından oluşturulmuş bir üst kuruluşun), Hakikati Araştırma Komisyonu'nun aktörü olduğu bir kurgu yapıyor Ali Bey. Hükümet, bu sivil örgütlenmenin yol göstericiliğinde faili meçhul cinayetleri kararlılıkla araştırabiliyor. Dolayısıyla hükümeti yönlendirecek ve denetleyecek denli güçlü bir sivil toplum düşü de kuruyor Ali Bey. Yüzleşmenin mekanı olarak Galatasaray Mekanı'nı ve Cumartesi Anneleri'nin eylemini seçmesi ise Kürt meselesini kimlik politikaları çerçevesindeki çekişmelerinden daha evrensel dolayısıyla meşruiyeti daha da sorgulanamaz bir alana, yani adalet kavramına referans verdiği anlamına geliyor.

(d) Kürtler ve siyaset

Kürt meselesine ilişkin haberlerin bir bölümü de Kürt halkının kendi siyasi aktörlerine yönelik kimi eleştiri ve beklentileri formüle ediyor.

Öneğin Sandra (63) Hanım (İstanbul), Kürt hareketinde nihayet üçüncü bir parti kurulduğunu haber veriyor. Aslında mevcut durumda Kürt siyasetinde ikiden fazla parti olmakla birlikte, Sandra Hanım'ın iki partinin fazlasıyla ön plana çıkmış olmasına yönelik bir eleştirisi olduğunu anlıyoruz bu durumdan. Üçüncü partinin kurucularının çoğunluğunu kadın ve gençlerin oluşturduğu haberini vererek, mevcut Kürt partilerinin bu konuda da yeterli olmadığı imasında bulunuyor.

12. ANADİLDE EĞİTİM

Anadilde eğitim meselesinin Kürt meselesi başlığı altında değerlendirilmesi gerekir. Zira tüm haberler içinde bu konu bir istisna dışında Kürtler açısından ele alınmış durumda. Çapraz tabloya göre en az rağbet gören konular arasında olmasına rağmen (8 haber), Kürt meselesinin bir parçası, daha doğrusu bu meselenin etrafında olduğu temel taleplerden biri olarak ele alınması gerekir. Konuya ilişkin hemen tüm haberlerde anadilde eğitim tek başına bir amaçtan çok, sayılan hukuk, demokrasi ve kültür gibi alanlarda düşlenen gelişmelerin hayata geçtiğine dair gösterge, bir işaret olarak yer buluyor bu haberlerde.

Bu konudaki en kapsamlı haberlerden birini İstanbul'dan Berfin (19) Hanım yazmış. Manşet haberine taşıdığı anadil temasında sürgün edilen bir yazarın öyküsünü ele alıyor Berfin Hanım. 13 yıl önce Türkiye'den sürgün edilen Özgür Doğan'ın cezasının kalktığını, memleketine döndüğünü ve iki yıl süren yurt gezisini tamamladığını anlatan Berfin Hanım, yazarla çalıştığı Umut adlı gazete için hayali bir söyleşi yapıyor. Bu söyleşide Özgür Doğan, memleketine ilişkin hayallerinin gerçekleştiğini anlatırken "Ülkenin her karış toprağında barış hüküm sürüyor. Okullarda bilimsel eğitim anadilde veriliyor. Tüm halklar eşit haklara sahip. İşçilerin emekleri sömürülüyor. Herkes çok mutlu ve birbirine her alanda çok saygılı" cümlelerini kuruyor. Berfin Hanım'ın haberinde anadilde eğitimin çok daha geniş bir barış, özgürlük ve insan hakları temelli hayalin parçası olarak belirdiğini görüyoruz.

Urfalı olmakla birlikte çalışmaya İzmir'den katılan 58 yaşındaki Muhammed Bey de anadilde eğitim hakkının yasalaştığını, bunun evrensel hukuk ilkelerinin uygulamaya konulması sayesinde gerçekleştiğini anlatıyor. Dolayısıyla anadilde eğitimi, Türkçe'den başka diller konuşan halkların hukuki manada tanınmasının bir sonucu olarak görüyor ve bunun da evrensel bir talep olduğuna dikkat çekiyor.

Ankara'dan çalışmaya katılan ancak Van'da doğduğunu beyan eden 22 yaşındaki isimsiz bir erkek müellifimiz, daha önce de alıntılandığı gibi yapılan bir barış anlaşması sonucu (yani barışın hukuka dönüşmesi sonucu) Van, Diyarbakır ve Şanlıurfa'da Kürtçe (pilot) eğitime başlandığı haberini veriyor.

Adana'dan Metin Bey (47) isimsiz bir Kürt yazara Nobel edebiyat ödülü kazandırıyor. İsimsiz yazar ödülünü, "Kürtçe eğitim almayan milyonlarca Kürt çocuğuna" ithaf ederek henüz çözülmemiş bu soruna dikkat çekiyor. Metin Bey'in anadilde eğitim konusunda pek de ümitvar olmadığı, ancak bu konuda Kürtlere haklarının teslim edilmemesinin, Kürtçe'nin yok olacağı anlamına gelmediği kanaatinde olduğu anlaşılıyor.

Anadilde eğitim konusundaki en ayrıksı haber Afyon doğumlu ve Ankara'da yaşayan 30 yaşındaki Asuman Hanım'dan gelmiş. Asuman Hanım, Türkiye genelinde "Anadilde Eğitim ve Yerel Ağızlar" adlı bir eğitim programı başlatarak bu konuya olan farkındalılığı artırıyor haberinde. Örnek olarak Ege Bölgesi'ni gösteren Asuman Hanım'ın haberinde orta yaşlarına gelmiş ancak doğduğu ya da yaşadığı şehrin yerel ağız ve şivesini bilmeyen vatandaşların bu program

sayesinde kültürel aidiyetlerini artırdığını söylüyor. Asuman Hanım'ın diğer haberlerine bakıldığında, anadilde eğitimi yalnız belli etnik kökenlerden gelenlere değil herkese ait bir hak olarak konumlamakta olduğu anlaşılıyor. Örneğin "Etik eğitim projesi ilk meyvelerini verdi" başlıklı manşet haberinde, projenin bir arada yaşama ve farklılıklara saygı" gibi meselelerde ilerleme kaydedilmesinde büyük bir rolü olduğunu söylüyor. Sürmanşetinde ise "Türkiye doğululuk kompleksinden kurtuldu" başlığı altında, Türkiyelilerin Batı gibi olmaya çalışma kompleksinden kurtulduklarını bir araştırmayla tespit ediyor. Bu araştırma aynı zamanda, yerel değerlerin, dolayısıyla "kültürel hayata musallat olan muasır medeniyetlere ulaşma çabası"nın yerine "daha yaşanabilir bir Türkiye" gayretinin ön plana çıktığını da ortaya koyuyor. Asuman Hanım'ın, daha çok Kürt meselesiyle ilgili olarak anılan anadilde eğitim hakkını "yerlilik", "kültürel mirasın aktarımı" gibi meseleler çerçevesinde daha genel bir bağlama oturttuğu anlaşılıyor.

13. BİR ARADA YAŞAMAK

Bu kategori altında etiketlenen haberlerde ön plana çıkan eğilim, bir arada yaşayabilmek için hangi koşulların gerektiğinin ve hangi göstergelerin bir arada yaşanabilen bir toplumun varlığına, böyle bir toplum düşünün gerçekleştiğine işaret ettiğine ilişkin temennilerin listelenmesi. Toplam 33 haberde konu edilen bu tema kadınların ve görece genç yaşta olanların ilgisine daha çok mazhar olmuş görünüyor.

1. Bu kategoride diğer pek çok kategoride olduğu gibi bir arada yaşamın ancak demokratik yaşamı garanti altına alacak bir hukuki zeminde mümkün olduğu düşüncesi hakim. Böylesi bir yasanın başlıca konusu olarak da “özgürlük” fikri belirginleşiyor. Müelliflerimiz herkesin özgür yaşadığı bir ortamda kimsenin bir diğerine baskı uygulamayacağı düşüncesinde.
2. Etnik kimliğe ilişkin haberler gerek barış gerekse Kürt meselesi başlıkları altında da işlenmişti. Bu başlık altında etiketlenen haberlerin onlardan kısmen ayrıldığı nokta yaşam tarzlarını da içermeleri. Yaşam tarzı ise din, etnik kimlik ve cinsel kimlik gibi üç başlık altında farklılaştığı düşünülen bir kavramsal çerçeveye tekabül ediyor bu haberlerde.
3. Yalnız özellikle bu kategori altında ele alınan haberlerde değil, genel olarak tüm haberlerde dinin başlıca ayrımcılık, ayrışma konularından biri olarak (etnik kimlik ve ırkla birlikte) ele alındığı görülüyor. Bu da dini söylemi temel alan siyasetin müelliflerimizde ciddi bir endişeye neden olduğu anlamına geliyor.

Aktörler: Yasa kavramı çok geçtiği için her ne kadar anılmasa da yasama organı yani TBMM birincil aktör olarak karşımıza çıkıyor bu başlık altında. İkinci aktör ise “herkes”: Çok soyut gibi görünse de bu aktör hem ayırım yapan hem de ayırım yapılanı kapsayan son derece somut bir karşılığa sahip. “Herkes”ten bahsedilen haberler, bir arada yaşamın ancak bir arada yaşamak durumunda olan herkes tarafından mücadele edilerek ya da kabullenilerek mümkün olduğu düşüncesini dile getiriyorlar. Bu kategori altındaki haberler aşırı iyimser gibi görünseler de «herkes»e yapılan vurgu, aslında mevcut durumda bir arada yaşamayı zorlaştıranın da yine «herkes» olduğu gibi gerçekçi sayılabilecek bir tespitte bulunuyor.

(a) Yaşam tarzları ve hukuk

İstanbul’dan Gizem (27) Hanım’ın bir arada yaşam hayali, insanların birbirlerine güvendikleri bir Türkiye. Gizem Hanım’ın bu hayalinde, son yıllarda sık sık değinilen, tüm ülkeler arasında Türkiye’nin insanların birbirlerine en az güvendikleri ülke olduklarını söyleyen bir araştırma bulgusu olduğu tahmin edilebilir. Gizem Hanım haberinde bu bulguyu tersine çevirerek, birbirine güvenen insanların onda birden onda dokuza yükseldiği bir Türkiye hayal ediyor.

Denizli’den Şirin (19) Hanım bir arada yaşam koşullarını şöyle sıralıyor: “İnsanların fikirlerine, duruşlarına daha saygılı olunan, sınıf farkının olmadığı, din, dil, ırk ve

dış görünüşün ayrımcılığa neden olmadığı, paranın ikinci planda olduğu, sanatın ve sağlıklı bilinçlerin ön plana çıktığı, insanın önce insan olarak değer gördüğü” bir dünya. Yine Denizli’den Berk (49) Bey, bir arada yaşamın ya da halkların kardeşliğinin “katılımcı, demokratik ve tamamen bağımsız” bir ülkede mümkün olabileceğini söylüyor ve “gücümüzü toplumcu anayasal düzenden ve halkımızdan alıyoruz” diye ekliyor. Berk Bey’in cumhurbaşkanına yaptığı vurgu, kafasındaki ideal cumhurbaşkanına işaret ediyor. Ayşenur Hanım (Denizli, 45) ise beraber yaşama bilgisinin ve tecrübesinin edinilebilmesi için 21 yaşını dolduran herkesin kurayla, daha önceden belirlenen bir ülkeye 20 yıllığına yaşamaya, çalışmaya ve üretmeye gittiği bir proje ortaya koyuyor. İnsanların seyahat ve kendisine yabancı bir toprakta yaşayarak din, dil, ırk gibi meselelerde ayrımcılık yapmaktan vazgeçeceklerine inanıyor Ayşenur Hanım.

Ankara’dan Özgür Bey (25), yaşadığı şehirde her ayın son haftası düzenlenen şenliklerde başka şehirlerden gelen konukların ağırlandığını hayal ediyor. “Dindarlar, çocuklar, içmeyi sevenler, sanat” gibi başlıklar altında yapılan bu şenliklerin, farklı hayat tarzlarını, dolayısıyla bir arada yaşama becerisini onurlandırmayı amaçladığı anlaşılıyor. Yine Ankara’dan 23 yaşındaki isimsiz bir müellifimiz insanların sokaklarda özgürce dolaşıp istedikleri gibi bir yaşam sürdürdüklerini hayal ediyor. Bunun koşulu ise kimsenin “yok yere” bir başkasının hayatına karışmaması. İsimsiz müellifimiz bunun kadınların yönetimde daha çok söz sahibi olmasıyla mümkün olduğunu kaydediyor.

İstanbul’dan Deren (22) Hanım, bir arada yaşama düşünün ancak özgürlüklerin alanının genişletilmesiyle mümkün olduğunu düşünüyor ve bunun için de «özgürlük yasası» adlı bir yasa çıkartıyor hayali haberinde. Bu yasa «farklılıklarımızla, özgürce ve rengarenk» yaşamak konusunda yapılmış bir kontrat niteliğinde. Dolayısıyla Deren Hanım, bu türlü bir gelişmenin ancak yasal düzenlemelerle mümkün olduğunu düşünüyor. Bu hayali yasa, etnik köken, dil, din vs. ayrımı yapmaksızın insanların eşit haklara sahip olacakları, kadınların ve eşcinsellerin haklarının özellikle anıldığı bir yasal-siyasal düzen inşa ediyor. Diyarbakır’dan Şule (32) Hanım da Deren Hanım’la hemfikir. Bir arada yaşamın “herkesin kendi etnik kimliğini daha özgürce ve demokrasi çerçevesinde ifade ettiği, kadın erkek eşitliğinin sözde kalmadığı” bir yasal zeminle mümkün olduğunu kaydediyor haberinde.

Maraş’tan Sena (16) Hanım, bir arada barış içinde yaşama düşünün “herkes”in göstereceği ortak çaba ile mümkün olduğunu söylüyor ve ekliyor: “Kimsenin çabası boşa gitmedi.” Dolayısıyla bu yolda gösterilecek çabanın beyhude olmayacağı inancında.

(b) Dini kutuplaşma

İstanbul’dan Billur (19) Hanım, “Bütün dinler bir araya geldi” başlıklı manşet haberinde, Türkiye’de uzun zamandır etkisini gösteren bir dini kutuplaşmanın var olduğu tespitinde bulunuyor. Hayal haberinde Türkiyeli Müslümanların, Hıristiyanların, Yahudilerin ve Budistlerin birleşerek “Kardeş Türkiye” çağırısı yaptıklarını düşünüyor.

Bursa'dan Can (22) Bey de, "Sünni, Çerkez, Laz" gibi isimleri yan yana sayarak insanlara başkaları tarafından atfedilen bu kimliklerin ("dediler" diyerek üçüncü bir özne icat ediyor) artık ne ayrılmaya ne de prim yapmaya neden olduğu bir hayal kuruyor. Herhangi bir etnik grubun yüzüne baktığında yalnızca insan gördüğünü söyleyen Can Bey, "Ne parti kaldı ne siyaset. Artık sadece halk var" diyerek, aslında kimlik politikası, parti siyaseti ve halk arasında bir karşıtlık olduğunu söylüyor. Can Bey'in bu düşlerini paylaştığı haberinin başlığı «çete çeteye çattı.» Buradan hareketle Can Bey'in zihin dünyasında kimlik politikası güden aktörlerin (o kimliklerden yana ya da onlara karşı) birer çete görünümüne sahip olduğu sonucuna varabiliriz.

Kayseri'den Muhittin Bey de, devletin tüm dinlere aynı mesafede olduğu bir Türkiye hayal ediyor. Bu hayalin ayırıcı özelliği ise, söz konusu mesafenin "İnanç İşleri Başkanlığı" gibi bir idari mekanizma içerisinde çözülmesi. 12 farklı inanç ve kültürün özgürce bir arada yaşamasını sağlayan bu idari organ aracılığıyla Muhittin Bey, devletin farklı inançları görmezlikten geldiği değil ama tanıyarak (recognition anlamında) her birine eşit derecede mesafelendiği bir düzenek kurguluyor. Yine Kayseri'den Seyit (46) mevcut Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Alevi, Bektaşi ve Kızılbaş toplumuna yaptığı haksızlık karşısında özür dileyip kendisini feshettiği hayalini kuruyor. Bu hayal, herkesin eşit yurttaş olduğu "laik demokratik bir cumhuriyet" düşüne de bağlanıyor. Kayseri'den Elçin Hanım ise, cemevlerinin ibadethane olarak tanınması için uğraşan dedeler ve dernek başkanlarının uğraşlarının, sosyalizmin ilanı ile son bulduğu bir gelecek hayal ediyor. Sosyalizm sayesinde tesis edilen eşit yurttaşlık, özgürlük ve barış için cemevlerinin de ibadethane olarak tanındığı bilgisiyle destekliyor haberini. Bu üç haber de, din işlerinin hal-i hazırdaki idare biçiminin farklı dini gelenekler açısından eşitsizlik yarattığı ve haksızlıklara neden olduğu yolundaki kanaatin bir ürünü olarak değerlendirilebilir.

14. KADIN HAKLARI

Kadın hakları ve kadın-erkek eşitliği konuları birçok başka kategoride de hayali ülkenin olumlu özellikleri arasında sayılan koşullar arasında yer alıyor. Ve yine sıralanan olumlu gelişmeler siyasetin ve hukukun başlıca araçları ve ortamı oluşturduğu bir çerçevede kaydedilebiliyorlar. Bir başka deyişle kadın hakları ve kadın-erkek eşitliği meselesinin doğrudan doğruya siyasi ve hukuki bir sorun olarak tam anlamıyla benimsendiğini söyleyebiliriz. Bu da bu alanlarda yaşanan sorunların doğru olarak teşhis edilmesi sonucunu doğuruyor. Ne var ki bu teşhisin uygun bir tedaviye zemin oluşturacağına ilişkin genel bir umutsuzluk söz konusu. Bu tespitin nedeni ise bu konudaki haberlerin dilindeki ters çevirme ve mizahlaştırma eğilimi. Acı mizahın yanı sıra, cumhurbaşkanı ve KHK gibi “olağanüstü” güce sahip aktör ve idari araçları devreye sokmaları da bu konudaki umutsuzluğun göstergeleri niteliğinde.

1. Müelliflerimiz umutsuzluklarında çok da haksız sayılmazlar. 56 haberle orta derecede popüler haber konuları arasında yer almakla birlikte kadın hakları meselesinde hayal kuranların yalnızca yedisi erkek. Çapraz tabloların gösterdiği enteresan bir nokta da bu konudaki haberlerin 18’ini yazarların 18-32 yaş grubunda, 22’sinin 49 üstünde, 11’inin ise 33-48 yaş grubunda olması. Bu da 49 üstü kuşağın bu konuyu diğerlerinden fazla önemseydiği, 33-48 yaş grubunun gündeminden nedense kadın hakları meselesinin düştüğü, ancak 18-32 yaş grubunu oluşturan kuşakta bu konunun tekrar gündeme geldiği gibi bir tür kronolojiye denk düşüyor. Fakat elbette, eldeki veriden yola çıkılarak bu konuda yalnızca bir hipotez ortaya atılabilir. Bu hipotezden yola çıkılarak yapılacak bir çalışmada kadın haklarının gündemde yer alma seyrinde sahiden de böyle bir değişim varsa, konunun daha ayrıntılı olarak incelenmesi kadınlara ilişkin siyasi gündem konusunda çok aydınlatıcı olacaktır.
2. Kadınların öncelikli olarak ele aldıkları ancak erkeklerden de destek gördükleri konuların başında siyasi temsil geliyor. Hayal haberlerimize bakılacak olursa hem kadınlar hem de erkekler, gerek yasama gerekse yürütmede daha çok kadın görmek istiyorlar. Bunun başlıca sebebi de siyasi dilde arzu edilen yumuşamanın, “saygı” dilinin ancak kadınların siyasette daha çok görünürleşmesiyle mümkün olacağına dair genel kanaat.
3. Bu konudaki ilginç haber kümelerden biri de feminist mücadelenin geniş halk kalabalıklarının yanı sıra resmi kurumlar, mesela güvenlik güçleri tarafından da benimsenip desteklendiği yolundaki arzu. Bu arzunun dile getirilme biçimi ve kullanılan anahtar niteliğindeki kelimeler, feminist müelliflerimizin özellikle sokak eylemlerinde kendilerini güvende hissetmediği izlenimi veriyor.
3. Kadın-erkek eşitliği konusundaki haberlerin dilindeki acı mizah umutsuzluğun göstergesi. Bununla birlikte bu eşitliğin her şeyden önce çalışma hayatında tesis edilmesi gerektiği vurgulanıyor.

Aktörler: Meclis, partiler, cumhurbaşkanı, feministler, kadınlar

(a) Siyasi temsil

Ordu'dan Gülben (38) Hanım, 2028 yılında yapılan genel seçimlerde TBMM'deki vekillerin yüzde 70'inin kadın olduğu hayalini kuruyor. Bu sayede Avrupa nezdinden saygınlık kazanan meclis, yine Avrupa ülkelerini temsil eden heyetleri ağırılıyor. Yine Ordu'dan Şadımın (69) Hanım, yalnız TBMM ile yetinmeyip yalnızca kadınlardan müteşekkil bir hükümet kurulduğunu hayal ediyor. Kadınlardan mürekkep bu hükümetin yaratacağı fark ise, «Türkiye'ye yakışmayan, çirkin görüntü ve ithamlar»ın bir daha vuku bulmaması. Muhtemelen küfürlü ve sert ifadelerle konuşulmasını kastediyor Şadımın Hanım, zira haberinin devamında «ağzına yakışanı konuşan bir millet» istediğini de ekliyor haberine. Şadımın Hanım'ın haberi, siyasetteki eril dilden şikayetin de bir ifadesi. Kadınların siyasete daha çok girmeleri ve bu alanda görünürlük kazanmalarının, bu eril dilin de ortadan kalkmasını sağlayacağını umut ediyor.

Kadınların siyasi temsiline ilişkin arzusunun dile getirildiği bir başka haberi de aslen Erzurumlu olmakla birlikte İzmir'de yaşayan 39 yaşındaki Muhsin Bey yazmış. Muhsin Bey, 2030 yılında Türkiye'nin ilk kadın cumhurbaşkanının seçildiği haberini veriyor. Bu cumhurbaşkanının aynı zamanda Dersimli olduğunu ve «barış ve adalet» sözü verdiğini de ekliyor Muhsin Bey haberine. Hem Dersim hem de «barış ve adalet» anahtar kelimelerini bir arada kullanarak, çok katmanlı -Dersim'e ve kadınlara yönelik- bir «hak teslimi» girişiminde bulunuyor. Ankara'dan Muazzez (57) Hanım TBMM'nin tamamını kadınların oluşturduğu ve ülkenin yalnızca kadınlar tarafından yönetildiği bir hayal kurarken, İstanbul'dan adının Nafiz Güder olmadığını düşündüğüm bir kadın müellifimiz de erkeklerin siyasetten uzaklaşması sonucu TBMM'nin dörtte üçünü kadınların oluşturduğunu, siyasi partilerin erkek kotası uygulamasını talep eden erkek kuruluşlarının koalisyon hükümetinin ortaklarından biriyle görüşüğünü haber veriyor. Bu müellifimizin haberi mevcut durumu tersine çevirerek, kadınların siyasi temsili ve siyasi mekanizmalara katılımı konusundaki sorunlara dikkat çekiyor. İzmir'den Gaye Hanım (63) 27 kişilik bakanlar kurulunun 17'sinin kadınlardan oluştuğu bir siyasi manzara tarif ediyor. Bu, feminist kabinenin ilk icraatı ise çocukları olan çalışanlara ebeveyn izni verilmesi.

(b) Feminist mücadele

İstanbul'dan Canan (23) Hanım ise Türkiye'nin en kalabalık feminist yürüyüşünü gerçekleştiriyor hayal haberinde. Türkiye'nin her yerinden gelen kadınlara her kesimden halkın yanı sıra, polisler, itfaiye ve kamu görevlileri de eşlik ediyorlar. Haberin bu ikinci yarısında feminist sokak gösterilerin hem halk hem de güvenlik güçleri tarafından da benimsenmesi özleminin yattığı anlaşılıyor.

İstanbul'dan adını vermek istemeyen 26 yaşındaki bir kadın müellifimiz Türkiye'nin her bir köyüne kadar uzanan bir kadın özgürlüğü seferberliği başlatıyor. Tüm vatandaşların gönüllü olarak dahil olduğu bu seferberlik de bir önceki hayali haber gibi feminist mücadelenin benimsenmesi yolundaki arzuyu dile getiriyor.

Feminist mücadelenin son yıllardaki sloganlarından biri de İstanbul'dan 26 yaşındaki isimsiz bir müellifimiz tarafından dile getiriliyor. Aslen Tekirdağlı olan müellifimiz, "Bayan Değil Kadın Platformu"nun "kadınlara bayan diye hitap eden son kişinin de tedavi sürecini başarı ile tamamladığı" müjdesini veriyor. Bu da yine feminist mücadelenin ve argümanlarının yaygınlık kazanması yolundaki arzuyu dile getiren haberlerden biri.

(c) Erkekler

Haberlerin önemlice bir bölümü kadın-erkek eşitsizliğini ironi yoluyla vurguluyor. Bu haberler ilk bakışta "erkek düşmanı" gibi görünse de, esasen söz konusu eşitsizliğin vardığı noktaları işaretlemeyi hedefliyorlar. Örneğin, Ankara'dan Ilgın (26) Hanım, "her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır" sözünün tarihe karıştığını, çünkü kadınların kendi başarılarına sahip çıktıklarını anlatıyor haberinde. Yarım kaldığı anlaşılan bu haberin devamında ise cumhurbaşkanının kadınlara tanıdığı hakların ardından kadınların iş hayatında en parlak dönemlerini yaşadıkları kaydediliyor. İş hayatındaki kadın-erkek eşitsizliğine dikkat çeken bir başka haber ise Diyarbakır'dan isimsiz (39) bir kadın müellifimize ait. Müellifimiz yayınlanan bir KHK ile (bu idari aracın gücünü ne kadar kavradığı anlaşılıyor) "çalışma hayatında kadına dair, ücret eşitliği, fırsat eşitliğini ihlal eden kamu ya da özel kurumlar hakkında işlem başlatılacağını" haber veriyor. Müellifimizin söz konusu eşitliklerin ancak KHK gibi, mevcut prosedürleri ve idari mimariyi bertaraf eden bir güçle mümkün olabileceğini beyan ediyor haberinde.

15. LGBTİ HAKLARI

LGBTİ haklarına ilişkin haberlerin ortak özelliği, LGBTİ bireylerin siyasal temsili için zemin oluşturulması gerektiği yolunda. Yerleşik kadın-erkek kategorilerinin ortadan kaldırılmasıyla, LGBTİ kimliğinin ayrı bir kategori olarak ifade edilmesinin gerekmeyeceği şeklinde, diğer tüm kimlik kategorilerinden farklı bir önsezi bulunuyor bu haberlerde. Bu önsezinin damgalanma endişesinden kaynaklandığı anlaşılıyor.

Aktör olarak ise en çok doğrudan LGBTİ bireyler zikrediliyor.

İstanbul'dan Yeliz Hanım (27), yıllardır müzakere edilen LGBTİ bireylerin evlenme haklarının yüzde 95 oy çokluğuyla meclisten geçtiğini müjdeliyor haberinde. 13 Şubat'ta geçen yasanın ardından, 14 Şubat'ta nikah için tarih alımları başlıyor. Ankara'dan Çağdaş Hanım (24) da aynı temenniyi paylaşıyor haberinde.

Ankara'dan Arda Bey (24), Pembe Hayat Derneği'ne yakınlığı ile bilinen bir bilim insanının (kendisinin) Hacettepe Üniversitesi'ne rektör olarak atandığını, üstelik bu haberin kimseyi şaşırtmadığını yazıyor haberinde. Öğrenciler sevinirken okul da gökkuşağı renklerine boyanıyor. Müellifimiz, ayrımcılığın bertaraf edilmesinin ötesinde LGBTİ kimliğin kutlanarak onaylandığı bir gelecek düşünüyor ve bunun bir hükümet değişikliğiyle olacağını da kaydediyor.

Mine Hanım (Ankara, 41), TBMM'nin çoğunluğunun kadınlar, göçmenler, Kürtler, Ermeniler, Çingeneler, Lazlar, Çerkezler, Türkler, siyahiler, engelliler ve LGBTİ bireylerden oluştuğu bir siyasi atmosfer düşünüyor. Dolayısıyla LGBTİ bireylerin siyasal zeminde temsil edilmeleri gerektiğini düşünüyor. Adana'dan isimsiz bir kadın müellifimiz, yapılan seçimlerde oyların yüzde 62'sini alarak Cumhurbaşkanı seçilen bir kadın siyasetçinin, LGBTİ haklarında Anadolu'nun kaydettiği aşamalara ilişkin övgü dolu konuşmasına yer veriyor haberinde. Cinsiyetsiz evlilik yasasının çıkmasının bu gelişmelerin bir işareti olduğunu ifade eden müellifimiz, cinsiyet kavramını kaldırmak üzere çalışmalara başlanacağını da haberine ekliyor.

Yeşim Hanım (Ankara, 25), kimlik belgelerinde cinsiyet ibaresinin yer almadığı, tuvaletlerin de İsveç'te olduğu gibi cinsiyetsizleştiği yolunda bir haber yazıyor. Müellifimizin, kadın ya da erkek şeklinde kategorize edilmeyi de ayrımcılık olarak gördüğü anlaşılıyor.

16. EŞİTLİK

Eşitlik kavramına gönderme yapan haberler başlıca üç alanda eşitliği vurguluyorlar. Birincisi cinsiyet eşitliği, ikincisi fırsat eşitliği, üçüncüsü ise küresel eşitlik. Cinsiyet eşitliğine ilişkin haberler ağırlıklı olarak kadın-erkek eşitliği meselesine değiniyorlar. Fırsat eşitliği probleminin yalnız eşitsizlikten «mağdur» olana değil, eşitsizliğin hüküm sürdüğü tüm toplumsal bağlama zararlı bir durum olduğu yolunda yaygın bir kanaat var. Bu nedenle, ilgili tüm haberlerde eşitsizliğin sona ermesiyle toplam refaha ulaşılan düşler kuruluyor. Fırsat eşitsizliğinin iki temel bağlamı olarak ise eğitim ve bir kaynak aktarım mekanizması olarak bizatihi devletin kendisi ortaya konuluyor. Küresel eşitlik konulu iki haber, bu düzeyde eşitlik konusundaki iki farklı bakış açısını ortaya koyuyor. Bunlardan birincisi, eşitsizlik sorununun “mağdur” tarafta yer alanın, ikincisi ise eşitsizliğin tüm taraflarının eşitsizlikteki payları ölçüsünde gösterdikleri çabasıyla çözülebileceği görüşünü dile getiriyor.

Eşitliğe ilişkin haberler arasında en ilginç olanı ise eşitlik sorununa henüz değinmeden, eşitlik ilkesinin bir siyasal talep olarak dile getirildiği bir Türkiye düşünüyor. İstanbul’dan Zuhal (47) Hanım manşet haberinde yapılan genel seçimlerde adı Eşitlik Partisi olan bir partinin oyların yüzde 90’ını alarak tek başına iktidar olduğunu anlatıyor. Zuhal Hanım kısa haberindeki hayalini, öncelikle eşitliği herkesin (yüzde 90) talep etmesi ve bunun bir siyasi programa dönüşmesi gerekliliği üzerine kuruyor. Zuhal Hanım’ın haberini ilginç yapan ise, eşitlik konusunda anlamlı bir siyasal talep olmadığına dikkat çekiyor olması.

1. Eşitlik dendiğinde akla öncelikle cinsiyet eşitliği geliyor ve cinsiyet eşitliği içinde de en ön planda kadın-erkek eşitliği yer alıyor. LGBTİ bireylere ilişkin eşitlik söylemi daha çok bu alanda çalışmalar yapan örgütlerde çalışanlar tarafından dile getiriliyor.
2. Bir gün bu konuda eşitliğin sağlanabileceğine dair umutsuzluk haberlere ironi olarak yansıyor.
3. Cinsiyet eşitliği konusundaki haberler kadınlar kadar erkekler tarafından da yazılmış.
4. Fırsat eşitliği dendiğinde ise akla ilk gelen eğitime ulaşımında fırsat eşitliği. Bunun ardından paylaşım eşitliği geliyor.
5. Eşitliğin konuşulduğu bir başka bağlam ise küresel gelişmişlik düzeyi. Ancak bu konu, sınırların kaldırıldığı, dolaşım serbestisinin getirdiği haberlerde daha çok göze çarpıyor. (Buraya yalnızca birbiriyle tezat oluşturan iki örneği bakış açılarını karşılaştırmak amacıyla ekledim.)

Aktörler: Çoğunlukla gizli özne şeklinde kullanılan devlet, siyasi partiler, sivil toplum, birey

(a) Kadın-erkek-LGBTİ eşitliği

Bu başlık altındaki haberlerin müelliflerinin yalnızca kadınlardan oluşmaması umut verici. Bununla birlikte az da olsa, kadın-erkek eşitliği konusunda kadınların

taleplerine meydan okuyan metinler de yok değil. Örneğin, Ankara'dan Veli (52) Bey, kadınların da erkekler gibi askere gittiği, dolayısıyla cinsiyet rollerinin her alanda eşitlendiği bir hayal kuruyor.

Geriyeye kalan haberlerde kadın-erkek eşitliği genellikle siyasi ve bürokratik temsil ve katılım mekanizmaları merkeze alınarak kurgulanıyor.

Diyarbakır'dan 39 yaşındaki isimsiz bir kadın müellifimiz de benzer şekilde radikal bir eşitlik hayali kuruyor ancak haberinin dilindeki ironi ve abartıyla eşitlik düşününün gerçekleşeceğine inanmadığını dile getiriyor. Buna göre erkekler yaşadıkları toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı ayaklanıyor, buna karşılık 8 Mart Dünya Kadın Emekçiler gününün adı Dünya Erkek Emekçiler Günü olarak değiştiriliyor. Ayrıca siyasi liderler "erkekler çiçektir" sloganları atıyor.

Ankara'dan Begüm (28) Hanım, eşitlik problemini enteresan bir şekilde güvenlik tedbirleriyle çözüyor. Buna göre hükümet, asker ve polis işbirliği yaparak halkı bilinçlendiriyor, suçları ortadan kaldırıyor, kadın-erkek eşitliği sağlanarak kadınların ve çocukların istismara uğramaları engelleniyor. Bu sayede Türkiye, BM üyesi ülkeler arasında en yaşanabilir ülke olarak seçiliyor. Begüm Hanım'ın, kadın ve çocuklara yönelik istismarın, kadın-erkek eşitsizliğinden kaynaklandığı kanaatinde olduğu anlaşılıyor. Haberin kurgusunda güvenlik güçleri ve hükümetin başlıca aktörler olarak görünmesi ise, Begüm Hanım'ın bu sorunun aciliyetine vurgulama arzusundan kaynaklanıyor.

Manisa'dan Selahattin (34) Bey kadınların cinsiyet kotası olmaksızın (muhtemelen idari ve siyasi kurumlarda) söz sahibi oldukları, tüm cinsel yönelimlerin eşit söz sahibi olduğu bir Türkiye düşünüyor ve böylesi bir Türkiye'nin tüm dünyaya emsal teşkil edeceğini bildiriyor haberinde. Selahattin Bey'in cinsiyet kotasına yaptığı vurgu, bu uygulamanın karşısında olmadığını ancak bundan daha iyisinin cinsiyet kotası gibi zorlayıcı bir önlem olmaksızın da, toplumun ve kurumların kendiliklerinden cinsiyet eşitliğini hayata geçirdikleri bir hal düşlediğinin habercisi.

İstanbul'dan Serap Hanım da kamu ve özel sektörde çalışan kadın ve erkeklerin oranlarının eşitlendiği bir Türkiye düşünüyor. Ne var ki bu iddialı haberde bile erkekler lehine yüzde 0.6'lık bir farklılığı korumaya devam ediyor. Bu küçük fark, Serap Hanım'ın mevcut eşitsizliğin ölçüsüne yaptığı minik bir protesto olarak görülebilir.

(b) Fırsat eşitliği

Eşitlik kavramının kullanıldığı bir diğer haber grubu ise ekonomide ya da toplumun ürettiği artı değerden yararlanmada eşitlik ilkesine vurgu yapıyor. Bu manadaki düşler İzmir'den Veli (60) Bey'in özetlediği "sınıfsız, eşit, özgür" toplum idealine ilişkin çeşitli yol ve yordamlar öneriyor ve toplumsal barışın ancak bu şekilde tesis edileceği fikrini paylaşıyorlar.

Ankara'dan ismini yazmayan bir erkek müellifimiz (48) fırsat eşitliğini ön plana

çıkartıyor haberinde. Üniversitelerin yarattıkları bilimsel özgürlük ortamı ve fırsat eşitliği sayesinde tüm dünyadan öğrenciler ve bilim insanları için çekim merkezi haline geldiğini, bu sayede eğitim sektörünün ülkeye gelir sağladığını haber veriyor.

Eğitimde fırsat eşitliği fikrine değinen bir başka müellifimiz ise Maraş'tan Özlem (38) Hanım. Özlem Hanım, herkese eşit, parasız eğitim sağlanan, ezberciliğin yerini deneyin ve öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik programların aldığı bir eğitim sistemi geliştiriyor hayalinde. Bu sistemde sınava da yer bulunmuyor. Bu haber, eğitimde fırsat eşitsizliğini, öğrencilerin ilgi alanlarını hesaba katmayan ezberci eğitim anlayışının sonuçlarından biri olarak görmesi dolayısıyla önemli bir ayrıntıya dikkat çekiyor.

Bursa'dan Kerem (28) Bey de eğitimde ve sağlıkta fırsat eşitliği meselesini gündemine taşıyor. Bu iki alanda eşitliğin bu hizmetlerin herkese parasız olarak sunulmasıyla mümkün olabileceğini yazıyor haberinde. Kayseri'den Ömür, fırsat eşitliğini vergisizleştirme siyasetiyle çözüyor. Barış, temel tüketim ihtiyaçlarından vergi alınmayan, elektrik, su, doğalgaz gibi zorunlu ihtiyaçların vergilerinin halk tarafından ödenmediği, ilaveten eğitim, sağlık ve toplu taşımanın tamamen ücretsiz olduğu bir dünya hayal ediyor.

Ankara'dan Özdem (29) Hanım da anarşist bir cumhurbaşkanı seçiyor haberinde. Anarşist cumhurbaşkanının ilk uygulaması ise devlet kurumunu kapatıp, devletin kasasındaki tüm paranın halka eşit miktarda dağıtılması oluyor. Bu fantastik haber, devleti eşitsizliğin bizzat kaynağı ve nedeni olarak konumlandırıyor.

Maraş'tan Selma (48) Hanım ise eşitliğin sosyalizmle mümkün olduğunu söylüyor. Haberinde eşitsizliğin habercisi olarak ortaya koyduğu meseleler ise iş cinayetleri, işkence, açlık ve işsizlik. Ayrıca eşitlik ilkesine dayalı bir toplumun kimsenin ötekileştirilmediği, barışın ve özgürlüğün tesis edildiği bir toplum olduğunu da yazıyor kısa haberinde. Buradan Selma Hanım'ın eşitliğin, barış ve özgürlük gibi kavramların da temelini oluşturduğu kanaatinde olduğu sonucuna varabiliriz.

İstanbul'da Sezen Hanım (54), haberinde eşitlik kavramını, özgürlük ve adalet kavramlarının yanı sıra, insan hakları, hayvan hakları ve çevre haklarıyla ilintili olarak kullanıyor. Kısa haberinde hayali haberin yazıldığı gün ülkede hiçbir hak ihlalinin yaşanmadığını kaydediyor ve bunun devlet yetkililerinin "eşitlik, özgürlük ve adalet" ile ilgili aldıkları kararlar sayesinde olduğunu ekliyor.

İstanbul'dan Şeref (30) eşitlik temalı haberine başka hiç kimsenin değinmediği bir sorunu taşıyor. Buna göre, sahillerdeki beş yıldızlı oteller yıkılarak yerlerine bungalovlar ve çadır kampları kuruluyor. Böylece insanlar kıyılardan eşit bir şekilde yararlanabiliyorlar. Şeref Bey'in, turizm eliyle kıyıların özelleştirilmesi meselesine kafa yorduğu anlaşılıyor.

Yine İstanbul'dan Feride (51) Hanım ise, yaşadığı bölgede eğitim ve çevre sorunlarının yanı sıra, cinsiyet eşitliği sorununun da tamamen çözüldüğü, bu sayede kendisinin de gidip küçük bir sahil kasabasında emekliliğinin tadını

çıkarttığı bir hayal kuruyor. Feride Hanım'ın, emekli olmasına rağmen kenara çekilmek yerine, sözünü ettiği sorunlara ilişkin sorunlara ilişkin çalışmalar yapmayı sürdürdüğü anlaşılıyor. Dolayısıyla bu sorunlara bulunacak çözümlerin aktörlerinden biri olarak bizzat kendini görüyor.

Ankara'dan Demet (53) Hanım ise, yine kendisini ve muhtemelen birlikte çalıştığı kurumu başarıya ulaştırmış olarak hayal ediyor. Haberinde doğal yaşamı, hayvanları koruma, kadına şiddet ve çocuk istismarı gibi alanlarda çalışan derneklere artık ihtiyaç kalmadığı, çünkü bu alanlarda yaşanan sorunlar tamamıyla çözüldüğü için bu tür örgütlerin kendilerini lağv ettiklerini müjdeliyor. Bu haber de sivil toplumu ve haberi yazanın kendisini tarif ettiği sorun alanlarının aktörü olarak gördüğü haberlere bir örnek teşkil ediyor.

(c) Küresel eşitlik

Eşitlik kavramının anıldığı bir başka haber grubu ise küresel eşitsizlikleri konu ediniyor.

İzmir'den Mesut (39) Bey, Türkiye'nin Avrupa ülkeleriyle eşitlendiği bir hayal kuruyor. Bu cümlenin hemen arkasından büyük harflerle vurguladığı mesele ise kadına yönelik şiddet ve beton yığınının ibaret olmayan şehirler.

İstanbul'dan Serhat (30) Bey ise dünyadaki açlık ve eşitsizlik problemlerini taşıyor haberine. Bu sorunu tüm dünya ülkelerinin katılımıyla kurulan "Refah Fonu" ile çözüyor. Tüm ülkelerin gelirleri oranında katkıda bulunduğu bu fonun hayata geçirilmesi sayesinde, yalnızca 5 yıl içinde, temiz su ve gıdaya ulaşamayan insan sayısının 280 milyondan 4 milyona indiğini müjdeliyor.

Mesut Bey'in haberi ile Serhat Bey'in haberi arasındaki temel fark, Mesut Bey'in eşitlenmeyi eşitlenmek isteyen ülkenin tasarruflarına ilişkin olarak konumlandırması. Serhat Bey ise iki aşamalı bir pozitif ayrımcılık öneriyor "Refah Fonu" ile: Bir yandan eşitler arasında en çok kaynağa sahip olanın toplam eşitliğe daha fazla katkıda bulunduğu, diğer yandan bunun mantıksal bir sonucu olarak en çok ihtiyacı olanın bu kaynaktan en çok yararlandığı bir düzenek.

17. ÇOCUK VE GENÇLER

Çocuk ve gençlere ilişkin 26'sı kadınlar, 21'i 18-32 yaş grubu tarafından yazılmış toplam 36 haberin önemlice bir bölümü eğitim başlığı altında yer alıyor. Bunun sebebi gerek bu başlık altındaki haberlerde, gerekse doğrudan eğitime ilişkin haberlerde çocukları ve gençleri en yakından ilgilendiren sorunun eğitimin içeriğine ve genel olarak eğitim sistemine ilişkin sorunlar olarak listelenmesi. Dolayısıyla bu başlık altındaki haberler daha çok çeşitli sorunlarla birlikte anılan çocuklara odaklanmış durumda. Bu sorunların başını ise çocuk yoksulluğu ve "suçlu" çocuklar çekiyor. Müelliflerimizden bu konuya eğilenler bu iki sorun arasında nedensellik görüyor ve yoksulluğun eğitim, toplumsal dayanışma ve devletin alacağı önlemlerle sona erdirilmesi gerektiğini düşünüyorlar.

Çocuk ve gençlere ilişkin haberlerin önemli bir özelliği de aktör olarak sivil toplumun, hatta haberi yazan bireyin kendisinin doğrudan doğruya kurguya en çok girdiği haberlerin bu konuda yapılmış olması. Dolayısıyla çocuklar söz konusu olduğu zaman, özellikle de istismar, ebeveyn ihmali gibi meseleler gündeme geldiğinde kendiliğinden ortaya çıkan bir müşterek ya da sosyal sorumluluk hali olduğu söylenebilir rahatlıkla.

Bu genel sorun alanlarından hareketle müelliflerimizin çocuklara ilişkin tespitleri ve çözüm önerileri şöyle özetlenebilir:

1. Çocuklara dair en önemli sorun çocuk yoksulluğudur ve "suçlu" çocuk sorunu yoksulluğun doğrudan bir sebebidir.
2. Çocuk yoksulluğunun üstesinden eğitimle ve dayanışmayla gelinebilir.
3. Ebeveynleri tarafından ihmal ve istismar edilen çocuklardan sırasıyla toplum ve devlet sorumludur.
4. Çocuklarını mutlu edebilen bir ülke (Türkiye) saygın bir ülkedir.

Aktörler: Sivil toplum, aile, devlet, birey.

(a) Çocuk yoksulluğu

Çocuklara ilişkin haberlerin önemli bir bölümünde, çocuk yoksulluğu sorununun aciliyeti dile getiriliyor. Bu alt-başlık altına bu sorunun doğrudan doğruya «açlık» şeklinde dile getirildiği haberleri yerleştirmiş olsam da, sonraki alt-başlıklarda aslında çocuk yoksulluğunun çocuklara ilişkin tüm endişe ve beklentilere dahil edildiği anlaşılacaktır. Haberlerin önemlice bir bölümünde çocuk yoksulluğu ile çocuk "suçluluğu" konularının bir arada işlendiği noktası da önemli. Bu haberler yoksul çocukların suça da eğimli olduğu yolundaki genel kanaatin benimsendiği, çocuk suçluluğunun ortadan kalkması için yoksulluk sorununun çözülmesi gerektiği noktasında hemfikir.

Huriye Aktaş (23, Maraş) çocuk yoksulluğuna ve yoksul çocukların suçlu muamelesi görmesi sorununa dikkat çektiği kısa haberinde, bu durumdaki çocukların ihtiyaçlarının karşılandığı ve onlara "üretim şansı" veren bir adalet sistemi temenni ediyor.

Ankara'dan Figen (38) Hanım da yalnız Türkiye'de değil, tüm dünyada aç çocuk kalmadığı bir gelecek düşünüyor ve çözüm olarak da her kimsesiz çocuğa bir koruyucu annenin tayin edildiği bir yöntem öneriyor. Türkiye'nin de beslenmeden kaynaklanan hastalıkların önüne geçerek dünya üzerinde bebek ölüm oranlarının en düşük olduğu ülke sıfatıyla başarı gösterdiğini kaydediyor haberinde.

Ankara'dan ismini belirtmeyen 23 yaşındaki bir erkek müellifimiz de çocuk cezaevlerinin kapatıldığı, "intikamcı" adalet sisteminden kurtulan çocukların geliştirilmiş bir denetimli serbestlik sistemi ile hayatlarını sürdürdüklerini hayal ediyor haberinde. Müellifimizin çeşitli nedenlerle ceza sistemi tarafından etiketlenmesine dikkat çektiği anlaşılıyor.

Denizli'den Sevil (24) Hanım ise, yetiştirme yurdunda kalan çocukların geleceğine kafa yoruyor. Bu çocukların geleceğinin güvence altına alınması için devletin her biri için küçük yatırımlar yapmasını öneriyor.

Benzer bir başka hayal ise Ankara'dan ismini vermeyen bir kadın müellifimiz tarafından yapılmış. Sokakta çalışan ve dilendirilen çocuklar için kurulan "Gelişim Okulları"nın Tunceli'den inşa edilen binincisinin açılış haberini yaptığı metinde müellifimiz aktörlerini de sıralamış: "STK gönüllüleri, halk, çocuklar ve bakanlık temsilcileri."

Adana'dan Ebru (24) Hanım da haberinde sokakta yaşayan çocuklar sorununa bir çözüm ararken benzer bir yönetime başvuruyor. "Çocuk gelin" ve "evsiz çocuk" sorunlarını bir arada anan Ebru Hanım, her mahallede en yüksek standartlarda açılan çocuk bakım evleri sayesinde artık çocukların sokakta üşümek zorunda kalmadıklarını anlatıyor.

Çocuk yoksulluğu konusunda en ayırsı haber ise muhtemelen Suriyeli mültecilerin çocuklarıyla Türkiyeli yoksul çocuklar arasında karşılaştırma yapan Adana'dan Yıldız (49) Hanım tarafından yazılmış. Tek cümlelik haberinde Yıldız Hanım, "yabancılara tanınan hakların kendi çocuklarımıza da tanındığı" bir durum düşünüyor. Yıldız Hanım'ın bu haberi iki şekilde ele alınabilir: İlki "yabancılara tanınan hakları" haksız bulduğu. Ne var ki, aynı haberden Türkiye'nin kendi yoksul çocuklarına yeterince bakmadığı kanaatinde olduğu sonucuna da varılabilir.

(b) Sorumsuz aileler, sorumlu yurttaşlar, çocuklara özel yaşam alanları

Çocukların güvenliğine ve geleceğine ilişkin haberlerde göze çarpan en önemli ortak özellik, ebeveynlerin bu sorunların birinci derece sorumlusu olarak resmedilmeleri. Fakat bu minvalde yazılmış haberleri, tüm diğer haberlerden ayıran önemli bir ortak özellik daha var: Bu da yurttaş inisiyatiflerine ve sivil topluma aktör olarak en fazla referans verilen haberler olması. Aileleri tarafından ihmal edilen çocuklar, kurumsal çözümlerin yanı sıra, yurttaşların bizzat sorumluluk aldıkları yöntemler ile topluma kazandırılıyorlar bu haberlerin kurgusunda. İkinci bir çözüm önerisi ise çocukların toplumun ürettiği tehlikelerden uzakta ve izole yaşam alanlarına sahip kılınmaları yönünde.

Ankara'dan adını vermeyen 22 yaşındaki bir kadın müellifimiz, çocuklara yönelik ihmal ve istismarın yalnızca yüzde 1 olarak gerçekleştiği bir Türkiye hayal ediyor. Habere göre, bunun olmasını sağlayan ise vatandaşların, muhtemelen ailelerin çocuklarını ihmal ve istismar etmelerine karşı duyarlılıklarının artması. Ailelerin çocuklara yönelik ihmali en sert şekilde cezalandıran müellifimiz ise Ankara'dan Elif (22) Hanım. Haberinde "Eğitimi ailelere bırakma» başlıklı bir kampanya hayal eden Elif Hanım, bu şekilde çocukların ve gençlerin ailelerinin ihmali nedeniyle karşı karşıya kaldıkları, başta eğitim olmak üzere tüm problemleri çözüyor. Ancak Elif Hanım da bulduğu sloganın yanlış anlaşılmasına açık olduğunu farkında, proje sahiplerinin proje için buldukları sloganın tepkilere neden olduğunu da yine aynı haberinde kaydediyor. Denizli'den Lale Hanım (46) da başka bir çok gelişmeye yer verdiği haberinde, çocuk sahibi olmak isteyenlere anne-babalık sertifikası verildiğini söylüyor. Lale Hanım'ın herkesin anne-baba olmasına karşı olduğu anlaşılıyor.

Öte yandan İzmir'den Güleğül (55) Hanım, çocukların sokakta çalıştırılmaması için ailelerin güçlendirildiği bir çözüm öneriyor. Bu haber de farklı bir yönden, çocukların sokakta çalıştırılmasından ebeveynleri sorumlu tutuyor ancak bir önceki haberin aksine onları da çözüme dahil ediyor. Haberinin ikinci kısmında ise Güleğül Hanım, sokakta çalışan çocukları sanat evlerine yönlendiriyor. Bu evler çocukların eğitimine katkıda bulunarak sokaktan uzaklaşmalarını sağlıyor.

İstanbul'dan Mert (23) Bey, çocuk işçiliği ve çocuk gelin sayısında düşüş yaşandığı bilgisine yer veriyor haberinde. Fakat bu olumlu gelişmenin ne şekilde gerçekleştiğine dair bilgi vermiyor.

Çocuk refahında ailelerin sorumluluğuna dikkat çeken ve en radikal çözüm önerisini gerçekleştiren hayal haber müellifimiz ise İstanbul'dan Zeren (40) Hanım. "Sorumluluk sahibi olmayan aileler"i ya da savaş nedeniyle "ortada kalan" çocukların birer ebeveyn buldukları haberini veriyor Zeren Hanım.

Ankara'dan Songül Hanım (47) koruyucu ailelerde yetişen çocukların ihtiyaçlarına eğiliyor haberinde. Bu çocukların ilerde rahatlıkla iş buldukları ve kendi aileleri tarafından büyütülen çocuklara bile örnek oldukları bir hayal kuruyor.

Örneğin, Denizli'den Nezire (55) Hanım, çocuklar için bir "çocuk yaşam köyü" kurulduğunu hayal ediyor. "Sağlık" ve "Dostluk-Yaşam Köyü" adlı iki farklı yaşam ya da dinlenme alanının daha kurulduğu bu haberin bağlamında çocukların kendilerine ayrılmış, izole bir alanda mutlu olabilecekleri varsayılıyor.

İstanbul'dan Merve (22) Hanım da, 81 ilde ücretsiz çocuk oyun ve eğitim merkezleri açılmasını öneriyor haberinde, bundan velilerin de çoğunlukla memnun olduğunu iki kez aktarıyor. Tamamen ücretsiz olan bu merkezlerde 0-6 yaş aralığındaki çocukların pedagoglar eşliğinde oyunlar oynadıklarını, okul öncesi eğitim aldıklarını da anlatıyor. Çocukların yemekleri ise diyetisyenler tarafından hazırlanıyor. Merve Hanım, çocuk büyütme meselesini bir "uzmanlık" alanı olarak gördüğü anlaşılıyor. Velilerin çocuklarını güvenle bırakabilecekleri, uzmanların idaresinde, dolayısıyla güvenilir olan bu oyun ve eğitim merkezleri çocukların güvende ancak izole oldukları haberlere en kapsamlı örneği oluşturuyor.

Ankara'dan Gülsev (47) Hanım, kendisine ilişkin haberinde önce bir dünya turuna çıktığını, ardından iki oğlu ile birlikte çocuk yoksulluğuna çözüm olacak bir fon oluşturduğunu hayal ediyor. Bu fon, tüm dünyada eğitim alamayan, hasta çocukların hayatlarına, bu yolla da dünya barışına katkıda bulunuyor. Gülsev Hanım, çocuk yoksulluğu sorununu eğitim yoluyla çözmeyi öneriyor. İstanbul'dan Kübra (21) Hanım da bir yandan dünyayı dolaştığı bir yandan da yoksul çocuklara yardım ettiği bir gelecek düşünüyor kendisi için. İstanbul'dan Meral (22) Hanım da kendisi ve eşi için kurduğu hayalinde hem sivil topluma hem de yoksul çocuklara yer veriyor. Bu hayalde Meral Hanım, annesi babası olmayan, savaştan kaçmış ya da maddi olanaksızlıklar içindeki çocuklara eğitim olanağı sağlıyor.

(c) Çocuk ve şehir

Çocukların kendi iyilikleri ve güvende olmaları için toplumun bütününden ayrıştırılıp izole yerlerde koruma altına alındıkları haberlerin büyük bir bölümü yoksul çocukları ilgilendiriyor. Öte yandan «normal» yani sorumluluk sahibiyle birlikte yaşayan çocuklar söz konusu olduğu zaman oyun, sokak, park gibi sözcüklerin daha çok kullanıldığını görüyoruz. Çocuklar, tek kelimeyle de olsa kent planlamasına ilişkin haberlerde anılıyor ve kentlerin geleceği düşünülürken hesaba katılmaları arzu ediliyor.

Bu konu üzerine en çok kafa yoran müelliflerimizden Erzurum'dan Hesna (19) Hanım, internet bağımlılığının çocuklar için teşkil ettiği tehlikeye dikkat çekiyor ve çocukların bilgisayar başında değil sokakta oynadıkları bir gelecek düşünüyor. “Erzurum’un geleceği” başlıklı haberinde de aynı düşünceleri yer veriyor müellifimiz. Bu haberde de Erzurum’u çocukların sokaklarında vakit geçirebildiği, eğlenip iyilikleri seveceği bir yer olarak düşünüyor. Hesna Hanım’ın şehrin hal-i hazırda bu niteliklere sahip olmadığı anlaşılıyor. “Çocuklar için” başlıklı haberinde de yine çocukların sokakta, bu defa kendileri için yapılmış üç boyutlu oyuncaklarla oynadıkları, telefon ve bilgisayarla vakit geçirmediikleri bir düşünceleri yer veriyor. Hesna Hanım’ın haberleri, çocukların kendilerine ayrılmış, izole bir alanda değil sokakta, yani büyüklerin de kamusal alanı olan bir alanda resmedildikleri aşağı yukarı tek haber değil. Bu tema, doğrudan çocuklarla ilgili olmayan ancak kentsel düzene ilişkin bir çok haberde daha karşımıza çıkıyor. Örneğin, İstanbul'dan Deniz (43) Hanım “Oynamayı unutma” başlıklı haberinde, yaşadığı semt olan Levent’te yaşlıların ve çocukların vakit geçirebilecekleri parklar ve kütüphaneler olduğunu hayal ediyor.

(d) Çocukların mutluluğu

Çocuklar konusunda yapılan bir grup başka haberin konuğu ise onların nasıl mutlu olacaklarının yanı sıra, Türkiye’nin çocuklarını mutlu ederek dünyada saygınlık kazanacağına ilişkin öneriler geliştiriyor.

Ankara'dan Alara (34) Hanım, dünya çapında 6-16 yaş aralığındaki çocukları kapsayan bir mutluluk endeksine göre, Türkiyeli çocukların yüzde 99’unun mutlu olduğunu ifade ediyor. Mutluluğun iki ölçütü olarak ise «eğitim olanaklarını» «gelecek» güvencesini sayıyor. Bu mutluluğun sebebi ise çocukların «sevgi

dolu bir ortamda” yaşamaları. Alara Hanım haberinde çocuk mutluluğunu şu üç temel etmene bağlıyor: İyi eğitim, güvenli bir gelecek ve sevgi dolu bir ortamda büyümek. Ankara’dan Tolga (28) Bey de Türkiye’yi çocuk mutluluğu konulu bir araştırmada birinci sıraya yerleştiriyor ve “son yıllardaki gelişmeler” nedeniyle bunun bir sürpriz olmadığını söylüyor. Ancak çocukların mutlu olmasını sağlayan bu gelişmelerin neler olduğunu yazmıyor.

Bir başka haberde, İstanbul’dan Mutlu (25) 23 Nisan Çocuk Bayramı’ndan hareketle tarif ediyor mutluluğu. Bu habere göre ise çocuklara ilişkin kanunlar önce çocuklara danışılarak hazırlanıyor.

(e) Genç işsizliği ve kültür-sanat

Gençlik kavramıyla ilgili olarak en çok anılan sorun işsizlik. Üniversite mezunlarının iş bulamaması sorunu daha çok anılıyor. Gençlerin en çok birlikte anıldıkları alan ise kültür-sanat ve sivil toplum çalışmaları. Kimi haberlerde, gençlerin bu alanlarda yaptıkları çalışmalarla siyasetten uzaklaştıkları olumlu bir gelişme olarak yer buluyor.

Erzurum’dan Nur Hanım (23), üniversiteyi bitiren herkesin bir iş sahibi olduğu bir güne uyandığını hayal ediyor. İstanbul’dan Reha Bey (24) de benzer şekilde genç işsizliğinin neredeyse tamamen ortadan kalktığını, bunun sosyal sorumluluk projeleriyle mümkün olduğunu yazıyor. Bunlara örnek olarak da “İlk fırsat” adlı bir projeye referans yapıyor.

İşsizliğin bir adım ötesinde gençler yeni buluşların, sanat ve kültür alanlarının başlıca aktörü olarak tasvir ediliyor. İstanbul’dan Serdar Bey (23) Diyarbakırlı bir gencin uçabilmeyi sağlayan kanatlar icat ederek bir fuar merkezinde ilgililere sunduğunu haberleştiriyor. Sürmanşet haberinde ise gençlerin “Doğu” illerinde kültür ve sanat festivalleri düzenlediklerini anlatıyor. Aslen Diyarbakırlı olmakla birlikte İstanbul’da yaşayan Ferhat Bey (20) de Diyarbakır’da düzenlenen Hevsel’in Sesleri etkinliğinde gençlerin kendi şarkılarını seslendirdiklerini hayal ediyor haberinde.

Adana’dan Kumru Hanım (58) yeni kurulan ve esasen kamuya ait işletmelerin özelleştirilmesi öncesi bir adım olarak kurgulanan «Varlık Fonu»nu gençlerin hizmetine sunuyor. Habere göre Varlık Fonu, Adana’da genç bilim insanları için bir uzay merkezi kuruyor. Öyle ki gençler siyasetle artık ilgilenmedikleri için seçimlerde kimse aday olmuyor, partiler bu nedenle sıkıntı yaşıyor. Kumru Hanım bir başka haberinde ise, gençlerin yaşlılar için yaşam köyü kurdukları bir gelecek hayal ediyor.

18. EĞİTİM

Eğitim doğrudan konu edinildiği 92 haberle en çok önem verilen konu başlıklarından birini oluşturuyor. Kadınların (47 haber) erkeklerden (25 haber), 18-32 yaş grubunun daha üst gruplardan görece daha fazla ilgi gösterdiği eğitim başlığı altında en çok dile gelen mesele ise reform ihtiyacı. Aktörlerin en çok çeşitlendiği başlık da yine eğitim.

Bu çerçevede eğitim alanına ilişkin başlıca meseleler şöyle ifade ediliyor:

1. Eğitim kurumları toplumun sağlıklı bir biçimde kendisini yeniden üretmesine olanak sağlamıyor. Bu nedenle reform gerekli.
2. Okul idaresi ve eğitimin içeriği veli ve öğrencinin de söz sahibi olduğu mekanizmalarla belirlenmeli.
3. Okulların fiziksel koşulları iyileştirilmeli.
4. Eğitim alanındaki başarısızlıklar Türkiye'nin uluslararası alanda itibarına leke düşürüyor. Eğitim sistemine daha fazla yatırım yapılarak ve reformla Türkiye'ye itibar kazandırılmalı.
5. Yüksek eğitim kurumları özerkleştirilmeli.
6. Yüksek eğitim kurumları bilimsel araştırma ve teknolojiye daha çok yatırım yapmalı.
7. Mevcut haliyle din eğitim, Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanında gelişmesinin yanı sıra, toplumsal barışa da tehdit oluşturuyor.
8. Okur-yazarlık sorununun çözülmesi toplumsal barışa da katkı sağlayacaktır.
9. Mesleki eğitimin niteliğinin artırılması gerekiyor.

Aktörler: Devlet, PISA, OECD, NASA, fen liseleri, anadolu liseleri, STK'lar, imam hatip liseleri, öğretmenler

(a) Eğitim reformu talebi

“Eğitim reformu” bir tamlama olarak haberlerde en çok değinilen konulardan biri. Reform taleplerinin tamamında ise asıl söylenmek istenen mevcut eğitim sisteminin başarısızlığı. Öte yandan eğitim reformundan yalnızca akademik ya da ekonomik bir başarı beklenmediği, bunun yanı sıra barış içinde bir arada yaşama, etik bir toplum vs. gibi değerlerin de bu başlık altına yüklendiği de anlaşılıyor. Bir başka deyişle eğitim toplumun yalnız ekonomik değil aynı zamanda etik ve siyasal anlamda da yeniden üretildiği, kurulduğu bir alan olarak görülüyor. Böylesi bir alanda reform ihtiyacına bu kadar vurgu yapılması ise mevcut haliyle eğitim kurumlarının bu işlevi göremediğine dair eleştiriden kaynaklanıyor.

Bursa'dan Caner (28) Bey'in eğitim reformundan beklentisi herkes için eşit ve parasız eğitim.

İstanbul'dan Ceylan (27) Hanım çocukların soru sorma kabiliyetlerinin geliştiği, birbirleriyle iletişim kurmalarına önem verilen “sosyal eğitim” adını verdiği alanda Türkiye'ye dünya birinciliği verirken, eğitimin bu şekilde yapılması sayesinde yeni kuşakların “duyarlı, özgürlükçü ve hoşgörülü” yetiştiklerini anlatıyor haberinde.

İstanbul'dan Dilara (22) Hanım'ın eğitim reformundan beklentisi Türkiyeli öğrencilerin, matematik, fen ve sosyal bilimler alanında uluslararası başarı yakalamaları. Yine İstanbul'dan İhsan (43) Bey de benzer şekilde bilimsel gelişmeyi hedefleyen bir eğitim reformu hayal ediyor.

Ankara'dan Defne (41) reformla müfredat konularının azaltıldığı, sınavsız eğitime geçildiği bir eğitim düzeni hayal ediyor. Bu sayede çocuklar oyun oynayarak öğrenme fırsatına kavuşuyor ve sınav korkusu olmadığı için de okulu daha çok seviyorlar.

İstanbul'dan Şeyda Hanım (40), eğitim reformunun çocukların yetenek ve eğilimlerini dikkate alan, ayrıca üniversiteye geçişte test usulünü kaldıran bir yönde yapılması gerektiğini kaydediyor.

Ankara'dan Didem Hanım (30) ayrıksı bir öneri geliştirerek okullarda etik derslerinin verildiği bir haber yazıyor. Bu ders sayesinde öğrenciler mutluluk kavrayışlarını geliştiriyor, bir arada yaşama, farklılıklara saygı gibi hasletler ediniyorlar. Bu da gelecekte beklentilerinin yükselmesini sağlıyor.

Ankara'dan Derya Hanım (40) eğitim reformundan beklentisi tüm çocukların aynı haklara sahip olduğu bir eğitim düzeni, müfredatın ve ayrıca okulların fiziksel koşullarının iyileştirilmesi. Ayrıntılı bir reform paketi sunan müellifimiz, ders sürelerinin 30 dakikaya indirilmesini, müzik ve sanat faaliyetlerine ayrılan zamanın artırılmasını, öğrenci ve öğretmenlerin okul bahçesinde meyve-sebze ekmek gibi faaliyetler de gerçekleştirebileceği bir eğitim programına geçilmesini öneriyor. Ayrıca öğretmenlerin "en önemli" görevinin çocuklara birbirlerine saygı duymayı, teşekkür etmeyi ve farklılıkları kabullenmeyi öğretmek olduğunu ifade ediyor. Okulların fiziksel koşullarında reform talep eden bir başka müellifimiz de Denizli'den Sezgin Bey (55). Sezgin Bey'in bilimsel ve katılımcı bir eğitimin yapıldığı okulların bahçelerinin de duvar ve tellerle çevrili olmaması gibi bir düşü var. Bu okulların müfredatı da öğrenci, öğretmen ve veliler tarafından katılımcı yöntemlerle, yöneticiler de seçimle belirleniyor.

Ankara'dan Güngör (28) Bey, eğitim reformu için gereken bütçenin savunma bütçesinden kesilerek elde edilebileceğini ifade ediyor. Ancak bu değişim, ülke sınırlarının tamamen kaldırılması sonrasında savunma alanına bütçe ayrılmaması konusunda yapılan bir uluslararası anlaşmanın sonucu olarak gerçekleşiyor.

(b) Eğitim ve itibar

Eğitim, Türkiye'nin uluslararası platformda saygınlık kazanmak için atılım yapılması gereken alanların başında görülüyor. Bu konudaki başlıca ölçüt ise Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı'nın yaptığı ölçümler olarak görülüyor.

Bursa'dan Mehmet Emin Bey (23), Türkiye'nin dünyada söz sahibi olamamasının sebebini eğitim sistemindeki aksaklıklara bağlıyor ve bu alanda yapılan reformun ardından Türkiyeli çocukların dünyada söz sahibi olduklarını hayal ediyor.

Ordu'dan Nurettin Bey (47) Türkiye'nin "tüm sorunları" nı çözdüğü bir gelecek düşlerken, öğrencilerin de ilkokuldan üniversiteye kadar çok iyi eğitim aldıklarını ve bu sayede Türkiye'nin dünya eğitim sıralamasında ilk sıraya yerleştiğini yazıyor haberinde. İstanbul'dan Öykü Hanım (23), genel olarak Türkiye'yi anmak yerine (muhtemelen en az kalkınmış olduğunu düşündüğü) Hakkari'ye odaklanıyor ve bu ildeki fen lisesi öğrencilerinin NASA'dan aldıkları destekle, yakıtsız ulaşım teknolojisine katkıda bulduklarını hayal ediyor.

Örneğin, Erzurum'dan Fahriye Hanım (46), PISA tarafından matematik ve fen bilimleri alanında yapılan değerlendirme testinde Türkiyeli öğrencilerin iyi puanlar aldıkları bir eğitim sistemi arzuluyor. Bunun da ezberci öğretimden vazgeçilmesiyle mümkün olduğunu söylüyor. PISA'yı bir ölçüt olarak gören bir başka müellifimiz ise Ankara'dan Derin Hanım (34). Eğitim sistemindeki değişiklikler sayesinde Türkiye'nin PISA ölçümlerinde ilk ona yerleştiğini hayal ediyor bu müellifimiz. Benzer şekilde İzmir'den Ece Hanım (44) da Türkiye'nin PISA ölçümlerinde en başarılı 5 ülkeden biri olduğunu hayal ediyor haberinde.

Eğitimdeki itibarı ölçen örgütlerden biri olarak da OECD anılıyor. Ankara'dan Devrim Bey (27) haberinde OECD ülkeleri arasında yapılan kıyaslamaya göre Türkiye'nin lise düzeyinde matematik, fen ve yazılımda en iyi eğitim veren ülke olarak belirlendiğini kaydediyor.

Eğitim yalnızca yerel değil ulusal itibarın da ölçütlerinden biri olarak görülüyor. Örneğin, Feyza (38) Hanım, yapılan üniversite sınavında son beş yıl boyunca dil, matematik ve fen alanlarında Ordulu hemşehrilerinin birinci sırada yer aldıklarını yazıyor haberinde. Ayrıca Ordulu bir öğrencinin Türkiye'de üçüncüsü düzenlenen Dünya Bilim Fuarı'nda ışık hızını konu edinen bir projeye birinci olduğunu da ekliyor.

(c) Yüksek eğitim

Muhtemelen son yıllarda üniversiteler ve akademi üzerindeki baskıyı dikkate alan müelliflerimiz haberlerinde akademinin bağımsızlığına sıkça vurgu yapıyorlar. Bunun ötesinde üniversite sonrasında iş bulunması gereken, daha çok fen bilimleri ve teknoloji alanlarındaki gelişmeye katkıda bulunan bir kurum olarak resmediliyor.

Ankara'dan Merve (22) Hanım, doğrudan doğruya KHK'ları anıyor ancak KHK'ların gücünü bugün kullanıldığının aşığı yukarı aksi istikametinde işe koyuyor haberinde. Buna göre bir KHK ile YÖK'ün kapatılmasının ardından yeni bir proje geliştirilerek eğitim kurumları reforme ediliyor. Yine Ankara'dan 48 yaşındaki bir isimsiz müellifimiz, Türkiye üniversitelerinin yarattıkları bilim, özgürlük ve fırsat eşitliği ortamı ile tüm dünyadan bilim insanları ve öğrencileri için çekim merkezi haline geldiklerini hayal ediyor. Bu haberin, sıkça yapılan «beyin göçü» haberlerine bir tepki olduğu, müellifimizin çalışmaya katılmasına aracılık eden Özgür Araştırmalar Derneği bağlantısı dolayısıyla, rahatlıkla anlaşılıyor.

İstanbul'dan Gülgün (23) Hanım, Türkiye üniversitelerinin (isim vermiyor) eğitime yaptığı yatırımlarla, dünyanın en iyi üniversiteleri arasında ilk 50'ye girdiğini ve başka ülkelere örnek olan bir eğitim sistemi geliştirdiğini kaydediyor haberinde.

Ankara'dan Ali Haydar Bey (37), Amed, Dersim, Van, Ruha, Hevler, Süleymaniye ve Kobani üniversiteleri rektörlerinin bir toplantı sonrasında bu üniversitelere bağlı hiçbir fakültede araç, gereç ve öğretim üyesi açıkları kalmadığı yolunda bir açıklama yaptıklarını söylüyor. Müellifimizin üniversitelerdeki öğretim üyesi ve eğitim malzemesi açıklarından dertli olduğu anlaşılıyor.

Üniversite ve istihdam konusundaki en doğrudan haber ise eğitim fakülteleri ile ilgili. İzmir'den Kezban Hanım (63) direkt ve somut bir öneri geliştiriyor KPSS ve öğretmen atamalarına dair. Buna göre, atamalarda KPSS'nin yerine diploma puanlarının dikkate alınmasıyla binlerce öğrenci arzu ettikleri öğretmenlik mesleğini yapabilir hale geliyorlar.

(d) Din eğitimi

Eğitime ilişkin haberlerin hemen hiçbirinde din eğitimi talebi olmadığı gibi, din eğitiminin içeriğine ilişkin bir tahayyül de bulunmuyor. Ancak bu din eğitimine herkesin karşı olduğu anlamına da gelmemeli. Yeterli din eğitiminin zaten verilmekte olduğu ya da din konusunun eğitimin öncelikli meselelerinden biri olarak görülmemesi de bu yolda haber üretilmemesine neden olabilir. Öte yandan din eğitiminin konu edinildiği haberlerin hemen tamamında, mevcut eğitim sisteminde bu yönde yapılan değişikliklere olumsuz bir tepki duyulduğu anlaşılıyor. Bu tür haberlerde din ve din eğitimi kavramı, fen bilimleri, mesleki eğitim, özgür düşünce, sekülerlik gibi sözcük ve kavramlarla tam bir karşıtlık içinde tasvir ediliyor. İstanbul'dan İrem Hanım (50) yazdığı haberde Türkiye'nin PISA ölçümlerinde gösterdiği başarıyı duyuran hayali kadın Cumhurbaşkanı, bu başarının eğitimin sekülerleşmesi ve özgür düşünce ortamı sayesinde mümkün olduğunu söylüyor. Haberinin ilk kısmını daha önce de andığımız Ankara'dan Tuna Bey (27), 2018 yılında imam hatiplerin kapatıldığını, eğitimde köklü bir reform gerçekleştirildiğini ve bu sayede Türkiye'nin büyük bir eğitim atılımı yaptığını kaydediyor. Bu atılımın aktörleri olarak ise fen ve Anadolu liselerini sayıyor.

Bu haberlere kısmen istisna üreten bir haber ise İstanbul'dan Berrin Hanım (26) tarafından yazılmış. Berrin Hanım haberinde, on yıldır geliştirilen bir proje sonucunda eğitim fakültelerinin hem akademik kadro hem de sunduğu uluslararası olanaklarla adab-ı muaşeretten Kur'an çalışmalarına ve hatta İbranice'ye, felsefe ve sanat dallarına kadar bir çok alanda eğitim verdiğini, bu eğitimde öğrencilerin ilgi alanlarının da dikkate alındığını söylüyor. Berrin Hanım'ın iki dini (İslam, Yahudilik) adab-ı muaşeretin, felsefenin ve sanatın yanı sıra anmasından hareketle, dini, kültürü oluşturan toplam içeriğin bir parçası olarak gördüğünü ve din eğitiminin de bu bağlamda şekillendirilmesi gerektiği kanaatinde olduğu söylenebilir.

(e) Halk eğitimi ve mesleki eğitim

Eğitim alanında görece az anılan sorunlardan biri de okur-yazarlık meselesi. Bu konuya değinen dört haberde de mesele, çözülmüş ve bitmiş bir sorun olarak tasvir ediliyor. Ankara'dan Hale Hanım (37) nüfusun yüzde 99'unun, yine Ankara'dan Şule Hanım (28), Adana'dan Müberra Hanım ve İzmir'den Yusuf Bey (57) yüzde 100'ünün okuma yazma bildiğini müjdeliyor. Bu haberlerde dikkat çekici unsur, okur-yazarlık oranının yükselmesinin ardından sayılan diğer olumlu gelişmeler. Hale Hanım için bu gelişme kültür seviyesinin yükselmesini ve bilinçlenmeyi, Yusuf Bey için beraberinde getirdiği gazete okuma, tiyatro ve sinemaya gitme gibi alışkanlıklarla barış içinde, hoşgörülü ve sevgi dolu bir yaşamı mümkün kılıyor. Yusuf Bey bu gelişmeyi bir milyon yeni öğretmenin atandığı ve 100 bin yeni okulun açıldığı bir eğitim yatırımına bağlarken, Müberra Hanım da içeriğini ayrıntılandırmadığı bir eğitim seferberliğinden söz ediyor.

(f) Mesleki eğitim

Eğitim başlığı altında en az ilgi çeken konulardan birini de mesleki eğitim oluşturmuş. Ancak yer aldığı kadarıyla mesleki eğitimin akademikleştirilmesi yani meslek okullarının niteliklerinin iyileştirilmesi konusunda bir talep olduğu ifade edilebilir. Örneğin İstanbul'dan Kıymet Hanım (63) mesleklerin akademik kurumlarca denetlenmesini önerirken, Denizli'den Seçkin Hanım (52) STK ve devlet işbirliğiyle çıraklık eğitimi verilen bir proje hayali kuruyor.

19. HAK, HUKUK, ADALET

Bu başlık altında yapılan haberlerde Türkiye’de hukukun işleyiş biçimine karşı ağır bir eleştiri yer alıyor. Haber sayısı görece az olsa da, hukuk diğer tüm alanlarda karşımıza çıkan kavramlardan biri. Eğitimden enerjiye, ekonomiye, eşitliğe kadar her alanda geniş anlamda bir hukuk ihtiyacından zaten söz ediliyor. Buradaki haberlerde ise somut olarak hukukun işleyişine ilişkin umutlar, umutsuzluklar ve çözüm önerileri yer alıyor.

1. Mevcut hale yönelik en önemli eleştiri hukukun evrenselliği ilkesinin ihlal edildiği yolunda.
2. Türkiye’de yargı bağımsızlığının var olmadığı yolunda mutlak bir fikir birliği var.
3. Bütün bunlara çözüm olarak (fantastik haberler dışında) yargının denetlendiği yargıdan da bağımsız bir kurum ve ayrıca yeni bir anayasa yapılması öneriliyor.

Aktörler: Mahkemeler, akademi, teknoloji, avukatlar

(a) Hukukun evrenselliği

Adana’dan Fuat Bey (26), ticaretteki kar marjlarına hukuki kısıtlamalar getirildiğini, edinilen fazla karların ise doğa ve gelecek fonlarına aktarıldığını söylüyor.

Özcan Bey (Ankara, 27), hukukun “yeknesaklaştırılması” (muhtemelen hukukun evrenselliğinden, istisnalara kapalılığından söz ediyor) diye adlandırdığı bir konuda konferans düzenleniyor ve tüm dünyada hukuk kurallarının standartlaştırılacağı haberini veriyor. Erzurum’dan Davut Bey (24), Türkiye’nin yönetim biçiminin ve adalet sisteminin olumlu yönde değiştiğini, başka ülkelere bu konuda örnek teşkil ettiğini hayal ediyor.

Hukukun evrenselliği ilkesi ile hukukun uygulayıcısı durumundaki insanın öznelliği arasında bir çelişki olduğunu düşünen Ankara’dan isimsiz bir kadın müellifimiz (26), Hindistanlı bir yazar tarafından geliştirilen bir hakim robot hayal ediyor. Mevzuatı ve önündeki olayın koşullarını değerlendiren bu robot, her şeyi hesaba katarak hakkaniyetli bir çözüm üretebiliyor. Müellifimiz yargı bağımsızlığının ancak bu şekilde mümkün olabileceğini düşünüyor. Bu aşırı teknolojik ve fantastik çözüm, müellifimizin yargı bağımsızlığının mümkün olabileceğine inanmadığı yönünde bir izlenim oluşturuyor. Benzer bir çözüm Orkun Bey (25) tarafından bu defa yerel yönetimler için geliştiriliyor. Müellifimiz yapay zekanın adaleti, nesnelliği sayesinde toplumun daha huzurlu olacağını düşünüyor.

(b) Mevcut halin eleştirisi

Kezban Hanım (İzmir, 63), 2017 yılında haksız yere tutuklanan ve meslekten ihraç edilen bir vatandaşın (Erdal Aydın) 13 yıl süren hukuk mücadelesini nihayet AİHM’de kazanarak tazminatını aldığı haberini konu ediniyor.

Meryem Hanım (Ankara, 28), yargı alanında yapılan düzenlemelerle kanunların kişiye özel uygulanması, hiçe sayılması, bilirkişilerin aldıkları ücretler karşılığında dava sonuçlarını etkilemesi gibi olumsuzluklara son verildiğini hayal ediyor. Türkiye'nin her yerindeki mahkemelerin birbirlerinin verdikleri kararlardan haberdar oldukları merkezi bir sistem öneren müellifimiz, bu şekilde benzer vakalarda farklı sonuçlar alınmasının önüne geçilebileceğini düşünüyor. Bir başka haberinde ise Meryem Hanım, hukuk havuzu adını verdiği bir uygulamayı kurguluyor. Bu havuz, en güçsüz insanların bile mahkemelerde adil şekilde savunulabildikleri bir düzene geçilmesini sağlıyor. Oluşturulan Hukuk Kontrol Ofisi, yargı kurumlarının yaptıkları tüm işlemleri ve avukatları denetliyor.

20. MUTLULUK, ÖZGÜRLÜK, HUZUR VS TERÖR VE SUÇ KORKUSU

Özellikle özgürlük ve huzur kavramlarına daha önce barış, demokrasi, hukuk vb. alanlarda değinilmişti. Bu başlık altındaki haberler ise gündelik hayatı daha doğrudan ilgilendiren terör ve suç korkusu gibi konulara temas ediyorlar.

1. Terör, doğrudan doğruya ekonomik gelişmelere engel olan bir sorun olarak ele alınıyor ve bu anahtar kelimeyle yazılmış haberlerde çözümün silahlı mücadele değil, “barış”, “yatırım” ya da “eğitim” olduğu ifade ediliyor.
2. Nasıl ulaşacağı tam olarak ifade edilmese bile, suç korkusundan güvenlik önlemleriyle değil, ancak toplumda suç işlenmemesiyle kurtulunabileceği ifade ediliyor. Bir başka deyişle mevcut güvenlik önlemlerinin suç korkusunu giderip huzuru sağlama konusunda işlevsiz olduğu izlenimi yaratıyor haberler.

(a) Terör ve ötesi

“Terör” kavramına ilişkin haberlerin tamamı, doğruca isimlendirmeseler bile Kürt Sorunu’nu kastediyor ve çözümü de karşılıklı anlaşma ve barış, ekonomik yatırım gibi sivil adımlarda arıyorlar.

İhsan Bey (Ordu, 46), Türkiye’nin son elli yıldır uğraştığı terör sorunun çöze erdiği müjdesini veriyor. Bu olumlu gelişmenin yaşanması ise “tüm taraflar”ın anlaşıp el sıkışması ile mümkün olabiliyor. Terör tehdidinin sona ermesiyle silahlı kuvvetler de lağvediliyor.

Buğra Bey (İstanbul, 25) de Türkiye’nin gelişmesine engel olan terör sorununun, “Doğu”ya yapılan yatırımlarla sona erdirildiğini ifade ediyor.

Ülkü Hanım (Ankara, 35), terörün bitmesi ile birlikte Türkiye’nin en güvenli ülkeler listesinde ikinci sırada yer aldığını, kayıpların kalkınmayla telafi edildiğini, yaraların sarıldığını, istihdam ve eğitim alanında gelişmeler kaydedildiğini yazıyor haberinde.

Enteresan bir şekilde IŞİD vb. terör örgütleri neredeyse hiç anılmıyor. IŞİD’in anıldığı tek bir haberde de bu örgüt terör örgütü olarak değil, tüm dünya ülkelerinin ortak mücadele ettikleri daha büyük bir sorun olarak resmediliyor. Beste Hanım (Ankara, 25), tüm devletlerin her alanda savaş açtıkları IŞİD’in ancak 2030 yılında yenilgiye uğratılabileceği yolunda bir haber veriyor bu konuya değinilmiş tek metinde. Bunun, Türkiye’de “terör” ve “Kürt sorunu”nun özellikle resmi söylemde özdeşleştirilmiş olmasından dolayı, bu çalışmaya katılan profil göz önünde bulundurulduğunda, IŞİD gibi bir örgütün bu kategoride değil, çok daha ötesinde, topyekun savaş gerektiren bir mesele olarak görülmesiyle ilgili olduğu düşünülebilir.

(b) Suç korkusu

Suç korkusunun gündeme geldiği haberlerden yalnızca birinde güvenlik önlemlerinin artırılması bir çözüm olarak sunuluyor.

Ankara’dan Merve Hanım, haberinde “Birey ve Toplum Bakanlığı” adlı bir kurum inşa edip, devlet himayesine bağlı güvenlik şirketlerinin her mahalleye yerleştiği

ağır bir güvenlik hamlesi hayal ediyor. Bu sayede Şiddet, taciz, tecavüz cinayet gibi suğlar sona eriyor ve ülkeye huzur ve umut geliyor.

Dilşah Hanım (Ankara, 25) ise tam manasıyla aksi istikamette bir hayal kuruyor. Cezaevlerinin kapatılıp yerine kütüphanelerin kurulduğu, insanların düşünce özgürlüklerine saygı duyulan, dil, din, ırk ve cinsel yönelim tercihlerinin özgürce konuşulduğu bir ülkede suç da iŐlenmeyeceđini ifade ediyor. Billur da, Dilşah Hanım gibi güvenlik önlemlerinin huzursuzluk sorununu çözmeyeceği kanaatinde. Çok sayıda lme neden oldukları için polislerin silahsızlandırıldıkları bir geliŐmeden söz ediyor haberinde.

Sevgi Hanım da (Ankara, 22), hiç suç iŐlenmediđi için hapishanelerin kapatıldığını ya da otele dönüŐtürüldüđünü hayal ediyor haberinde.

Zümrüt Hanım gündelik hayatta insanların birbirlerine yönelik kısıtlamalar getirmesinden duyduğu rahatsızlığı dile getiriyor. Gecenin bir vakti dışarıya ev haliyle, Őortu ya da askılı tiŐörtüyle hava almaya çıktığında kimseden korkmadığı bir Şehirde yaşamak istiyor. Kendisi gibi başka insanların da korkmadan Şehrin tadını çıkardıkları bu Şehirde "havada insanlık kokusu"nu hissettiğini anlatıyor. Kadınlığından utanmıyor ve gurur duyuyor.

21. DEMOKRASİ, İNSAN HAKLARI

Bu başlık altında yer alan haberlerde demokrasi hal-i hazır durumda mahrum kalınan, kriz yaşanan, ancak reformlarla ya da halkların verecekleri özgürlük mücadelesiyle yeniden kazanılacak bir erdem olarak tarif ediliyor. Demokrasi ve mutluluk sözcükleri ilgili tüm haberlerde birbirlerinin tamamlayıcısı olarak zikredilirken, demokrasi din, dil, ırk ayrımı yapılmaksızın herkesin eşit koşullarda yaşadığı gibi öğelerle tarif ediliyor.

Aktörler: TBMM, halklar, sivil toplum örgütleri ve demokrasiyi ölçen kurumlar olarak da akademik örgütler...

(a) Bir özlem olarak demokrasi ve mutluluk

Özge Hanım (Ankara, 41), yapılan araştırmalarda Türkiye'nin dünyanın en mutlu ülkesi olduğunun ortaya çıktığını hayal ediyor haberinde. Bu mutluluğun sebepleri arasında ise ilk sıraya insanların özgürce düşüncelerini paylaşabilmesini yerleştirdikten sonra, dördüncü sıraya da (eğitim, sağlıktan sonra) hukuk gibi «temel ihtiyaçlar»ın karşılanmasını sayıyor. Yeşim Hanım (İstanbul) da, Türkiye'nin 2029 yılında insan hakları, demokrasi ve barış alanında dünyanın en önde gelen ülkesi olduğunu müjdeliyor. Numan Bey (Diyarbakır, 23), Ezgi Hanım (Denizli, 51) ülkede sanatçı, yazar ve gazetecilere yöneltilen sorularla yapılan bir araştırmada Türkiye'nin en demokratik ülke seçildiğini haber veriyor. Yiğit Bey (İstanbul, 22) de benzer bir araştırmadan söz ediyor ve Akademik Research Academy tarafından her yıl düzenli olarak yapılan bir araştırmada, Türkiye demokrasisinin altıncı sıraya yükseldiğini ifade ediyor. Nurgül Hanım (Ankara, 47), “Zümrüd-ü Anka Misali Küllerinden Doğuş» başlığını uygun gördüğü bir haberinde Türkiye'nin demokrasi, insan hakları ve sosyal refah alanında dünya sıralamasında ilk sırada yer aldığını, ülkenin yeniden yapılanmasının dünyaya örnek olduğunu söylüyor. Gerek başlık gerekse “yeniden yapılanma”ya referans, müellifimizin Türkiye'nin hal-i hazırda bir çöküş yaşamakta olduğu kanaatinde olduğunu gösteriyor. Şahin Bey (Ankara, 58) de benzer şekilde Türkiye'nin 2010'lardan itibaren sıkıntılı bir dönemden geçtiğini, ancak gerçekleştiği reformlarla hem demokrasisini hem de eğitim sistemini ödül alacak denli iyileştirdiğini kaydediyor haberinde. Ercüment Bey (Ankara, 44) ise Freedom House'un hazırladığı endekse göre Türkiye'nin en özgür ülkeler arasına giren bir demokrasiye dönüştüğü yolunda bir hayal kuruyor. Bu gelişmenin kaynağının ise sivil, siyasal ve ekonomik özgürlükler konusunda yapılan reformlar olduğunu yazıyor.

(b) Demokrasi tarifleri ve anayasa

İzmir'den Belma Hanım (50), demokrasinin tarifini “din, dil, ırk ayrımı olmaksızın herkesin eşit bir şekilde bir arada yaşaması” şeklinde yapıyor.

399, adına demokrasi demese de, yeni bir anayasa çalışmasından söz ediyor ve demokratik bir mekanizma öneriyor: “Tüm kesimlerin kendi anayasalarını yaptıkları, temel insan haklarının oluşturduğu ortak paydada buluşarak aidiyet

bağlarını güçlendirdikleri” bir anayasa oluşturma süreci. Maraş’tan Hüseyin Bey (27), bu şekilde yapılacak bir anayasanın Türkiye’nin içinde bulunduğu bölgedeki diğer ülkelere de referans olacağını kaydediyor.

Kırıkkale’den İzzet Bey (29) ise yeni bir anayasanın ancak halkın başlatacağı bir özgürlük mücadelesi ile mümkün olacağını söylüyor. Ancak Hüseyin Bey’le böylesi bir anayasanın ülkenin her kesiminin katılımıyla hazırlanması gerektiği noktasında hemfikir. Anayasa devleti hürriyet, hukuk ve güvenlik konusunda görevlendirirken, geriye kalan tüm yetkilerini elinden alıyor. Böylece Türkiye dünyadaki en özgürlükçü anayasayı hazırlamış oluyor. Ankara’dan isimsiz bir müellifimiz, manşet haberinde TBMM’nin demokrasiye geçiş kararı verdiğini yazdıktan sonra, sürmanşet haberinde demokrasinin sivil topluma neler getireceği bilgisine yer veriyor. Buna göre, STK’lar artık kapatılmayacak, STK temsilcilerinden oluşan bir grup anayasal bir organ olarak tanımlanarak TBMM’de temsil edilecek.

22. GAZETECİLİK, TARAFSIZ BASIN

Gazetecilik mesleğinin nasıl yapılması ve yapılmaması gerektiği yolundaki haberlerin çok büyük bir bölümü yerel gazetecilik yapan bir gruptan gelmiş. Bu haberler bir yana bırakıldığında, konuya olan ilgisizliğin genel bir umutsuzluk ve umursamazlığı yansıttığı anlaşılıyor. Gazetecilerin yazdıkları haberler de tam bu umutsuzluk ve umursamazlığın ortadan kalktığı, medyanın özgürleştiği, dolayısıyla kamusal işlevlerini yerine getirip tekrar saygınlık kazandığı bir gelecek hayalini yansıtıyorlar.

Aktörler: Cumhurbaşkanı, TBMM, gazeteciler

Neslihan Hanım (İstanbul, 23), Türkiye'nin dünya basın özgürlüğü sıralamasında Türkiye'nin birinci olduğunu hayal ediyor.

Ordu'dan Saadettin Bey (47), Cumhurbaşkanlığı'nın TBMM'den çıkardığı yeni bir basın kanunu ile, gazeteciliğin herkesin gazeteci olmadığı, yalnızca bu alanda eğitim alanların mesleği icra edebildikleri ve medya sahiplerinin başka sektörlerle yatırım yapamadıkları bir yasal çerçeve kazanmasını talep ediyor. Müellifimizin ancak şimdikine çok benzer bir mutlak irade ile (Cumhurbaşkanı) gazeteciliğin saygın bir mesleğe dönüştürülebileceğini düşündüğü anlaşılıyor. Gonca Hanım da (Ankara, 53) yerel gazeteciliği ön plana çıkarsa da genel olarak gazetecilik mesleğine ilişkin bir temennide bulunuyor. Yine "kanun" çerçevesinde özgür gazetelerin, halkın sesini duyurduğunu ve herkese ulaşabildiğini kaydediyor hayalinde.

Halit Bey (İstanbul, 45) ise yerel medyanın neden önemli olduğunu vurguladığı haberinde özgür, korkusuz, maddi sorunları aşmış bir yerel medyanın yokluğunda merkezi idarenin ağırlık kazanacağını, yerel yönetimlerin denetlenemeyeceğini ve başarısız olacağını ifade ediyor.

Onur Bey (Zonguldak, 44), Zonguldak'tan söz etse de tüm Türkiye'de gazetelerin "tetikçilik, şantaj" gibi işlere girişmedikleri, gazeteciliğin tarafsız ve objektif ölçütlerle yapıldığı, reklam ve abone desteği alan medya çalışanlarının da hak ettikleri ücretleri aldıklarını hayal ediyor haberinde.

Şaban Bey ve Nejat Bey (Kütahya, 26), Kütahya'da kendi çalıştıkları haber sitelerinin en saygın ve başarılı haber portalı seçildiği, dolayısıyla başarıya ulaştığı bir gelecek hayal ediyorlar.

23. ENGELLİLER

Engelliler ve yaşadıkları sorunlar meselesi, daha çok engellilerle ilgili sivil toplum kuruluşlarında çalışan müelliflerimiz tarafından dile getirilmiş. Bu meselelere ilişkin temennilerin önemlice bir bölümü ise gerek fiziksel olarak şehir hayatına, gerekse toplumsal hayata ve ekonomiye katılmalarını sağlayacak düzeneklerin kurulmasına ilişkin. Kimi haberlerde ise, muhtemelen ilk temennilerin gerçekleşmesi yolundaki umutsuzluktan dolayı, kendilerine ayrılmış alanlarda korunaklı olarak hayatlarını sürdürmeleri yolunda önermeler bulunuyor. Sivil toplumun ve bireylerin aktör olarak en çok zikredildiği haber grupları arasında da engelliler ön plana çıkıyor. Devlet ise kolaylık sağlayan, kaynak yaratan bir aktör olarak tarif ediliyor engelliler konusunda.

Sumru Hanım, oğlunun gereksinimlerinden yola çıkarak başlattığı “Organik Eller Koleji”nin tüm dünyaya örnek bir projeye dönüştüğünü hayal ediyor. Otizmliler çocukların fiziksel şiddet görmeyecekleri bir ortamda eğitim görerek mucit olarak eğitildikleri bu okul bir çok otizmliler çocuğa var olma alanı açıyor. Bir başka haberinde de Mavi Köy adlı bir proje geliştiren müellifimiz burada da otizmliler bireylere sanat, resim, dans, müzik ve spor eğitimleri veriyor. Otizmliler çocukların eserleri daha sonra şehrin sokaklarında sergileniyor ve toplumsal barışa katkıda bulunuyor. Yine başka bir haberinde otizmlilerden “özel gereksinimli bireyler” diye söz eden Sumru Hanım, otizmin sevgiyle ve eğitimle yenilebileceğini kaydediyor.

Mevlûde Hanım (Denizli, 52), otizmliler bir çocuğa sahip, savaşçı ruhlu bir sanatçının “Cama Can Verenler” adlı bir etkinlikte yılın sanatçısı ödülü aldığını hayal ediyor.

Ankara’dan Abdurrahman Bey (28), bilim insanların yaptıkları bir araştırmayla insan beyninin haritasını çıkarttığını, bu sayede insanların artık herhangi bir engelle doğmaktan kurtulduklarını yazıyor hayal haberinde.

Kenan Bey (Ordu, 34), Türkiye’nin engelli eğitiminde büyük bir atılım gerçekleştirdiğini bu sayede dünyanın ilk engelli başbakanının burada seçildiğini anlatıyor haberinde. Engelli başbakan ilk demecinde engellilere, sorunlarının tamamen çözüleceği sözünü de veriyor. Müellifimizin, engelli olmayanların engellilerin sorunlarına öncelik vermeyeceği önsezisinden hareketle bu haberi yazdığı anlaşılıyor. Benzer bir temaya değinen 191, Türkiye’nin ilk otizmliler belediye başkanının Denizli’de seçildiğini ve yalnız engellilere (dezavantajlılar sözcüğünü kullanıyor) değil, tüm halka eğitim, kültür ve sanat alanında yeni bir soluk aldırıldığını anlatıyor haberinde.

İzmir’den Gökkuşluğu mahlaslı bir kadın müellifimiz, Engelsiz Yaşam Derneği’nin BM nezdinde yaptığı çalışmalarla elde ettiği başarıları taşıyor haberine.

Ankara’dan isimsiz 22 yaşında bir kadın müellifimizin hayali ise engellilerin biraraya gelerek hükümete ve halka seslerini duyurdukları ve bu sayede ulaşım sorunlarını çözdükleri şeklinde bir kurguya sahip.

İstanbul'dan İhsan Bey'in (36) hayali ise engellilerin arzu ettikleri her alana erişebilir, ulaşabilir oldukları, bu sayede mutlu oldukları yolunda. Bu başarı ise devletin sosyal devlet olmanın gereğini yerine getirmesiyle mümkün oluyor.

Sabri Bey (İzmir, 39), tekerlekli sandalyeyle yaşamak zorunda kalanlarla birlikte görme engellileri taşıyor haberine ve kişisel olarak güneşi görmeyi çok istediğini söylüyor. Bunun kadar istediği bir başka gelişme ise toplu taşıma araçlarında engellilerin zorluk çekmemesi.

Zeki Bey (Ankara, 40), üretim çağındaki sekiz milyon engellinin engelleri gözetilerek istihdam edildikleri şeklinde. Bu, bir proje ile gerçekleşiyor ve 3.5 milyon engelli kendi evlerinde, 4.5 milyon engelli ise uygun iş yerlerinde üretime katılıyor.

Ömer Bey (İstanbul, 43), engellilerin sorunlarının tasarımıyla çözülebileceğini, bu alanda gereken desteğin devletin sosyal yardım fonlarından ücretsiz olarak karşılanabileceğini öngörüyor.

Mevlüde Hanım (52), Denizlide yaşayan 9000 "özel çocuğun" annelerine değiniyor. Annelere verilen özel eğitim ve terapi tükenmişlik sendromundan kurtulmalarını sağlıyor. Bu soruna ilişkin terapide ise müzik ve sanattan yararlanılıyor. Anneler bu sayede çocuklarına daha iyi bakabiliyorlar.

24. YAŞLILAR

Engellilere ilişkin haberlerde olduğu gibi yaşlılara ilişkin kurguda da yaşlı insanların topluma katılmalarını sağlayacak kolaylıkların sağlanması, onların tecrübe ve bilgilerinden yararlanılması ile, toplumdan uzakta kendileri için ayrılmış, konforlu alanlarda rahat ettirilmeleri şeklinde özetlenebilecek iki eğilim rekabet halinde.

Yaşlılar konusunda devlet, sosyal devlet, belediye gibi aktörler zikrediliyor.

İlk eğilim, yaşlıların tecrübelerinden çeşitli şekillerde yararlanabileceği yolunda örneklere dayanıyor. Örneğin Gül Hanım (Denizli), Çal ilçesindeki yaşlıların yerel yöntemlerle yaptıkları şarapların bir yarışmada birinci seçildiklerini ifade ediyor. Anna Hanım (Mardin), yaşlı Süryani ustaların el sanatlarını gençlere öğrettikleri bir proje geliştiriyor. Üstün Bey (Mardin, 18), Nusaybin’de yaşayan bir dedenin, kokmayan ayakkabı imal ederek ünlü modacılar sattığını yazıyor.

Gamze Hanım (Denizli, 23), yaşlıların da çocuklar gibi kan bağı aranmaksızın koruyucu aileler tarafından bakıldıkları bir düzenek öneriyor. Ankara’dan Firuze Hanım (50), bu öneriyi tersine çevirerek, yaşlı bakım merkezlerine açılan çocuk yuvaları sayesinde hem yaşlıların hem de çocukların mutlu olduklarını kaydediyor haberinde.

Berivan Hanım (Diyarbakır, 21), emekli insanların bir arada yaşayabilecekleri eğlenceli bir ev ortamı düşünüyor. Nazmiye Hanım (Ordu, 32) insanların zevkle sıra bekledikleri bir yaşlılar yurdu hayal ediyor. Bu yurt onlara evlerini aratmadığı gibi, sevgi dolu bir ortamda kendilerini yabancı hissetmeksizin yaşamalarına olanak sağlıyor. Zeynep Hanım (Adana, 57), dünyanın en güzel yaşlılar cennetinin Türkiye’de inşa edildiğini hayal ediyor.

İhsan Bey (İstanbul, 36), belediyelerin engelliler ve yoksullarla birlikte yaşlıların sorunlarına da daha fazla eğildiği bir çerçeve sunuyor. Bir başka haberinde ise Türkiye Sakatlar Derneği başkanı olarak engelliler ve yaşlıların dualarını aldığını hayal ediyor. Ancak bunun ancak bir “sihirli değnek” yardımıyla olabileceğini belirterek bu konudaki umutsuzluğunu dile getiriyor. Hüsniye Hanım (İstanbul, 51) ise geliştirilen bir sistemle kimsesiz yaşlıların konutlarında tespit edip onlara yiyecek paketleri ışınlanan bir teknoloji hayal ediyor.

25. SPOR

Spor genellikle, sanat-kültür, bilim-teknoloji gibi gelişme kaydedilmesi gereken, daha doğrusu toplumun başka alanlarda özellikle eğitim ve ekonomide geliştiğini ortaya koyan göstergeler arasında sayılıyor. Bu nedenle bir çok haberde anılmakla birlikte özellikle spor alanına adanmış çok da fazla haber olduğu söylenemez. Toplam 19 haberin yazıldığı spor kategorisine ilgi gösterenlerin 17'si erkek. Yaş skalasında ise 18-32 yaş aralığındaki müelliflerimizin bu konuyu daha çok önemsedikleri söylenebilir.

Spora ilişkin haberlerin önemlice bir bölümünde spor ulusal, yerel ya da kişisel saygınlık kaynaklarından biri olarak görülürken, kimilerinde ise spor yapılacak alanların yaratılması talep ediliyor. Bu ikinci tür haberler genellikle mevcut kentsel planlamaya yönelik eleştiriler içinde dile getiriliyor.

(a) Sağlık ve spor

Spor çeşitli şekillerde insanların ruh ve beden sağlıklarıyla ilişkilendiriliyor haberlerde. 375 sporu sanatla birlikte gençleri madde bağımlılığına karşı koruyan bir kalkan olarak görüyor. 190, kişisel düşlerini dile getirdiği haberinde bir fitness kulübü açtığını hayal ediyor. 345 ise mahalle turnuvaları sayesinde spor yapan gençlerin sayısının artması sayesinde yaşadığı şehir olan Ankara'da gençlerin ve genç olmayanların akademik başarısının arttığını, sağlık problemlerinin azaldığını yazıyor haberinde. Öyle ki ihtiyaç kalmadığı için hastane sayısı azalıyor şehirde. Sporlu kişisel düşlerine dahil eden bir başka müellifimiz olan 68 ise basketbol, yüzme gibi spor aktiviteleri aracılığıyla gençlere sahip çıkılması sayesinde Türkiye'nin daha huzurlu bir ülkeye dönüştüğünü yazıyor. İsimsiz bir Ankaralı müellifimize (kadın, 42) göre sağlıklı yaşam kulüplerinde yapılan sanat terapileri ve spor ülkeyi bir rüya diyarına dönüştürüyor. 194 ise tüm spor dallarında altyapıya yatırım yapılarak gençlere olanak sağlanması gerektiği temennisine yer veriyor tek cümlelik haberinde.

(b) Spor ve itibar

Ulusal ve uluslararası spor müsabakalarında kazanılan başarı ulusal ve uluslararası itibarın, hatta kişisel saygınlığın da anahtarı olarak görülüyor. Bu meyanda en çok anılan spor dalı ise kuşkusuz futbol. Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş gibi takımların anıldığı haberler de olmakla birlikte, yerel takımların ulusal ve uluslararası liglerde başarı kazandıklarına yönelik haberler futbolun yeniden yerleşmesi, başka türlü söylemek gerekirse şehir kulüplerine daha çok yatırım yapılması konusunda müşterek bir arzunun varlığına işaret ediyor.

Ankara'dan Raşit Bey (40), yaşanan depremler nedeniyle yıkılan Van'daki Atatürk Şehir Stadyumu'nun yıkılıp yerine büyük ve modern başka bir stadyum yapıldığını, Vanspor'un da artık maçlarını burada oynayacağını hayal ediyor. Ordudan Nejat Bey (47) de yine kendi şehri için süper lig şampiyonluğu temenni ediyor. Mardin'den Ali Bey (26) aynı dileği Amedspor için tekrar ediyor ve ayrıca şehrinin futbol kulübünü Barcelona takımı ile yarıştırmak kupa aldırıyor haberinde.

Amedspor için benzer bir dilek de Diyarbakır'dan Vahap Bey (25) yıllarca alt kümelerde mücadele eden Amedspor'un nihayet Süper Lig'e çıkıp Őampiyon olduğu, hatta Barcelona ve Münih'i yendikten sonra, finalde bu defa Vanspor'u eleyerek Şampiyonlar ligi Őampiyonu olduğu bir haber kurguluyor. Erzurum'dan 458 de kendi Şehrinin futbol kulübünün Real Madrid'i yenip Şampiyonlar Ligi Őampiyonu olduğu bir haber yazıyor.

Kütahya'dan Rıdvan Taşpınar ise daha milli takımın yanı sıra bir de Osmanlıspor takımı kuruyor ve Şampiyonlar Ligi kupasını kazanan bu takımın teknik direktörü olarak da kendisini hayal ediyor. Kupayı milli takıma değil Osmanlıspor'a kazandırmasından, Rıdvan Bey'in skalasında Osmanlı kavramının milli kavramından daha cazip olduğu sonucuna varabiliriz.

26. SANAT-KÜLTÜR

Sanat ve kültür alanına ilişkin haberlerin sayısı her ne kadar yeterince değilmiş gibi görünse de, aslında özellikle eğitim, engelliler, sağlık, bir arada yaşama, özgürlükler başlıklar altında da tek kelimeyle bile geçmeleri dolayısıyla bu konunun müelliflerimiz arasında görüldüğünden daha popüler olduğu rahatlıkla söylenebilir. Öte yandan konunun bilim, eğitim, teknoloji, spor gibi konularla birlikte genel geçer bir klişe içerisinde tekrar edildiğini de akılda tutmakta fayda var. Buradan yola çıkılarak sanatın genel bir refah ve iyilik durumunun göstergelerinden biri olduğu kanaatine varabiliriz.

1. Doğrudan sanatı konu edinen haberlerin ortak özellikleri sanatı gündelik hayatın bir parçası olarak talep etmeleri. Bu alandaki etkinliklerin yetersizliğine ilişkin şikayet ve eksiklik duygusu, geleceğe yönelik hayallerde yer verilen sanat etkinliklerinin, özelden festivallerin sürekliliği ve sıklığına yapılan vurgudan anlaşılıyor.
2. Bununla birlikte sanat daha çok gençlerin ilgi gösterdikleri bir alan olarak tasvir ediliyor ve her bağlamda devlet tarafından desteklenen, şehirleri daha yaşanılır kılan bir işlevle donatılıyor.
3. Az sayıda değinilen el sanatları ise turizm aracılığıyla yerel ekonomiye canlılık getirecek etkinlikler olarak görülüyor.

Aktörler: Gençler, devlet, sivil toplum

(a) Sanat ve gündelik yaşam

Bu alt başlık altında gruptağım haberlerin tamamı sanat etkinliklerini çeşitli festivaller aracılığıyla şehir hayatına dahil ediyorlar. Festival klişesinin sanatın yalnızca belli günlerde şehirden geçen, dolayısıyla gündelik hayatın bir parçası olmadığı şimdiki zamana işaret ettiği düşünülebilir. Bu festivallerin sürekli ve tüm illerde yapıldığı yolundaki hayaller, bu açıdan bakıldığında, sanatın gündelik hayatın bir parçası olarak talep edildiğini ortaya koyar.

Mesut Bey (İstanbul, 23), amatör gençlerin resim, şiir, müzik gibi alanlarda becerilerini sundukları özellikle doğu illerini ziyaret eden gezici sanat festivallerinin yapıldığı bir Türkiye hayali kuruyor. Sürgünleri ve tutuklanmaları vurgulayarak bugünle hayalini kurduğu günleri karşılaştıran müellifimiz, bütün bunların isteyince olabileceğini de ekliyor haberine. Şeniz Hanım (İstanbul, 40) ise sanat ve düşünce özgürlüğünden söz ediyor. Hayalinde Türkiye'yi, sanatçıların ve düşün insanların kendilerini özgürce ifade etmek için gelmeyi arzu ettikleri bir yer olarak resmediyor.

Sumru Hanım (Denizli, 36) da, yine sanat, resim, dans ve müzik gibi alanlarda bu defa otizmli bireylerin becerilerini sergiledikleri insanların barış içinde, mutlu ve üretken oldukları Mavi Köy adlı bir proje kurguluyor haberinde.

Sırma Hanım (Ankara, 29), bir parkta devlet desteğiyle gerçekleştirilen bir bilim ve sanat şenliği hayali kuruyor. Devletin öncüsü olduğu bu şenlikte, şiir, tiyatro,

dans, heykel gibi sanat dallarında çalışmalar sergileniyor. Yanı sıra yapılan bilim festivaline de ev sahipliği yapan bu park, milyonlarca kişiyi bulan katılımcılara ev sahipliği yapabilecek büyüklükte.

Müzik gruplarının, sokak ressamlarının, dansçıların yer aldıkları ve Türkiye'nin tüm illerinde yapılan festivaller hayal eden 138, bu festivallerle sokakların sanata ve şenliğe doycakları bir günün hayalini kuruyor.

Sevinç Hanım (İstanbul, 22) Ankara'da içinde sanat galerisi de bulunan bir kitapçı açıldığını hayal ediyor. Galeride bir cafenin yanı sıra, zaman zaman konuşmalar da gerçekleştiriliyor.

Bursa'dan Ömer Faruk Bey (23), bu şehirde kurulan Plastik Sanatlar Derneği'nin en büyük sanat derneği olduğunu ve yüzüncü projesini gerçekleştirdiğini haber veriyor. Bu proje, dünyanın dört bir yanından sanatçıları Bursa'da buluşturuyor.

Diyar Hanım (Mardin, 16) ise sanat ve eğlenceyi birlikte hayal ediyor ve Midyat'ta daha çok kültür-sanat faaliyeti gerçekleştirilmesini talep ediyor.

(b) Sanat ve eğitim

Sanat kavramına değinen haberlerin önemlice bir bölümü de, eğitimin sanatsal etkinliklerle zenginleştirildiği bir ortak zemin oluşturuyorlar. Bu haberlerde sanat ve sanat eğitimi, devlet tarafından desteklenen bir içerik olarak ön plana çıkıyor.

Örneğin Saniye Hanım (Ankara, 47), kendisini okullarda sanat etkinlikleri gerçekleştiren bir sivil toplum gönüllüsü olarak hayal ediyor. Ankara'dan isimsiz bir kadın müllifimiz de (42), "Her çocuğa bir enstrüman" adını verdiği bir proje gerçekleştiriyor hayal haberinde. Böylece Ankara adeta bir "müzik fabrikası"na ve dünya sanatçılarının hayranlıkla izlediği ilham verici bir şehre dönüşüyor. İsimsiz bir müellifimiz (İstanbul, 24), eşile birlikte sanat okulu kurduğunu hayal ediyor. Bu okulda resim, tiyatro, heykel ve edebiyat dersleri veriliyor. Meltem Hanım (Ankara, 25) ise üniversitelerde tiyatro, müzik, sahne sanatları, heykel ve resim bölümlerini seçen öğrencilerin devlet tarafından bursla desteklendikleri bir yüksek eğitim sistemi hayal ediyor. Üstelik bu burslar okul sonrasında da sanatçı desteği şeklinde sürdürülüyorlar. Sanat eğitimine ilişkin bir başka haber de Ankara'dan Muhsin Bey (34) tarafından yazılmış. Görsel İletişim ve Sinema dersinin (muhtemelen liselerde) müfredata eklenmesi ve sanat faaliyetlerine ayrılan zamanın artırılmasıyla gelecek kuşaklar daha güzel hayaller kurabilmeye başlıyorlar.

(c) El sanatları

El sanatları, yerel değerlerin canlandırıldığı ve turizm aracılığıyla ekonomiye katkı sağladığı bir kapasiteyle resmediliyorlar.

Mardin'den Anna Hanım (30), Ermeni ve Süryani ustaların el sanatlarını icra ettikleri Midyat Çarşısı'nın restore edilerek turizme kazandırıldığını haber veriyor. Hemşehrisi Feridun Bey (38) ise, yine Midyat'ta, taş evlerin restore edildiğini,

Süryani ustaların işlerini genç kuşaklara öğrettikleri bir gelişmeyi haberleştiriyor. Bu iki haberde de el sanatları turizm dolayısıyla yerel ekonomiye girdi sağlayacak etkinlik alanları olarak konumlanıyor.

Ankara'dan ismini yazmayan 48 yaşındaki bir erkek müellifimiz de el sanatlarını, organik tarımla birlikte turizmi canlandıracak bir etken olarak projelendiriyor haberinde.

27. BİLİM VE TEKNOLOJİ

Bu konuda yapılan haberlerin önemlice bir kısmı fantastik nitelikler taşıyor. Kimi haberlerde ise fantastik öğeler ironiyle karışık bir şimdiki zaman eleştirisi olarak dile getiriliyor. Dolayısıyla bilim ve teknoloji konusunda yapılan haberlerin, bu alana ilişkin beklentilerin yanı sıra, mevcut halde bu alanlarda Türkiye'nin hem siyasal hem de toplumsal manada gösterdiği ilgisizlik ve dolayısıyla başarısızlığı vurguladıkları söylenebilir. Bu haberlerden çıkan önemlice bir başka çıkarsama ise bilimin nasıl bir çerçevede algılandığı ile ilgili. Haberlerin büyük bir bölümünde bilim öncelikle ekonominin gelişmesine, ardından Türkiye'nin saygınlığının ve nüfuzunun artmasına bir araç ve aracı olarak konumlandırılıyor. Bu çerçeveden bakıldığında şu temalar ön plana çıkıyor bilim ve teknoloji haberlerinde:

1. Bilimin gelişmesi için demokrasi şarttır.
2. Siyaset bilimin gelişmesi önündeki en büyük engeldir.
3. Bilim ve teknoloji alanında yapılacak atılımlar ekonomik kalkınmayı da beraberinde getirir.
4. Bilim ve teknoloji Türkiye'nin dünyadaki etkinliğinin ve saygınlığının artması için gereklidir.

Çalışmaya Ankara'dan katılan ancak aslen Yozgatlı olan Seher Hanım (23) Yozgatlı bilim insanlarının yaptıkları araştırmalarla sanayiye katkıda bulduklarını anlatıyor. Ne var ki Seher Hanım'ın bu hayali geleceğe dönük hayalden çok, hal-i hazırdaki gözlemlerinden yola çıkarak dile getirdiği bir izlenim. Zira Seher Hanım, icat ettiği ve Mahmut adını verdiği yapay zekaya sahip bir robotla kahvede okey oynarken söyleşi yaparak ona şunları söyletiyor: "Günlerim güzel geçiyor, kahvede oturmak olsun, tesbih çekmek, evet küfür de öğrettiler. Yozgat çok güzel. Burası Türkiye'nin kalbi, herkesi bekliyoruz."

Ankara'dan Zülal Hanım (47), Türkiye'nin tüm dünyada yapılan kapsamlı bir araştırma sonrasında, insan hakları ve özgürlüklerin yanı sıra bilimsel hayata sağladığı katkı ile de birinci sırada yer aldığını haber veriyor ve bunun amacı "mutlu birey"ler yetiştirmek olan bir eğitim sistemi ile mümkün olduğunu kaydediyor.

Ankara'dan Nazlı Hanım (53), yine eğitimde yaşanan reformlar sayesinde toplumsal barışın sağlanmasının yanı sıra bilimsel araştırmalarda da büyük bir gelişme yaşandığını, bu sayede sakat doğumların önlendiğini, nüfus artışının durduğunu, hastalıkların tümü için aşı bulunduğunu ve hatta yapay organlar üretildiğini kaydediyor.

Güle Hanım (Diyarbakır, 33), muhtemelen siyasi haberlere fazla ilginin siyasi çatışmaları da beslediği fikrinden yola çıkarak "bilinçlenen" Türkiye vatandaşlarının siyasi haberlere rağbet etmeyip bilime ilgi gösterdikleri bir gelecek hayali kuruyor.

Muhsine Hanım da tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi bilimsel araştırmalarda ve başarıda da temelin demokratikleşme olduğuna inanıyor. Öyle ki,

demokratikleşme yolunda aldığı kararlar sonrasında Türkiyeli 5 bilim adamı Nobel'e aday gösteriliyor. Ayrıca Türkiye, dünyanın en fazla göç alan ülkesine dönüşüyor. Bu son cümle göçün kendisini değil, Türkiye'nin özellikle bilim insanlarının yaşamayı arzu ettikleri bir ülkeye dönüşmesini vurguluyor. Muhsine Hanım, sürmanşet haberinde de Türkiyeli bilim adamlarının ve öğrencilerin Mars'a gittikleri, Venüs ve Jüpiter'de yaşam üniteleri oluşturdukları bir gelişmeye yer veriyor. Müellifimizin bilimi ülkenin nüfuzunun artmasında temel bir araç ve alan olarak gördüğü anlaşılıyor.

Benzer temalarla yapılan bir başka haberin müellifi ise Ankara'dan Tahir Bey (50). Ankara'da küçük bir çocuğun yıllar önce hayalini kurduğu uçan evlerin üretilmeye başladığını, hatta Afrika'da çıkan bir yangın sonrasında bu evlerin tüm dünyada yaygınlaştığını hayal ediyor müellifimiz. Türkiyeli bilim insanlarının gösterdikleri başarılarla dünyaya kendilerini kanıtladıkları fikrinden yola çıkan bir başka yazarımız da Anna Hanım (Mardin, 30). Bu haberde de Sabancı Üniversitesi'nden üç bilim adamı geliştirdikleri bir hapla seçtikleri 25 dili bir ayda öğrenebiliyorlar. Kübra Hanım (İstanbul, 21) ise Türkiye'nin ışınlama teknolojisinde gelişme kaydederek, ihracatta büyük bir atılım yaptığını hayal ediyor.

28. UZAY ARAŞTIRMALARI

Uzaya ilişkin haberler ilk bakışta bilim ve teknolojiye olan inancı ve bu alanlardan beklentileri dile getiriyormuş gibi görünse de, detaylı olarak bakıldığında bir kaçış stratejisini ele verdikleri anlaşılıyor. Uzay, dünyadaki kaynakların tükenmesi, savaşlar, siyaset vb. meselelerle yüzleşmeksizin bakışları uzağa çevirme, kimi zaman dünyanın gidişatını ironik bir dille eleştirirken başvurulan bir tezat olarak dikkat çekiyor. Çoğu zaman dünyanın problemlerini bulaştırdığı, dolayısıyla söz konusu problemlerin daha da görünür kılındığı bir alan olarak tasvir ediliyor bu haberler. Dolayısıyla, tam da bilim-kurgu edebiyatının çıkış noktasındaki eğilimleri yansıtıyor. Bilim-kurgu edebiyatının özünde bulunan karamsarlığı, kötümserliği ve umutsuzluğu da yansıtıyorlar içerikleriyle.

Aktörler: Bilim insanları, Türkiye (devlet), insanlar

(a) Dünyanın aynası uzay

Kübra Hanım (İstanbul, 22), Mars'ta yaşama imkanının yaratıldığı ve yeni yaşam alanlarının inşa edildiği konusunu işliyor haberinde. İnsanların Mars'a seyahat etmekle kalmayıp Marsaray adlı yeni yaşam alanında tatil yapabileceklerini haber veriyor. Ancak buraya gidenler ancak ekonomik anlamda yeterince kaynağa sahip olabilenler. Kübra Hanım, uzaya ilişkin tahayyülü üzerinden mevcut yaşam alanlarının üst sınıflara bir ayrıcalık olarak tevdi edilmesini eleştiriyor aslında. Mars'a ilişkin bir başka hayal haberde ise buraya yerleşmek isteyen insanlarda hiçbir koşul aranmadığı ifade ediliyor. Yaprak Hanım (Bursa, 24), aynı eleştiriyi çözüme odaklanarak yapıyor. Ankaralı isimsiz kadın müellifimiz (42) ise haberinde bir saatte ulaşılabilen Mars'ı turizme açıyor. Haberin anahtar kelimesi ise "huzur." İnsanların Mars'ta 120 yaşına kadar yaşayabildiklerini haber veren Ankaralı isimsiz kadın müellifimiz (42), bunun huzur sayesinde olduğuna işaret ediyor.

Zülal Hanım da benzer şekilde "Yeni Hayat" adını verdiği bir gezegende yaşamın kurulduğunu müjdeliyor. Trafik sorununun uçan arabalarla çözüldüğü, tıp alanındaki gelişmelerle tüm hastalıklara deva bulunduğu ve bu gezegen sayesinde artan nüfusun ihtiyaçlarının karşılandığı gibi öğelere yer veriyor haberinde. Bu sayede insanlık açlık, sefalet, susuzluk gibi sorunlarını çözümlenerek müreffeh bir hayat kurabiliyor. Müellifimizin mevcut dünya üzerindeki sorunların kaynakların yetersizliğinden ve bu yetersizliğin yarattığı endişenin yarattığı çatışmalardan doğduğu kanaatinde olduğu sonucuna varabiliriz rahatlıkla. Benzer bir anlatım dili geliştiren Döndü Hanım (Denizli, 44), galaksilerarası işbirliği projesi sayesinde açlık ve yoksulluğun ortadan kalktığını, insanlığın açgözlülük ve iktidar hırsını geride bırakarak barış ve iyilik içinde yaşadığını hayal ediyor.

Fatih Bey (İstanbul, 23), uzay ve yaşam arasındaki genel geçer kurguyu tersine çeviriyor. Bu defa uzaylılar Türkiye'ye turist olarak geliyorlar. Fakat bunun sebebi, Türkiye'nin ekolojik güzelliklerini koruması, temiz enerji yatırımları sayesinde havasını temizlemesi. Haberin kurgusundan, Fatih Bey'in Türkiye'nin ekolojik güzelliklerini korumasından ve temiz enerjiye yatırım yapmasına en fazla yakın zamanda uzaylıların Türkiye'ye turist olarak gelmesi kadar ihtimal verdiğini anlıyoruz.

(b) Türkiye ve uzay

Uzay araştırmaları, tıpkı bilim ve teknoloji başlığı altında olduğu gibi Türkiye'nin demokratikleşme, özgürlük gibi sorunlarını çözmeye halinde gelişme kaydedeceği alanlardan biri olarak resmediliyor. Dolayısıyla konu uzay araştırmaları gibi görünse de bu haberlerde asıl işaret edilen ekonomik refahı mümkün kılacak bilimsel araştırma atılımlarının ancak demokratikleşme ve özgürlüklerin garanti altına alınması halinde mümkün olabileceği yolunda.

Sinop'tan Tahsin Bey (32), Türkiye'nin son yıllarda yaptığı teknolojik atılımlar sayesinde artık uzaya geziler düzenleyebildiğini haber veriyor. şebnem Hanım (Bursa, 37), Konya Ovası'ndan kalkan bir uzay mekiğinin Mars'ta yerleşik düzene geçen Türklerin yerleşik düzene geçmelerine destek olduğunu anlatıyor. Fırat Bey (Maraş, 40) ise Türkiye'nin Jüpiter'e insansız robot göndererek araştırma yaptığını haber veriyor. Güllü Hanım (Denizli, 55), Mars'ta arılardan ve Türkiye'nin doğal kaynaklarından yola çıkılarak geliştirilen bir yaşam merkezinin "temizlik ve renklilik (muhtemelen kültürel farklılıklardan söz ediyor)" dünyaya da örnek olduğunu anlatıyor haberinde.

Ayşegül Hanım (Denizli, 46), Türkiye'nin Mars ve Jüpiter'e insan yolculuğu başlattığına ilişkin haberde bilimsel araştırmalara ilişkin bir de endişesini dile getiriyor. Buna göre, bir teknoloji şirketinin halkın bilincini direkt etkileyen iletişim araçları geliştirdiği yolundaki haberi dolayısıyla bir gazeteci gözaltına alınıyor. Ayşegül Hanım, bilimsel gelişme ile özgürlükler arasında tam bir doğru orantı olmayabileceği yolunda fikir beyan eden tek müellifimiz.

29. YEREL KALKINMA, BÖLGESEL GELİŞME

Yerel kalkınmaya ilişkin haberlerin bir kısmı diğer bölümlerde değerlendirilmiştir. Kayıp-atıl kaynakların değerlendirilmesi, devletin öncülük edeceği korporatist sanayi yatırımları, turizm vb. yollar genel olarak kalkınmanın, özelde ise yerel kalkınmanın adımları olarak görülüyor.

Bu alt başlık altında ele aldığım haberlerin hiç biri doğrudan doğruya «Kürt Meselesi»ni ele almıyor. Ancak «Bölge» ya da «Doğu», «Güneydoğu» gibi sözcüklerle, Kürt sözcüğünü etnik bir entiti olarak sunmak ya da anmak yerine daha genel kabul görebilecek bir sorun tarifi yapma yolunu seçiyorlar. Bu haberlerin ortak niteliği, “Bölge”de yaşanan sorunların kaynağını kalkınma sorunu ya da ekonomik adaletsizlik olarak görmeleri.

Aktörler: Devlet, sanayiciler,

Veli (45) Bey, lise mezunu ve Diyarbakırlı. Sürmanşete taşıdığı hayali kendi şehriyle ilgili. Diyarbakır’ı hem kendi bölgesinin tarım lideri ilan ediyor hem de, 25’inci organize sanayi bölgesini de kurarak bir bakıma tarımı sanayiyile ilişkilendiriyor. Veli’nin düşünün önemli bir parçası daha var. Yetkililer -ki bu yetkililerin yerel mi yoksa merkezi mi bir nitelik taşıdıklarını ifade etmiyor, yeni sanayi bölgesinin açılmasıyla birlikte Diyarbakır’ın hem ülke hem de ülke ekonomisine katkıda bulunacağını söylüyorlar. Veli’nin en büyük önceliğinin yerel kalkınma olduğunu söylemekte bir beis yok gibi görünüyor. Yerel kalkınmanın anahtarı olarak da tarımı ve sanayiyi görüyor. Bu hayali enteresan kılan ise son cümlesi. Zenginleşmeyi tek başına bir hedef olarak görmek yerine, bölge ve ülke ekonomisine katkıda bulunarak onu itibar beklentisiyle yan yana düşünüyor. Buradan yola çıkarak Veli’nin Diyarbakır’ın mevcut haliyle ilgili sorunları şu sıralamayla tespit ettiğini söylemek mümkün: Tarımda yetersizlik, sanayi yatırımında yetersizlik, (bu nedenlerle) Diyarbakır’ın ülke ekonomisine katkıda bulun(a)maması, dolayısıyla muteber bir şehir olarak da anılmaması. Diyarbakır’da halen yalnızca iki sanayi bölgesi bulunuyor ve bunlardan birinin son yıllarda yapılan yatırımlarla yüzde 80 doluluk oranına ulaştığı anlaşılıyor. 2016 yılında ulusal basında yayınlanan çeşitli haberlerde Diyarbakır, organize sanayi bölgelerinin doluluğu ve hatta ek tesis için arazi aramasına başladığı dolayısıyla pozitif bir şekilde anılmış. Bu haberlerin yayınlandığı dönemde ve sonrasında Diyarbakır’ın “terörle mücadele” kapsamındaki operasyonlar ve gerek belediyelere gerekse Diyarbakır’dan çıkan milletvekillerine yönelik “kamusal” tavra bakıldığında Veli’nin organize sanayi düşünün yalnızca kalkınmayla ilgili olmayabileceği rahatlıkla söylenebilir. Tarım ise, metropoller dahil olmak üzere pek çok şehirde anılan bir hayal konusu. Buradan yola çıkarak Veli’nin pek çok hayal gazetecisi gibi hem yerel hem de ulusal düzeyde tarımın iyi yönetilmediği, potansiyelinin anlamlı bir şekilde değerlendirilmediği fikrinde olduğu sonucuna varmak mümkün.

İsrafil (46) Bey de Diyarbakırlı ve tıpkı Veli Bey gibi yaşadığı yer için bir kalkınma hamlesi hayal ediyor. Bununla birlikte İsrafil Bey’in Diyarbakır’ın da dahil olduğu

Güneydoğu Anadolu Bölgesi için “Bölge” tabirini kullanması anlamlı görünüyor. Bu, gerek medyada gerekse gündelik siyasette, yaşadığı kronikleşmiş ekonomik, toplumsal ve güvenlik sorunları nedeniyle bu coğrafyanın sürekli olarak “bölge” (the region) kelimesiyle anılmasından kaynaklanıyor. İçselleştirilmiş, dile yerleşmiş, artık kendiliğinden hale gelmiş bir ayrım (ötekileştirme) söz konusu gibi görünüyor bu perspektiften bakıldığında. Nitekim İsrail Bey’in başlığında da “Bölgenin gelişmişlik açısından Batı illeri ile yarıştığı ve kalkınmışlığın görüldüğü” şeklinde tamamlanmamış bir cümle göze çarpıyor. Haber metni Bölge ile Batı illeri arasında bir kalkınma yarışına ve bu yarışın «Bölge» lehine sonuçlandığına işaret ediyor. Ne var ki uzun ve farklı türde hayalleri birbirine bağlayan ancak tamamlanmamış bu cümlenin ikinci yarısı önemli bir ipucu daha veriyor İsrail Bey’in “Bölge”nin yaşadığı sorunların kaynağına ilişkin düşünceleri hakkında. Çünkü İsrail Bey’in hayal kurgusuna göre “gelişmişlik ve kalkınma”da iyi bir hamle yapan “Bölge”, “huzur ve ekonomik bakımdan” da konuşulmaya başlanıyor. Bir başka deyişle İsrail Bey, “Bölge”nin huzursuzluğunun kaynağında gelişmişlik ve kalkınma sorunlarının yattığına inanıyor.

Yaşını belirtmeyen, Erzurumlu Gülten Hanım da yine Doğu illerinde bir sanayi atılımı hayal ediyor. Doğu illeri olarak saydıkları ise Kars, Erzurum, Ağrı, Van, Muş ve Erzincan. 22’inci yüzyılı öngören ve planlayan bir sanayi atılımı hayal eden Gülten Hanım’ın bu alanda eksikliğini duyduğu başlıca meselenin istikrar ve planlama olduğunu söyleyebiliriz.

Görkem Bey (Bursa, 47), 56 ilden daha büyük bir ekonomik hacmi olan İnegöl’ün il olmasının İnegöl halkını sevindirdiğini yazıyor haberinde. Bu haberi kayıp-atıl kaynakların değerlendirilmesi önerileri kapsamında ele alabiliriz. İlk bakışta “il” olmak mevcut kapasitenin tanınması, takdiri ile ilgili gibi görünse de esasında ilçenin bu statüyle ülkenin genel bütçesinden daha fazla pay alabilmesi anlamına geliyor.

Simge Hanım (Denizli, 19), Buldan’ın bağlı olduğu Denizli’den “yılın ilçesi” ödülünü aldığını haberleştiriyor. Bu ödülün sebebi ise, işsizliğin ortadan kalkması, patronların işçilerin haklarına riayet etmeleri, doğal alanlara zarar verilmemesi, ilçenin yeşillendirilmesi ve gençlerin yeteneklerine uygun kurslarda ücretsiz olarak eğitim görebilmeleri. Ruşen Bey (Denizli, 21) de yine Buldan’ın kalkındığı bir gelecek hayal ediyor. Bunun yollarını ise, sanayileşme, kültürel gelişim, tekstil, tarihi eserlerin restore edilmesi ve doğa turizmi olarak listeliyor. Denizli’den Rüksan Hanım’ın (47) Buldan için bulduğu kalkınma yordamı ise turizme dayanıyor.

30. TARİHİ BULGULAR - MİRAS

Tarihi mirasa ilişkin haberlerin hemen tamamında, bu miras ekonomik kalkınmaya katkıda bulunacak kaynak olarak zikrediliyor. Bu mirasın çalınmış, tahrip edilmiş ya da henüz ortaya çıkartılmamış olması da ekonomik bir kayıp olarak anılıyor.

Aktörler: Hükümet, devlet, arkeologlar, National Geographic

Burcu Hanım (Ankara, 47), Türkiye’den yurt dışına kaçırılan ve dünyanın çeşitli müzelerinde “haksızca” sergilenen tarihi eserlerin yurda geri döndürüldüğünü konu ediniyor haberine. Böylece Türkiye’nin sanatsal ve tarihsel birikimine zarar veren bir durumun sona erdiğini ifade ediyor.

Umur Bey (Uşak, 21), dünyada savaşların ortadan kalktığı, herkesin mutlu olduğu, çevre sorunlarının ortadan kalktığı, Çocuk Hakkı Konseyi gibi bir kurumla çocuk haklarının kollandığı gibi bir dizi gelişmeyi sıraladığı hayaline tarihi eserlere zarar verilmemesini de ekliyor.

Çalışmaya Mardin’den katılan müelliflerimiz, Mardin ve özellikle Midyat’ın kalkınma sorununu tarihi mirasın değerlendirilmesiyle çözmeyi öneriyorlar. Ali Bey (Mardin, 26), Babil Kralı’na ait bir kılıcın bulunduğunu haberleştiriyor. Selahattin Bey (Mardin, 26), Mardin’in tarihi zenginlikleriyle yabancı turistlerin akınına uğrayan bir şehir olduğunu yazıyor haberinde. İsimsiz bir müellifimiz de (Adana, kadın, yaş belirtilmemiş), 1965’te Süryaniler tarafından açılmış bir sinema salonunun yine İsviçre’de yaşayan bir Süryani aile tarafından yeniden açılmasını ele alıyor. Feridun Bey (Mardin, 38), tarihi ve mimari yapısıyla göz kamaştıran Mardin’in Oscar Törenlerine ev sahipliği yaptığını, sinema sektörüne açık hava sinema platosu olarak hizmet ettiğini yazıyor. Bu minvalde yapılmış hazin bir haber ise Nusaybin’le ilgili. Mehmet Bey (Mardin, 18), muhtemelen Nusaybin’de son bir-bir buçuk yıl içinde yaşanan yıkıma çekinerek dikkat çekmeye çalışan müellifimiz, bu ilçede bulunan tarihi eserlerin “biraz” hasar gördüğünü, hasarın üretilen bir robotla tamir edildiğini ve insanların gözlerini kamaştırdığını haber veriyor.

Benzer şekilde Cihan Bey (Denizli, 39), Buldan’ın tarihi ve kültürel zenginliklerini yansıtan 100’ü aşkın konağın restore edilerek ilçenin dünya çapında tanınan bir yere dönüştüğünü, Şahika Hanım (İzmir) ise Türkiye’nin her yerinde Selçuk’un Şirince Köyü gibi turistik köylerin inşa edildiğini haberleştiriyor.

Mary Hanım (İstanbul, 63), Tarihi mirasın korunması yolundaki bir başka haber ise AKP hükümetinin 2002-2019 yılları arasında kentlerde ve doğada yol açtığı tahribatları onarmak için özel komisyonlar kurulduğunu hayal ediyor. İstanbul Tarihi Yarımada için kurulan komisyon AKP döneminde yapılan tüm binaları yıkma kararı aldıktan sonra trafiği de çözüyor.

Hasan Bey (Hatay, 54), belirtmediği bir yerde yapılan kazılar sonunda Roma dönemine ait bir yeraltı şehrinin ortaya çıkartılarak turizme açıldığı konusunu işliyor haberinde. İsimsiz bir müellifimiz (Ankara, kadın, 55) ise bakanlıklar, belediyeler, üniversiteler işbirliğiyle sit alanlarının genişletildiğini, arkeoloji çalışmalarına ayrılan bütçenin artırıldığını hayal ediyor.

Bennu Hanım (İstanbul, 41), National Geographic Dergisi’nin İstanbul’da bir Bilim Müzesi kurduğunu ve Boğaz’daki batık gemilerden yola çıkarak 10 yıllık bir geçmişin sergilendiğini konu ediniyor.

31. TURİZM

Turizm ekonomik kalkınmanın kaynaklarından biri olarak görülüyor. Türkiye'nin özellikle doğal ve tarihi zenginlikleriyle bu konuda büyük bir potansiyel taşıdığı da ifade ediliyor. Ancak turizmin nasıl yapılacağı konusuna gelindiğinde, hayal gazetesi müelliflerimizin resmi söylemin dışında bir öneri hatta eleştiri geliştirebildikleri söylenemez. Buradan turizmin mevcut gündemin çok da ön sıralarında yer almadığı sonucuna varılabilir. Öte yandan, Türkiye'nin çeşitli skalalarda birinci, üçüncü vs. seçilmesiyle turizmin artacağı öngörülüyor, dolayısıyla bu alandaki bir gelişmenin ancak diğer alanlardaki atılımlarla mümkün olduğuna ilişkin yaygın bir kanaatin varlığından söz edilebilir.

Aktörler: Devlet, turizmciler, bireyler...

Erzurum'dan Sevinç Hanım (62), Erzurum'un yaz ve kış sporlarının yapıldığı dünya olimpiyatlarına ev sahipliği yapan bir kente dönüşmesini arzu ediyor. Böylece turizm geliyor, şehir en çok yabancı turistlerin ziyaret ettiği, dolayısıyla dünyanın en kalkınmış kenti unvanlarını alıyor.

Denizli'den Elvan Hanım (51) şehri için hem termal kaynakların hem de mevcut yatak kapasitesinin değerlendirilebileceği kongre turizmi seçeneğini ön plana çıkartıyor.

Kerem Bey (Bursa, 22), mevcut halde turizmin düşüş kaydetmekte olduğuna değindikten sonra, 2030'da otellerin yüzde 80 doluluk oranına ulaştığını hayal ediyor. Extreme sporların da dahil olduğu doğa turizmi seçeneğini sunarak turizm yelpazesini genişletiyor.

Ordu'dan Şengül Hanım (69), daha önce çok güzel vakit geçirdiği Çambaşı Yaylası'na teleferik yapılmasını, burada turizm alanının yöreye uygun binalarla genişletilmesini talep ediyor.

Cahit Bey (73, İzmir), Turizmciler Derneği'nin Kürdistan'a bir gezi yaptığını, Munzur ve Dicle vadilerinin yanı sıra Hasankeyf ve Dara harabeleri ile Amed Suriçi'nin güzelliğine hayran kaldıklarını söylüyor. Müellifimizin, Türkiyeli turistleri Kürdistan'ın önemli gelir kaynaklarından biri olarak gördüğü anlaşılıyor.

Nazlı Hanım (Ankara), çalışmaya katıldığı esnada kendisinin de pek inanmadığı ama sonradan gerçekleşmesi karşısında şaşırıldığı gelişmeleri sıralarken, kendisinin başlattığı bir kampanyayla Türkiye'nin eğitimin yanı sıra, sağlık, tarih ve doğa turizmi alanlarında örnek bir ülkeye dönüştüğünü hayal ediyor.

32. HAYVAN HAKLARI

Hayvan hakları meselesi görece az popüler olan konulardan birini oluşturuyor. Azınlıkta olsalar da hayvan hakları savunucuları radikal öneriler getiriyor ve hayvan haklarına saygılı bir toplumda herkesin mutlu yaşayacağını ifade ediyorlar.

Aktörler: Yasalar, insanlar ve hayvanlar.

Zehra Hanım (İstanbul, 28), tüm dünya insanların vegan olduğunu, bu sayede hayvanların insanlarla birlikte huzur içinde yaşadığını hayal ediyor.

Duygu Hanım'ın (Ankara, 23) daha küçük ölçekli bir hayali var. O da Ankara'da belirli ekonomik koşullara sahip her aileye hayvan sahiplenme zorunluluğu getirildiğini, sahiplendirilen hayvanların düzenli olarak kontrol edildiğini ve ihmal edenlerin ciddi anlamda cezalandırıldığını hayal ediyor. Türkiye bu konuda dünyaya öncülük ediyor.

Hale Hanım (Bursa, 23), Türkiye'de uygulanan "hayvanlara zulme sıfır tolerans" yasası ile hayvanlara karşı işlenen suçların tamamen ortadan kalktığını, ülkenin bu konuda AB'ye örnek teşkil ettiğini hayal ediyor.

Dilara Hanım (Ankara, 24), fantastik haberinde Kurban Bayramı'nda kesileceklerini anlayan hayvanların aralarında anlaşıp kaçtıklarını, ardından şu açıklamayı yaptıklarını ifade ediyor: "İnsanların kendini üstün görmediği, türçülüğün olmadığı, hayvanların yiyecek olarak görülmediği bir dünya her canlı için daha yaşanır bir yer olur."

33. VİZESİZ, SERBEST DOLAŞIM

Vizesiz, serbest dolaşım tüm haberler içindeki en gerçekçi hayallerin kurulduğu başlık olarak nitelendirilebilir. Bu konu büyük bir özlem olarak dile getirilse de, gerçekleşmesinin küresel barışa bağlı olduğu da haber metinlerine ilave edilerek şimdilik çok da ulaşılabilecek bir hedef olmadığı vurgulanıyor.

Aktörler: BM, ABD, Çin, Hollanda, Türkiye...

Esen Hanım (Ankara, 22), dünya genelinde başlatılan “Biz insanız” akımı sonucu, Hollanda, Amerika, Çin ve diğer 26 ülkeden sonra Türkiye’nin de sınırlarını herkese açarak İnsanlar Birliği’ne katıldığını hayal ediyor. Kulağa olumlu bir mesaj veriyor gibi görünse de müellifimiz, Türkiye’nin sınırlarını, ancak sayılan ve sayılmayan başka ülkelerin de bunu kendisinden önce yapması koşuluyla açmasını öneriyor. Birgül Hanım (Ankara, 34) da yine başlıca aktörlerin ABD ve Çin olduğu bir anlaşmayla, tüm dünyada ve herkese vizesiz serbest dolaşım uygulamasının başlatılacağını yazıyor haberinde. Hatay’dan Saniye Hanım (52) ise sınırların ve vize uygulamasının kalktığını müjdelediği haberinde aktör olarak yalnızca ABD’yi zikrediyor.

Kayseri’den Seyit Bey (46), dünyada sermayenin değil emeğin serbest dolaşımının kaide olduğu bir gelecek düşünüyor. Bu düşte emekçiler, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayıp çalışabiliyorlar.

İstanbul’dan ismini vermeyen 24 yaşındaki bir erkek müellifimiz, «devlet» fikriyle daha mesafeli bir metin kurguluyor ilgili haberinde. Yüzyıllardır toplumları ve bireyleri belirli «kareler» (kategoriler demek istiyor) içine sokan yöneticilerin ülkelerin sınırlarını kaldırmaya karar verdiklerini kaydediyor. Her bireyin eşit haklara sahip olacağını söyleyen yetkililer, dünya vatandaşlığı kavramını da icat ediyorlar. Aynı müellif sınırsız bir dünyanın herkesin aynı anda vereceği bir kararla mümkün olduğunu ima ediyor haberinde. Müellifimiz, sınırların ve vatandaşlığın (sınırlayıcı bir “entity” olarak) yürürlükten kalktığı bir dünyanın ancak silahsızlanmayla mümkün olduğunu kaydediyor. BM’i aktör olarak konumladığı haberinde bu müellifimiz de önceki haberlerdeki mütakabiliyet ilkesini gözetiyor. Sınır ve pasaport uygulamasının kalkmasında BM’yi aktör olarak işaret eden bir başka müellifimiz de Diyarbakır’dan Zafer Bey (26). Ancak bu haberde de başka bir öneri geliştirilmiş değil.

Emir Bey (İstanbul, 33), Türkiye vatandaşlarının artık istedikleri ülkeye vizesiz, yalnızca kimlik kartıyla gidebilecekleri müjdesini veriyor. Ancak bunun ne şekilde olacağı konusunda bir öneri getirmiyor. Aynı temenniyi Buket Hanım (Bursa, 24) da paylaşıyor. Farklı olarak bunun Bakanlar Kurulu’nun yaptığı bir açıklamayla duyurulduğunu söylüyor. Ancak yine bu gelişmenin ne şekilde gerçekleşeceğine dair bir öneriye yer vermiyor.

Ankara’dan Zinnur Hanım (47) ise, Türkiye’nin turist sayısındaki olağanüstü artış nedeniyle kimi ülke vatandaşlarına vize uygulaması getirdiğini kaydediyor. Bunun Türkiye’nin en yaşanılır üçüncü ülke olmasından kaynaklandığını da ilave ediyor haberine.

34. FANTASTİK VE DİĞER HAYALLER

Fantastik hayallerin büyük bir bölümü dünyanın ya da Türkiye'nin sorunlarını kıyameti andıran gelişmelerle nihayete erdiriyor. Kıyamete genellikle ironi ya da mizah eşlik ediyor. Bu da mevcut durumun yarattığı önemli bir umutsuzluk ve çaresizlik duygusunun varlığına işaret ediyor. Söz konusu kıyamet senaryolarının aktörü olarak uzaylılar, bilim insanları, Tanrı ve sıradan insanlar zikrediliyor.

Adana'dan isimsiz bir kadın müellifimiz, uzaylıların dünyaya gelişi ile insan ırkının aptallaştığını, bunun farkına varan bilim adamlarının geri dönüşü olmayan büyük bir iç savaş başlattıklarını yazıyor.

Ankara'dan Sibel Hanım (23), son çocuğun doğmasının üzerinden beş yıl geçtiğini, tüm dünyayı ve Türkiye'yi etkileyen bir virüsün insan türünü ortadan kaldırdığını hayal ediyor.

Eren Hanım (Bursa) ise uzaylıları bir umut olarak görüyor: Uzay Yolu filmindeki Volkan Gezegeni'nin gerçek olduğunu yazdığı haberinde, "birimiz hepimiz hepimiz birimiz için" mantığıyla işleyen, çoğunluğun azınlığın ihtiyaçlarını gözettiği bir toplum düşünün de mümkün olduğunu ifade ediyor. Ne var ki bu hayal, Volkan Gezegeni'nin gerçek olması ihtimali kadar gerçekleşebilir nitelikte.

Gülşen Hanım (Diyarbakır, 24), çalışma saatlerinin uzunluğuna, uyku ihtiyacını azaltan bir gözlük icat ederek dikkat çekiyor.

Ankara'dan Mustafa Bey (30), mevcut siyasi durumun katlanılamazlığını, "KHK'lar ve yaşanan ekonomik krizler meğer rüyadan ibaretmiş" diyerek ifade ediyor ve bir cümleyle siyasi söylemdeki komplo teorilerine gönderme yapıyor: "Vatandaşların aynı rüyayı görmüş olmasının sebepleri araştırılıyor."

Ankara'dan Yusuf Bey (34), uzmanların yaptıkları bir buluşla insanların yalnızca birbirlerini değil hayvanları da anlayabilecekleri sağlıklı bir iletişim zemini hayal ediyor.

Umur Bey (İstanbul, 32), tanrının insanlarla iletişim kurduğunu hayal ediyor. İnsanların tanrıya ilk sordukları soru ise "hayatın anlamı ne" oluyor.

35. SİYASİ GELİŞMELER

Bu başlık altında derlediğimiz haberler genel olarak siyasi kurumların, siyasi partilerin, yerel yönetimlerin, meclisin ve bütün bu kurumların işleyişinde söz sahibi olan anayasa gibi daha merkezi konumdaki kaide ve kuralların işleyişlerine getirilen eleştiriler ve bu eleştirilerden yola çıkılarak kurulan hayalleri ve geliştirilen önermeleri kapsıyor.

Bu önermelerden yola çıkılarak bakıldığında siyasi gelişmeler kategorisine girebilecek nitelikte haberler yazan müelliflerimizin eleştirdikleri başlıca siyasi sorunlar şöyle sıralanabilir:

1. Anayasa toplumun tamamı tarafından kabul görmüyor.
2. Siyasi partiler, başta lider baskısı olmak üzere bir çok nedenle halkın temsil edilmesine olanak sağlamaktan uzak.
3. Siyasi partiler halkın taleplerini dinlemiyor.
4. Siyasi partilerin halkın taleplerini dinlemeleri için seçim sisteminin değiştirilmesi, halkın idarede doğrudan doğruya temsil edileceği mekanizmalar oluşturulması gerekiyor.
5. Yerel yönetimler de siyasi temsiliyet için olanak sağlamaktan uzak.
6. Anayasa ve siyasi partiler yasası değişmedikçe bu problemlerin çözümü mümkün görünmüyor.
7. İktidar partisi halkı temsil etmiyor ancak bu, aynı sorundan ana muhalefet partisinin muzdarip olmadığı anlamına da gelmiyor.

352, siyasi tasarımına anayasadan başlıyor ve çoğulcu bir anlayışla ve ortak mutabakatla şekillendirilen anayasanın yürürlüğe girdiği hayalini kuruyor. Bu anayasanın en önemli özelliği ise çoğunluğu değil, çoğulculuğu gözetmesi, farklı yaşam tarzlarına ve düşüncelere saygı göstermesi. Toplumun tamamı tarafından kabul gören bu anayasanın bir diğer özelliği ise kamusal alanda herkese eşit görünürlük alanı tanınması.

136 ise siyasi partiler kanununda bir değişiklik yapılmasını öneriyor. Bu değişikliğin ona göre en önemli niteliği, milletvekillerini genel başkanın değil delegelerin belirlediği bir temsil süreci öngörmesi. 244 partilerin siyasi temsil niteliklerini sorguladığı anlaşılan bir başka öneriyle geliyor. Bu da parti liderlerinin birlikte halkın arasına çıkarak insanların dertlerini dinlemeleri. Bu tek cümlelik haber birkaç açıdan önemli eleştiriler taşıyor. İlki, parti liderlerinin birlikteliği. İkincisi halkın arasına inmek yerine çıkmaları. Ve üçüncüsü de halkın dertlerini dinlemeleri. Müellifimizin mevcut siyasi partiler arasındaki çatışmalardan, halkla irtibatlarının bozuk olmasından ve bu nedenle halkın taleplerine cevap veremiyor olmalarından yakındığı anlaşılıyor. 247 ise parlamenter sistem üzerinde bir nevi halk vesayeti kurulduğunu öngörüyor. Siyasetçilerin halkın onayından geçmeyen hiçbir mevzuda görüş bildiremeyecekleri kuralını getiren bir yasa çıktığını hayal ediyor müellifimiz. Kanunlar da yine halkın telefon onayıyla yürürlüğe giriyor. Müellifimizin mevcut temsili sistemin temsil niteliğinden memnun olmadığı

anlaşıyor. Benzer bir sistem önerisi de 494'ten geliyor. Müellifimiz Türkiye'de hükümetin tüm oyların oranları dikkate alınarak belirlendiği, başbakanın en çok oy alan, bakanların ise oy oranları dikkate alınarak geriye kalan tüm partilerden seçildiği sürekli ve zorunlu bir koalisyon öneriyor.

Temsili demokrasinin demokratik niteliğini sorgulayan bir başka haberi de 184 yazmış. Müellifimiz toplumun tüm kesimlerinin eşit temsil edildiği bir meclis oluşturulduğunu hayal ediyor. Tek bir kişiye ait olsa bile tüm sorunların tüm topluma ait olduğu bilincinden hareket eden vekiller de yalnız insanlar değil tüm canlılar için çalışacakları sözü veriyorlar bu hayalde. Müellifimizin, toplumsal taleplerin siyasette yeterince temsil edilmediği kanaatinde olduğu anlaşılıyor.

519'un siyasi partilere ilişkin daha radikal bir çözümü var. Siyasi partilerin tamamen ortadan kalktığını hayal eden müellifimiz herkesin aday olabildiği seçimlerde halkın milletvekillerini doğrudan kendisinin seçtiği hayli basite indirgenmiş bir temsili demokrasi kurguluyor. 206 ise milletvekili maaşlarını iki asgari ücrete eşitleyen kısa ama hayli enteresan bir haberle katılıyor siyasetin tasarımı yolundaki hayallere. Vekil maaşlarını düşürmekle birlikte, asgari ücretin iki katı gibi bir meblağ belirleyerek bir yandan asgari ücretin ne denli düşük olduğuna, bir yandan da vekil maaşlarının yüksekliğine dikkat çekiyor.

Bu kategorideki hayal haberlerin bir kısmı da mevcut siyasi partilere, figürlere ve süreçlere odaklanıyor. Bunlar arasında en göze çarpanlar kuşkusuz şu anda iktidarda olan AKP'ye ilişkin olanlar. 27, 28 yıldır iktidarda olan AKP'nin baraja takıldığı ve TBMM'ye giremediği bir gelecek düşünüyor. Dikkat çekici olan müellifimizin AKP'yi, kendi iktidarının başında kaldıracağına söz verdiği barajın altında bırakması. 412 ise değişimi seçimle değil, halkların isyanı ile mümkün görüyor. Çıkan isyan sonucunda AKP lideri ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın istifa etmek zorunda kaldığı bir hayal kuruyor.

Siyasi gelişmelere ilişkin eleştirilenler arasında ana muhalefet partisi CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu da bulunuyor. 246, gaflarıyla tanındığını vurguladığı Kılıçdaroğlu'nun siyasete vedasının ülkede yeni ümitlerin yeşermesini sağladığını yazıyor haberinde. 475, ülkeye sosyal demokrasinin hakim olduğu bir hayal kurarken bu siyasi ekolün Türkiye'deki başlıca temsilcisi olan CHP'yi anmıyor. Bu da müellifimizin muhtemelen CHP'nin sosyal demokrasiyi temsil etmediği düşüncesinde olduğunu gösteriyor.

Bu kategoride en çok anılan başlıklardan biri ise yerel yönetimler. Ancak tıpkı genel siyasi eleştiri gibi yerel yönetimlere yönelik şikayetlerde de ilk sırayı bu alanın siyasi temsiliyete kapalı olması alıyor. 353, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Gökçek'in istifa ettiğini hayal ediyor. 442 ise Ankaralılara seçim boykotu yaptırıyor. Hayli yaratıcı olan bu boykotta Ankaralılar adaylara itibar etmezken pusulalara "Biz yöneteceğiz" yazarak taleplerini dile getiriyorlar.

DEMOKRASİ, İNSAN HAKLARI

BİR ARADA YAŞAMAK

SPOR

ŞEHİRCİLİK-KENTSEL TASARIM ULAŞIM-TRAFİK

UZAY ARAŞTIRMALARI

VİZESİZ, SERBEST DOLAŞIM

KADIN HAKLARI

LGBTİ+ HAKLARI

ANA DİLDE EĞİTİM

LİDER TÜRKİYE

ÇOCUK VE GENÇLER

EĞİTİM

YAŞILAR

TARIM VE HAYVANCILIK

SİYASET

BARIŞ

EŞİTLİK

BİLİM VE TEKNOLOJİ

GAZETECİLİK, TARAFSIZ BASIN

ENGELLİLER

ÇEVRE

SAĞLIK

EKONOMİ-İSTİHDAM-İŞSİZLİK

HAK-HUKUK-ADALET

TARİHİ BULGULAR-MİRAS

TURİZM

ENERJİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ

SİYASİ GELİŞMELER

YEREL KALKINMA-BÖLGESEL GELİŞME

HAYVAN HAKLARI

MUTLULUK-ÖZGÜRLÜK-HUZUR

FANTASTİK VE DİĞER HABERLER

SANAT-KÜLTÜR

KÜRT MESELESİ